KURENAI : Kyoto University Research Information Repository

Title	Royal Orders of Burma in Burmese(pp.844-1107)
Author(s)	
Citation	THE ROYAL ORDERS OF BURMA, A.D. 1598-1885 (1989), 9: 323-1107
Issue Date	1989
URL	http://hdl.handle.net/2433/173899
Right	
Type	Departmental Bulletin Paper
Textversion	publisher

Kyoto University

သူရဲဝန်၊ ရွှေပြည်ရန်အောင်မြင်း ဝန်ကျောက်ပန်း တောင်းမြို့စား မင်းကြီး မဟာမင်း ခေါင်က ရွှေပြည်ရန်အောင်အ ရှေ့လက်အင်း ခန်း ခေါင်း ဝမ်းထွင်း စီး ခွင်ပါငှက်ပျောကန်ရွာ၊ မှင်ပြောင်း ရွာ၊ သမင်ဖြူရွာ၊ မြင့်တင်ရွာများ သည်နှစ်ကာလအရှည်ပျက်ပြား နယ်ထွဝ်း ရှိစီး စား အရာတော် မြေတိမ်ကောလစ်လပ်အကျိုး တော်ယုတ် လျော့ရှိသည်နှင့် ငစံလှ၊ ငသိုင်း ၊ ငဘိုး ဆန်း ၊ ငသာ မောင်တို့ကိုဆိုင်ရာစာ ပေး အပ်၊ ကျေး ရွာပြုစုခုတ်ထွင်ကီကျင်း လုပ်ဆောင်စေရာအိမ်ခြေလူ နေတိုး ပွါး ကျေး ရွာဖြစ်ထွန်း ရှိသည်ဖြစ်ပါသော ကြောင့် ငစံလှကိုငှက်ပျောကန်ရွာသူကြီး ၊ ငသိုင်း ကိုသမင်ဖြူရွာသူကြီး ၊ ငဘိုး ဆန်း ကိုမှင်ပြောင်း ရွာသူကြီး ၊ ငသာ မောင်ကိုမြင့်တင်ရွာသူကြီး အရာခန့်ထား ထမ်း ရွက်ပါစေရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိနိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငစံလှကို ရွှေပြည်ရန်အောင်အ ရှေ့လက်အင်း ခန်း ခေါင်း စုဝမ်း ထွင်းစီးခွင်ပါငှက်ပျောကန်ရွာသူကြီး ၊ ငသိုင်း ကိုသမင်ဖြူရွာသူကြီး ၊ ငဘိုး ဆန်း ကိုမှင်ပြောင်း ရွာသူကြီး ၊ ငသာ မောင်ကိုမြင့်တင်ရွာသူကြီး ခန့်။

20 August 1873

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ ခုဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နား ခံ ပြော့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(တောင်ခွင် စာစု၊ တိုး လှ စာစု)

သုရဲဝန် ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း ဝန်ကျောက်ပန်း တောင်းမြို့စား မင်းကြီး
မဟာမင်း လှမင်း ခေါင်က ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း အနောက်လက်ပြင်စည်မြို့
နယ်တွင်ကန် တော် လောင်း ကန် တော်ဆည်တို့လုပ် ဆောင်ရာကြီး ကြပ်လုပ် ဆောင်
၍ (သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၃ ခုနှစ်မပြေကျန်ငွမ်း တော်စပါး တော်များ ကိုချဆောင် 1871
ထမ်း ရွက်သူငလူထား ကိုပြင်စည်မြို့ခေါင်း ခွင်ပါမြင်း စီး သူကြီး ကြေး ထမ်း ကြီး
ငယ်တို့သဘောကြိုက်ညီရှိသည့်အတိုင်း ပြင်စည်မြို့မြင်း ခေါင်း ကလည်း ခေါင်း အုပ်ပြု
လုပ်လွှဲအပ်ရှိသည်ဖြစ်ပါ၍ ငလူထား ကကန် တော် လောင်း ကန် တော်တီကျင်း လုပ်
ဆောင်၍အရာ တော်ပယ် ရေခွန် တော်ထမ်း ဆောင်ရန်ဘိုး ဘပိုင်ပယ်များ ကို
စစ်ဆေး မေး မြန်း လုပ်သား တော်ဖွဲ့စည်း ရာပြင်စည်မြို့ခေါင်း ခွင်ပါလူတို့
နှင့်ဖွဲ့စည်း ရာပါလူတို့ကသဃ မေမ ငွေ တော်အတောင်း အခံမရှိလွတ်ငြိမ်း ပါရ
လျှင်လုပ်သား တော်လူ ၁၁၁ ဂတကိုယ်လျှင်ငွေကျတီကျင်း ရပယ် ၄၄ ရ ၂ ါ တပယ်လျှင် ၁၀်
ကျအစုစပါး ၄၄ ရ ၂၀် စစ်မေး ရနှင့်သည် ၊ ဘိုး ဘပိုင်ပယ် ၁၅ဖဂဲကတပယ်လျှင်
ဦကျ ရေခွန် တော်စပါး ရဂ၄၀် များ ကိုလုပ် ဆောင်ဆက်သွင်း ရန်စည်း ကြပ်ရှိ
နေသည့်အတွင်း င ရွှေသာကစပါး တော် ၄၀၀၀ ဝ်ထမ်း ရွက်နိုင် ကြောင်း အမိန့်
တော်မြွက်ခံယူစပါး တော် ၁၀၀၀ ဝ် ကျော်အကျိုး တော်ယုတ် လျော့ရှိသည်ဖြစ်ပါသော
ကြောင့်မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး သူကြီး တို့နှင့်လုပ်သား တော်တို့သဘောကြိုက်ညီပြင်
စည်မြင်း ခေါင်း ကခေါင်း အုပ်ပြုလုပ်လွှဲထား သူငလူတား ကိုပြင်စည်မြို့ခေါင်း
အုတ် ကန် တော် လောင်း ကန်အုပ်အရာခန့်ထား ထမ်း ရွက်ပါစေရမည့်အကြောင်း
နှင့်ရှိနိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငလူတား ကို ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း အ
နောက်လက်ပြင်စည်မြို့ခေါင်း အုတ်ကန် တော် လောင်း ကန်အရာ တော်ပယ်အုပ်
ခန့်၊ ကန် တော် လောင်း တန် ရေ သောက်အရာ တော်ဘိုး ဘပိုင်ပယ် ဖ၀၄ ဝတ
အစုအခွန်ဆက်သွင်း ရန်စပါး တော်များ ကိုပြင်စည်မြို့ခေါင်း ခွင်ပါကျေး ရွာ
နယ်တွင်း ရှိလုပ် ဆောင်လိုသူတို့ကိုသဃ မေမအခွန် တော်အတောင်း အခံမရှိလွတ်ငြိမ်း
စေ၍ပြင်စည်မြို့ခေါင်း အုပ်ကန် တော် လောင်း ကန်အရာ တော်ပယ်အုပ် ငလူတား
ကလေး ပယ်လျှင်လူတ ယောက်ကျလုပ်သား တော်လူ ၁၁၁ ဂဘွဲ့စည်း ချထား လုပ် ဆောင်
ပြီး လျှင် (သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ ခုကစ၍တနှစ်လျှင်အစုအခွန် တော်စပါး ၅၂၅ ဖ ဝ်အကျ 1873

နှစ်စဉ်တိုး တက်လုပ် ဆောင်ဆက်သွင်း ထမ်း ရွက် စေ။

24 August 1873

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ခု တော်သလင်း လဆန်း ၂ရက် နေ့နား ခံ နေမျိုး ရာဇ ကျော်ထွင်ပြန်။

(တောင်ခွင် ဓါရု၊ တိုး လှ ဓါရု)

20 August 1873

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခု ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့ နံ့သာနန်း တော်တွင်သံ တော်ဆင့်မင်း လှသီဂျိ ကျော် ခေါင်နှင့်စုံညီသူ ရဲဝန် ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း ဝန် ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား မင်းကြီး မဟာမင်းလှမင်း ခေါင်ကကန်တော် လောင်း ကန်တော် ရေ သောက်အရာ တော်ဘိုး ဘဝိုင်လယ်မျှား ကိုလုပ် ဆောင်လို သူတို့မှာသဿမေဓ အခွန် တော်အ ကောက်အခံ မရှိလုပ်သား တော်လူ ၁၀၀၀ ကျော် ဘွဲ့စည်း စပါး တော် ၅၂၅၀၀ ကျော် ချထား လုပ် ဆောင်ထမ်း ရွက်နိုင်သူငလူတား ကိုပြင်စည်မြို့ခေါင်း အုပ်ကန်တော် လောင်း ကန်အရာ တော်ပယ်အုပ်ခန့်ထားထမ်း ရွက်ပါစေရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း စပါး တော် ထမ်း ဆောင် စေရာ ပဌမ (သက္ကရာဇ် ၁၂) ၃၅ ခုမှာ လုပ်သား တော်လူ ၁၀၀၀ ကျော်ကိုသဿမေဓ ငွေ တော်လွတ်ငြိမ်း စေရမည်ဖြစ်၍ ဆက်သွင်း ရန်အကျိုး တော် အထူး ဖြစ်ထွန်း ရန်မရှိဖြစ်သည်၊ နှစ်စဉ်တိုး တက်ထမ်း ရွက် စေမှ အကျိုး တော်ဖြစ် ထွန်း ရန်ရှိမည်၊ လယ်ရုံး တော်တွင် နေရာကျတိုး တက်ခံ ဝန်ထမ်း ရွက် စေဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကို ဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည်ကိုသံ တော်ဆင့်ကို ဝန်စာ ရေး နေမျိုး မင်း လှ ကျော်သူ မှတ်သား ချက်၊

1873

ရွှေမြို့တော်အ နောက်ပြင်မင်း တဲစံနန်း တော်ဆိပ်ကမ်း တွင်ခန်း ပတ်မြို့စား ဝန်ကြီး မင်း ကြီး သီရိမဟာဥဇနာကျော် ကြပ်တည်လုပ်သည့်သံသ ဘော တော် လေး စင်း ကတည်လုပ်ပြီး ပြေဋ္ဌံသည့်သံသ ဘော တော်ကိုရတနာယျာဉ် ပုံ့ကမ္မည်း တပ် စေ။

29 August 1873

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၇ ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြား မှုး ထွင်ပြန်။

(တောင်ခွင် စါစု ၊ တိုးလှ စါစု)

ရတနာသိဃ်မြို့စာ ရေး ငဆင် ငနုတို့ကိုတနှစ်လျှင်ရုံပုံ ငွေဒင်္ဂါး ၆၀၀စီ
သနားတော်ခံစေ။

1 September 1873

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ခု တော်သလင်းလဆန်း ၁၀ရက် နေ့နားခံ နေမျိုး
ရာဇကျော်သူထွင်ပြန်။

(တောင်ခွင် စာစု၊ တိုးလှ စာစု)

ရဟန်း တော်တို့ကိုဆန်လှူမှာစာလက်ခံ

မင်းသတိုး မင်းကြီး မဟာမင်းလှစည်သူ၊ မင်းသတိုး မင်းကြီး မဟာစည်သူ၊
မင်းသတိုး မင်းကြီး မဟာမင်းကျော်မင်းခေါင်၊ မင်းကြီး သီရိမဟာဥဇ
နာ၊ မင်းကြီး မဟာစည်သူမှာလိုက်သည်၊ ကလေး တိမ်း ငြင်း နှစ်မြို့ဝန်မင်း
လှမင်းထင်သီဟသူ၊ ရွှေမြို့တော် လေး ပြင်ဆင် ခြေဘုံး နှင့်တကွနိုင်ငံ တော်အ
တွင်း အရပ်ရပ်မြို့ ကျေး ရွာ၌ရှိရဟန်း တော်များ အနက်လည်း လှူဒါန်း မြဲရဟန်း
တော်များ ပြင်ကျန်ရဟန်း တော်ကုန် (သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ ခု တော်သလင်း လ
23 August 1873
(ဆန်း ၁ ရက် နေ့) က စ၍ မပြွင်း မကျန်ထပ်မံလှူဒါန်း စေ၊ နယ်တွင်း ရှိရဟန်း
တော်ထုန်အနက်ဆန် တော်လှူဒါန်း သင့်စာရင်း ကိုလည်း ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်
ဂိုဏ်း တွင်း ပါရဟန်း တော်ဆန်သင့်နှင့်တကွ မည်သည့်နေ့ မည်သူကြီး ကြပ်လှူဒါန်း သည်၊
တလတကြိမ်တင် လျှောက် စေဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အ
တိုင်း ကလေး တိမ်း ငြင်း နှစ်မြို့စီရင်စုနယ်တွင်း ရှိဂိုဏ်း အုပ်ဆရာ တော် ၁၊ တ
လလျှင်ဆွမ်း ဆန် ၅၊ ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာ တော် ၂၊ ၃ကျ ၆၊ ရဟန်း တော် ၅ရ၊ ၃
ကျဆန် ၅ရ၊ သုံး စုရဟန်း သံဃာ တော် ၆၀၊ တလလှူဒါန်း ရန်ဆွမ်း ဆန် ၆ဂ၊ စပါး
သင့် ၁ရ၀၊ တော်သလင်း လကစ၍ပြာသိုလတိုင်ငါး လထွက်စပါး ၈၅၀ ကိုစပါး ၁၀၀
လျှင်မြို့ရွာ ပေါက်နှုန်း ၁၅၊ ငပါး ၈၅၀ သင့်ငွေ ၁၂၇ ဂျ စပါး ၁၀၀ လျှင် ထောင်း
1873
ဖွတ်ခရဂျကျ ငွေ ၆၃ ကျပ်၊ ၂ စု ငွေ ၁၉၀ ကျပ်ကိုကလေး တိမ်း ငြင်း မြို့ (သက္ကရာဇ်)
23 August 1873 - 21 September 1873
၁၂၃၅ ခု ကောက်ခံရသည့် မေမအခွန် တော် ငွေကမှုတ်သွား နှုတ်ယူဝယ်ချမ်း ပြီး
22 September 1873 - 20 October 1873
လျှင် တော်သလင်း လကစ၍ပြာသိုလကုန်တိုင်ငါး လထွက်လှူဒါန်း ရန်တလလျှင်ဆန် ၆ဂ
21 October 1873 - 19 November 1873
ကိုဖြူစင် ကောင်း မွန် အောင်ငါး ရမ်း ထောင်း ဖွတ်ဆန်တွဲဆန်ညှာ မပါမဖြစ်စေ
20 November 1873 - 18 December 1873
ရမြို့ဝန်ကိုယ်ကြည့်ရှု၍သင့်ရာအရာ၌ ကျေး ရွာအထိန်း အအုပ်တို့ကို စေ့နှံ့အောင်ကြီး
19 December 1873 - 17 January 1874
ကြပ်လှူဒါန်း စေပြီး လျှင်မည်သည့်နေ့ရက်မည်သူကြီး ကြပ်လှူဒါန်း ကြောင်း ကိုလည်း
နယ်တွင်း ရှိရဟန်း တော်ဆန်သင့်စာရင်း များ နှင့်တကွတလတကြိမ်တင် လျှောက်
ပေး အပ် လျှောက်ထား လိုက်ရမည်။
10 September 1873

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခု တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့ င ကျော် စတိုတွင်ပါ။

(မန်း တက် သမိုင်း စါစု)

လယ်မှုမှာစာလက်ခံ

ပညာရှိကန်း နီအတွင်း ဝန်မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်သခံယာမှာလိုက်သည်၊ ကလေး တိမ်း ငြင်း နှစ်မြို့ဝန်မင်း လှမင်း တင်သီဟသူ၊ တိမ်ငြင်း မြို့သူကြီး ငခွန် ဗွန်ညီကလေး မြို့သူကြီး ငခွန်ထွန်း တို့ကတိမ်ငြင်း မြို့နယ်တွင်း ရှိဘိုး ဘပိုင်လယ် မြေ 1871
များ က (သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၃ ခု ၁၂၃၄ ခုအကျိုး တော်ဖြစ်လုပ် ဆောင်ရရှိသည် 1872
စုဆစပါး တော် ၂၀၀ဝ် လှောင်ထား ရှိသည်အတိုင်း ရွှေဘဝါး တော် အောက်သင် ဇာဆိပ်ကမ်း ရောက်ချ ဆောင်ဆက်သွင်း ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်အမိန့် တော်မြွက် ခံ၍လယ်ဝုံး တော်မှာ လျှောက်ထား စါရင်း တင် ပေး ရှိသည့်အတိုင်း မှာစာ ပေး အပ်လိုက်သည် ရောက်လျှင်ကလေး မြို့သူကြီး ငခွန်ထွန်း ကအကျိုး တော်ဖြစ်ဆက်သည့် တိမ်း ငြင်း မြို့နယ်တွင်ရှိ ကောက်ကြီး စပါး ၂၀၀ဝ်ကိုမြို့ဝန်အရာရှိတို့ကအတား အသီး အနှောက်အရှက်မရှိ ချဆောင်ဆက်သွင်း စေရမည်။

10 September 1873

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ ခု တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့ ငကျော်စိတို့ တွင်ပါ။

(မန်း တက် သမိုင်း စါစု)

မှာစာလက်ခံ

မင်းသတိုး မင်းကြီး မဟာမင်းလှစည်သူ၊ မင်းသတိုး မင်းကြီး မဟာစည်သူ၊ မင်းသတိုး မင်းကြီး မဟာမင်းကျော်မင်းခေါင်၊ မင်းကြီး သီရိမဟာဥဇနာ၊ မင်းကြီး မဟာစည်သူမှာလိုက်သည်၊ ကလေး ဇီးမ် ငြင် နှစ်မြို့ဝန်မင်းလှ မင်းထင်သီဟသူ၊ တိမ် ငြင် မြို့သူကြီး ငခွန်ခွန်း ညီကလေး မြို့သူကြီး ငခွန်ထွန်း တို့ကကလေး တိမ် ငြင် မြို့ရွာများ သည်အခြား မြို့ရွာများ နှင့်မတူနိုင်ငံတော် အစွန်အဖျား ချင်း ဂိုင်း လူမျိုး တို့နှင့်နီး စပ်ရာဇာဝတ် တော်ကိုနိုင်နင်းလုံခြုံ အောင်ထိန်းသိမ်း ရသည်ဖြစ်ပါသော ကြောင့်ကလေး တိမ် ငြင် နှစ်မြို့ဝန်က မြို့အုပ်ရွာအုပ်အခန့်အထား မရှိပါစေရမင်း မှုတော် ပေါ် ပေါက်ကျရောက်ရှိ သည်များ ကိုမြို့ဝန်ဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့် လျှောက်ထား သည်ဖြစ်၍ မှာစာ ပေး အပ်လိုက်သည်မြို့သူကြီး တို့ လျှောက်ချက်အတိုင်း မှန်လျှင်ကလေး တိမ် ငြင် နှစ်မြို့များ မှာအအုပ်အထိန်း အခန့်အထား မရှိစေနှင့်၊ အရပ်ရပ် မင်း မှုတော်ရှိသည်များ ကိုမြို့သူကြီး ကိုသာဆင့်ဆိုရမည်၊ မြို့သူကြီး တို့ဆင့်ဆိုရာမနာ မခံကြ ရောက်သည့်မင်း မှုတော်မပြေမကုန်ရှိလျှင်မပြေမကုန်သည့်အကြောင်း အရာများ နှင့်တကွ လျှောက်ထား လိုက်ရမည်။

10 September 1873

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ ခု တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၄ ရက်နေ့ ငကျော်စတို့ ထွင်ပါ။

(မန်းတက် သမိုင်း စါစု)

တရား ရာဇဝတ်မှုစီရင်ရန် မှာစာလက်ခံ

မင်းသတိုး မင်းကြီး မဟာမင်းလှစည်သူ၊ မင်းသတိုး မဟာစည်သူ၊ မင်းသတိုး မင်းကြီး မဟာမင်း ကျော်မင်း ခေါင်၊ မင်းကြီးသီရိမဟာဥဇနာ၊ မင်းကြီး မဟာစည်သူမှာလိုက်သည်၊ ကလေး တိမ် ငြင် နှစ်မြို့ဝန်မင်းလှမင်းထင်သီဟသူ၊ နိုင်ငံတော်အတွင်း အရပ်ရပ်မြို့ ကျေး ရွာ နေလူတို့မှုခင်း တရားစကား ရာဇဝတ်မှုရှိသည်များ ကိုမြို့ဝန်စစ်ကဲနား ခံအရာရှိမြို့အုပ်ခုံ တော်တို့က အိမ်တွင်လက်ခံ၍ မစီရင်ကြစေနှင့်၊ ရုံး တွင်စီရင် စေဆင့်ဆိုသည်ကိုမတည်အိမ်တွင် လက်ခံစီရင် ကြောင်း များ နှင့် လျှောက်ထား ကြား သိရလျှင်စီရင်သူတို့ကိုရုံး တွင် ခြေကျဉ်း နှင့်ထား စေ၊ မြို့ဝန်စစ်ကဲနား ခံအရာရှိခုံ တော်မြို့ရွာအကြီး အအုပ်တို့ကိုနှိုး ဆော်ဆင့်ဆိုစေဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း အသီး အသီး မြို့ဝန်စစ်ကဲနား ခံအရာရှိခုံ တော်မြို့ရွာအကြီး အအုပ်တို့ကိုဆင့်ဆိုရှိသည် ဖြစ်၍မှာစာ ပေး အပ်လိုက်သည်၊ ကလေး တိမ် ငြင် နှစ်မြို့ဝန်နှင့်အရာရှိတို့မှာလည်း မြို့ရွာ နေလူတို့က မှုခင်း အလျှောက်စွဲ လျှောက်စစ် မေး သင့်သည့်တရား ရာဇဝတ်မှုများ ကိုအိမ်တွင်လက်ခံ၍စစ် မေး စီရင်မရှိ၊ ရုံး တွင်သာစစ် မေး စီရင်ရမည်ဆင့်ဆိုသည်ကိုမတည်အိမ်တွင်လက်ခံစစ် မေး စီရင် ကြောင်း နှင့် လျှောက်ထား ကြား သိရလျှင်မြို့ဝန်အရာရှိတို့ကိုရုံး တွင် ခြေကျဉ်း နှင့်ခပ်ရာဇဝတ်အပြစ်စီရင်မည်။

10 September 1873

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ခု တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၄ရက် နေ့ C ကျော်စ တွင်ပါ။

(မန်း တက် သမိုင်း စါစု)

တပယင်းမြို့စီရင်စုမဲအိုးရွာသူကြီးငဘိုး၊ မြို့ကြီးရွာသူကြီးငလူဘောတို့ကမဲအိုး
ရွာမြို့ကြီးရွာများကိုဘေးဘိုးဘကကိုယ်တိုင်ကြီးစိုးဆောင်ရွက်ရှိပါသောကြောင့်
ခြင်္သေ့တံဆိပ်သနားတော်မြတ်ခံရပါမည့်အကြောင်းနှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်
ချက်အတိုင်း တပယင်းမြို့စီရင်စုမဲအိုးရွာသူကြီးငဘိုး မြို့ကြီးရွာသူကြီးငလူဘော
တို့ကိုခြင်္သေ့တံဆိပ်သနားတော်မြတ်ခံ၍လက်ရှိကြီးစိုးမြဲကြီးစိုးစေ။

15 September 1873

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခု တော်သလင်းလပြည့်ကျော် ၉ ရက်နေ့နား ခံနေမျိုး
ယခ်ယာတွင်ပြန်။

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသောရေမြေအသျှင်ဆဋ္ဌန်ဆင်မင်းသခင်
ဆင်ဖြူများရှင်လက်နက်စကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတ

15 September 1873

ရားကြီးဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခု တော်သလင်းလပြည့်ကျော် ၉ ရက်နေ့တပ
ယင်းမြို့စီရင်စုမြို့ကြီးရွာသူကြီးငလူဘောကိုခြင်္သေ့တံဆိပ်သနားတော်မြတ်ခံ၍လက်
ရှိကြီးစိုးမြဲကြီးစိုးစေအသည်ငယ်သားတို့အမှုတော်ကိုထမ်းကုန်၍လုပ်စားဆောင်
စား စီးပွါးဖြစ်အောင်မစစီရင်။

တပယင်းမြို့သူကြီးမြို့စာရေးတို့နှင့်မြို့ကြီးရွာအသည်အလါဝင်နေကပ်ပါးကြေး
ထမ်းကြီးငယ်တို့၊ တပယင်းမြို့စီရင်စုမြို့ကြီးရွာသူကြီးငလူဘောကမြို့ကြီးရွာကို
ဘေးဘိုးဘကကိုယ်တိုင်လက်ရှိကြီးစိုးဆောင်ရွက်ရှိပါသောကြောင့်ခြင်္သေ့တံဆိပ်
သနားတော်မြတ်ခံရပါမည့်အကြောင်းနှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ချက်အတိုင်း
တပယင်းမြို့စီရင်စုမြို့ကြီးရွာသူကြီးငလူဘောကိုခြင်္သေ့တံဆိပ်သနားတော်မြတ်ခံ

15 September 1873

၍လက်ရှိကြီးစိုးမြဲကြီးစိုးစေ သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခု တော်သလင်းလပြည့်ကျော် ၉
ရက်နေ့ဘုရားအမိန့်တော်မြတ်ကိုဦးထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း တပယင်း
မြို့စီရင်စုမြို့ကြီးရွာသူကြီးငလူဘောကိုခြင်္သေ့တံဆိပ်သနားတော်မြတ်ခံ၍လက်ရှိကြီး
စိုးမြဲကြီးစိုးစေ၊ မြို့ကြီးရွာအသည်အလါဝင်နေကပ်ပါးကြေးထမ်းကြီးငယ်တို့
မြို့ကြီးရွာသူကြီးငလူဘောဆင့်ဆိုရာနာခံဆောင်ရွက်ကြရမည်မြို့ကြီးရွာသူကြီးင
လူဘောလည်း ရာဇဝတ်ရေးမပေါ်မထွက်စေရကျေးရွာသာယာစည်ပင်ဖြစ်
ထွန်းအောင်သိမ်းသွင်းပြုစုပြီးလျှင်ခန့်ထားကျရောက်သည့်မင်းမှုတော်ရပ်
များကိုမြို့ရိုးဆင့်ဆိုရာနာခံ၍အမိန့်တော်မြတ်ရင်းနှင့်အညီပြေကုန်အောင်

ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်။

တပယင်း မြို့သူကြီး မြို့စာရေး တို့နှင့်မြို့ကြီး ရွာအသည်အလါဝင် နေကပ်ပါး ကျေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ တပယင်း မြို့စီရင်စုမြို့ကြီး ရွာသူကြီး ငလူ ဘောကိုခြ သေ့တံဆိပ်သနား တော်မြတ်ခံ၍လက်ရှိကြီး စိုး မြဲကြီး စိုး စေဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း စာချွန်တော် ပေး အပ်ခန့်ထား ရှိသည်ဖြစ်၍တပယင်း မြို့စီရင်စုမြို့ကြီး ရွာသူကြီး ငလူ ဘောကိုခြ သေ့တံဆိပ်သနား တော်မြတ်ခံ၍တံဆိပ်စာချွန်ဝန်စာ ပေး အပ်လက်ရှိကြီး စိုး မြဲကြီး စိုး စီရင် ဆောင်ရွက် စေသည်၊ မြို့ကြီး ရွာအသည်အလါဝင် နေတပ်ပါး ကျေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့သူကြီး ငလူ ဘောဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်၊ သူကြီး ငလူ ဘောလည်း ကျေး ရွာကိုစည်ပင်သာယာဖြစ်ထွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လှုင်ခန့်ထား ကျရောက်သည့်မင်း မှုတော်ရပ်ရှိသည်များ ကိုအမိန့်တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြီး စိုး စီရင် ဆောင်ရွက်ရမည်။

အသည်ဝန်စာ ရေး ဘော်ကြီး လှိုင်း တက်သာဂရနှစ်မြို့ငန်မင်း မင်း ကျော်မင်း ထင်သီဟသူစာ။

မြို့ကြီး အသည်အလါဝင် နေကပ်ပါး ကျေး ထမ်း ကြီး ငယ်တစုတို့၊ မြို့ကြီး ရွာကို ဘေး ဘိုး တကဆင်း သက်ဆက်ခံကြီး စိုး မြဲကြီး စိုး သူငလူ ဘောကခြ သေ့တံဆိပ်၊ အမိန့်တော်လွှတ်တော်စာချွန်တော်မှာစာများ ကိုထပ်မံခံယူတင်ပြီး နာခံရသည့်အတိုင်း ဆိုင်ရာ၏ပေး အပ်ပါမည့်အကြောင်း နှင့်အစီရင်ခံသည်ဖြစ်၍ ငလူ ဘောအစီရင်ခံချက်အတိုင်း အမိန့်တော်လွှတ်တော်စာချွန်တော်အရဆိုင်ရာ၏ပေး အပ်ကြီး စိုး အုပ်ထိန်း ဆောင်ရွက် စေသည်၊ မြို့ကြီး ရွာအသည်အလါဝင် နေကပ်ပါး ကျေး ထမ်း ကြီး ငယ်တစုတို့လည်း ငလူ ဘောဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်၊ သူကြီး ငလူ ဘောကြီး စုပ်မြို့ကြီး ရွာနယ်အတွင်း ရာဇဝတ် တော် ရေး မပြုမလုပ်မ ပေါ် မထွက် စေရန်ိုင်နင်း အောင်အုပ်ထိန်း ပြီး လှုင်မင်း မှုတော် ပေါ် ပေါက်ကျ ရောက်ရှိသည်များ ကိုမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ၍အမိန့်တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေ။

ရွှေစည်ရွာစစ် စေး ခြောက်ရွာတပယင်း မြေဒူး နှစ်မြို့ဝန်မင်း မင်း ကြီး မဟာမင်း လှမင်း ခေါင် ကျော်စာ။

15 September 1873

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ခု တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၉ရက်

(ဃောင်း   စါရု)

7 November 1873

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခုနှစ် ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့၌ ဒေါင်း ဝန်ထောက်မင်း ကိုအတွင်း ဝန်ခန့်သည့်ကာလ၎င်း နည်း ပြန်တမ်း အပ်သည်။

(မကွေး လှ ဝါစု)

ထီး လင်း မြို့အဝင် လောင်ဘုံငယ်ရွာသူကြီး ငလွှမ်း စံမှာ (သက္ကရာဇ်၁၁)၄၅ခု 1783
၁၁အိမ်စာရင်း ကျသည့်ကိုအိမ်၄၉(၁)စာရင်း တော်ဆက်သည်ကိုတအိမ်ဆက်သင့်
၃ ၃ိ ၃ျ ၃၊ ၁၁အိမ်တွက်သင့်၃၆၆ ရျး ၃ ငွေကိုအိမ်၄၉၁ကတအိမ်လျှင် ရျ ဝဲ၃ စီ
ဆက် စေဘုရား အမိန့်တော်မြွက်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည်အတိုင်း ထီး လင်း 1783
မြို့အဝင် လောင်ဘုံငယ်ရွာသူကြီး ငလွှမ်း စံမှာ (သက္ကရာဇ်၁၁)၄၅ခု ၁၁အိမ်
စာရင်း ကျသည့်ကိုအိမ်၄၉၁စာရင်း တော်ဆက်သည်ဖြစ်သည်၊ တအိမ်ဆက်သင့်၃ ၃ိ
၃ျ ၃ ၁၁အိမ်တွက်သင့်၃၆၆ ရျ ၃ ငွေကိုအိမ်၄၉၁တတအိမ်လျှင် ရျ ဝဲ၃ စီဆက် စေ၊
သူကြီး ငလွှမ်း စံနှင့်စာရင်း တော်ကျအိမ်၄၉၁လူတို့ကိုလည်း မြို့ရွာသူကြီး တို့တတိုင်
ကြေး တိုင် ငွေမြို့မှုရွာတာအခွန်အတုပ် ကြေး ဟောင်း ငွေ ဟောင်း မ တောင်း
မခံလွှတ် စေ၊ ကျေး ရှင်မြို့ရှင်တို့ကလည်း မ တောင်း ကြ စေနှင့်၊ အမိန့်တော်ကို
မတည် တောင်း ခံလျှင်လွှတ် တော်မှာအစီရင်ခံ စေ၊ လွှတ် တော်က စာသွင်း ၍
တောင်း ခံသူကိုအဆုံး စီရင်မည်။
ဝန်မင်း များ ၏ (Sakkaraj I235 khu Nattoaulachan:I 20 November I873)
(ထီး လင်း မော်ကွန်း စာ)

မြို့ကြီး ရွာသူကြီး ငမွန်အစစ်ခံချက်ဘုရား

9 December 1873

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ ခုနတ်တော်လပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့ရုံး တော်ကဆင့်ချက်အရ အထက်သူကြီး မမိဖူး ကိုကျေး ရွာခေါင်း တို့နှင့်မေး သော်ထွက်ဆိုချက်၊ ကျွန်တော် မတို့တွင်အမွေစား သား ချင်း အနက် ကျေး ရွာကိုကြီး စိုး ဆောင်ရွက်သူလုပ်စား ရန်အကြီး စား ခေါ်၍ယာလယ်ဖြင့်သာ တောမျိုး ကြဲ ၂၅ ကြဲလယ် ပေါင်တွင် ရေ တွင်း ရှိပါသည်၊ ၎င်း လယ် မြေရပ်လည်း စစ်တမ်း ထွက်မပေး အကြီး စား လယ် မြင်း စား ကျက်မလုပ်ပါ၊ သား ချင်း တို့အနက်အကြီး စား လယ် မြေဖြစ်ပါသည်၊ အထက်သူကြီး မမိဖူး အစစ်ခံသည်။

7 December 1873

(သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခု) နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ရုံး တော်မှာ မြို့ကြီး သွေ့ကြီး အစစ်ခံဇင်ချက်ရ နေ့စွဲမှတ်သည်။

(သောင်း စာစု)

သံတော်ဆင့်စလင်း ကျပင်း နှစ်မြို့အုပ် နေမျိုး သီဟသူက စလင်း မြို့မှာ ငတိုး မြို့သူကြီး ဆည်အုပ်အရာနှင့်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက် သေဆုံး၍ ဝါ၍ စလင်း မြို့ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာ တော်တို့တံဆိပ်ခပ် မေတ္တာစာပါမြို့ရွာ နေလူတို့သဘောကြိုက် ညီသူငတိုး သား ငညိုကိုရိုး ရာမပျက်ဆက်ခံဆည်အုပ်မြို့သူကြီး ခန့်ထား ထမ်း ရွက်ပါစေရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငညိုကိုစလင်း မြို့သူကြီး ဆည်အုပ်ခန့်။

25 December 1873

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခုပြာသိုလဆန်း ၇ ရက် ၅ နေ့နား ခံ နေမျိုး သခ်ယာ ထွင်ပြန်။

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ စတုတ္ထ၊ ၁၉၇၆၊ ပိုဒ်၄၉၉၊ စာ၂၁၉)

စကုမြို့ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာတော်တို့ မေတ္တာရပ်ခံချက်အတိုင်း စကုမြို့စီရင်စုမင်း ရွာကိုငစံရင်ကလက်ရှိကြီး စိုး မြဲကြီး စိုး စေ။

30 December 1873

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခုပြာသိုလဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နာ ၁း ခံ နေမျိုး သခ်ဃာ ထွင်ပြန်။

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ စတုတ္ထ၊ ၁၉၇၆၊ ပိုဒ်၄၉၉၊ စါ၂၂၀)

သီရိပဝရဝိဇယာနန္တယသပဏ္ဍိတမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇာ ဘုန်းတော်အလွန်
ကြီးမြတ်တော်မူလှသော မြန်မာနိုင်ငံကိုအစိုးရတော်မူသော နေထွက်ဘုရင်မြန်
မာမင်းမြတ်၊ ဤဆိုလတ္တံ့သော အရေးလွှဲအပ်ခြင်းတို့နှင့်တိုက်ဆိုင် တွေ့ကြုံမည့်သူလူ
ခပ်သိမ်းတို့ကြား သိမှတ်သား စေရန်အနောက်တိုင်း ပြည်နိုင်ငံများ သို့ခန့်ထား
စေလွှတ်သူအထူး သံခြား ခန့်ထား သောသံကြီး ကိုယ်စားလှယ်တော်ပဋ္ဌမအရေး
ပိုင်ဝန်ကြီး ကင်း ဝန်မင်း ကြီး မဟာစည်သူ၏အစွမ်း သတ္တိအရည်အချင်း သတိပညာ
မချို့တဲ့သည့်အရာအကျင့်အာစာရများ နှိုက်အထူး သဖြင့်အရေး ပုံခြင်း ယုံကြည်ခြင်း
များ ကိုလူခပ်သိမ်း တို့မှတ်နားကြကုန်၊ ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သော
ဘုရင်မင်း များ ဘက်ကကျနုပ်အထူး သံ ခြား ခန့်ထား စေလွှတ် သောအရေး ပိုင်
တဲ့သို့အရေး ပေး အပ်အလွှဲခံရသူတဦး တယောက်နှင့်ဖြစ်စေ အများနှင့်ဖြစ်စေ
တွေ့ကြုံဆိုင်ပြိုင်ရန်အမှု ပြောဆိုဆွေး နွေး မေး မြန်း စေ့စပ်ညှိနှိုင်း တိုင်ပင်ရန်
အမှု၊ ဆိုခဲ့သည့်အရေး ပိုင်က တယောက်နှင့်ဖြစ်စေ အများနှင့်ဖြစ်စေ အဆိုက်အတန့်
တည် စေရန် အနိုင်အခန့်တည် စေရန် စာချုပ်တခုကိုဖြစ် စေအများကိုဖြစ် စေ ချုပ်ဆိုရန်အ
မှုကုန်စည် မှုနှင့်စပ်သည်၊ ကောင်ဆစ် ခေါ် ကိုယ်စားလည်ရသင့်ရထိုက်ရအပ်သည့်အခွင့် ရေး ရဲ
ထုံး ဥပဒေများ နှင့်စပ်သည့်အမှု၊ ယခုအခါတိုင်း ပြည်ချင်း ချင်း တစုံတခု ရှက်တင်
ဖြစ်ပျက်ဆဲအမှု၊ နောင်ဖြစ်ပျက်ရှက်တင်ရန်အမှု၊ မည်သည့်မှုခွင့်ကြီး ငယ်အရေး
အရာအကြံအစည်မဆိုအလို့ငှါအပ် တောင့်တအပ်သည့်အမှုများ ကိုပြီး ပြတ် အောင်နှီး
နှော ပြောဆို စေ့စပ်ညှိနှိုင်း ထမ်း ဆောင် စေရန်ကျနုပ်တို့အကျိုး စီး ပွါး အမည်
နာမအလို့ငှါအရေး လွှဲအပ်ရန်ရှိသမျှကိုအထူး သဖြင့်ယုံယုံကြည်ကြည်တဝတည်း လွှဲအပ်ခြင်း
နှင့်တကွဝန်ကြီး ကင်း ဝန်မင်း ကြီး မဟာစည်သူကိုကျနုပ်တို့အရေး ပုံယုံလွှဲအပ်လိုက်ပါ
သည်၊ ဆိုခဲ့သည့်အရေး လွှဲအပ်ရာပါမှုခွင့် ရေး ရာအကြံအစည်များ နှင့်စပ်သည့်အရာ
ခပ်သိမ်း ကိုစုံညီညှိနှိုင်း ထောက်ချင့်၍ဆိုခဲ့သည့်အရေး လွှဲအပ်ခြင်း များ ကိုအရင်း မူ
လထား ပြီး လျှင်အဆိုက်အတန့်တည် စေရန်အနိုင်အခန့်တည် စေရန် စာချုပ်တခုကိုဖြစ်
စေအများ ကိုဖြစ် စေအမြဲအရှည်တည် စေရန်ဆုံး ခန်း ရောက်လက်စသိမ်း ရန်လက်
မှတ်ထိုး ရန်အမှုများ မှာမြန်မာတိုင်း ပြည်နိုင်ငံမင်း သဘောကြိုက် ညီ ပြောဆိုဆုံး
ဖြတ်ရာလက်မှတ်ထိုး ရန်ကျနုပ်တို့အရာချန်ထား ရမည်အကြောင်း ဆိုခဲ့သည့်အရေး

လွှဲအပ်ရာပါမှုခင်း များ မှာသက် သေခံထား ၍ကျွန်ုပ်ကတံဆိပ်ကိုအဆုံး တွင်ခပ်
နှိပ် စေသည်။

8 February 1874

သာသနာ တော် ၂၄၁၇ မြန်မာ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော်

8 February 1874

၇ ရက် နေ့သို့ ဆောင်း သက္ကရာဇ် ၁၈၇၄ ခု ဖက်ဖြူဝေါရီလ ၈ ရက်မြန်မာနိုင်ငံ
ရတနာပုံ နေပြည် တော် ရွှေနန်း တော်တွင်ကျွန်ုပ်လက်မှတ်ထိုး သည်။

သီရိပဝရဝိဇယာနန္တယသပဏ္ဍိတမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇာ
ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သောမြန်မာနိုင်ငံကိုအစိုး ရ တော်မူ သော
နေထွက်ဘုရင်မြန်မာမင်း မြတ်
အဂ္ဂမဟာ သေနာပတိဝန်ရှင် တော်မြန်မာစစ်သူကြီး မင်း များ
(မြိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၂၄)

မော်ခါး ကျေး ရွာသူကြီး ခေါင်း အသည်အလဲဝင် နေကပ်ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ် တို့၊ မော်ခါး ကျေး ရွာ များ ကိုအိမ်ခြေလူ နေပျက်ပြား (သက္ကရာဇ် ၁၂၃) ၅ခု 1873 နှစ်သဿ မေမ ငွေ တော် များ ကိုမ ဆောင်မရွက်အကျိုး တော်ယုတ် လျော့ရှိသည်ဖြစ် ၍အထက်အမိန့်တော်လက်ရှိသူ မော်ခါး ရွှေမှူး နေဘ်ရထာ ဇေယျကိုထပ်မံစာပေး အပ်မှူး ကြီး ဆောင်ရွက်ဆင့်ဆိုစီရင် စေသည်၊ မျော်ပိုက်သူသူကြီး ခေါင်း အသည် အလဲဝင် နေကပ်ပါး တို့ ရွှေမှူး နေဘ်ရထာ ဇေယျဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ရွက်ကြရမည်၊ ရွှေမှူး နေဘ်ရထာ ဇေယျလည်း စီရင်စု မော်ခါး ကျေး ရွာ များ မှာရာဇဝတ် တော် ရေး မပေါ်မထွက် စေရကင်း လှတ်လုံခြုံ ကျေး ရွာသာယာ ငြိမ်သက်အကျိုး တော်ဖြစ်ထွန်း အောင်သဘောတူညီသူတို့ကို ခေါ်ယူသိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့် ထား ပေါ် ပေါက်ကျ ရောက်သည့်မင်း မှု တော်ရပ်များ ကိုမြို့ရွှံး ဆင့်ဆိုရာနာ ခံဆောင်ရွက်ရမည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၅ခုနှစ် (တပေါင်း လပြည့်ကျော် ၁၅ရက်) (17 March) 1874

ရွှေအရှေ့ကြောင်း ၊ အလယ်ကြောင်း ၊ သံဃတာ၊ အင်တောက်သာ ငါး မြို့ဝန် မင်း (ကြီး မဟာ) မင်း လှရာဇာစာ

(ဆင်တဲ စာစု)

မော်ခါး ကျေး ရွာအသည်အလါဝင်နေကပ်ပါး ထမ်း သား ကြီး ငယ်တစုတို့၊ ငကြီး
က မော်ခါး ကျေး ရွာခရိုင်ကိုမှူး ကြီး ဆောင်ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး
သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း လက်ရှိကြီး စိုး ဆောင်ရွက်မြဲကြီး စိုး ဆောင်ရွက်စေ
အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည်ဖြစ်ပါ၍ အမိန့်တော်အရဆိုင်ရာစာ
ကယ်မသနား တော်မူပါမည့်အကြောင်း နှင့်အစီရင်ခံသည်ဖြစ်၍ ငကြီး စီရင်ခံ
ချက်အတိုင်း မော်ခါး ကျေး ရွာခရိုင်ကိုအမိန့်တော်လက်ရှိမှူး ကြီး ဆောင်ရွက်
မြဲမှူး ကြီး ဆောင်ရွက်ဆင့်ဆိုစီရင်စေသည်၊ မော်ခါး ကျေး ရွာအသည်အလါဝင်နေ
ကပ်ပါး ထမ်း သား ကြီး ငယ်တစုတို့လည်း ရွှေမှူး ငကြီး ဆင့်ဆိုရာ ဆောင်ရွက်ကြ
ရမည်၊ ရွှေမှူး ငကြီး လည်း မော်ခါး ကျေး ရွာနယ် လေး ရပ်ရှစ်ရပ်သတ်မှတ်
သည်အတွင်း အရှင် ရေး မင်း မှုပေါ် ပေါက်ကျ ရောက်သည် များ ကိုဆိုင်ရာမြို့ရုံး
ဆင့်ဆိုရာနာခံ၍ ဆောင်ရွက်ရမည်။

(17 March) 1874

(သက္ကရာဇ် ၁၂၃) ၅ခု (တပေါင်း လပြည့်ကျော် ၁၅ရက်)

ရွှေအရှေ့ကြောင်း ၊ ဒလယ်ကြောင်း ၊ သံဃတာ၊ ချွန်း တောင်း မြို့ဆိုင်ရာ
ငရနဲ၊ ခေါ်သန္တိ၊ ထန်း တပင်၊ ပဥ္စာလငါး မြို့ဝန်မင်း မဟာမင်း ထင်
မင်း ခေါင်စာ
(ဆင်တဲ စါစု)

ကလေးမြို့စီရင်စုကန်ပုလဲလက်မန်ရွာသူကြီး ရိုး ငညွှင်း ကကန်ပုလဲလက်ပန်ရွာ
ကိုဘိုးငစံလှ ဘား ငထင်ဘို ငညိုတို့ကြီး ဖိုး မရှိလျှင်ဘငလှတင်ငယ်ရွယ်စဉ်အရိုး နှင့်
မဆိုင်သူငအယ်စံက စော်ဘွား အမတ်နှင့်ပူး ပေါင်းခေစ္စကြီး ဖိုး ရဘူး သည်ကိုအ
နွဲပြုရ၍ ငအယ်စံသမီး မိအီမိရင်သား ငကေး နောက် စော်ဘွား ထံစာခံယူကြီး ဖိုး
ကြေး ပို့ငွေပို့ခဲ့ တောင်း စား ယူ သေအရက် သောက်စား ဆင်း ရဲသား တို့လယ် မြေ
ကို ပေါင်နှံ ရောင်း စား ခြင်း များ နှင့်လွှတ် တော်မှာ လျှောက်ထား ပြောဆို
ရှိနေသည်အတွင်း ငကေးသေဆုံး ရှိ၍အရိုး သား မြေး မှန်သည့်အတိုင်း ကြီး ဖိုး ပါ
ရမည့်အကြောင်း နှင့်ငညွှင်း ကထပ်မံ လျှောက်ထား ချက်အရ ငကေး သေဆုံး သည်
မှန်မမှန် ငကေး မှာသား ရှိမရှိမြို့ခံတို့ကို မေး ရာ ငကေး သား တနှစ်ရွယ်နှစ်
နှစ်ရွယ်သား နှစ်ရှိ ကြောင်း ၊ ကလေး မြို့စီရင်စုကန်ပုလဲလက်ပံရွာသူကြီး ပေး
(သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု (၁၁) ၆၄ ခုစစ်တမ်း စာရင်း ပါမပါငညွှင်း အရိုး [1783] သား
မြေး မှန်မမှန် ကျေး ရွာသဘောကြိုက်ညီမညီများ ကိုဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း [1802] ထောက်ဆရာ
တော်တို့ရှေ့ရွာ နေ ကြေး ထမ်း ကြီး သိမ်းသူတို့ကိုကလေး တိမ် ငြင် နှစ်မြို့ဝန်မင်း
လှမင်း ထင်သီဟသူကိုဆင့်ဆိုမှာထား မေး မြန်း လျှောက်ထား စေရာကန်ပုလဲလက်
ပန်ရွာသည်မြို့ဆင် ခြေဘိုးကျေး ရွာဖြစ် သော ကြောင့် (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု ([1783] ၁၁)
၆၄ ခုစစ်တမ်း စာရင်း မပါမဝင် ကြောင်း ၊ ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်သိမ်းသူ ၅၅ [1802]
တို့အနက် ၂ ရတို့ကငညွှင်း သည်ကန်ပုလဲလက်ပံရွာကိုကြီး ဖိုး သူ့အရိုး သား မြေး မှန်
၍ငညွှင်း ကိုသဘောကြိုက်ညီ ကြောင်း ကြေး ထမ်း ကြီး လူ ၂၀ တို့ကလည်း ခန့်တော်မူ
ရာကြိုက်ညီ ကြောင်း သူကြီး တောင်း ငကေး ဆွေမျိုး တော်သူငစံလှ ၊ ငချစ်အို ၊ င
ထွန်း အောင်တို့နှင့်လူ ပေါင်း ၇ တို့ကသာငညွှင်း ကိုသဘောမကြိုက်မညီ ကြောင်း
များ ကြေး ထမ်း ကြီး နှင့်သိမ်းသူတို့ထွက်ဆိုချက်ကိုတင် ပေး ရှိသည့်အတိုင်း ငကေး
တွင်သား ငယ်နှစ် ယောက်ရှိ သော်လည်း ကြီး ဖိုး နိုင်မည့်အရွယ်မဟုတ်အရိုး သား
မြေး ဖြစ် ကြောင်း ကိုလည်း မထွက်မဆိုဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာ တော်တို့ရှေ့
ကလေး တိမ် ငြင် နှစ်မြို့ဝန်ရွာ နေ ကြေး ထမ်း ကြီး သိမ်းသူတို့ကငညွှင်း ကိုအရိုး
သား မြေး မှန်၍သဘောကြိုက်ညီ ကြောင်း များ နှင့်ထွက်ဆို လျှောက်ထား ရှိသည်ဖြစ်
၍ကလေး မြို့စီရင်စုကန်ပုလဲလက်ပံရွာအထက်ကြီး ဖိုး ဘူး သူ့ဘိုးငစံလှ ၊ ဘား ငထင် ၊

ဘိုး ငညို၊ သား လှတင်၊ သား ငသွင်း တို့သူကြီး ခန့်ထားကြီး စိုး ဆောင်ရွက်စေ မည်စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း ငသွင်း ကိုက လေး မြို့စီရင်စုကန်ပုလဲလက်ပံရွာသူကြီး ခန့်။

27 May 1874

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုနယုန်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ခံ နေမျိုး ရာဇကျော် သူတွင်ပြန်။

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ စာတွဲ၊ ၁၉၇၆၊ ပိုဒ်၄၉၉၊ စာ၂၂၀-၁)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်ပဥ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တ
9 January 1875
ရားကြီး ဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုပြာသိုလဆန်း ၃ ရက် ၀ နေ့ငမြတ်သာကို
ဃော်ကြခပ်မြို့စီရင်စုအညာဘန်ရွာသူကြီး ခန့်တော်မူသည်အသည်ငယ်သား တို့အမှု
တော်ကိုထမ်း ကုန်၍လုပ်စား ဆောင်စား စီးပွါး ဖြစ်အောင်မစစီရင်။
(အညာဘန် မဲကျော် စါစု)

ယောကြခပ်မြို့သူကြီး မြို့စာရေး တို့နှင့်အညာဘက်ရွာအသည်အလဲဝင် နေကပ်ပါး
ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ မြို့ရွာသူကြီး မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး တိုင်ခေါင်း အဝန်း
အစု သေနတ်တပ်မှူး သွေးကြီး မှစ၍အမိန့်တော်နှင့်ခန့်ထား သင့်သည်များ ကို
ဆိုင်ရာစုရှင်အဝေး မြို့ဝန်တို့ကအလျောက်အခန့်အထား မရှိစေနှင့်၊ ဆင့်ဆိုပ
ညတ်သည်ကိုမတည်ခန့်ထား လျှင်ခန့်ထား သူဆိုင်ရာစုရှင်ငင်း ရှင်တို့ကိုအရာက
နှုတ်၍ မောင်း ကြော်ရာဇဝတ်စီရင်စေ၊ အဝေး မြို့ဝန်ဖြစ်လျှင် ရွှေဘဝါး တော်
အေ-ကအကျည်း ယူ၍အရာကနှုတ်ပြီ လျှင် မောင်း ကြော်ရာဇဝတ်စီရင်စေ၊
အမိန့်တော်နှင့်ခန့်ထား ရန်ကြွင်း ကျန်လစ်လပ်သည့်မြို့ရွာအစုအငန်း များ ကိုလည်း
လွှတ်ကကုန်စင် အောင်စာရင်း တောင်း ယူဆက်သွင်း စေအမိန့်တော်မြွက်အရ
ဆိုင်ရာမြို့ရှင်ရွာရှင်အကြီး အအုပ်တို့သို့အသီး အသီး မှာထား ဆင့်ဆိုစာရင်း တောင်း
ယူရာဆိုင်ရာမြို့ရွာအစုအငန်း အကြီး အအုပ်တို့ကအသီး အသီး စာရင်း တင်ပေး
ရသည်နှင့်သည်မြို့ရွာဦး ရေ၅၂၊ လက်ရှိသူကြီး ၃၉၀၊ တပ်မှူး ၁၊ သွေးကြီး ၉၊
ပဲ့နင်း ၁၊ ပဲ့ချပ်၄၊ ရွှေမှူး ၉၊ သံမှူး ၁၊ ဆည်ဆော်၁၊ စုစု၄၁၆၊ လက်နက်
သူပုန်စာရင်း နှင့်တိုက်ကြည့်ရာသူပုန်စာရင်း တွင်ပါရှိသည့် ကျေး ရွာသူကြီး ၂၀
တို့ကိုချန်ထား ပြီး လျှင်ကျန်လက်ရှိသူကြီး ၃၇၀၊ တပ်မှူး ၁၊ သွေးကြီး ၉၊ ပဲ့နင်း
၁၊ ပဲ့ချပ်၄၊ ရွှေမှူး ၉၊ သံမှူး ၁၊ ဆည်ဆော်၁၊ စုစု၃၉၆စာရင်း ပါငမြွက်သါ
ကို ယောကြခပ်မြို့စီရင်စုအညာဘက်ရွာသူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်စေမည်
စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း ငမြွက်သာကို ယောကြခပ်မြို့စီရင်စုအညာဘက်ရွာသူကြီး
ခန့်၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုပြာသိုလဆန်း ၃ရက် နေ့ဘုရား အမိန့်တော်မြွက်ကိုဦး 9 January 1875
ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း ယောကြခပ်မြို့စီရင်စုအညာဘက်ရွာမှာ ငမြွက်သာ
ကိုသူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်စေသည်၊ အညာဘက်ရွာအသည်အလဲဝင်နေ
ကပ်ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ သူကြီး ငမြွက်သာဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ရွက်ကြရမည်၊
သူကြီး ငမြွက်သာလည်း ကျေး ရွာကိုစည်ပင်သာယာဖြစ်ထွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြု
စုပြီး လျှင်ခန့်ထား ကျရောက်သည့်မင်း မှုတော်ရပ်များ ကိုမြို့ဝန်း ဆင့်ဆိုရာနာခံ
၍အမိန့်တော်မြွက်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြိုး စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်။

ဝန်မင်း များ စာ

(အညာဘက် မဲကျော် စါစု)

ယောမြို့သူကြီး မြို့စာရေး တို့နှင့်အညာဘန်ရွာအသည်အလါဝင် နေကပ်ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ မြို့ရွာသူကြီး မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး တိုင် ခေါင်း အဝန်း အစု သေနတ်တပ်မှူး သွေ့ကြီး မှစ၍အမိန့် တော်နှင့်ခန့်ထား သင့်သည် များ ကိုဆိုင် ရာစုရှင်အဝေး မြို့ဝန်တို့ကအ ရှောက်အခန့်အထား မရှိ စေနှင့်၊ ဆင့်ဆိုပညတ်သည် ကိုမတည်ခန့်ထား လျှင်စုရှင်ငန်း ရှင်တို့ကိုအရာကနှုတ်၍ မောင်း ကြော်ရာဇ ဝတ်စီရင် စေ၊ အဝေး မြို့ဝန်ဖြစ်လျှင် ရွှေအပါး တော် အောက်အကျည်း ယူ၍အရာ ကနှုတ်ပြီး လျှင် မောင်း ကြော်ရာဇဝတ်စီရင် စေ၊ အမိန့် တော်နှင့်ခန့်ထား ရန်ကြွင်း ကျန်လစ်လပ်သည့်မြို့ရွာအစုအငန်း များ ကိုလည်း လွှတ်ကကုန် စင် အောင် စာရင်း တောင်း ယူဆက်သွင်း စေအမိန့် တော်မြွက်အရဆိုင်ရာမြို့ရှင်ရွာရှင်အ ကြီး အအုပ်တို့သို့အသီး အသီး မှာထား ဆင့်ဆိုစာရင်း တောင်း ယူရာဆိုင်ရာမြို့ရွာ အစုအငန်း အကြီး အအုပ်တို့ကအသီး အသီး စာရင်း တင် ပေး ရသည်နှင့်အစုခံမြို့ ကျေး ရွာဦး ရေ၅၂လက်ရှိသူကြီး ၃၉ဝ တပ်မှူး ၁၊ သွေ့ကြီး ၉၊ ပဲ့နင်း ၁၊ ပဲ့ချပ် ၄၊ ရွှေမှူး ၉၊ သံမှူး ၁၊ ဆည် ဆော်ာ စုစု ၄၁၆၊ လက်နက်ကိုင်စာရင်း နှင့်တိုက်ကြည့် ရာသူပုန်စာရင်း တွင်ပါရှိသည့် ကျေး ရွာသူကြီး ၂ဝကိုချန်ထား ပြီး လျှင်ကျန်လက် ရှိသူကြီး ၃၇ဝ၊ တပ်မှူး ၁၊ သွေ့ကြီး ၉၊ ပဲ့နင်း ၁၊ ပဲ့ချပ် ၄၊ ရွှေမှူး ၉၊ သံမှူး ၁၊ ဆည် ဆော် ၁၊ စုစု ၃၉၆၊ စာရင်း ပါငမြွက်သာကို ယောကြခပ်စီရင်စုအညာ ဘန်ရွာသူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေမည်စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း င မြွက်သာကို ယောကြခပ်မြို့စီရင်စုအညာဘန်ရွာသူကြီး ခန့်၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခု

9 January 1875

ပြာသိုလဆန်း ၃ရက် နေ့ဘုရား အမိန့် တော်မြွက်တို့ဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း အညာဘန်ရွာမှာငမြွက်သာကိုအမိန့် တော်လွှတ် တော်စါချွန်အသည်ဂန်စာအရစာ ပေး အပ်ကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေသည်၊ အညာဘန်ရွာအသည်အလါဝင် နေကပ်ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ငမြွတ်သာဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်၊ ငြက်သာ လည်း အညာဘန်ရွာနယ် လေး ရပ်ရှစ်ရပ်သတ်မှတ်သည့်အတွင်း ရာဇဝတ် တော် ရေး မပေါ်မထွက် စေရ၊ တင်း လွတ်လုံခြုံ အောင်ကြီး စိုး စီရင် ဆောင်ရွက်ရမည်။

ယောမြို့အုပ်မင်း မဟာမင်း ခေါင်သုရိန်စါ။

(အညာဘန် မဲကျော် စါစု)

ယောကြခပ်မြို့သူကြီး မြို့စာရေး တို့နှင့်အညာဘက်ရွာအသည်အလါဝင် နေကပ်ပါး ကျေး ထမီး ကြီး ငယ်တို့၊ မြို့ရွာသူကြီး မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး တိုင် ခေါင်း အဝန်း အစု သေနတ်တပ်မှူး သွေ့ကြီး မှစ၍အမိန့်တော်နှင့်ခန့်ထား သည်များ ကိုဆိုင် ရာစုရှပ်အဝေး မြို့ဝန်တို့ကအစ လျှောက်အခန့်အထား မရှိ စေနှင့်ဆင့်ဆိုပညတ်သည် ကိုမတည်ခန့်ထား လျှင်ခန့်ထား သူဆိုင်ရာစုရှင်ငန်း ရှင်တို့ကိုအရာကနှုတ်၍ မောင်း ကြော်ရာဇဝတ်စီရင် စေ၊ အဝေး မြို့ဝန်ဖြစ်လျှင် ရွှေဘပါး တော် အောက်အကျည်း ယူ၍အရာကနှုတ်ပြီး လျှင် မောင်း ကြော်ရာဇဝတ်စီရင် စေအ မိန့် တော်နှင့်ခန့်ထား သည်ကြွင်း ကျန်လစ်လပ်ရှိသည့်မြို့ရွာအစုအငန်း များ ကိုလည်း လွှတ်ကကုန်စင် အောင်စာရင်း ကောက်ယူဆက်သွင်း စေအမိန့် တော်မြွက်အရဆိုင် ရာမြို့ရှင်ရွာရှင်အကြီး အအုပ်တို့ကိုအသီး အသီး မှာထား စာရင်း တောင်း ယူ ရာဆိုင်ရာမြို့ရွာအစုအငန်း အကြီး အအုပ်တို့ကအသီး အသီး ဆိုင်ရာစာရင်း တင် ပေး ရသည်နှင့်မြို့ရွာဦး ရေ၅၂၊ လက်ရှိသူကြီး ၃၉၀၊ တပ်မှူး ၁၊ သွေ့ကြီး ၉၊ မဲ့နင်း ၁၊ ပဲ့ချပ်၄၊ ရွှေမှူး ၉၊ သံမှူး ၁၊ ဆည် ဆော်ာစုစု၄၁၆၊ လက်နက်သူပုန် စာရင်း နှင့်တိုက်ကြည့်ရာသူပုန်စာရင်း တွင်ပါရှိသည့် ကျေး ရွာသူကြီး ၂၀ကိုချန် ထား ပြီး လျှင်ကျန်လက်ရှိသူကြီး ၃၇၀၊ တပ်မှူး ၁၊ သွေ့ကြီး ၉၊ ပဲ့နင်း ၁၊ ပဲ့ချပ် ၄၊ ရွှေမှူး ၉၊ သံမှူး ၁၊ ဆည် ဆော်ာစုစု၃၉၆စာရင်း ပါငမြွတ်သာကို ယောကြ ခပ်မြို့စီရင်စုအညာဘက်ရွာသူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေမည်စာဆက် သွင်း ချက်အတိုင်း ငမြွတ်သာကို ယောကြခပ်မြို့စီရင်စုအညာဘက်ရွာသူကြီး ခန့် 9 January 1875 သက္ကရာဇ်၁၂၃၆ခုပြာသိုလဆန်း ၃ရက် နေ့ဘုရား အမိန့် တော်မြွက်ကိုဦး ထိပ်ထက် ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း ယောကြခပ်မြို့စီရင်စုအညာဘက်ရွာမှာငမြွတ်သာကိုတံဆိပ် စာချွန်အသည်ဝန်က ပေး အပ်သူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေသည်၊ အညာ ဘက်ရွာအသည်အလါဝင် နေကပ်ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့သူကြီး ငမြွတ်သာဆင့်ဆိုရာ နာခံထမ်း ရွက်ရမည်၊ သူကြီး ငမြွတ်သာလည်း ကျေး ရွာကိုစည်ပင်ဖြစ်ထွန်း အောင် သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်ထား ကျရောက်သည့်မင်း မှုတော်ရပ်များ ကိုအမိန့် တော်မြွက်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြိုး စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်။

စာရေး တော်ကြီး လှိုင်း တက်သာဂရနှစ်မြို့ဝန်အသည်ဝန်မင်း ထင်မင်း ကျော် သီဟသူ စာ။

(အညာဘက် မဲကျော် စာစု)

သေနတ်ဝန်ကင်း ဝန်ကြီး သတိုး မင်း ကြီး မင်း လှစည်သူ ကျော်ကိုတနှစ်လျှင် ငွေ ရုံ ပုံ တော် ၁၂၀၀၀ သနား တော်ခံ စေ။

16 January 1875

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုပြာသိုလဆန်း ၁၀ ရက် နေ့ည တော်ဝင်နန်း တော်တွင်အမိန့် တော်သံ တော်ဆင့်မင်း လှနရာ စည်သူ ကျော်မှတ်။

18 January 1875

(သက္ကရာဇ်၁၂၃၆ခု ပြာသို)လဆန်း ၁၂ရက် နေ့နံနက် ၁ ချက်တီး ချေပြောကြီး မှူး တွင်ပြန်။

(မိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၄၆)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင် ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရားအ မိန့်တော်ရှိသည်၊ မဟာကျော်ထင်ကိုအသည်ဝန်ခန့်တော်မူသည်၊ သို့ခန့်တော်မူ ကြောင်းလည်း မဟာကျော်ထင်သည် ရွှေတိုက်စိုး ခင်မဲမြို့စား မင်းကြီး မဟာ မင်းလှမင်း ခေါင်ဘိုး တော်ဘုရား လက်ထက်အရာအထူး နှင့်သူ ကောင်းပြု တော်မူ၍အမှုတော်ကို ပြေကုန် အောင်ထမ်း ရွက်သည်၊ နောင် တော်ဘုရား လက် ထက်တွင်လည်း ဝန်ထောက် တော်အသည်ဝန်ခန့် တော်မူ၍အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက် သည်၊ ရွှေလက်ထက် တော်တွင်လည်း ရွှေတိုက်စိုး ခင်မဲမြို့စား မင်းကြီး မဟာမင်း လှမင်း ခေါင် ကျော်ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်နှစ်ပါး ကို စောင့်သိရိုသေစွာခန့်ထား တော်မူသမျှအမှုတော်ကိုကြိုး စား အား ထုတ်စိတ် ပါကိုယ်ပါထမ်း ရွက်သည့်ကျွန် တော် မျိုး ဖြစ်သော ကြောင့်အသည်ဝန်ခန့် တော်မူသည်၊ အသည်ဝန်ဆိုသည့်အရာသည်ငါ အသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်တို့တွင်ရာဇဌာနီ ရွှေပြည် တော်ကြီး များ သောတိုင်း နိုင်ငံအရပ်ရပ်မြို့ပြ ကျေး ရွာများ တွင်သူကြီး ပြည်စိုး မြေတိုင် ဒိုင်း ခေါင်း အသည် အလါတို့ နေထိုင်၍ မင်း မှုမင်း ခင်း မြို့ရွာသား အ သေး ဖွဲ့အလုံး စုံကို ဒိုင်ရင်း ခန့် တော်မူသည့်အတိုင်း နေ့စဉ်လစဉ် ပေး သုံး ထမ်း ရွက်ကြရသည့်ကျွန် တော်မျိုး ဖြစ် သည်၊ အရပ်ရပ်မြို့ ကျေး ရွာများ တွင်သူကြီး ပြည်စိုး မြေတိုင် ဒိုင်း ခေါင်း အသည် အလါတို့မှာမင်း မှုမင်း ခင်း တိုင်သူရင်း စာရင်း တော်ဘက်ခန့်သည့်အတိုင်း ရွေး ထိုး စံနှင့်အညီသာဆင့်ဆိုခန့်ထား ထမ်း ရွက် စေ၊ အမှု တော်အနည်း သာရှိသည်ကို အများ ခွဲခန့်၍မပေး မခံမထမ်း မရွက် စေနှင့်၊ အသည်အလါဝင် နေကပ်ပါး အ များ ရှိသည်ကိုအနည်း သာရှိသည်စာရင်း ပေး၍မထမ်း မရွက် စေနှင့်၊ ဟုတ်မှန် သည့်အတိုင်း တော်တည့် ဖြောင့်မတ်စွာဆိုင်ရာအမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ကြ စေ၊ သူကြီး ပြည်စိုး မြေတိုင် ဒိုင်း ခေါင်း အသည်အလါတို့ကိုလည်း အမှုတော်ထမ်း ကုန်နိုင်၍လုပ် စား ဆောင်စား ဖြစ်အောင်မစ၊ သူကြီး ပြည်စိုး မြေတိုင် ဒိုင်း ခေါင်း အသည် အလါတို့တွင်တရား စကား အရှက်အတင်ရှိလျှင်လည်း ကြီး သည့်စကား ကိုငယ်အောင် ငယ်သည့်စကား ကိုပပျောက် အောင်ဂတိသို့မလိုက်မူ၍ညီညွတ်စွာစီရင်။

22 January 1875

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုပြာသိုလပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ဦး ဘိုး တလေး ကိုအသည်

ဝန်ခန့်သည့်ကာလ၊ ငင်း နည်း ပြန်တမ်း ခံရှ်အင်၊
မောင်သန့်ကိုအသည် ဝန်ခန့်သည်ကာလ၊ ငင်း နည်း ပြန်တမ်း ခံရှ်အပ်၊
(မ တွေး ၅ ဓါစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်ပဥ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား
4 February 1875
ကြီး ဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုပြာသိုလပြည့်ကျော် ၁၄ ရက် ၅ နေ့ တောင်တွင်း
ကြီး မြို့သား ထိုး တန်း သွေ့ ပါအိုး ထိန်း တောင်ရွာသူကြီး သမန္တသီဟသိင်္ခကိုအိုး
ထိန်း တောင်ရွာစပါး တပ် သွေ့ကြီး ခန့်တော်မူသည်။
(တောင်တွင်း လှဖေ စာစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အရှင်ဘဝရှင်မင်း တရား
ကြီး ဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၂ ရက် ၁ နေ့ ရဟန်း သံဃာ တော်တို့
7 February 1875
ဥပုသ်ပဝါရဏာကံကြီး ကံငယ် ဆောင်ရွက်ရန် လောင်း ရှည်မြို့အ နောက်ယွန်း
ကျောင်း တိုက်အတွင်း စတုရန်း ဂါဝီ မြေကိုင်နိမိတ်ကဝိသုံဂါမ မြေ စား သနား
တော်မြတ်ခံ၍ကုသိုလ် တော်ပွါး ခဏ္ဍသိမ်သမုတ်လှူဒါန်း စေ။
(ဃောသမိုင်း ၊ စာ ၁၆၅ - ၇)

နောင်သခေါ်ရွာသစ် နေငတေရုပ်က မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်အလို့ငှါသံဃာ တော်တို့မှီတင်း
ရန်ဥပုသ်ပဝါရဏာကျောင်းကြီး ကံငယ်ရွက် ဆောင်ရန်ခဏ္ဍသိမ်အ ပေါ်တွင်လှပတင့်တယ်
စွာပြသာဒ် ဆောက်လုပ်၍ကိုး ကွယ်လှူဒါန်း ပူဇော်ပါလို ကြောင်း နှင့် လျှောက် သော
ကြောင့်ငှင်း လျှောက်ချက်အတိုင်း ဘုံရဆင့်ဖြင့် ဒုဗိကာထီး စိုက်စိန်ဘူး စိန်ပွင့်၊
ဒုရင်မှန်ကင်း များ နှင့် ဆောက်လုပ်ပြီးလျှင် ငှင်း ပြသာဒ်အတွင်း မြတ်စွာဘုရား
ကိန်း ဝပ်ရန်မှန်စီပလ္လင်များ နှင့်တည်ထား ပြုစု၍ကုသိုလ် တော်ပွါး ကိုယ်စား
တော်စား တည်ထား ကိုး ကွယ်လှူဒါန်း ပူဇော် စေ။

18. March 1875

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၆ ခုတပေါင်း လဆန်း ၂ရက် နေ့သုံး မြို့နယ်လက်ရင်း
ရွာဥယျာဉ်နယ်နှစ်နယ်ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာ တော်မိန့်ချက်။
(နောင်ရွှေ လှအောင် စာစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအရှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီးဆရာ့ တော်အမိန့်
ရှိသည်ယုံး ဆယ်မြို့စီရင်စု နေသင်သ ခေါ်ရွာ နေတကာ ငတလုတ်က မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်
အလို့ငှါသရိရဓါတ် ဓမ္မ တော်မြတ်တို့ကိန်း ဝပ်ရန်ငှင်း ရွာတွင်ကုသိုလ် တော်ပွါး အုတ်
ဂိုး စည်း ခုံ စေတီတည်ထား ကိုး ကွယ်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့် လျှောက်ထား သည့်
အတိုင်း သာသနာ့ ဒါယကာ မဟာ ဓမ္မရာဇာတရားမင်း ဖြစ်သည်သာသနာ တော်၏ ဝည်
ပင်ပွင့်လင်း ခြင်း ကိုအလွန်အလို တော်ရှိသည်နှင့်အညီသရိရဓါတ် ဓမ္မ တော်မြတ်ကို
ကိန်း ဝပ်ရန်အုတ်ဂိုး စည်း ခုံ စေတီဘီလူး ပန်း ဆွဲ စေတီဂုံ လေး ဆူကြာသွတ်အိုး
ရေပန်း ဖုတ်မှုစ်နတ် မုတ်နတ် လှေတား မတန်းဆင်ပင်လယ်ဖါး ခ်စိန်ရုံသုံး ဆင့်
သံမံတလင်း မြေနင်း ခြ သေ့ လေး စီး ၊ စေတီ တော်ချရား သီး မှသည်ပန်း တင်
တော်ထိ ရွှေပြည့်ပွတ်တိုင်ဂုံ ပတ်လည်မဟာဂုံ မုတ်ကူး ပြသာဒ် ထောင့်ပြသာဒ်များ နှင့်
သာသနာ တော်အစွန့်ရှည်စွာတည် ကြောင်း ကောင်း မွန်တင့်တယ်စွာကုသိုလ် တော်
ပွား ကိုယ်စား တော်စား တည်ထား ကိုး ကွယ်စေ။

(18 March 1875)

(သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၂ ရက်နေ့)

(နေသင်ချို လှအောင် ဓါစု)

မ မွော ဝေယကွတ်၊ မမွစာရီ၊ ငှာန်ရပ်မြေ၊ နေသင်သ ခေါ်ရှာအရပ်၌နေ
သော တတာ ငတရုတ်လက်အုပ်ချီမိုး ဖွိုနိုး နား တော် လျှောက်ဝံ့ပါသည်အရှင်မြတ်
ဘုရား ၊ ဘုရား တပြည့် တော်တို့မှာ သံသာယျဝဋ်၊ ဒုက္ခ တော၊ မောစနဋ္ဌာယျ၊
ကျမ်း လာအထွက် မိန့်တော်ချက် ကြောင့် မဂ်နှင့်ဖိုလ်ဉာဏ်နိဗ္ဗာန်ကမ်း သို့ကူး သန်း
ရောက်လိုပုဂ္ဂိုလ် ယောဂ်မြတ်ဆည်း ကပ်မှီရာပဓါရကာ ဥပုသ်ပြုလုပ်ဖွယ်ရာ ကောင်း
ဗွာနှိုင်း ချိန်ခဖ္ဖူသိမ်အ ပေါ်တွင်သင့် လျှော် လျှောက်ပတ်ပြဿဒ်မုခ်ကူး အထူး အ
ဆန်း ပျူဒါန်း ကိုး ကွယ်ပူ ဇော်ပါလို ကြောင်း နှင့်ညွှတ် ပြောင်း တုပ်ကွဦး နှိမ်ချ
၍ လျှောက်ကြသည့်အရာများ မှာဆရာ တော်မိန့်ချက်အာဏာစက်ဖြင့်မိန့်မြွက် တော်
မူ စေလိုပါသည်၊ တကာငတရုတ်ပြုလုပ်ရန် ဒါနမှာ ဝေဇယန္တာနန်း ပြဿဒ် ဘုံခုနစ်
ဆင့်တပ်ပြီး လျှင် လျှောက်ပတ် လျော်ဗွာတုပိကာ စိန်ဘူး စိန်ပွင့် ထီး ဆင့်ငှက်မ
နား ဒုရင်မှန်ကင်း များ နှင့်ရုပ်ပြား ရုပ်လုံး ပဒုံး ဖျား ပုံ နယား တန်
နယား ဆင်း ပန်း ဆင်း ပန်း တက်များ နှင့် လျှောက်ပတ် အောင်ခံမွမ်း မံ
ချယ်လယ်ပြီး လျှင်ကိုယ်စား တော်စား ရုပ်ပွါး တော်ကိန်း ဝပ်ရန်ပလ္လင်ကန်မှန်
စီ ပြီး လျှင်ဗွမ်း အား ဖွဲ့သမှုပြုပြင် ဆောက်လုပ်ပူ ဇော်ကိုး ကွယ်လှူဒါန်း စေ။

18 March 1875
(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၆ ခုတပေါင်း လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့သုံး မြို့နယ်လက်ရှင်း
ရွာဥယည်နယ်နှစ်နယ်ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာ တော်ဘုရား ကြီး မိန့်ချက်။
(နေသင်ချို လှအောင် စါစု)

မော်ခါး ခရိုင်နယ်မြေ ကျေးရွာအသည်အလာဝင် နေကပ်ပါး ထမ်းသားကြီး ငယ် တစုတို့၊ မော်ခါး ကျေးရွာများ မှာအထက်အမိန့်တော်လက်ရှိအတိုင်း မှူးကြီး ဆောင်ရွက်သူ ရွှေမှူး နေဘ်ရထာ ဇေယျနှင့်ငရွှေဘီ၊ ငဘာတို့ကို ကျေးရွာပြုစု ပေါ် ပေါက်ကြ ရောက်သည့်မင်းမှုတော်ရပ်များကို ဆောင်ရွက်စေရန်စာပေးအပ်ရှိသည်ကို ငရွှေဘီကကျွန်တော် (သက္ကရာဇ် ၁၂၃) ၆ခုနှစ်ဿ မေခ ငွေ တော် ပေါ် ပေါက်ကြ ရောက်သည့်မင်းမှုတော်ရပ်များကိုမ ဆောင်မရွက်နိုင်ပါ၊ အထက်အမိန့်တော်လက် ရှိပဥ္စာလမြို့ဝန်ထံဝန်စာခံယူ မှူးကြီး ဆောင်ရွက်သူ မော်ခါး ရွှေမှူး နေဘ်ရထာ ဇေယျသို့ငဘာကမြို့ရုံး မှာခံဝန်ချက်ချမှတ်လွှဲအပ်ရှိသည့်အတိုင်း အမိန့်တော်လက်ရှိနှင့် မှူးကြီး ဆောင်ရွက်သူ ရွှေမှူး နေဘ်ရထာ ဇေယျကိုစာပေးအပ် မှူးကြီး ဆောင်ရွက် စေသည်၊ မော်ခါး ခရိုင်နယ်မြေ ကျေးရွာအစီရင်သူကြီး ခေါင်း အကြီး စုကွဲငန်းခြား အသည်အလာဝင် နေကပ်ပါး ထမ်းသားကြီး ငယ်တို့လည်း မော်ခါး ရွှေမှူး နေဘ်ရထာ ဇေယျဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်၊ မော်ခါး ရွှေမှူး နေဘ်ရထာ ဇေယျလည်း မှူးစုပါကျေးရွာများ မှာဿ မေခ ငွေတော်မှစ၍ ပေါ် ပေါက်ကြရောက်သည့်မင်း မှုတော်ရပ်များ ကိုဆင်း ရဲသားတို့မနာမကြည်း စေရ၊ မြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင် ရွက်ရမည်။

(5 April) 1875

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၃၆ ခု (တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၁၅ ရက်)

ရွှေအရှေ့ကြောင်း အလယ်ကြောင်း သံသုံး တာအင် ထောက်သာငါး မြို့ဝန်မင်း မင်းလှ ရာဇာစာ။

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တ
8 April 1875
ရား ကြီး ဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း ၃ ရက် နေ့
ကကျိုဝန်ဝန်စု ရွှေအ ရှေ့ ကြောင်း ပါမော်ခါး ရွာကိုင ရွှေဘီတလက်ရှိ မှူး ကြီး မြဲ
မှူး ကြီး စေခန့် တော်မူသည်၊

ကျိုဝန်ဝန်စု ရွှေအ ရှေ့ ကြောင်း ပါမော်ခါး ရွာအသည်အလါဝင် နေတပ္ပါး ကြေး
ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ ကျိုဝန်ဝန်စု ရွှေအ ရှေ့ ကြောင်း ပါမော်ခါး ရွာ ရွှေမှူး ငဘီက
1783
ဘိငကော် (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု (၁၁) ၆၄ ခု စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း၊
1802
မရှိလျှင် ဘား ငစံပြန်၊ ဘိုး ငရဲ ရွှေ၊ ဘငကြာပန်း တို့ဆက်ခံမှူး ကြီး ၊ မရှိ နေဘက်
1866
ရိုး ရာမပျက်ဆက်ခံမှူး ကြီး (သက္ကရာဇ် ၁၂၂) ၈ ခု အ ရေး တော်တွင်ကန်
ရှည်ရွာစား ဆင့်ဆိုရာနာခံ၍အ ရေး တော်ကုန်လိုက်ပါထမ်း ရွက်ရသည်ဖြစ်ပါ
၍ မော်ခါး ရွာကိုလက်ရှိမှူး ကြီး မြဲမှူး ကြီး ပါရမည့်အ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်
ဦး တင်ချက်အတိုင်း ကျိုဝန်ဝန်စု ရွှေအ ရှေ့ ကြောင်း ပါမော်ခါး ရွာကိုင ရွှေဘီက
8 April 1875
လက်ရှိမှူး ကြီး မြဲမှူး ကြီး စေ၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၃၆ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း
၃ ရက် နေ့ဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း ကျိုဝန်ဝန်
စု ရွှေအ ရှေ့ ကြောင်း ပါမော်ခါး ရွာကိုင ရွှေဘီကလက်ရှိမှူး ကြီး မြဲမှူး ကြီး စေ
သည်၊ မော်ခါး ရွာအသည်အလါဝင် နေတပ္ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ ရွှေမှူး င ရွှေ
ဘီဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ရွက်ကြရမည်၊ ရွှေမှူး င ရွှေဘီလည်း ကျေး ရွာကိုစည်ပင်
သာယာဖြစ်ထွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်ထား ကျရောက်သည့်မင်း
မှု တော်ရပ်များ ကိုမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ၍အမိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေ
ကုန် အောင်မှူး ကြီး ဆောင်ရွက်ရမည်။ ဝန်မင်း များ စာ

21 April 1875

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၇ ခုတန်ခူးလပြည့်ကျော် ၁ ရက်နေ့၊ သုံးဆယ်မြို့ဝန်၊ အက္ကပတ်မြင်းဝန်၊ မြို့သစ်မြို့စား ကိုဝန် ထောက်ခန့်ကာလဝန်ရှင်တော် ရေနံချောင်းမြို့စား မင်းကြီး၊ တင်းဝန်မင်းကြီး နှစ်ပါး မိန့်ချက်နှင့်ဆို၍ စာရေးတော်ကြီး ဦး မှုံတင်ချက်မှာ ရောင်းရင်းဘက်ကို နှုတ်၍ မင်္ဂလာအိမ်တော်ပါကျွန်တော်မျိုး ထည့်၍ပြန်တမ်း ခံသည်။

(မကွေး လှ စါရု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
မိန့် တော်ရှိသည်၊ မင်း ကြီး မဟာ ရန်ငူသီဟသူကိုလက်ဝဲဝင်း မှူး ခန့် တော်မူသည်၊
သို့ခန့် တော်မူ ကြောင်း လည်း မင်း ကြီး မဟာ ရန်ငူသီဟသူသည် ကျေး ဇူး သန္တာ တော်
မြတ်နှစ်ပါး ကို စောင့်သိရို သေစွာ ခန့်ထား တော်မူသမျှအမှုတော်ကို ဖြောင့် ဖြောင့်
ရိုး ရိုး ကြိုး စား အား ထုတ်စိတ်ပါကိုယ်ပါထမ်း ရွက်သည်၊ ရှေ့သို့လည်း ခန့်ထား တော်
မူသမျှအမှုတော်ကိုမ သွေမဖီထမ်း ရွက်မည့်သူဟု မှတ်သနား တော်မူသည့်ကျွန် တော်
မျိုး ဖြစ် သော ကြောင့်လက်ဝဲဝင်း မှူး ခန့် တော်မူသည်၊ လက်ဝဲဝင်း မှူး ဆိုသည့်အ
ရာသည်ငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်တို့တွင်သူရဲသူခက်ထား စွဲကိုယ်ရံ၊ လက်နက်ကိရိ
ယာစုံနှင့်ရာဇဝတ် တော် ကြောင်း မြဲမြံနိုင်လုံ အောင်ဝင်း တော်တမျက်နှာတွင်
ညဉ့် နေ့ဆိုင်ရာတန်း နှင့် စောင့် နေထမ်း ရွက်ရသည်၊ ရှေ့နန်း ရှေ့ဘုံတွင်လည်း
လေး ဆယ်၊ ငါး ဆယ်၊ စား တော်ထွမ်း ရေတိုင်၊ အဆောင် တော်မြဲ၊ အမတ် ကျေး
စား ရွာစား လူပျို၊ မြေနန်း ဝန်း ကျင် သေနတ် သွေးကြီး ၊ ဆင် မှူး ၊ သူရဲ မှူး ၊
ဒိုင်း မှူး ၊ တပ် ကော်ဟန် မှူး ၊ အမြောက် မှူး မှစ၍ ခေါင်း ဧကြီး အငန်း ငယ်သား
တို့ကိုအိပ်လှည့်အိပ် ဖန် မှန်ကန် အောင်ဆိုင်ရာခန့်ထား တော်မူသည့်အတိုင်း မပြတ်
စစ် ကြောစီရင်ရသည်၊ ဝင်း တော်တွင်ဓါး စွဲကိုယ်ရံ တော် ခေါင်း အကြီး အဝန်း
ငယ်သား တို့ကိုလည်း ဆိုင်ရာထမ်း ညဉ့် နေ့ စောင့် နေထမ်း ရွက်ကြ စေ၊ မဆိုင်သည့်
အစုသား တို့ကိုငှါး ထောင်၍ မထမ်း မရွက် စေနှင့်၊ ဓါး စွဲကိုယ်ရံ တော် ခေါင်း အ
ကြီး အဝန်း ငယ်သား တို့ကိုလည်း သောက်ယစ်စား ဝခိုက်ပွဲ ရန်ပွဲ မရှိ စေနှင့်၊
တန်း ထွင်ညဉ့် နေ့လုံခြုံ အောင်နိုး နိုး ကြား ကြား စောင့် နေအိပ် အောင်တညဉ့်
သုံး ယံ မောင်း ခတ်၍ထား ကျအတိုင်း နှိုး ဆော် စေ၊ ထား စွဲကိုယ်ရံ တော် ခေါင်း
ကြီး အဝန်း ငယ်သား တို့ကိုအမှုတော်ကိုထမ်း ကုန်နိုင်၍လုပ် စား ဆောင်စား
ဖြစ် အောင်မစ၊ ထား စွဲကိုယ်ရံ တော်တို့တွင်တရား စကား အရှုက်အတင်ရှိလျှင်
လည်း ကြီး သည့်စကား ကိုငယ် အောင်ငယ်သည့်စကား ကိုပ ပျောက် အောင်ဂတိသို့
မလိုက်၊ ညီညွတ်စွာစီရင်။

နောက်ဝင်း တော်မှူး ၊ ရှေ့ဝင်း တော်မှူး ၊ ယာ ဝင်း တော်မှူး ခန့်ငှင်း
နည်း ပြန်တမ်း ခံ

ရွှေဝင်း တော်မှူး ခန့်သူရဲကြီး မှူး ထည့်ရသည်၊

အမြောက်ဝန်မင်းကြီး မဟာမင်းလှမင်းထင်ငှင်း နည်း ၊

5 May 1875

သက္ကရာဇ်၁၂၃၇ခုကဆုန်လဆန်း ၁ရက် နေ့သူရဲဝန် ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား ကိုလက်ဝဲဝင်း မှူး ခန့်သည့်ကာလ ငှင်း နည်း နား ခံ တော်ဦး ကြီး ပြန် တမ်း ခံ၍အစ်။

(မကွေး လှ စာစု)

ပယ်ထွက်စပါး နောက်ထောက်ငွေမှုဥပဒေဘုရား*

သေနတ်အစု၊ အမြောက်အစု၊ မြင်းအစု၊ ဝင်းပိုင်း၊ ကောင်ဟန်၊ ယွန်းစု၊ လေှဘောင်၊ အိမ်ထောင်စုံ တက်နေ ထမ်းရွက်ကြသည် အစု အမှုထမ်းလူတို့မှာ၊ စားပုံမယ်တန်လျှင် စားပုံပယ်၊ နောက်ထောက်တန်လျှင် နောက်ထောက်၊ အသီးအသီး အပြည့် တစုံ သနားတော်မြတ်ခံရ၍ ရှိသည်ကို သနားတော်မြတ်ခံရရင်း စားပုံပယ်၊ ၎င်း ပယ်ထွက်စပါး၊ သနားတော်မြတ်ခံရရင်းနောက်ထောက် လူရင်းခွဲရငွေများကို စားပုံစားလူ၊ နောက်ထောက်စား လူတို့တို ကုန်စင်အောင်မပေး။ အကြီးအအုပ်ပြုထုပ်သူတို့ ထိန်ချန်သိမ်းထား စားယူသည်အမှု။ သနားတော်မြတ်ခံရရင်း ပယ်ထွက် စပါးနောက်ထောက်ငွေများကို ခွဲထောင်းချိန်မရောက် အလှမ်း အကမ်းမမီ ရှိသူတို့ကို မကြည့် မရှုမထောက်မလှမ်း၊ အမှုထမ်းလူတို့ အစား အစာ ပြတ်သပ်သည် အမှုများကိုအလစ်အလပ်မရှိရအောင် ဆင့်ဆိုစီရင်ရန် ဥပဒေများကို စုံညီညီနိုင်းရေးသားဆက်သွင်းစေ ဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကို ဦးထိပ်ထက် ဆင်ရွက်ရသည် အတိုင်းသက္ကရာဇ် ၁၂၃၇ခု နယုန်လဆန်း ၂ရက် [၁၈၇၅ဂျွန်ဝ၅] နေ့ ဝန်ကြီးအတွင်းဝန်၊ ဝန်ထောက်တို့ စုံညီညီနှင်းရေးသားဆက်သွင်းသည် ဥပဒေဘုရား။

ဆင့်ဆိုရန်ဥပဒေဘုရား

ပထမ။ ။ပယ်စားအမှုထမ်းလူတို့မှာစားသင့်ပယ်ကို၊ စားပုံစားလူကဖြစ်စေ၊ အကြီးအအုပ်တို့ကဖြစ်စေ၊ အရောင်းအပေါင်မရှိစေရအောင်၊စုရှင်ငန်းရှင်စုထိန်းစုအုပ်စားပုံစားလူတို့နှင့်၊ စားပုံလယ်မြေရှိဆိုင်ရာ နယ်ရှင်အကြီးအအုပ်တို့ကို စေနံ့ အောင်ဆင့်ဆိုမည်။

ဒုတိယ။ ။အစုအမှုထမ်းတို့ သနားတော်မြတ် ခံရသည့် ပယ်ထွက် စုဆစပါး များကို အစု အမှုထမ်း တို့သို့ ပြေကုန်အောင်မပေး၊ စုထိန်းစုအုပ်တို့က ထိန်ချန်စားယူမရှိစေရ။ အစု အမှုထမ်းတို့ရသင့်စုဆအတိုင်း ရယူ စားသောက်ထမ်းရွက်နိုင်အောင်ကြပ်ကြပ်တည်းတည်းဆင့်ဆိုမည်။

တတိယ။ ။နောက်ထောက်စားအမှုထမ်းလူတို့မှာ လက်ရှိနောက် ထောက်လူတို့က ခွဲတောင်းကောက်ခံရ ငွေများကို စုထိန်း စုအုပ်တို့ အလျှောတ် အနုတ်အယူမရှိ။တိုင်ရှင်အမှုထမ်းတို့ အမှန်နေရာကျအောင် ကြပ်ကြပ် တည်းတည်း ဆင့်ဆိုမည်။

စီရင်ရန်ဥပဒေဘုရား

၁။ မှာ၊ သနားတော်မြတ်ခံရသည့်စားပုံပယ်ကို၊စားပုံစားလူတို့အလျှောက်ရောင်းပေါင်လျှင်၊အပေါင်အရောင်းခံသူငွေရှင်တို့မှာပေါင်ကြေးရောင်းငွေများကို ဆုံးစေမည်။ ရောင်းပေါင်သူ အမှုထမ်းလူတို့မှာ ရာဇဒဏ်၁၅ချက် သွေးမြင်အောင်ရိုက်၍ရင်းစားသင့်ပယ်ကို မပြန်မအပ်ဆိုင်ရာ စုရှင်ကကြည့်ရှုချထား၍၊စုဆသီးနှံကိုသာ မှတ်သားပေးအပ်ထမ်းရွက်စေမည်၊စုထိန်းစုအုပ်အမှုရှိဖြစ်လျှင် အမိန့်တော်မြတ်ခံ၍ အရာကို နုတ်ပြီးလျှင် ရာဇဒဏ် အချက် ၂၀ သွေးမြင်အောင်ရိုက်၍လွှတ်မည်။

၂။ မှာ၊ အစုအမှုထမ်းတို့စားသင့်ပယ်ထွက်စုဆစပါးများကိုအချို့အဝက်ဖြစ်စေ၊အလုံးဖြစ်စေ၊ စုထိန်းစုအုပ်တို့က ထိန်ချန်စားယူလျှင် အစုဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးက အလျှင်သိအောင်ထောက်လှမ်း၍ သိလျှင် သိခြင်း စားယူသည့် စပါးများကို ၂ဆဒဏ်ပြန်ပေးစေ၍စားယူသည့် စုထိန်း စုအုပ်တို့ကိုအမိန့်တော်မြတ်ခံ၍အရာကို နုတ်ပြီးလျှင် ရာဇဒဏ် ၁၅ ချက်သွေးမြင်အောင်ရိုက်၍လွှတ်မည်။ ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးက အလျှင်မသိ၊ အခြားသူတို့က ရှေနားကော်မြတ် ကြား တင်လျှောက်ကြားသိတော်မူလျှင် ထိန်ချန် စားယူသည့် စုဆစပါး ၂ဆဒဏ်ကိုဆိုင်ရာဝန်ကြီးအတွင်းဝန်တို့က ၂စု၊ စုရှင်ဝင်းမှူး၊ဝန်ဖိုလ်တို့ကတစုစားပုံရှင်အမှုထမ်းသို့ ပေးလျော်နှင့်စေပြီးမှ ထိန်ချန်စားယူရင်း၊ စုထိန်း စုအုပ် တို့မှာ အလျှောက်ကောင်းခံ၊ အထက်ဥပဒေအတိုင်း စီရင်မည်။

၃။ မှာ၊ နောက်ထောက်အမှုထမ်းတို့ ငွေကိုတိုင်ရှင်အမှုထမ်းတို့သို့ မပေးစုထိန်း စုအုပ်တို့အလျှောက် ထိန်ချန်နုတ်ယူစားသုံးလျှင်အစုဆိုင်ရာဝန်ကြီးကအလျှင်သိအောင်ထောက်လှမ်း၍သိလျှင်သိခြင်း ထိန်ချန်စားယူငွေကို ၂ဆဒဏ်တိုင်ရှင်အမှုထမ်းသို့ပြန်ပေးစေ၍စားယူသူစုထိန်းစုအုပ်တို့ကိုအမိန့်တော်မြတ်ခံ၍အရာကိုနုတ်ပြီးလျှင်ရာဇဒဏ်၁၅ ချက်သွေးမြင်အောင် ရိုက်၍ လွှတ်မည်၊ ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးက

အလျင် မသိ အခြားသူတို့က ရွှေနားတော်မြတ် ကြားတင် လျှောက်ကြားသိတော်မူလျှင်ထိန်ချန်စားယူသည့်ငွေ ၂ဆ ဒဏ်ကိုဆိုင်ရာဝန်ကြီးအတွင်းဝန်တို့က ၂စု၊စုရင်၊ဝန်၊ ဗိုလ် တို့ကတစုပေးလျှော်နှင့်စေပြီးမှထိန်ချန်စားယူရင်းသူတို့မှာ အလျှောက်တောင်းခံအယက်ဥပဒေအတိုင်းစီရင်မည်။

စတုတ္ထ။ ။ပယ်စား နောက်ထောက်စား အမှုထမ်းလူတို့မှာ ပယ်ထွက် စပါး နောက်ထောက် ငွေခွဲ ခန့်တောင်းချိန် မရောက်မှီမလုပ်မကာမ်းအစားအစာပြတ်လပ်ရှိလျှင် ဆိုင်ရာဝန်ကြီးစုရင်၊ဝင်းမှူး၊ဝန်၊ဗိုလ်တို့က မပြတ်ထောက်လုပ်း၍ သိလျှင်သိခြင်းအမိန့်တော်မြတ်ခံရမည်။

၄။ မှာ၊ ပယ်ထွက် စပါး နောက် ထောက် ငွေမခွဲ မတောင်းမှီမလုပ်မကာမ်းအစားအစာပြတ်လတ်သူတို့ကိုနေ ရာကျမကြည့်မရှု မထောက်မလုပ်း မတင်မလျှောက် ပေါ လျှောလစ်လပ်ရှိ၍ အစုအမှုထမ်းတို့ အစားအစာပြတ်လပ် ရှိလျှင်ပြတ်လပ်သူအမှုထမ်းတို့တလတွက် ရိက္ခာငွေ ၁ ဝကျ ကိုဆိုင်ရာဝန်ကြီးအတွင်းဝန်တို့က ၂စု၊စုရင်၊ဝင်းမှူး၊ ဝန်၊ ဗိုလ်တို့ကတစုပေးနှင့်စေ၍ ပယ်ထွက်စပါးနောက်ထောက် ငွေများနှင့် ဆက်လက်မိအောင် အမိန့်တော်မြတ်ခံယူထုတ် ပေးစားသောက်ထမ်းရွက်စေမည်။

ပဉ္စမ။ ။အစုအမှုထမ်းတို့မှာ မှုမြစ်မရှိ ကြေးငွေကန်ကျ သည့် အမှုစားပုံလယ်မြေ ပေါင်နှံရောင်းစားမှု၊ အစုစပါး နောက်ထောက်ငွေများကိုအကြီးအအုပ်တို့နုတ်ယူထိန်ချန် စားယူမှု၊အစုအမှုထမ်းတို့အစားအစာ ပြတ်လပ်သည့် အမှု များကို အမှန်နေရာကျ သိရအောင် ထောက်လှမ်း စေရန် ရေးခြားလိမ်မာသူကို တစုလျှင်တယောက်ကျတောင်းယူ၍ နေ့စဉ်မပြတ်ထောက်လှမ်းလျှောက်ထားစေမည်။

၅။ မှာ၊ သည်ခဲ့သို့ နေ့စဉ်မပြတ် စေလွှတ် ထောက် လှမ်းမေးမြန်းရာထောက်လှမ်းသူက အလျင်မသိမလျှောက် မထား၊ အခြား သူတို့က ရွှေနားတော် မြတ် ကြား တင် လျှောက်တစုံတရာပေါ် ပေါက်ကြားသိတော်မူသည့်နောက် မှ ကြားသိရလျှင်ထောက်လှမ်းသူတို့ကို ရာဇဒဏ် ၁ ဝချက် သွေးမြင်အောင်ရိုက်၍လွှတ်မည်။

ပြဌာန်းပိုင်းခြားသည့် ဥပဒေ ၅ရပ်ကို အစုဆိုင်ရာ၊ စုရင် ငန်းရှင် စုထိန်း ဝုအုပ်တို့သို့အပ်၍ အစုလူကုန်ကြားသိနားလည် အောင်ဖတ်ပြနှာခံစေပြီးလျှင်အသီးအသီးကူးယူစေမည်။

သက္ကရာဇ်၁၂၃၇ခုနယုန်လဆန်း၃-ရက် (တနင်္ဂနွေ၆ဂျုန်၁၈၇၅) နေ့ ရွှေရွှေဆောင်တော်တွင် ဝန်ရှင်ရေန်ချောင်းမြို့ စား မြင်းဝန် မင်းကြီး၊ ခန်းပတ်မြို့စားဒိုင်းဝန်မင်းကြီး၊ လယ်ကိုင်းမြို့စား သေနတ် ဝန်မင်းကြီး၊ အတွင်းဝန် လယ် ဝန် ဆောမြို့စားမင်း၊ ရွှေတိုက်အတွင်းဝန် တောင်ခွင်မြို့စားမင်း၊ အမြောက်အတွင်းဝန် မိုးတားမြို့စားမင်း၊ ဗန်း မော်ဝန်ထောက်မင်း၊ လှိုင်းတက်မြို့စားဝန်ထောက်မင်း၊ ပဌနဂိုရ်မြို့စားဝန်ထောက် မင်း၊ မြို့သစ်မြို့စား ဝန်ထောက် မင်းတို့အစုံအညီ၊ သံတော်ဆင့်မင်္ဂလာသောင်ဘင်း ပံ့လေ့အုပ်မင်းလှနရာစည်သူကျော် အတ်လျှောက် အမိန့်တော်မြတ် ခံပြီး။

* အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်၊ကင်းဝန်စာစု၊ပုရပိုက်၂၄၈၊ BBHC I 11 Dec. 1960, 263-265

လောင်ပုံကြီး ရွာအသည်အလါဝင် နေကပ္ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တစုတို့၊ ငရန်
ဝေး က လောင်ပုံကြီး ရွာကိုရိုး ဆက်ရာခံစစ်တမ်း စာရင်း တော်ဆက်သွင်း
သော ဘိုး ဘတို့ကြီး ရိုး စဉ်ဆက် မပြတ်လက်ရှိအမိန့်ခြင်္သေ့တံဆိပ် (သက္ကရာဇ် ၁၂)
1868
၃၀ပြည့်   ခံယူကြီး စိုး ရှိ နေရာအရိုး မဆိုင်သူကြော်ဆိုင် နှောက်ယှက်၍အရေး
ဖြစ်ပွါး နှစ်ဦး စုံညီ ရွှေလက်ထက် တော်မှာအ တောက်အယူ တော်ခံယူလျှင်အမိန့် တော်
လက်ရှိသူက လောင်ပုံကြီး ကျေး ရွာကိုကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေ ကောက် တော်မူချက်
ကျ ရောက်ရှိပါသော ကြောင့်ခန့်ထား တော်မူရင်း အမိန့် တော်မြွတ်အရ ကောက်
တော်မူချက်အတိုင်း ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်သိမ်း သွင်း ပြုစုပါရ အောင်လက်ရှိမြို့ရုံး
လက်ရှိစာ ပေး အပ်ပါမည့်အကြောင်း ခြင်္သေ့တံဆိပ်အမိန့် တော် ရွှေလက်ထက် တော်
တောက်ချက်များ ကိုတင်ပြအစီရင်ခံ ရှိသည်ဖြစ်၍ လောင်ပုံကြီး ကျေး ရွာကိုကဲ့ပြား
မရှိအမိန့် တော်ရ ကောက် တော်မူချက်အတိုင်း သူကြီး ငရန် ဝေး ကို (သက္ကရာဇ်)
9 August 1876
၁၂၃၈ခုဝါခေါင်လပြည့် ကျော် ၅ရက် နေ့မြို့ရုံး လက်ရှိစာ ပေး အပ်ခန့်ထား ကြီး
စိုး ဆောင်ရွက် စေသည်၊ လောင်ပုံကြီး ရွာအသည်အလါဝင် နေကပ်ပါး ကြေး ထမ်း
ကြီး ငယ်တို့လည်း သူကြီး ငရန် ဝေး ဆင့်ဆိုစီရင်ရာနာခံကြရမည်၊ သူကြီး ငရန်
ဝေး လည်း ကြီး စုနယ် မြေအတွင်း ရာဇဝတ် တော် ရေး ကင်း လွတ်လုံခြုံမ ပေါ
မထွက် စေရ၊ ထိမ်း သိမ်း ပြီး လျှင်အကျိုး စီး ပွါး တော်ဖြစ် ကျေး ရွာသာယာ စည်
ပင် အောင်ဆင့်ဆိုသိမ်း သွင်း ပြုစု၍အများ နည်း ခန့်ထား ကျ ရောက်သည့်မင်း
မှု တော်ရပ်များ ကိုမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်းဆောင်ရမည်။
မြို့သူကြီး မင်း ၏။
(အုံး တော ဘချစ် ၏စု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား
19 August. 1876
ကြီး ဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၈ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁ ရက် ၀ နေ့ ငစိ၀ တိုအမြင့်
မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ခန့်တော်မူသည်၊ အသည်ငယ်သား တို့အမှု
တော်ကိုထမ်း ကုံ၍လုပ်စား ဆောင်စား စီး ပွါး ဖြစ် အောင်မစ စီရင်။
(မုံရွာ အမြင့်ဘုံပုံ ကျောင်း ဝါစု)

ချောင်း ဦး ရွာအမြင့် လေး မြို့အုပ်မြို့သူကြီး မြို့စာ ရေး တို့နှင့်ဆား ထုံး မြောက်
ရွာအသည်အလါဝင် နေကပ္ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ အမြင့်မြို့ ချောင်း ဦး ဆယ်
ရွာ ဂိုဏ်း အုပ် ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာ တော်တို့ မေတ္တာစာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း ငစံဝ
ကိုအမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး (ကျုံး) စာ ရေး ငနိုန်ကိုဆား ထုံး
19 August 1876
တောင်ရွာသူကြီး ခန့်သက္ကရာဇ် ၁၂၃၈ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁ ရက် နေ့ဘုရား
အမိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း ငစံဝကိုတံဆိပ်စာ ချွန်အသည်
ဝန်စာ ပေး အပ်အမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး
ဆောင်ရွက် စေသည်၊ ဆား ထုံး မြောက်ရွာအသည်အလါဝင် နေကပ္ပါး ကြေး ထမ်း
ကြီး ငယ်တို့သူကြီး ငစံဝဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ရွက်ကြရမည်၊ သူကြီး ငစံဝလည်း ကျေး
ရွာနယ် မြေအတွင်း သာယာစည်ပင်ဖြစ်ထွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ရာ
ဇဝတ် တော် ရေး မပေါ်မထွက် စေရ ပြေကုန် အောင်ကြီး စိုး ခန့်ထား ကြ ရောက်
သည့်မင်း မှု တော်ရပ်များ ကိုအမိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ
၍ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်။

အသည်ဝန်မင်း စာ

(မုံရွာ အမြင့်ဘုံပျံကျောင်း ပါစု)

အမြင့်မြို့သူကြီး မြို့စာရေး တို့နှင့်ဆား ထုံး မြောက်ရွာအသည်အလါဝင် နေကပွါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ငစံဝကငနှိန်ကိုအမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာ သူကြီး အရာကနှုတ် ၊ ငစံဝကိုအမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ခန့် ၊ စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း စေဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက် ရသည့်အတိုင်း အမိန့်တော်စာချွန် တော်ရရှိသည်ဖြစ်ပါ၍ ဆိုင်ရာအသည်ဝန်စာ ပေး အပ်ပါမည့်အကြောင်း နှင့် လျှောက်ချက်အတိုင်း ငနှိန်ကိုအမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး အရာကနှုတ်ပြီး လျှင်ငစံဝကိုအမိန့်တော်တံဆိပ်စာချွန်အရ အသည်ဝန်စာပေး အပ်အမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး စီရင်ဆောင်ရွက် စေ၍ စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း စေသည်ဖြစ်သည် ၊ ဆား ထုံး မြောက်ရွာအသည်အလာဝင် နေကပွါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ ၊ သူကြီး ငစံဝ ဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ရွက်ကြရမည် ၊ ဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ငစံဝလည်း ကျေး ရွာကိုရာဇဝတ် တော်ရေး မပေါ်မထွက် စေရစည်ပင်သာယာပြီမ်ဝပ်ဖြစ်ထွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်ထား ကြ ရောက်သည့်မင်း မှုတော်ရပ်များ ကို ဆိုင်ရာမြို့ဝုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ၍အမိန့်တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြီး စိုး စီရင်ဆောင်ရွက်ရမည်။

အသည်ဝန်မင်း ကြီး မင်း လှမဟာမင်း ကျော်ရာဇာ၏

(19 August 1876)

(သက္ကရာဇ် ၁၂၃၈ ခု တော်သလင်း လဆန်း ၁ ရက် နေ့)

(မုံရွာ အမြင့်ဘုံပွဲ ကျောင်း စါဝု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား
21 September 1876
ကြီး ဘုရား သက္ကရာဇ် ၁၂၃၈ ခုသတင်း ကျွတ်လဆန်း ၄ ရက် နေ့ငဖြိုး ကိုမစိန်ရွာ
စီရင်စုကဇက်ရွာသူကြီး ခန့်တော်မူသည်၊ အသည်ငယ်သား တို့အမှုတော်ကိုထမ်း
ကုံ၍လုပ်စား ဆောင်စား စီးပွါး ဖြစ်အောင်စီရင်။
(မော်လိုက် သန့်စင် စါရု)

နံ့သီး ရွာအစီရင်လူကြီး ခေါင်း တို့နှင့်အသည်အယါဝင် နေကပွါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တစုတို့၊ ကဇက်ရွာသူကြီး ငမြိုး က ယောက်ဖ နံ့သီး ရွာ ရွှေမှုး ငကြီး ဆာမိန့်တော် မြွက်နှင့် ရှေး ရွာလက်ရှိ သေဆုံး ရာသား ငသာထွန်း အောင်ငယ်ရွှယ်စဉ်အတွင်း မင်း မှုတော်ရပ် ပြေကုန် အောင်ရင်ခွင်ပိုက် ရွှေမှုး အရာနှင့်ဆိုင်ရာ ရွှေမြို့ တော်ဝန်မင်း ဆိုင်ရာမင်း ကြီး စာပေး အပ်မရမီ မှုး ကြီး ဆောင်ရွက်ရှိပါသည့် အတိုင်း စာပေး အပ်ပါမည့်အကြောင်း နှင့်အစီရင်ခံသည်ဖြစ်၍ကဇက်ရွာသူကြီး ငမြိုး ကိုတူ ငသာထွန်း အောင်ငယ်ရွှယ်စဉ်အတွင်း ရင်ခွင်ပိုက် ရွှေမှုး အရာဆိုင် ရာစာအရစါပေး အပ် မှုး ကြီး ဆောင်ရွက် စေသည်၊ နံ့သီး ရွာအစီရင်သူကြီး ခေါင်း အသည်အလါဝင် နေကပွါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ နံ့သီး ရွာသူကြီး ငသာ ထွန်း အောင်ဦး ရိုးရင်ခွင်ပိုက်ငမြိုး တို့ကလည်း ရှေး ရွာသာယာစည်ပင်ဖြစ် ထွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစု၍ခန့်ထား ကြ ရောက် ပေါ် ပေါက်သည့်မင်း မှု တော်ရပ်များ ကိုဆင်း ရဲသား တို့မနာမကြည်း စေရသာနာညှိနှိုင်း ခွဲခန့် ကောက်ခံ၍ဆိုင်ရာဆင့်ဆိုနာခံထမ်း ဆောင်ရမည်။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၃၈ ခုသတင်း ကျွတ်လဆန်း ၄ ရက် နေ့) (21 September 1876)

ကွမ်း ခန်း ဗိုလ်မစိန် ရွှေ ခြောက်ရွာအုပ်မင်း မင်း တင် (သုံဂိန်) ၏

(မော်လိုက် သန့်စင် စါစု)

မစိန်ရွာအုပ်အစီရင်စာရေး တို့နှင့် ခြောက်ရွာအနက်နံ့သီး ရွာစီရင်စုသူကြီး
ခေါင်း အသည်အလါဝင် နေကပွါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ မစိန် ခြောက်ရွာဂိုဏ်း
ယောက်ဆရာ တော်ဇက် ခြောက်ရွာအနက်နံ့သီး ရွာမှာအကျိုး တော်ကိုသည်ပိုး
ရွက် ဆောင်သူ ရွှေမှူး ကြီး အရာလက်ရှိနှင့် သေဆုံး ရှိပါသော ကြောင့်သား င
သာထွန်း အောင်ငယ်ရွယ်စဉ်ဦး ရိုး ကဇက်ရွာသူကြီး ငဖြိုး ကရင်ခွင်ပိုက်မှူး
ကြီး ဆောင်ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့် လျှောက်ထား ရှိသည်ဖြစ်၍အဘ ရွှေမှူး
အရာအမိန့် တော်လက်ရှိ သေဆုံး ကျေး ရွာ နေလူရှင်ရဟန်း ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်
တို့စိတ်ဝမ်း မကွဲမပြား နှလုံး တပါး မရှိညီညွတ်ကြသည်ဖြစ်ပါသော ကြောင့်ငသာ
ထွန်း အောင်ငယ်ရွယ်စဉ်ဦး ရိုး ငဖြိုး ကရင်ခွင်ပိုက်မှူး ကြီး ဆောင်ရွက်ပါရ
အောင်ဆိုင်ရာစာ ပေး အပ် စေခြင် ကြောင်း နှင့် မေတ္တာရပ်ခံသည်ဖြစ်၍အ
မိန့် တော်မခံမီအတွင်း ခြောက်ရွာအနက်နံ့သီး ရွာကိုအဘအမိန့် တော်လက်ရှိအ
တိုင်း ဆိုင်ရာစာ ပေး အပ်ငသာထွန်း အောင်ငယ်ရွယ်စဉ်ဦး ရိုး ကဇက်ရွာ
သူကြီး ငဖြိုး ကရင်ခွင်ပိုက်မှူး ကြီး စီရင် ဆောင်ရွက် စေသည်နံ့သီး ရွာစီရင်စု
သူကြီး ခေါင်း အသည်အလါဝင် နေကပွါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့နံ့သီး ရွာသူကြီး င
သာထွန်း အောင်ဦး ရိုး ရင်ခွင်ပိုက်ငဖြိုး တို့ဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ဆောင်ကြရမည်
နံ့သီး ရွာသူကြီး ငသာထွန်း အောင်ဦး ရိုး ရင်ခွင်ပိုက်ငဖြိုး တို့လည်း ကျေး ရွာ
ကိုရာဇဝတ် တော် ရေး မပေါ်မထွက်ကင်း လွတ်လုံခြုံသာယာ စည်ပင်ဖြစ်ထွန်း
အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်ထား ကြ ရောက်သည့်မင်း မှုတော်ရပ်များ
ကိုဆိုင်ရာဆင့်ဆိုနာခံ ပြေကုန် အောင်ထမ်း ဆောင်ရမည်။

(21 September 1876)

(သက္ကရာဇ် ၁၂၃၈ ခုသတင်း ကျွတ်လဆန်း ၄ ရက်နေ့)

ရွှေမြို့တော်ဝန်မြို့သာမြို့စား မကွေး မြို့တောင်ပြေး ကြီး မြို့ကွပ်ရွာမြို့မင်း ခင်း
မြို့တောင်တွင်း ချောင်မြို့မစိန် ခြောက်ရွာဆိုင်ရာမင်း ကြီး မဟာမင်း လှမင်း
ခေါင်သူရိန်စာ။

(မော်လိုက် သန့်စင် စာစု)

သီရိပဝရတိ လောကမဟာရတနာ ဒေဝီမိဘုရား ကြီး သည်ရတနာပူရစတုတ္ထ
မြို့တည်နန်း တည်ဘကြီး တော်မင်း တရား ကြီး မိဘုရား ခေါင်ကြီး တွင်မြင် သော
သမီး တော်စစ်ဖြစ်၍ ဒွေနန်း တော်နန်း မဆောင် တော်တက်မနော မရထီး
ဖြူအုပ်မိုး လျှက်ဖွား မြင်ခြင်း ၊ သစ်နက် ရေခံခြင်း ၊ ကြာချပ်တ ထောင်ရှိ သော
ရွှေသား ပဒ္ဒမြား သုံး ရစ်စီမနော လင်ပန်း ဖြင့်ချင်း တန်း သန့်စင်ခြင်း ၊
မင်း ခမ်း စုံကျင်း ပလျှက်မဟာဥတင်သဖွင့် တော်မူခြင်း စသည်ဖြင့်ဇမ္ဗူဒိပ်ခွင်
မြေပြင်အနှံ့ထူး မြတ်သော ရာဇာဓိရာဇာနုဘာဝတို့ကိုထွန်း တောက်ပစေလျှက်
ဖွား မြင်သောမြတ်သော နေနတ်နွယ်ဖြစ်သာကီယစစ်ဖြစ်သည်တကြောင်း သာ
မာမိဂဏ္ဍိ ၊ သုတေသီစ သော မိန်း မမြတ်တို့လက္ခဏာ ၆၄ ပါး တို့နှင့်မချွတ်မယွင်း
ပြည့်စုံလျှက်သူမတူတန်ကဲလွန်ထူး မြတ်သော ဂုဏ်ထူး ဝိသေသ ရှိသည်တကြောင်း ဖြစ်
၍ကပ်ဦး မဟာသမတမင်း မှဆင်း သက်ခဲ့သော ဥက္ကာ မုက္ခသကျသာကီဝင်မင်း
တို့ဝယ်တငေး မပြား မျိုး နွယ်စဉ်ဆက်မပျက်မယွင်း စေရ စောင့်ရှောက်မြဲရာ
ဇာတန္တိ ပဝေဏီထုံး တမ်း နှင့်တ ပြေး ညီညွတ် စေလျှက်မြတ် သော ပြည် ထောင်ဘက်မိ
ဘုရား ကြီး အဖြစ်ကို ဆောင်နှင်း တော်မူ၍ ရှိသည့်အတိုင်း ဒုရကတိုင်း တား ဝယ်
မြို့ကဆက်သသည့်သီရိ မဟာသုဘဒ္ဒါရတနာဆင်ဖြူမကိုသနား တော်မူသည်၊ ဆင်ဖြူမ
သိမ်း အခမ်း အနား ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည်များ ကိုပြီး ပြေ အောင်စီရင်၊
ဝေရင်း ကိုလည်း သွင်း ။

25 November 1877

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၉ ခုတန် ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၆ ရက် နေ့နား ခံ
နေမျိုး စည်သူ ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။
(မကွေး လှ ဖို)

အသည်ဝန် စာရေးကြီး၊ အမရပူရမြို့အုပ် မင်းထင်သီဟသူ စာရေးကြီး နေမျိုးကျော်သူရာဇာ၊ မင်းလှစည်သူကျော်၊ မင်းလှကျော်ထင်၊ အသုံးစာရေး နေဘ်ရထာသီရိကျော်ထင်၊ ငတင်း၊ ငနှံ၊ ငအုံး၊ ငလူကြီး၊ အမှုစာရေး နေမျိုးသင်္ခယာစည်သူ၊ နေမျိုးစည်သူကျော်စွာတို့ကိုအထက်စာရေးကြီး အသုံးစာရေး အမှုစာရေး တို့နည်း အစီးအနင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်ကဆုန်လဆန်း၃ ရက် နေ့နား ခံ နေမျိုး မင်းလှ ကျော်သူထွင်ပြန်။ 3 May 1878

(မတွေး လှ စါစု)

သာသနာတော်သုံးပါးတွင် ပရိယတ္တိသာသနာတော်သည်အရင်း မူလဖြစ်၍ ရှေး
ရှေးသောသာသနာပြုမင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့သည်သင်္ဂါယနာတင်ခြင်း၊
ပေါတ္ထကာရုဠှပြုခြင်း၊ ပုဒ်ပါဌ်အက္ခရာ သေချာမှန်ကန် အောင်ပြင်ဆင်တည်း ပြုန်
ခြင်း၊ ပြင်ဆင်တည်း ပြုန်ပြီး ပိဋကတ် တော်ကိုအစွန့်ရှည်စွာတည် အောင် ရွှေ ရေး၊
မင်ရေး၊ ကညစ်ရေး တို့ဖြင့် ရေး သား ပြုစုခြင်း၊ ပိဋကတ်သုံး ပုံကိုသင်ကြား
ဆောင်ရွက်နိုင် သော ဗုဒ္ဓိဗလသတ္တိဝိသေသရှိ သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရွေး ကောက်ပြုစု
ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ပရိယတ္တိသာသနာ တော်စည်ပင်ထွန်း လင်း တောက်ပခြင်း
ကိုအား ထုတ်ရွက် ဆောင် တော်မူကြကုန်သည်၊ ငါအလျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း
သာသနာ့ဒါယကာသာသနာပြုမင်း ဖြစ်၍အရင်း မူလဖြစ် သော ပရိယတ္တိသာသ
နာ တော်အစွန့်ရှည်စွာတည်ခြင်း၊ အလွန်အကြူး အထူး သဖြင့်ထွန်း လင်း တောက်
ပခြင်း၊ စီရဋ္ဌိတိက၊ ဧတိဝိတ္ထာတစာရဖြစ် စေခြင်း ငှါပရိယတ္တိသာသနာ တော်
ဟူ သော ပိဋကတ်သုံး ပုံကိုပုဒ်မျည်း သဒ္ဒါသေချာမှန်ကန် အောင်ပြင်ဆင်တည်း ပြုန်
ပြုစု တော်မူသည်၊ ပြင်ဆင်တည်း ပြုန်ပြီး ပိဋကတ် တော်ကို ရွှေ ရေး မင် ရေး ကညစ်
ရေး ငွေ ကျော ရောင်ဆင်း သလင်း ကျောက် ရေး တို့ဖြင့်လည်း ရေး သား ပြု
စု တော်မူသည်၊ ပိဋက ဆောက၊ ပိဋက ကောသလ္လပုဂ္ဂိုလ်မွန်ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ကိုလည်း ပစ္စည်း
လေးပါး ဖြင့်ခြီး မြှောက်ပြုစု တော်မူသည်၊ ပိဋက ဆောက၊ ပိဋက ကောသလ္လပုဂ္ဂိုလ်
မွန်ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ကို ရွှေနန်း ပြာသာဒ် ဆောင် တော်သီတာသနပလ္လင် တော် ရှေ့ မြေနန်း
ဝဲယာတွင်စည်း ဝေး စေ၍အ ရေ လေး ပါး ရေး သား ပြင်ဆင်သုတ်သင်တည်း ပြုန်
ပြီး ပိဋကတ် တော်ကိုကေဆဗ္ဗာယပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် တော်မူသည်၊ သင်အား ဆောင်
အား အယါအလည်ယသာသတ္တိ၊ ဗုဒ္ဓိဗလ၊ သတ္တိဝိသေသရှိ သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရွေး ကောက်
၍ပဌမပဉ္စင်း တော်ရှင် တော် မြှောက် အောင်သုဓမ္မာသဘင်သို့သွင်း ပြီး ၍ စာပွဲ
သဘင်ရင် တော်မူလျှက်နှစ်စဉ်ခြီး မြှောက် တော်မူသည်၊ သို့ခြီး မြှောက် တော်မူ သော
သုဓမ္မာစာပွဲသဘင်သည်သာသနာ တော်သုံး ပါး တွင်အရင်း မူလဖြစ် သော ပရိယတ္တိ
သာသနာ တော်အလွန်အကြူး အထူး သဖြင့်စည်ပင်ထွန်း လင်း တောက်ပခြင်း အ
ကြောင်း ရင်း ဖြစ် သော အသဒိသာနုဂ္ဂဟ ဖြစ် အောင်ခြီး မြှောက် တော်မူသည်၊
ဆွမ်း သင်္ကန်း စ သော ပရိ ဘောဂအသုံး အ ဆောင်တို့ဖြင့်ခြီး မြှောက်ပူ ဇော်ရခြင်း

သည်သူခပ်သိမ်းတို့ပြုစွမ်းနိုင်သော အရာဖြစ်၍ အသဒိသနုဠှ မဖြစ်ထိုက်မဖြစ်ရာ အမြောက်ပြစ်ဘောက်၍ခြီး မြှောက်ပူဇော်ရကသူ ခပ်သိမ်းတို့မပြုစွမ်းနိုင်သော အရာဖြစ်၍ အသဒိသာနုဠှ ဖြစ်သည်၊ ဓမ္မစကြာတရား တော်သံမှစ၍ တရားတော်နှင့်စပ်သော အသံသည် အဆင့်ဆင့်တက်သဖြင့် ဘဝဂ်ထုတ်ချင်းထွင်း လောကီ၏သို့ သာသနာ တော်နှင့်စပ်၍ ပြစ်ဘောက်ပူဇော်အပ်သော အမြောက်လည်း အဆင့်ဆင့် တက်၍ ဘဝဂ်ထုတ်ချင်းထွင်း လတ်သဖြင့် လောကဓါတ်အလုံးကို ပဲ့တင်ထပ် စေလျက်ကြား ကြားသသူလူနတ်ဗြဟ္မာ အပေါင်းတို့အနုမောဒနာကုသိုလ်ပွါးများ ရာလည်း ဖြစ်သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နယုန်လဆန်း ၁ ရက် နေ့သုဓမ္မာသဘင်ရင်သည့်အခါ အသဒိသာနုဠှတုသိုလ်တော်အထူး ဖြစ်အောင်စောပြန်ချိန်ရောက်လျှင် အမြောက် သံသုံးချက်ပြစ်ဘောက်ပူဇော်စေ။

31 May 1878

(မိုး၊ ကြည့်၊ ပု၊ ၆၃၂)

အရပ်ရပ်နိုင်ငံ တော်အတွင်း မြို့ကျေး ရွာများ ကသင်း သေနတ်ဘွဲ့စည်ထမ်း ရွက်
ရမည်မှာ သေနတ်အစုအ မြောက်အစုမြင်း အစုငင်း ဒိုင်း ကောင်ထန် ဆေး ထိုး
အိမ်ထောင်စုံ နေ့ာက် ထောက်လုတို့နှင့်နန်း မတော်ကျွန် တော်မျိုး၊ ဆင်ဖြူရှင်မိ
ဘုရား ကျွန် တော်မျိုး၊ သမီး တော်မိုး ကောင်း စုဘုရား၊ သမီး တော်စုဘုရား
လပ်၊ သမီး တော်ရမည်း သင်း စုဘုရား ၊ စလင်း စုဘုရား၊ မှိုင်း လုံမင်း သမီး၊
မှန်သာကြီး ရွာ ခါတွန်လယ် တော်လုပ်လု၊ ဂျူဆီ ဆေး ရိုး ထန်း လျက် ရောင်း သူတို့ကို
ချန်လှပ်၍ကျန်အသည်ကျွန် တော်မျိုး တို့ကိုမြို့ရွာထန်း စဉ်ရုံပုံစာရင်း ကျသင့်အိမ်
17 July 1878
ထောင်စုံဘွဲ့စည်း ထမ်း ရွက် စေ သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ပြည့် ဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၄ ရက်
နေ့ညီလာခံ ရွှေနန်း တော်တွင် ရွှေပြည်အတွင်း ဝန်ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း ၊
ရွှေတိုက်အတွင်း ဝန် တောင်ခွင်မြို့ငါး မင်း ၊ ကင်း ပဉ်ဆိုင်ရာလှိုင်တက်မြို့စား
ဝန် ထောက်မင်း ၊ မြောက်ဒဝယ် သေနတ်ဗိုလ်၊ တောင်ဒဝယ် သေနတ်ဗိုလ်မင်း
တို့အစုံအညီတွင်အမိန့် တော်ရှိသည်ကိုယ် တော်ဆင့်ဆား ချက် ရွှေ လောင်း လှအုပ်
ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း စာ ရေး ကြီး မှတ်သား ချက်။

(ခင်မကန် ဝါစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်ပဥ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တ
ရား ကြီး ဘုရား အမိန့် တော်ရှိသည်၊ ရှေး ရှေး သော မင်း ကောင်း မင်း မြတ်
တို့သည်သာသနာ တော်သုံး ပါး စည်ပင်ပြန့်ပွါး ထွန်း လင်း စေ ကြောင်း တိုင်း ပြည်
နိုင်ငံအစီး အပွါး များ ပြား တိုး တက် စေ ကြောင်း များ ကိုညီညာ ဆောင်ရွက် စေ
ခြင်း ဌါရိုက်ရာ တော်ခံနန်း ရုံအစစ်ဖြစ် သော သား တော်မြတ်ကိုအိမ် ရှေ့နှင်း
တော်မူမြဲဖြစ်သည်နှင့်အညီ ငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း အပရိဟာနိယ စ
သော ရာဇဓမ္မကျင့်ဝတ်တရား အ ပေါင်း ကိုမြဲမြံစွာကျင့် ဆောင် တော် မူလျက်ရတ
နာပုံမဟာရာဇဌာနီ ရွှေပြည် တော်ကြီး ကိုလက်မှန်အစတည် ထောင်ဖန်ဆင်း
တော်မူ၍မြတ်စွာဘုရား သာသနာ တော်အထူး သဖြင့်စည်ပင်ပွင့်လင်း စေခြင်း
ဌါငါး ကြိမ် မြောက်ဖြစ် သော ပဥ္စမသင်္ဂါယနာ မင်္ဂလာသဘင်ရင် တော် မူပြီး လျှင်သာ
သနာ တော်မြတ်အကျိုး စီး ပွါး ကိုယ် တော်မြတ်အကျိုး စီး ပွါး သား တော်အစဉ် မြေး
တော်အဆက်မြစ် တော်အသွန့်စီး ပွါး ရဟန်း ရှင်လူပြည်သူသတ္တဝါအ ပေါင်း တို့အကျိုး
စီး ပွါး များ စေ ကြောင်း များ ကိုတရား နှင့်အညီထိန်း သိမ်း စောင့် ရှောက်
တော်မူသည်၊ ငါ့သား တော်သီ ပေါမြို့စား မင်း သား သုသီရိမဟာဓမ္မရာဇာ
သည်လည်း ကပ်ဦး မဟာသမ္မတဥက္ကာမုခသကျသာကီဝင်မင်း တို့မှအစဉ်မပျက်ဆင်း
သက်ခဲ့ သောကုန်း ဘောင်နန်း ရိုး နေ မျိုး နွယ်စစ်ဖြစ်ခြင်း ၊ ပိဋကတ်သုံး ပုံ
ကို ချောက်ခြား စေလျက်သုံး ကြိမ် မြောက်ပထမပြန်ဆို၍သုံး ကြိမ်တိုင်တိုင်မြတ်စွာဘု
ရား သာသနာ တော်ကိုထမ်း ဆောင်နိုင်ခြင်း၊ လောကဓမ္မလိမ်မာကျွမ်းသဖြင့်
နောင်ငါ့နှင့်ထပ်တူတိုင်း ပြည်နိုင်ငံကိုစိုး အုပ်နိုင်မည်နှလုံး လက်ရုံး ဘုန်း ပညာ
လက္ခဏာနှင့်ဂုဏ်ထူး ဝိ သေသရှိ သော သား တော်မြတ်ဖြစ်သည်နှင့်အညီသာသနာ
တော် ရေး တိုင်း ရေး ပြည် မှုများ ကိုညီညာ ဆောင်ရွက် စေခြင်း ငှါအိမ် ရှေ့မင်း
တို့တင့်တယ်စံပယ်ခြင်း အသုံး အရင်း ဆင်မြင်း ဗိုလ်ပါအ ပေါင်း တို့ဖြင့်ခြံရံလျက်အိမ်
ရှေ့ဥပရာဇာအဖြစ်ကို ဆောက်နှင်း တော်မူမည်အိမ်မိ ရှေ့မင်း အ ဆောင်အ ယောင်
အခမ်း အနား၊ ဝန်၊ ငင်း မှုး ၊ အတွင်း ဝန်မှစ၍သင်း စုပင်း စု ပေး ဖို့ရန်
စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ။

19 September 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့် တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၉ ရက် နေ့ ရွှေနန်းတော်တွင်း အမိန့်တော်၊ ဝန်ရှင်တော် ရေနံချောင်းမြို့စား ဝန်ကြီး၊ ကင်းဝန် သေနတ်ဝန်ကြီး၊ အတွင်းဝံ ဝက်မစွတ်မြို့စားမင်း၊ အတွင်းဝန် ရွှေတိုက်ဝန် တောင်ခွင်မြို့စားမင်း တို့ ရှေ့သံတော်ဆင့် ဒေးဝန်အကောက်ဝန် မဟာမင်းထင်ကျော်မှတ်၊ နားခံ မင်းတင်ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

(လုံးတော် စာစု၊ _လွှတ်မှတ်_ ၁၉၇၇၊ စာ ၁-၂၊ _ကုန်း_၊ တတိယ၊ ၁၉၆၇၊ စာ ၄၃၇-၈)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား
ကြီး ဘုရား ဝေဒနာဖွဲ့ ဒရာက် တော်မူ၍ မှူး တော်မတ် တော်သမား ဟူး ရား
တို့နှင့်ညှိနှိုင်း တိုင်ပင်ပြီး လျှင်အထူး ထူး သော ဆေး ဝါး တို့ဖြင့်တ ဆေး မသင့်တ
ဆေး သင့်လဲလှယ်တုမဆက်သ သော်လည်း မ တွေ့မသင့် ဝေဒနာ တော်မှ မထ မ မြောက်
1 October 1878
မလွတ်မကင်း သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း ကျွတ်လဆန်း ၆ရက် နေ့ နေ့ ၂ ချက်တီး
ကျော်၆ မောင်း အချိန်လုပြည်ညီး ၍နတ်ပြည်စံ တော်မူသည်ကို ရှေး စကြာမန္တတ်
မင်း တို့ကိုသဂြိုဟ်သည့်နည်း အခမ်း အနား ကြီး ကျယ်စွာသဂြိုဟ် တော်မူမည်၊ ခန့်
ထား လုပ် ဆောင်စီရင်ရန်ရှိသည်များ ကိုပြီး ပြေ အောင်း မှန် အောင်လုပ် ဆောင်
စီရင်၊ မင်း မိဘုရား မင်း ညီမင်း သား မှူး တော်မတ် တော်မယား တို့မှာ
2 October 1878
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း ကျွတ်လဆန်း ၇ရက် နေ့ကစ၍ ဝတ်ဖြူခုနစ်ရက်လဲ စေ။
(လုံး တော် စါစု၊ ကန်း ၊ တတိယ ၁၉၆၉၊ စါ၄၄၀နှင့်၄၆၆)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသျှင်ဘဝရှင်ခမည်းတော်မင်းတရားကြီး လူ့ပြည်ငြီး၍ နတ်ပြည်စံတော်မူသည်၊ ခမည်းတော်ဘုရား ဒရိုက်အရာတော်ဖြစ်သော ရွှေထီး ရွှေနန်းတိုင်းပြည်နိုင်ငံအပေါင်းကို ငါသိမ်းအုပ်စိုးစံတော်မူသည်၊ မင်းညီမင်းသားမှူး တော်မတ်တော်ဝန်စုမှူး စုဗိုလ်စုစော်ဘွားမြို့စား မြို့ဝန်စစ်ကဲမှစ၍ စုရေး စုကိုင်သူဌေး သူကြွယ်မြို့ရွာသူကြီး မြင်းခေါင်း မြင်းစီး ဒိုင်းခေါင်း အဝန်း ထောင်ကဲပဲ့နင်းတို့ကို မြန်နန်းတော်တွင်သဗ္ဗာတော်ပေး မြဲပေး၊ ရွှေနန်း တော်ဝင်း တော်လေး မျက်နှာကိုယ်ရံတော် ရွှေမြို့တော်တံခါး တဆယ့်နှစ်ရပ်မြို့ကြီးတံခါး ငါးဆယ့်ခုနစ်ရပ်အစောင့်အနေမှစ၍ ခန့်ထားစီရင်ရန်ရှိသည်များကို ရာဇဝတ်ကြောင်းတင်း လွတ်လုံခြုံအောင်ခန့်ထားစီရင်၊ ရွှေပြည်တော်မှစ၍ နိုင်ငံတော်အတွင်းတိုင်းသူပြည်သားဆင်းရဲသား ကုန်သည်ကျွန်တော်မျိုး အပေါင်းတို့ကိုလည်း မထိတ်မလန့်စေရ ရောင်းဝယ်ဖေါက်ကား သွားလာ နေထိုင်မြဲအတိုင်း ငြိမ်ဝပ်ချမ်းသာစွာ နေထိုင်ကြရမည့်အကြောင်း နှင့်ထီးရံနန်းရံ စော်ဘွားမြို့စား အဝေး မြို့ဝန်တို့ကို စေ့နှံ့အောင်ပြန်ဆိုမှာထား စေ၊ ရွှေမြို့တော်မြို့တွင်း မြို့ပြင်ရပ်စုကွက်စုများ မှာလည်း စေ့နှံ့အောင်မောင်းခတ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၆ ရက်နေ့ 1 October 1878

(<u>လွှတ်မှတ်</u> ၁၉၇၇ စါ၂၊ မြန်မာသမိုင်းပြုအဖွဲ့ ပေမူ၊ လုံးတော် စါစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဋ္ဌန်ဆင်မင်း သခင် ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်အသျှင်ဘဝရှင်ခမည်းတော် မင်း ကြီး ဘုရား အလောင်း တော်ကိုစကြာမင်္ဂတ်မင်း ဘို့ကိုသဖြိုဟ်သည့်နည်း အနား ကြီး ကျယ်စွာစဖြိုဟ် တော်မူမည်မှာခမည်း တော်မင်း တရား ကြီး ဘုရား သည်မင်း သာမန်တို့ခံ ဝံ့ခဲ သော ရာဇာဘိ သေကမုဋ္ဌါဘိသိက်ကိုနှစ်ကြိမ် မြောက်သွန်း ခံ တော်မူလျှက်ပါဝစနဖြစ် သောမဇ္ဈက္ကန္တာရှစ် သောင်း လေး ထောင်ကိုကညစ်ရွှေ မင်အ ရေး သုံး ပါး ထက်အလွန်သာသနာ တော်၅၀၀၀ပတ်လုံး တည် စေခြင်း ငှါ သလင်း ကျောက်အပြင်၌ထုလုပ် ရေး သား ထား တော်မူခြင်း စ သောသင်္ဂီတိပရိကံကိုပြည့် စေသဖြင့်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် တော်မူ၍သာသနာ တော်မြတ်ကိုအလွန်အကြူး ခြီး မြှောက် တော်မူပြီး လျှင်သာသနာ တော်ပစကြာမင်္ဂတ်မင်း တို့ကျင့်ဝတ္တရား ထက်လွန်ကဲထူး မြတ် သောသာသနာ တော်တွင်း မင်း သာမန်တို့ကျင့် ဆောင်ပွါး များ နိုင်ခဲ သောအနဏ္ဍလက္ခဏာ ဝိပဿနာဘာဝနာတရား မြတ်ကိုမပြတ် လေ့လာပွါး များ တော်မူသည်ဖြစ်၍လူခပ်သိမ်း တို့ပူ ဇော်အထူး ကိုအမြဲခံ တော်မူထိုက် သောဘုန်း ပါရမီ တော်ရှင်ဖြစ် တော်မူသည်နှင့်အညီမင်း မိဘုရား မင်း ညီမင်း သား မှူး တော် မတ် တော်ပြည်သူလူအ ပေါင်း တို့အစဉ်မြတ်နိုး ပူ ဇော်ရာဖြစ် စေခြင်း ငှါရွှေနန်း တော်ဦး လွှတ် တော် မြောက်တွင်အုတ်နန်း ပြဿဒ်တည်လုပ်သွင်း ထား သဖြိုဟ် တော် မူမည်၊ သွင်း ထား သဖြိုဟ် တော်မူရန်အုတ်ပြဿဒ်ကိုအလျှင်ပြီး ပြေ ကောင်း မွန် အောင်တည်လုပ် စေ။

2 October 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ပြည့်သတင်း ကျွတ်လဆန်း ၇ ရက် နေ့နံနက်မှန်နန်း တော် ပေါ်တွင်အမိန့် တော်၊ ရေနံ ချောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး ၊ ခန်း ပတ်မြို့စား ဝန်ကြီး ၊ သေနတ်ဝန်ကင်း ဝန်လယ်ကိုင်း မြို့စား ဝန်ကြီး၊အတွင်း ဝန်ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း ၊ ရွှေတိုက်အတွင်း ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ ရှေ့သံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန် အ ကောက်ဝန်မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

6 October 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ပြည့်သတင်း ကျွတ်လဆန်း ၁၁ရက် နေ့နား ခ နေ မျိုး စည်သူ ကျော် ခေါ်တွင်ပြန်။

(လုံး တော် စါစု၊ လွှတ်မှတ်၁၉၇၇၊ စါ၂ – ၃)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအရှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်ဆင်ဖြူမှာ၊
ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အရှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရားအမိန့်တော်ရှိသည်၊ ဓါ့ကို
သာအရှင်မှတ်၊ လက်ဝါး ကဲ့သို့မကျင့်နှင့်၊ ဖဝါး ကဲ့သို့ကျင့်၊ တိုင်း ရေး ပြည် ရေး သာသနာ
တော်ရေး အကျိုး စီး ပွါး ရှိမည်ကိုသာအစွမ်း သတ္တိရှိသည့်အတိုင်း ပြေကုန် အောင်ထမ်း ၊
ရှောင်လွှဲကိုး မယ်၍မကျင့်နှင့်၊ သာသနာတော်ရေး တိုင်း ရေး ပြည် ရေး အကျိုး စီး ပွါး
ယုတ် လျော့မည်ကိုတဆံခြည်မျှမကျင့်မကြံနှင့်၊ သူတထူး တို့ပြုကျင့်ကြံစည်သည်ကိုသိလျှင်လည်း နိုင်
အောင်မြစ်၊ မမြစ်နိုင်လျှင်ဝါ့နှင့်မှူး မတ်တို့မှာလျှောက်၊ ယခုပေး သည့်သစ္စာတော်အ
တိုင်း တည်အောင်ကျင့်၊ မကျင့်ယွင်း သွေဖေါက်ပြန်ချေသော်၊ လေး သနေ့နှင့်ကမ္ဘာတသိန်း
ဖွက်ကိန်း ပြည့်ထ၊ လူ့လသည်း ဗွား၊ ဒါနပါရမီ၊ သီလပါရမီ၊ နိက္ခမပါရမီ၊ ပညာပါရမီ၊ ဝီ
ရိယပါရမီ၊ ခန္တီပါရမီ၊ သစ္စာပါရမီ၊ အဓိဋ္ဌာန်ပါရမီ၊ မေတ္တာပါရမီ၊ ဥပေက္ခာပါရမီ၊
ပါရမီဆယ်ပါး အပြား သုံး ဆယ်ကိုဖြည့်၍ပြည့်ထကျင့်သောဘုရား သခင်ကိုယ်တော်မြတ်ကို ဓေါင့်
သောနတ်လည်း သတ်၍မနေသေစေသောဟူလေ။

သွား တော်လေး ဆယ်၊ စွယ်တော်လေး ချောင်း ၊ ညှပ်ရိုး တော်နှစ်ချောင်း ၊ ဓါတ်
ပေါင်း ရှစ်စွတ်ကို စောင့်သောနတ်လည်း သတ်၍မနေ သေစေသောဟူလေ၊

လက်ျာဂုံရှင်သိဂိုဗုဏ္ဍရီ၊ လက်ဝဲဂုံရှင်မေဓိဋ္ဌလန်စ သောအသီတိရှစ်ကိုတ် သောရဟန္တာမြတ်တို့
၏ဓါတ်တော်မွေတော်ကိုစောင့်သောနတ်လည်း သတ်၍မနေသေစေသောဟူလေ။

ထိုမှတပါး ဘုရား သခင်ဟောတော်မူသောဝိနည်းငါးကျမ်းသုတ်သုံး ကျမ်း အဘိဓမ္မာခုနစ်
ကျမ်း ဓမ္မာခန္ဓာအပေါင်း ရှစ်သောင်း လေး ထောင်ကျမ်း ကုန် အောင်ကိုစောင့်သေါ
နတ်လည်း သတ်၍မနေ သေစေသောဟူလေ။

ထိုမှတပါး သာမဝေဒင်၊ ယဇုဝေဒင်၊ ဣရုဝေဒင်၊ အာတပ္ပဏဝေဒင်တည်း ဟူသော
ဝေဒင်လေး ပုံကိုစောင့်သောနတ်လည်း သတ်၍မနေသေစေ သောဟူလေ။

ထိုမှတပါး သာသနာတော်ငါး ထောင်ကိုစောင့်သောနတ်လည်း သတ်၍မနေသေစေသေါ
ဟူလေ။

ထိုမှတပါး ဇမ္ဗူဒီပါ၊ အပရဂေါယာ၊ ဥတ္တရကုရု၊ ပြုဗ္ဗဝိဒေဟကျွန်း ကြီး လေး ကျွန်း ကိုကျွန်း
ငယ်နှစ်ထောင်အရံ ဆောင်သောကျွန်း အပေါင်း ကိုစောင့်သောနတ်လည်း သတ်၍မနေ
သေစေသောဟူလေ။

ထိုမှတပါး မြစ်ကြီး ငါး သွယ်မြစ်ငယ်ငါး ဂင်္ဂါ ယမုနာ အစီရဝတီ မဟီသရဖူဟူသည့်မ
ကြွင်း အင်း အိုင်ချောင်း မြောင်း အပေါင်း စောင့်မှတ်ခပ်သိပ်း နတ်လည်း သတ်၍မနေ
သေစေသောဟူလေ။

ထိုမှတပါး ဟိမဝန္တာတောသုံး တောင်ကိုကုန်အောင်စောင့်သောအာကာသဖိုး ဗိဿနိုး
မလွတ်ဖုတ်ပြိတ်နတ်လည်း သတ်၍မနေသေစေသောဟူလေ။

ထိုမှတပါး အသမုဂီ၊ စန္ဒီ၊ ပရမိသွာ၊ မဟာဂိရိစသောအရှင်ပြင်း ထန်၊ ဝေဿဝဏ်နှင့်
ဂုမ္ဘာန်ယက္ခ၊ ဂန္ဓဗ္ဗတ၊ စသည်ဒေဝိန်၊ အသုရိန်အလား ၊ ကျော်ထင်ရှား သည့်နတ်အများ
လည်း သတ်၍မနေသေစေသောဟူလေ။

ထိုမှတပါး သွေး ခဲ သွေး နက်ပွက်ပွက်ဖွက်၍ကိုယ်လက်ပြောင်း ပြန်သွေး ခဲအံ၍သေစေသော
ဟူလေ။

ထို့မှတပါး ဘေး ရှစ်ပါး ဒုက်ဆယ်ပါး ထင်ရှား သက်ရှိလတ်လတ်ချက်ခြင်း သေစေသောဟူလေ။
ထို့မှတပါး သား မြေး ဥစ္စာ၊ မကြာပျက်စီး၊ သိမ်း တန်ဆောင်၊ ထုံး သောရောင်သို့၊ ကုန်ဆောင်မကြွင်း၊ ပျက်စီး ခြင်း သို့ရောက်စေသောဟူလေ။
ထို့မှတပါး ရေဝယ်သွား လည်း ရေသား များ တွေ့ဆယ်တုငွေ့တွင်ရေနေအပေါင်း မိချောင်း လဘိုင်သံထိကိုင်၍ မကန်း လိပ်ဖါး ဖါး ရှိမနေ သေစေသောဟူလေ။
ထို့မှတပါး ကြည်း ဝယ်သွား လည်း၊ ကြည်း သား အများ၊ ပြား သည့်အနေ၊ ကိုး ကုငွေ့တွင်၊ သစ်ကျား ဆင်ရဲ၊ စိုင်း တီး ငမွဲ၊ ဝက်ရဲစား ရှိ၊ တွား တွား ညက်ညက်၊ ကိုယ်လုံး မျက်၍ သေစေသောဟူလေ။
ထို့မှတပါး မြွေပွေး၊ မြွေဟောက်၊ ငန်း ပြောက်၊ ငန်း ကြား၊ ငန်း ဖါး ပါး လည်း၊ ပေါက်ထမနေ၊ သေစေသောဟူလေ။
ထို့မှတပါး သေတုံငြား လည်း၊ ငရဲကြီး ရှစ်ထပ်၊ ငရဲငယ်တရာ့နှစ်ဆယ့်ရှစ်ထပ်၊ တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာ၊ အသူရကာယ်၊ အပါယ်လေး ပါး၊ လား စေသောဟူလေ။
ထို့မှတပါး လူဖြစ်ငြား လည်း၊ လူချင်း မတူ၊ နူဖြူနူညွှတ်၊ မှုံညင်း ပွတ်အဆင်း၊ ခရုသင်း မလွှတ်၊ ဘက်သကပ်ဘက်သချာ၊ ထိုအနာလည်း စွဲစေသောဟူလေ။
ထို့မှတပါး မိခင်ဘခင် ခေါင်ငင်ပြင်း ထန်၊ ဆန့်တို့ခြေလက်၊ မကွေး မခင် သေစေသောဟူလေ။
ထို့မှတပါး မင်း ကမလွှတ်၊ အမတ်ဗိုလ်ပါ၊ စွဲကိုင်ရာသား၊ ဒိမ်ခါး လက်နက်၊ သုံး မည်စက်နှင့်၊ ခြေလက်ထောင်း လောင်း၊ လည်ဥကျောင်း လည်း၊ ထောင်း ထောင်း ဖြတ်၍၊ လတ်လတ် ချက်ခြင်း သေစေသောဟူလေ။
ထို့မှတပါး မဟာသမုဒ္ဒရာပင်လယ်ကြောဝယ်၊ သင်္ဘောလှေကြီး၊ ပျက်စီး မြောပါး၍ ကွဲသော လား သို့၊ တွား တွား ညက်ညက်၊ ပျက်စေသောဟူလေ။
ထို့မှတပါး ဝမ်း တလှည်း ကို၊ အကြွမ်း ဖုတ်သော်၊ တဆုပ်လောက်မျှ၊ စမ်း မရသို့ဖြစ်စေသောဟူလေ။
ထို့မှတပါး သား မြေး ကျေး ကျွန်၊ ထွန်သည့်ကွဲ့နွား၊ ခမ်း နား မကြွင်း၊ ပြုန်း တီး ခြင်း နှင့်ဆင်း ရဲကြီး သည်၊ မြေကြီး ၇က်ခဲ၊ ခွက်လက်စွဲ၍၊ ငရဲအရှင်၊ စား ချင်ဟုညီ့ကာ၊ ဘုံး ဖါး ရာဘဝ၊ တွင်း ဆုံး ကျရှံ၊ အလှမဲ့ပါ၊ လူပြိတ္တာလည်း ဖြစ်စေသောဟူလေ။
ထို့မှတပါး မင်း နန်သူကိုန်ခြင်း၊ ထုံး နှယ်ဆင်း သည်၊ ထင်း မီး စသို့၊ တစတစတို့စေသောဟူလေ။
ဤသို့ဆိုခဲ့ပြီး သောကျေး ဇူး သမ္မာတော်မြတ်ကို စောင့်သိ ပေသည်ဖြစ်လျှင်လည်း၊ ထခုရေ ရွတ်ဆိုခဲ့ပြီး သောဘေး အန္တရာယ်အပေါင်း တို့သည်၊ စင်ကင်း လွှင့်ပျောက်၊ မရောက်သည် သာဖြစ်၍၊ သား မြေး ဥစ္စာရတနာက၊ ကောင်း စွာခြေရံ၊ စည်း စိမ်ခံလျက်၊ သာစံ တက်တိုး ပွားသည့်မိုး သို့ဖြစ်စေသော၊ အလှူဒါနကျင့်သီလနှင့်၊ စာဂပညာ၊ ပြည့်စုံစွာလျက်၊ သာသနာလျှံလင်း၊ စက်အတွင်း ဝယ်၊ လျင်ပြင်း ချက်မှန်၊ ဗိုလ်မဂ်ဥာဏ်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗာန်ထုတ် ချောက်ရောက်သည်အမှန်ဖြစ်စေသော။
II October I878
(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်သတင်း ကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ မြနန်း တော်တွင် ပေး သည့် သစ္စာတော်။
(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ စ၊ ၁၆၀–၁၆၃)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသျှင်ဆဋ္ဌန်ဆင်မင်း သခင်ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရားအမိန့်တော်ရှိသည်။ သာသနာပြုတိုင်း ပြုပြည်ပြု ရွေးမင်း ကောင်းမင်း မြတ်တို့သည်သာသနာတိုင်းပြည်ပွါးစည်တိုးတက်ကြောင်းဖြစ်သော သင်္ဂဟတရား လေးပါး ဂိုပုံဇယတရား လေးပါး အပရိဟာနိယတရား ခုနစ်ပါး စသောကျင့်ဝတ်တရားတို့ကိုကျင့်ဆောင်တော်မူလျက်သာသနာတော်ကျိုး တိုင်းကျိုး ပြည်ကျိုး များကိုရွက်ဆောင်တော်မူကြကုန်သည်။ ငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်းမြတ်သည်လည်း သာသနာပြုတိုင်း ပြုပြည်ပြုမင်းဖြစ်တော်မူသည်နှင့်အညီဆယ်ဘို့တဘို့ကိုမလွန်စေမူ၍ပြည်သူတို့အခွန်အတုတ်ကိုခံခြင်း ဗိုလ်ပါရဲမက်တို့အား မျိုးရိက္ခာပေးခြင်း စသောသင်္ဂဟတရားပြည့်စုံခြင်း ကြောင့်မြို့ရွာတိုင်းပြည်ပွါးစည်တိုးတက်စေသောမဟာသမ္မတစသောမင်းတို့ထုံးနှုန်း နှိမ့်ချခြင်း မြှောက်ခြင်း နိဂ္ဂဟပဂ္ဂဟစသောမင်း ရေးမင်း ရာတို့နှိုက်မချွတ်မြဲမြန်မှန်ကန်စွာပြဋ္ဌာန်း ပြောဆိုခြင်း စသောဂိုပုံဇယတရားပြည့်စုံခြင်း ကြောင့်ရန်သူကိုအောင်မြင်နိုင်သောအလောင်း တော်ဝါနရိန္ဒမှောက်မင်းထုံးနှုန်း။ အစဉ်မပြတ်စည်းဝေးတိုင်ပင်ခြင်း မညီသည့်အမှုမဆိုအညီအညွတ်ပြုခြင်း စသောအပရိဟာနိယတရားပြည့်စုံခြင်း ကြောင့်သုံးကြိမ်ချဲ့ထွင်ပွါးစည်ပင်သောဝေသာလီပြည်လိစ္ဆဝီမင်းတို့ထုံးနှုန်း စသောကျင့်ဝတ်ရာဇဓံပုံစံဥပဒေများကိုအထူးသဖြင့်ရှေးနှလုံးတော်သွင်း၍ ရင်းတော်မူသည်ဖြစ်၍သာသနာတော်မှတိုင်း ရေးပြည်မှုစီရင်ခင်း စီရင်ဘွယ်နှုတ်ပယ်ခန့်ထားဆင့်ဆိုပြင်ဆင်ပြုလုပ်ရန်ရှိသည်များကိုသင်္ဂဟဂိုပုံဇယအပရိဟာနိယများ နှင့်တပြေးညီစွာငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်းမြတ်နှင့်တကွငါ၏သစွာတော်ကိုနှစ်ကြိမ်မြှောက်ခံသောက်ထမ်း ရွက်ကြသည့်အရာရှိမှူး မတ်အစည်းအဝေးဝင်လူတို့ညီနှိုင်း ပြောဆိုဥပဒေပြဋ္ဌာန်း ပိုင်းခြားထားမည်ဖြစ်သည်။ စုံညီညှိနှိုင်း ပြောဆိုရဥပဒေများကိုငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်းမြတ်နှင့်တကွအရာရှိမှူး မတ်အစည်းအဝေးဝင်လူတို့ကအပျက်အယွင်းမရှိရအောင်စောင့်ရှောက်ကြစေ။ ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်းခြားထားသည့်ဥပဒေလည်း သားတော်အစဉ်မြေးတော်အဆက်မြစ်တော်အညွန့်အဖွန့်ရှည်စွာသာသနာတော်ကျိုး တိုင်းကျိုး ပြည်ကျိုး တိုးတက်ပွါးများရန်အကြောင်း

ဖြစ်သည်၊ ညှိနှိုင်း ပြောဆိုပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ထား မည့်ဥပဒေအတိုင်း အမြဲတည် စေ။

12 October 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း ကျွတ်လပြည့် ကျော် ၂ ရက် နေ့နံနက်ညီလာခံ ပေါင်း တော် ဆောင်စနုတ္တင်ဝန်ရှင်တော် ရေနံ ချောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး၊ ခန်း ပတ်မြို့စား ဝန်ကြီး၊ သေနတ်ဝန်ထင်း ဝန်လယ်ကိုင်း မြို့စား ဝန်ကြီး၊ အတွင်း ဝန်ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း၊ အတွင်း ဝန် ရွှေတိုက်ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း၊ ပုဂံဝန် ထောက်မင်း၊ ကင်း စဉ်ဝန် ထောက်မင်း၊ မြို့သာဝန် ထောက် မင်း၊ မြောင်လှဝန် ထောက်မင်း၊ ရန် အောင်မြင်ဝန် ထောက်မင်း တို့ ရှေ့သံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန်အကောက်ဝန်အတွင်း ခြောက်စို့ သေနတ်စာရေး ကြီး မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်၊ နား ခံမင်း ထင် ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

(လွှတ်မှတ် ၁၉၇၇၊ စာ ၃ – ၄၊ ကုန်း ၊ တတိယ ၁၉၆၇၊ စာ ၄၇၄ – ၅)

ရွှေ ရွှေ သောသာသနာပြုမင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့သည်ပြုဘွယ်ကိစ္စအကြီး အကျယ်ရှိလျှင်ရတနာသုံး ပါး ကိုအဦး ထား၍ပြုမြဲဖြစ်သည့်အတိုင်း ရွှေထီး ရွှေနန်း တက်သိမ်း၍ မင်း အဖြစ်ကိုယူလျှင်သာသနာ တော်မြတ်သုံး ပါး၏အရင်း မူလဘူတ ပရိယတ္တိသာသနာ တော်မြတ်ဖြစ် သော ပိဋကတ် တော်များ ကို ရေး သား ပြုစု တော် မူမြဲဖြစ်သည်၊ ငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း ခမည်း တော်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာ တင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အရိုက်အရာ တော်ဖြစ် သော ရွှေထီး ရွှေနန်း တိုင်း ပြည်နိုင်ငံများ ကိုဆက်ခံစိုး အုပ် တော် မူ၍ မင်း အဖြစ်ကိုယူ တော် မူသည်၊ သာသနာ တိုင်း ပြည်ပွါး စည်တိုး တက်ရာတိုး တက် ကြောင်း ပြုခင်း ပြုဘွယ်အများ ရှိသည်ဖြစ်၍ အခြား ကိစ္စတို့မ ဆောင်မရွက်မီရတနာသုံး ပါး ကိုအဦး ထား လျက်သာသနာ တော် မြတ်ကိုခြီး မြှောက်ပြုစု တော် မူသင့်သည့်အတိုင်း သာသနာ တော်သုံး ပါး၏အရင်း မူ လဘူတပရိယတ္တိသာသနာ တော်မြတ်ဖြစ် သော ပိဋကတ် တော်အထူး သဖြင့်ပြန့်ပွါး အောင် ရွှေစာမင်စာကညစ် ရေး စာများ ကိုဆိုင်ရာဆင့်ဆို ရေး သား စေ၊ ပိဋကတ် တော် ရေး သား ရန် ရှိသည်မှာ ရွှေမြို့ တော်အမရပူရအလုံမြို့၊ တပယင်း မြို့၊ ကန္နီ မြို့၊ ငရနဲမြို့ရှိပိဋကတ် ရွှေ ရေး မင် ရေး ကမ္ဗဝါရေး ရွှေ ပေလုပ်စါရင်း ပါလူတို့ ကိုမြို့ရွာနယ်ရှင်အကြီး အအုပ်တို့ကသဿမေဓအခွန် တော်မှစ၍မင်း မှုမင်း ခင်း စရိတ် ကြေး ငွေအ သေး အဖွဲ့အခွဲအ တောင်း မရှိလွတ်ငြိမ်း စေပြီး လျှင်မိုင်း ကိုင် မြို့စား မဟာသီရိဇေယသူကအုပ်ထိမ်း စေ၍ ပိဋကတ် တော်များ ကို ရေး သား ထမ်း ရွက် စေသင့် ကြောင်း နှင့်အစည်း ဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက် သွင်း သည့်အတိုင်း ရွှေမြို့ တော်အမရပူရမြို့အလုံမြို့တပယင်း မြို့ကန္နီမြို့ငရနဲမြို့ရှိ ပိဋ ကတ် ရွှေ ရေး မင် ရေး ကမ္ဗဝါရေး ရွှေ ပေမင် ပေလုပ်စါရင်း ပါလူတို့ကိုမြို့ရွာနယ် ရှင်အကြီး အအုပ်တို့ကသဿမေဓအခွန် တော်မင်း မှုမင်း ခင်း စရိတ် ကြေး ငွေအ သေး အဖွဲ့အခွဲအ တောင်း လူအ စေအခိုင်း မရှိလွတ်ငြိမ်း စေ၍ ပိဋကတ် တော်များ ကို ရေး သား ထမ်း ရွက် စေ၊ ပိဋကတ် တော် ရွှေ ရေး မင် ရေး ကမ္ဗဝါရေး ရွှေ ပေမင် ပေလုပ်စာရင်း ပါလူတို့ကိုမိုင်း ကိုင်မြို့စား မဟာသီရိဇေယသူကအုပ်ထိမ်း စေ၊

16 October 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သီတင်း ကျွတ်လပြည့်ကျော် ၆ ရက် နေ့ နှ၁း ခံနေချိုး
မင်းထင်မင်းခေါင်တွင်ပြန်။

(လွှတ်မှတ် ၁၉ရရ၊ စာ၄၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန)

ကျိုင်းရုံးကြီး တဆယ့်နှစ်ပန်း နား မြို့စား ဒေါဘယား အမတ်တို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်ကို ထောက်၍ ကျိုင်းရုံးကြီး မြို့သည် နိုင်ငံတော်အရှေ့မျက်နှာ ထီးရုံ နန်းရုံဖြစ်သည်တကြောင်း ၊ ဂန္ဓာလရာဇ်တရုပ်ပြည်နှင့် စပ်လျက်ဖြစ်သည်တကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် အကြီးအအုပ် သည်ဝီဘွား မြို့စား မကင်း မလပ်သင့်ဖြစ်သည်၊ ဇောတိနဂရ မဟာဝံသသီရိပဝရသုဓမ္မရာဇာလည်း အထက် သည်ဝီဘွား ဥပရာဇာသား ဖြစ်၍ သည်ဝီဘွား အရာဆက်ခံထိုက်သူဖြစ်ကြောင်း နှင့် အစည်း အဝေး ဝင်မှုး မတ်တို့ စုံညီညီနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း ဇောတိနဂရမဟာဝံသသီရိပဝရသုဓမ္မရာဇာကို ကျိုင်းရုံးကြီး မြို့လုံး တဆယ့်နှစ်ပန်းနား နှင့်တကွ ဇောတိနဂရတိုင်း တတိုင်းလုံးကို သည်ဝီဘွား ခန့်၊ အထက် သည်ဝီဘွား တို့နည်း ထီး အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

19 October 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်း ကျွတ်လပြည့်ကျော် ၈ ရက်နေ့နား ခံ နေမျိုး မင်းလှရာဇာ ကျော်ထင်တွင်ပြန်။

(လွှတ်မှတ်၊ ၁၉၇၇၊ စာ၅)

မယ်တော်အိမ်ဖြူရှင်အသျှင်မိဘုရားကိုစလင်းမြို့တလုပ်မြို့များကိုမြို့စား ၊
အမြင့်မြို့စီရင်စု ချောင်းဦး ဆယ်ရွာကိုထီးမိုးယဉ်ခံသနားတော်မူသည်၊
အစ်မတော်သုသီရိရတနာဒေဝီမိုင်းကိုင်စုဘုရားကိုပုခန်းကြီးမြို့ကိုမြို့စား ၊
မိုင်းကိုင်မြို့ကိုထီးမိုးယဉ်ခံသနားတော်မူသည်၊
နှစ်မတော်သီရိသုဓါဝတီပြောင်းပြာစုဘုရားကိုမိတ္ထီလာမြို့ကိုမြို့စား ၊
ပြောင်းပြာမြို့ကိုထီးမိုးယဉ်ခံသနားတော်မူသည်။
စာချွန်ရေးမြဲရေး၍သွင်း ။

20 October 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်သတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်နေ့နားခံ
နေမျိုးမင်းထင်ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။
(လုံး တော်စာစု၊ ကန်း၊ တတိယ ၁၉၆၇၊ စာ၄၇၇-၈)

မယ်တော်ဆင်ဖြူမရှင်ဘုရား ကိုဗန်းမော်မြို့၊ ဝန်သိုမြို့များ ကိုမြို့စား၊ အမြင့်လေး မြို့ကိုထီးမိုး ယဉ်ခံသနားတော်မူသည်၊ စာချွန်ရေး မြဲရေး၍ သွင်း ။

21 October 1878

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ သတင်း ကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား ခ နေမျိုး မင်းထင်ကျော် ခေါင်ထွင်ပြန်။

(လုံး တော်စာစု၊ <u>ကုန်း</u> ၊ တတိယ ၁၉၆၇၊ စာ၄၇၀)

သာသနာတော်ရေးတိုင်း ရေးပြည်မှုဆိုသည့်အရာလည်း ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ
အကျိုးစီးပွါးနှစ်ပါးနှင့်စပ်ဆိုင်သည့်အရာဖြစ်၍သာသနာတော်စည်ပင်
ထွန်းလင်းကြောင်းတိုင်းပြည်နိုင်ငံအကျိုးစီးပွါးများကြောင်းဖြစ်သော
ပြည်ကြီးဝန်ကိုရွက်ဆောင်ရသည့်မှုခင်းရေးရာအလွန်ကျယ်ဝန်းများပြား
လှသည်ဖြစ်၍သာသနာတော်မှုတိုင်း မှုပြည်မှုရှိသည်များကိုဆင့်ဆိုစီရင်ထမ်း
ဆောင်ရသည့်မှုး တော်မတ်တော်အရာရှိတို့မှာတာဝေပုံမပိုင်းမခြားမ
ခွဲမဝေရောထွေးထမ်းဆောင်ကြရလျှင်ဆင့်ဆိုထမ်းရွက်သည့်မှုခင်းကိစ္စ
တောင်းမှန်စွာမပြီး မပြေမတွင်မကုန်ထမ်းဆောင်ရသူမှာလည်းလက်
ရုံးနှလုံးစွမ်းရည်သတ္တိအင်နှင့်မတန်မှုခင်းများပြားဝေဘန်ခွဲချမ်း
ထမ်းဆောင်နိုင်ရန်မရှိ၊ ထမ်းအားရွက်အားရည်သွားဆုတ်ယုတ်ရန်အ
ဖြစ်များစွာရှိသည်ဖြစ်၍သာသနာတော်မှုတိုင်း ရေးပြည်မှုရှိသည်များကို
တရပ်တဌာနစီခွဲဝေပိုင်းခြားအကြီးအချုပ်တဦးတယောက်စီမှုးကြီးကြပ်
မထမ်းရွက်ကြစေရန်မှုး မတ်အရာရှိအစည်းအဝေးတွင်စုံညီညှိနှိုင်းပြော
ဆိုကြရာ

(၁) ပဌမဝေပုံပါနိုင်ငံတော်အတွင်း မြေတော်နှင့်စပ်ဆိုင်သမျှလယ်ယာ
ကိုင်းကျွန်းချထားလုပ်ဆောင်ရန်အမှု၊ ကံ ချောင်းဆည်မြောင်းဆည်ဘိုးတက်
သက်ရန်အမှု၊ ကျွဲတော်နွားတော်များကိုထိန်းသိမ်းရန်အမှုများကိုရေနံ
ချောင်းမြို့စားဝန်ကြီးသတိုးမင်းကြီးမဟာမင်းလှမင်းခေါင်ကျော်၊

(၂) ဒုတိယဝေပုံပါကျောင်းဘုရားအလုပ်အဆောင်မှု၊ နန်းတော်အိမ်
တော်မြို့လုပ်ကျုံးတာအလုပ်အဆောင်မှု၊ ကျောက်လမ်းအသစ်လုပ်ဆောင်ရန်
အမှု၊ တဆယ့်နှစ်ရာသီအလုပ်အဆောင်မှု၊ လက်လုပ်နှင့်စပ်ဆိုင်သမျှအလုပ်အ
ဆောင်မှုများကိုခန်းပတ်မြို့စားဝန်ကြီးသတိုးမင်းကြီးမင်းလှမဟာ
ဥဇနာ၊

(၃) တတိယဝေပုံပါသေနတ်အမြောက်မြင်းအစုကုန်းကြောင်းအမှုထမ်းတို့ကို
ဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ လုပ်ဆောင်ပြီးသေနတ်အမြောက်မှစ၍ကုန်းကြောင်းစစ်
သည်ရဲမက်တို့နှင့်စပ်ဆိုင်သည့်လက်နက်ကိရိယာခဲယမ်းမီးကျောက်အမှု၊ အတွင်း

ပြင်လက်နက်တိုက်များ ကိုဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ ဆင်တော်မြင်း တော်များ ကိုထိန်း
သိမ်း ဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ ဆင်မှူး သွေးကြီး ကျုံး ယရည်း ဆင်တိုင်မြင်း တိုင်များ
ကိုဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ ခံမြို့ခံကတုတ်အလုပ်အဆောင်အမှုများ ကိုလယ်ကိုင်း မြို့စား
သေနတ်ဝန်ကင်း ဝန်မင်းကြီး သတိုး မင်းကြီး မဟာမင်းလှစည်သူ ကျော်၊
(၄) စတုတ္ထ ဝေပုံပါ ဈေး ပွဲကင်း ကုတို့ အကောက်အခွန်မှု၊ နိုင်ငံတော်အတွင်း
အစွတ်အခြောက်အခွန်မှု၊ ပတ္တမြား ကျောက်စိမ်း သစ် ရေနံလဘက်ကုန်အ
ရောင်း အဝယ်မှစ၍ သမ္ဘာ ပါသမှုများ ကိုအတွင်း ငန်ဝက်မစွတ်မြို့စား သ
တိုး မင်းကြီး မဟာမင်းလှ မင်းခေါင်သီဟသူ၊
(၅) ပဉ္စမ ဝေပုံပါ ကျောင်း ဘုရား ဝတ်မိုးဝတ်မြေ မှုပ်ငှကတ် ပေစာမင်စါ
ကျောက်စါမှု၊ ရဟန်း သင်္ဃာ တော်တို့နှင့်စပ်ဆိုင်သည့်အမှု၊ လစဉ်နှစ်စဉ်အလှူ
တော်မှု၊ သုဒ္ဓိသုံနာတိုက်များ ကိုပြုစုစောင့်ရှောက်ရန်အမှု၊ ရာဇဝင် ဗေ
ဒင်စာ ဟောင်း စာတမ်း မှစ၍ လောကီပညာစာနှင့်စပ်ဆိုင်သည့်အမှု၊ နက်
ပုဇော်ဂြိုဟ်ပုဇော် ပုဏ္ဏား နှင့်စပ်သည့်အမှု၊ နှစ်ဆယ့်လေး ဌာနဘုရား ဈေး
ပွဲအတောက်အခွန်မှုများ ကိုအတွင်း ဝန်ဆော မြို့စား မင်းကြီး မဟာမင်းထင်
သင်္ခယာ၊
(၆) ဆဋ္ဌမ ဝေပုံပါ ငွေတော်စပါး တော်နှစ်စာလစာ ပေး ပုရိသမေဓမှု၊
အလှူတော်ထွက်အလုပ်အဆောင်ထွက်မှစ၍ ကြေး ငွေဆန်စပါး ပေး သုံး မှု၊ လက်
ဝဲလကျာ ဥယျာဉ် တော်မှစ၍ ခမည်း တော်မင်း တရားကြီး ဘုရား အသစ်တိုက်
ဖို့ ပြုစု တော်မူသည့်ဥယျာဉ် တော်များ ကိုစောင့်ရှောက်ထိန်း သိမ်း ဆင့်ဆို
ရန်အမှုများ ကိုအတွင်း ဝန် ယော မြို့စား မင်းကြီး မင်း ခေါင် ကျော်၊
(၇) သတ္တမ ဝေပုံပါနိုင်ငံ တော်အတွင်း သဿမေဓ ကောက်ခံဆက်သွင်း ရန်အမှု၊
နွား တော်ဘိုး ကျွဲ တော်ဘိုး ငွေများ ပြင် ငွေ တော်အကြွင်း အကျန်ရှိသည်များ
ကိုစစ်ဆေး တောင်း ခံရန်အမှုများ ကို ရွှေတိုက်ဝန်ဝန်စုပါလူတို့ကိုဆင့်ဆိုရန်အ
မှုများ ကိုအတွင်း ဝန် ရွှေတိုက်ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်းကြီး မဟာမင်းထင်
စည်သူ၊
(၈) အဋ္ဌမ ဝေပုံပါ ရွှေကြိုး သတ်နယ်အတွင်း အထက်ခမည်း တော်မင်း တရား

ကြီး ဘုရား လက်ထက် တော်အမိန့် တော်နှင့်ပိုင်း ခြား ထား သည့်ရာဇဝတ်မှု၊ ထွက် တော်မူဝင် တော်မူမှစ၍လမ်း ပန်း ရာဇမှတ် ရေအိုး ရေပြည့်တံခွန်ကုက္ကား ပုဆိုး ပဏ္ဍုစိုက်ထူရန်များ ကိုဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ သစ်ပျဉ် ဝါး ကြိမ်ဖျင် စောင်ပုဆိုး ထဘီများ ကိုထုပြက်လက်သစ် တောင်တို့ တောင်ရှည်စစ် ကြောဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ အလေး တောင်း တင်း စဉ်း ချိန်ဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ ပြည်ကံ ဈေး သွေး မစွန်းစဖွာ လါအမှုများ ကိုဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ မြို့တွင်း မြို့ပြင်များ မှာရာဇဝတ် တော် ရေးတင်း လွတ်လုံခြုံ အောင်တင်း ဝတ်ကင်း ပတ်လှည့်လည် စောင့်ထိန်း ရန်အမှု၊ ရွှေမြို့တော် ဆင် ခြေဖုံး ရွှေကြီး သတ်နယ်အတွင်း ရာဇဝတ် တော် ရေး ကင်း လွတ်လုံခြုံ အောင် စောင့်ထိန်း ရန်အမှုများ ကိုမြို့ဝန်မြို့သာမြို့စား မင်း ကြီး မတာမင်း လှမင်း ခေါ်သူရိန်၊ မြို့ဝန်စုံး မြို့စား မဟာမင်း လှစည်သူ၊

(၉) နဝမ ဝေပုံပါ ရွှေပြည် တော်မှစ၍ နိုင်ငံ တော်အတွင်း မြို့ ကျေး ရွာများ က လွှတ် တော်တရား ရုံး တော်များ သို့ဆိုက် ရောက် လျှောက်ထား သည့်မှုခင်း တရား စကား မှု၊ တရား သူကြီး နှင့်တကွတရား အရာရှိတို့ကိုဆင့်ဆိုရန်အမှုများ ကိုဝန် ထောက်မင်း ကြီး သီရိမဟာရာဇသကြိ၊

(၁၀) ဒသမ ဝေပုံပါလှေ ဘောင်သဘော် သမ္ဗန်အမှုထမ်း တို့ကိုဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ လုပ် ဆောင်ပြီး ယေနတ်အ မြောက်ခဲယမ်း မီး ဘျောက်မှစ၍ ရေ ကြောင်း စစ်သည်ရဲမက်တို့နှင့်ဆိုင်သည့်လက်နက်ကိရိယာမှု၊ လှေ တော် ဘောင် တော်သဘော် သမ္ဗန်များ ကို နေရာကျဆင့်ဆိုထိန်း သိမ်း ရန်အမှုများ ကိုဝန် ထောက်လှိုင်း တက်မြို့စား မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်သင်္ခယာ၊

(၁၁) ဧကာဒသမ ဝေပုံပါနိုင်ငံခြား မင်း မှူး မတ်တို့နှင့်ဆက်လက်ကမ်း လှမ်း ဆင့်ဆိုမှာထား ထမ်း ရွက်ရန်အမှု၊ စကား ပြော ကြေး နန်း အလုပ်အ ဆောင် မှုများ ကိုဝန် ထောက် မြောင်လှမြို့စား မင်း ကြီး သီရိမဟာ ဇေယသူ၊

(၁၂) ဒွါဒသမ ဝေပုံပါတွဲဘက်ရုံး နှင့်စပ်ဆိုင်သည့်အမှု၊ ရွှေမြို့တော်ရှိသိုး ဆောင်း ပသီတရုပ်ကုလား လူမျိုး ခြား တို့နှင့်စပ်သည့်အမှုများ ကိုဝန် ထောက်ပဋ္ဌနဂိုရ်မြို့ စား မင်း ကြီး မတာမင်း ထင်ရာဇာ၊

(၁၃) တေရသမ ဝေပုံပါ ရွှေမြို့ တော်ဆင် ခြေဘုံး ရွှေကြီး သတ်နယ်တွင်း မှအပ

အဝေး ရာဇဝတ်မှုစော်ကားမြို့စား အဝေးမြို့ဝန်မြို့အုပ်မြို့ထိန်း တို့ကိုမှာ
ထား ဆင့်ဆိုရန်အမှု၊ သတင်းစာတိုက်တည်ထောင်လုပ်ဆောင်ရန်အမှု၊ နိုင်
ငံတော်အတွင်း ကြီး ငိုး စိုး ငိုး မှု၊ နယ်မြေလုဆိုမှု၊ အစုစုချင်း ချပ်း ဖြစ်စေ
အစုနှင့်အသည်ဖြစ်စေလူလုဆိုမှုများ ကိုဝန်ထောက်မြို့သစ်မြို့စား မင်းကြီး မ
ဟာမင်းလှမင်း ခေါင်၊

(၁၄) စုဒ္ဒသမ ဝေပုံပါ သေနတ်အမြောက်လုပ်စက်ကိရိယာမှစ၍လက်နက်စက်ရုံ
အလုပ်မှု၊ သံဖိုကြီး ဒဂါး တိုက်ယက်ကန်း စက်ရုံမှစ၍အရပ်ရပ်စက်ရုံအလုပ်မှု၊
ပန်းဘဲလက်သမား ပွတ်ခံတံစည်း တိုက်မှစ၍ စက်ရုံအလုပ်သည်ပညာသည်တို့ကိုဆင့်
ဆိုရန်အမှုများ ကိုဝန်ထောက်ရန် အောင်မြင်မြို့စား မင်းကြီး မဟာမင်းခေါင်
တို့ကအကြီးအချုပ်ပြုလုပ်စေ၍ ဝေပုံကျမင်း မှာတော်ရပ်ပြီး ပြေကုန်တွင်လွယ် အောင်
ဆင့်ဆိုစီရင်လုပ်ဆောင်ထမ်းရွက်စေရန်သင့်ကြောင်း နှင့်အစည်းအဝေး ဝင်
မှူး မတ်တို့စုံညီညီ နှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း သင့်ပြီ။

11 November 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၃ ရက်နေ့နံနက်
ညီလါခံ ဖေါင်း တော် ဆောင်စနုတွင်အမိန့်တော်။
ရေနံချောင်း မင်းကြီး ၊ ခန်း ပတ်မင်းကြီး ၊ ကင်း ဝန်မင်းကြီး ၊ အတွင်း
ဝန်ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန် ဆောမြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန်
ယောမြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ ရှေ့သံ ယော်ဆင့်
ဒေး ဝန်အကောက်ဝန်မင်း မှတ်၊ နား ခံ နေမျိုး စည်သူ ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။
(မှိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၁၂၁၁၊ လုံး တော် စါစု၊ ကုန်း ၊ တတိယ ၁၉၆၇၊ စါ၄၀၅-ဝ၊
လွှတ်မှတ် ၁၉၇၇ စါ၅-၇)

သာသနာပြုဖြစ်သော မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့မည်သည်ပရိယတ္တိသာသနာ
တော်ပဋိပတ္တိသာသနာ တော်ပဋိဝေဓသာသနာ တော်ဟူ သော သာသနာ တော်
မြတ်သုံး ပါး စည်ပင်ပြန့်ပွါး ပြစ်ထွန်း စေခြင်း ငှါပိဋကတ်သုံး ပုံကို ချောက်ချား
နိုင်သဖြင့်အကျင့်အာစာရသီလ ဝိသုဒ္ဓိ ဂုဏ်ထူး ရှိ သော ပုဂ္ဂိုလ် မှန် ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်တို့ကို
ရွေး ချယ်စီစစ်၍သာသနာပြုအပ်မြဲဖြစ်သည်နှင့်အညီ ခမည်း တော်ပဥ္စမသင်္ဂါ
ယနာတင်မင်း တရား ကြီး လက်ထက်ပရိယတ္တိ၊ ပဋိပတ္တိ၊ ဝိသာရဒဖြစ် သော
တံဆိပ် တော်ရဆရာ တော်ဆယ်ပါး ကို ရွေး ချယ် တော်မူ၍သာသနာပြုသုခမ္ဘာ
ဝင်အပ် တော်မူသည်၊ သာသနာ ရေး သာသနာ မှုဆိုသည့်အရာသည် လောကီအ
ကျိုး စီး ပွါး များ ထက်မြင့်မြတ်ကဲလွန် သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၏အ ခြေမူလဘူတ
လောကုတ္တရာအကျိုး စီး ပွါး နှင့်စပ်ဆိုင်သည့်အရာဖြစ်၍သာသနာ ရေး သာသနာ
မှုစီရင်ဆုံး ပြတ်ရန်ရှိသည်များ ကိုတဦး တယောက်တည်း စီရင်ဆုံး ပြတ် ဆောင်
ရွက်ရသည်ထက်တိပိဋက ဆေတ၊ လဇ္ဇီ ပေသလ၊ သိက္ခာကာမဖြစ် သော ထေရ်ကြီး ဝါ
ကြီး ပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်အများ ညှိနှိုင်း တိုင်ပင်စီရင်ဆုံး ဖြတ်ရလျှင်သာသနာမြတ်၏ဆူး
ညောင့်သဖွယ်ဖြစ် သော ဘေး ရန်အ ပေါင်း ကင်း ရှင်း ပ ပျောက်သဖြင့်အတိုင်း
ထက်အလွန်စည်ပင်ထွန်း လင်း ကုန်ရာသည်၊ ငါအသျှင်ဓကေရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း
သာသနာပြုမင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့ဖြည့်ကျင့်ရွက် ဆောင်မြဲရာဇပြက တော့ခ
လေ့ထုံး စံနှင့်ညီစွာသာသနာ တော်မြတ်သုံး ပါး ပြန့်ပွါး စည်ပင် ကြောင်း များ
ကိုအထူး သဖြင့်ရွက် ဆောင် တော်မူလို သော မနောပဏီဓိရှိ တော်မူသည်နှင့်အညီ
ခမည်း တော်ပဥ္စမသင်္ဂါယနာတင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား ရွေး ချယ်ခန့်အပ်
တော်မူ သော မဟာဝိသုတာရာမဆရာ တော်၊ မဏ္ဍလာရာမဆရာ တော်၊ မင်္ဂ
လာရာမဆရာ တော်၊ စံကျောင်း ဆရာ တော်ဆရာ တော်ကြီး လေး ပါး တို့တွင်
မဟာခေမိကာရာမဆရာ တော်၊ တောင် တော်ဆရာ တော်နှစ်ပါး ကိုသွင်း၍
ဆရာ တော်ကြီး ခြောက်ပါး ၊ သက်ပန်း ဆရာ တော်၊ လှ ထွေဆရာ တော်၊ ပုခန်း
ဆရာ တော်၊ ဝိစိတ္တာရာမဆရာ တော်၊ မဟာဝိဇိတာရာမဆရာ တော်၊ မ
ဟာဓမ္မဇောတိကာရာမဆရာ တော် ခြောက်ပါး ၊ နှစ်ရပ်တံဆိပ် တော်ရဆရာ
တော်တဆယ့်နှစ်ပါး တို့ကိုသာသနာပြုသုခမ္ဘာ ဝင်အပ် တော်မူသည်၊ ရွှေပြည် တော်

မှစ၍ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်းသုံး နေသည့်ရဟန်း သံဃာတို့တွင် ဓမ္မကံ ကြောင်း အလျောက်ဆုံး ဖြတ်စီရင်ရန်ရှိသည်များ ကိုသာသနာပြု သုဓမ္မာဝင်ဆရာတော်တကျိပ်နှစ်ပါး တို့ကဆုံး ဖြတ်စီရင်မြဲဆုံး ဖြတ်စီရင်စေ၊ အမိန့်တော်ပြန်တမ်း များ ကိုလည်း ထုံး စံရှိရာသုဓမ္မာတွင်ပြန်ဆိုစေ။

14 November 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၆ ရက် နေ့ညီလာခံ ပေါင်း တော်ဆောင်စနုတွင်အမိန့်တော်၊ ရေနံချောင်း မြို့စား မင်းကြီး၊ ခန်း ပတ်မြို့စား မင်းကြီး၊ သေနတ်ဝန်ကင်း ဝန်လယ်ကိုင်း မြို့စား မင်းကြီး၊ အတွင်း ဝန် ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း၊ အတွင်း ဝန် ဆောမြို့စား မင်း၊ အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား မင်း၊ အတွင်း ဝန် ရွှေတိုက်ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ ရှေ့သံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန်အတောက်ဝန်မင်း မှတ်၊ နား ခံ နေမျိုး မင်း ထင် ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

23 November 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၁၅ ရက် နေ့တွင် သုဓမ္မာတွင်ပြန်။

(လွှတ်မှတ် ၁၉၇၇၊ စာ ၇-၈၊ လုံး တော် စာစု၊ ကုန်း၊ တတိယ ၁၉၆၄၊ စာ ၄၈၉-၉၀၊ သုရိယ၊ တွဲ ၁၆၊ မှတ် ၇၊ စက်တင်ဘာ ၁၉၃၂၊ စာ ၂၂)

ခမည်း တော်ပဋ္ဌမသင်္ဂါယနာတင်မင်း တရားကြီး ဘုရား မကျန်း မမာ ဝေဒနာ
စွဲ ရောက် တော်မူသည့် နေ့က စ၍ နတ်ပြည်စံ တော်မူပြီး နောက်ခမည်း တော်ဘုရား
အရိုက်အရာ တော်ဖြစ် သော ရွှေထီး ရွှေနန်း ကိုသိမ်း မြန်း စိုး စံ တော်မူသည့်
တိုင်အတွင်း လျှို့ဝှက်ခဲ့ခက်သည့်အကြံအစည်အ ရေး အရာ များ ကိုညှိနှိုင်း တိုင်ပင်စီ
ရင် ဆောင်ရွက်သည့်မှူး တော် မတ် တော်တို့မှာ ခမည်း တော်ပဌမသင်္ဂါယနာတင်
မင်း တရား ကြီး ဘုရား ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်ငါအသျှင်ကေရာဇ်မင်း မြတ် ကျေး
ဇူး သစ္စာ တော်နှစ်ပါး ကို စောင့်သိရို သေစွာတိုင်း နေပြည်သူရှင်လူအ ပေါင်း တို့
ငြိမ်ဝပ်ချမ်း သာ ကြောင်း သာသနာ တော် မဆုတ် မယုတ်တိုး တက်စည်ပင်ပွင့်လင်း
ကြောင်း ငါအသျှင်ကေရာဇ်မင်း မြတ်မှ စ၍သား တော်အစဉ် မြေး တော်အဆက်
မြစ် တော်အဆွန့်အ ဓွန့်ရှည်စွာတိုင်း ပြည်နိုင်ငံသာယာဝ ပြောစွာတ နေ့တခြား
တိုး ပွါး ကြီး ကျယ်ဖြိုး နိုင် ကြောင်း များ ကိုကြံစည်အါး ထုတ်ဆင့်ဆိုစီရင်ထမ်း ဆောင်
ကြသူ များ ဖြစ်၍ ရွှေး ဘား လောင်း တော်ဘိုး လောင်း တော်တို့ ရွှေထီး ရွှေနန်း
တက်သိမ်း စံပယ် တော်မူလျှင်အမှု တော်ကို ကောင်း မွန်စွာထမ်း ရွက်သည့်ရဲ တော်
ကွန် တော်မျိုး တို့ကိုအထူး ဆုသနား တော်မူမြဲဖြစ်သည်နှင့်အညီအမှု တော်ကိုမ ဆွေမ
ဖည် ဖြောင့် ဖြောင့်ရိုး ရိုး ကြိုး ပမ်း အား ထုတ်ထမ်း ဆောင်သည့်အဖြစ်ထင်ရှား
အောင်ထမ်း ရည်ရွက်ရည်အင်ကို ထောက်၍ ချီး မြှောက်သူ ကောင်း ပြု တော်မူသင့်
သည့်အတိုင်း ရေနံ ချောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း လှမင်း
ခေါင် ကျော်၊ ခန်း ပတ်မြို့စား ဝန်ကြီး သတိုး မင်း ကြီး မင်း လှမဟာဥဇနာတို့
ကိုပတ္တမြား တရစ်စီအ ခွေး ခုနစ်တန့် ရွှေ တောင် ဇွေး နှင့်မိုး ကြိုး တ ကောင်း
ဖုံး သနား တော်ခံ စေ၊ လယ်ကိုင်း မြို့စား သေနတ်ဝန်ကြီး သတိုး မင်း ကြီး မဟာ
မင်း လှစည်သူ ကျော်ကိုသတိုး သုဓမ္မာ မဟာသက် တော်ရှည်ဘွဲ့နှင့်မိုး ကြိုး တ ကောင်း
ဖုံး သနား တော်ခံ စေ၊ ဝက်မစွတ်မြို့စား သတိုး မင်း ကြီး မင်း လှမဟာမင်း
ခေါင်သီဟသူကိုဝန်ကြီး သတိုး မင်း ကြီး မဟာသီရိစည်သူ၊ သတိုး မင်း ကြီး မဟာ
မင်း လှမင်း ခေါင် ကျော်၊ သတိုး မင်း ကြီး မင်း လှမဟာဥဇနာ၊ သတိုး သုဓမ္မ
မဟာသက် တော်ရှည်တို့နှင့်ဖက်၍ဝန်ကြီး ခန့်၊ ဝက်မစွတ်မြို့စား ဝန်ကြီး သတိုး မင်း
ကြီး မင်း လှမဟာမင်း ခေါင်သီဟသူကို လောင်း ရှည်မြို့စား ဝန် ကြီး သတိုး မင်း

ကြီး မဟာသီရိစည်သူနည်း အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်နှင့်တနှစ်လျှင်ရံပုံတော်
ငွေ၁၂၀၀၀သနား တော်ခံစေ၊ အတွင်း ဝန် ရွှေတိုက်ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား
မင်း ကြီး မဟာမင်း ထင်စည်သူကိုသတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း ထင်စည်သူဘွဲ့နှင့်
သနား တော်မြတ်ခံရရင်း ရံပုံတော်ငွေ၆၀၀၀တွင်၂၄၀၀တိုး ၍တနှစ်လျှင်
ရံပုံတော်ငွေ၈၄၀၀သနား တော်ခံစေ၊ လှိုင်း တက်မြို့စား မင်း ကြီး မဟာ
မင်း ခေါင်သင်္ခယာကိုအတွင်း ဝန်မင်း ကြီး မဟာမင်း ထင်သခ်ယာ၊ မင်း ကြီး
မင်း ခေါင်ကျော်၊ သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း ထင်စည်သူတို့နှင့်ဖက်၍အတွင်း ဝန်
ခန့်၊ အတွင်း ဝန်လှိုင်း တက်မြို့စား မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်သခ်ယာကိုအတွင်း
ဝန်ဆောမြို့စား မင်း ကြီး မဟာမင်း ထင်သခ်ယာနည်း အစီး အနင်း အဆောင်
အရွက်နှင့်တနှစ်လျှင်ရံပုံတော်ငွေ၆၀၀၀သနား တော်ခံစေ၊ မြို့ဝန်မြို့သာမြို့စား
မင်း ကြီး မဟာမင်း လှမင်း ခေါင်သူရိန်ကိုကတ္တီပါအုံး ဝန်း မိုး ကြီး ထွေး ခံသ
နား တော်ခံစေ၊ မြို့ဝန်စိုး မြို့စား မဟာမင်း လှစည်သူကိုမင်း ကြီး ဇေယဂါမဏိဘွဲ့
နှင့်သနား တော်မြတ်ခံရရင်းရံပုံတော်ငွေ၃၆၀၀တွင်၂၄၀၀တိုး၍တနှစ်လျှင်ရံပုံ
တော်ငွေ၆၀၀၀သနား တော်ခံစေ၊ ဝန်ထောက် မြောင်လှမြို့စား မင်း ကြီး
သီရိမဟာ ဇေယျသူကိုကတ္တီပါအုံး ဝန်း သနား တော်ခံစေ၊ သနား တော်မြတ်ခံ
ရရင်း ရံပုံတော်ငွေ၃၆၀၀တွင်၂၄၀၀တိုး ၍တနှစ်လျှင်ရံပုံတော်ငွေ၆၀၀၀
သနား တော်ခံစေ၊ ဝန်ထောက်ပတ္တနဂိုရ်မြို့စား မင်း ကြီး မဟာမင်း ထင်
ရာဇာ၊ ဝန်ထောက်မြို့သစ်မြို့စား မင်း ကြီး မင်း လှမဟာမင်း ခေါင်၊ ဝန်
ထောက်ရန်အောင်မြင်မြို့စား မင်း ကြီး မဟာမင်း လှမင်း ခေါင်ရာဇာတို့ကို
ဗောင်း ကတ္တီပါနီ ရွှေသား ပန်း ၁၂၊ ရွှေနား တောင်း မီး တွင်း၊ ကတ္တီပါဝတ်လုံ
ဘဲရုံ ရွှေဖျင်တမိုက်တဆင့်တပ်၊ ရွှေစလွယ်၁၂သွယ်အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်နှင့်
သနား တော်မြတ်ခံရရင်း ရံပုံတော်ငွေ၃၆၀၀တွင်၂၄၀၀တိုး ၍တနှစ်လျှင်ရံ
ပုံတော်ငွေ၆၀၀၀အသနား တော်ခံစေ၊ သံတော်ဆင့်ဒေး ဝန်း အကောက်ဝန်
အတွင်း ခြောက်စု သေနတ်စာရေး ကြီး မဟာမင်း ထင်ကျော်ကို ပေါက်မြိုင်မြို့ကိုမြို့
စား သနား တော်ခံစေ၍သနား တော်မြတ်ခံရရင်း ရံပုံတော်ငွေ၃၆၀၀တွင်
၁၂၀၀တိုး ၍တနှစ်လျှင်ရံပုံတော်ငွေ၄၈၀၀သနား တော်ခံစေ၊ သံတော်ဆင့်

အမြောက်ဝန်မင်း ထင်ရာဇာ ကျော် ခေါင်ကိုမဟာမင်း ထင်မင်း ခေါင်ဘွဲ့နှင့် သနား တော်မြတ်ခံရရင်း ရန်ပုံ တော် ငွေ ၃၆၀၀ တွင် ၁၂၀၀ တိုး ၍ တနှစ်လျှင် ရန်ပုံ တော် ငွေ ၄၈၀၀ သနား တော်ခံ စေ၊ *မိုး နဲတဝ်နား ခံ မြေနဲ မြို့စား မင်းကြီး မင်းလှမဟာမင်း ခေါင်ကိုမြင်း စုကြီး ဝန်အရာနှင့်လဲ၍ကင်း ဝန်ခန့်၊ လက်ဝဲဝင်း မှူး ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား မဟာမင်း လှမင်း ခေါင် ကျော် ထင်ကိုသူ့ရဲ ဝန်အရာကနှုတ်၊ မဟာမင်း ခေါင်ကိုမြင်း စုကြီးဝန် ခန့်၊ မဟာမင်း လှမင်း ထင် ကျော် ခေါင်ကိုသူ့ရဲ ဝန်ခန့်၊ လက်သုံး တော်ကိုင်ရနောင်မြို့စား မင်း ထင်ရာဇာကို မြောက်ဒဝယ် သေနတ်ဗိုလ်ခန့်၊ လက်သုံး တော်ကိုင် ကျောက်ပန်း တောင်း မြို့စား မင်း ထင်သင်္ချာကို တောင်ဒဝယ် သေနတ်ဗိုလ်ခန့်၊ အထက်ဗိုလ် တို့နည်း ရွှေထီး သနား တော်ခံ စေ၊ ဘောင်ဝန်မင်းကြီး မဟာမင်း ထင်၊ ဗိုလ် လေး ဆယ်ဒိုင်း ဝန်ပုဂံမြို့စန်မဟာမင်း ခေါင်သင်္ချာတို့ကိုသနား တော်မြတ်ခံ ရရင်း ရန်ပုံ တော် ငွေ ၃၆၀၀ တွင် ၁၂၀၀ တိုး ၍ တနှစ်လျှင် ၄၈၀၀ စီ ရန်ပုံ တော် ငွေနှင့် ရွှေထီး သနား တော်ခံ စေ၊ လက်သုံး တော်ကိုင်ပင်း သာမြို့စား မဟာမင်း လှသင်္ချာကိုသနား တော်မြတ်ခံရရင်း ရန်ပုံ တော် ငွေ ၁၂၀၀ တွင် ၁၂၀၀ တိုး ၍ တနှစ်လျှင် ၂၄၀၀ ရန်ပုံ တော် ငွေနှင့် ရွှေထီး သနား တော်ခံ စေ၊ သံ တော်ဆင့် အမှုဝန်ရဲဘက်မြင်း စာ ရေးကြီး မင်း ကျော်ပြာရှပ်ကိုသနား တော်မြတ်ခံရရင်း ရန်ပုံ တော် ငွေ ၁၂၀၀ တွင် ၁၂၀၀ တိုး ၍ တနှစ်လျှင် ၂၄၀၀ သနား တော်ခံ စေ၊ ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း ဝန်အလုံမြို့ဝန်ကိုမင်းကြီး မဟာသက် တော်ရှည်ဘွဲ့လဲ၍အ ထက်သနား တော်မြတ်ခံရရင်း မင်းကြီး မဟာသမိန်ဘရမ်း ဘွဲ့နှင့်သနား တော် ခံ စေ။

23 November 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်တန် ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၁၅ ရက် နေ့ တောင် နန်း တော်တွင်အမိန့် တော်၊ ရေနံ ချောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး ၊ ခန်း ပတ်မြို့စား ဝန်ကြီး ၊ လယ်ကိုင်း မြို့စား ဝန်ကြီး ၊ အတွင်း ဝန်ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း ရွှေသံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန်အ ကောက်ဝန်မှတ်။

24 November 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နတ် တော်လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ခံ နေမျိုး စည်သူ ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

(ကြယ်မှတ် * နေရာမှစ၍ အောက်ပိုင်း စာပိုဒ်များ မှာလုံး တော်စာစု၌သာ ပါသည်)

(လုံး တော် စာစု၊ <u>လွှတ်မှတ်</u> ၁၉၇၇၊ စာ၈-၁၀၊ <u>ကုန်း</u>၊ တတိယ ၁၉၆၇၊ စာ၄၉၂-၄)

သုခမဟာသာလကိုသဒွေး ခန့်၊ မဟာသီရိသုခ သေဋ္ဌအနာတပိဏ်တွင် စေ၊ ဘော ဂမဟာသာလကိုသဒွေး ခန့်၊ မဟာ ဘောဂ သေဋ္ဌသီရိရာဇာတွင် စေ၊ သဒွေး မဟာသီရိသုခ သေဋ္ဌအနာတပိဏ်၊ မဟာ ဘောဂ သေဋ္ဌသီရိရာဇာတို့ကိုသဒွေး တို့ နည်း အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံ စေ။

5 December 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် တော်သလဆန်း ၁၂ ရက် နေ့ နံနက်ညီလာခံ ပေါင်း တော် ဆောင် စနုတွင်အမိန့် တော်၊ ရေနံ ချောင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ သေနတ် ဝန်မင်း ကြီး ၊ ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ယောမြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း ၊ ဆောမြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း ၊ ရွှေတိုက်အတွင်း ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ ရှေ့သံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန်အကောက်ဝန်မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

5 December 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် တော်သလဆန်း ၁၂ ရက် နေ့သံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန် အကောက်ဝန်အတွင်း ခြောက်စု သေနတ်ဝါရေး ကြီး မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော် တွင်ပြန်။

(လုံး တော် ဝါစု)

အနောက်အတွင်း တော်တွင်ဆင့်ဆိုထိန်း သိမ်း စောင့်ရှောက်ရန်ရှိသည်များ ကို အနောက်ဝန် လေး ယောက်ခန့်ထား၍ မင်း မှုတော်ရပ် ပြေကုန် အောင်ထိန်း သိမ်း စောင့်ရှောက်ထမ်း ဆောင်မြဲရှိသည်ကိုအထက်ခန့်ထား သည့်အနောက်ဝန် အများ ဖြစ်လျက်ထမ်း ဆောင့်သင့်သမျှမင်း မှုတော်ရပ်မပြေမကုန်လစ်လပ်သည့် အရာများ ပြား ရှိသည်ဖြစ်၍အနောက်အတွင်း တော်မှာ နေ့ညမြဲစွဲအား ထုတ်ထမ်း ဆောင်သူအနောက်ဝန်မင်း ကျော်သီရိရာဇာ၊ နေမျိုး သီရိ ကျော်ထင်၊ မင်း ကျော်သီဟရာဇာတို့ပြင်ကျန်အနောက်ဝန်တို့ကို နှုတ်ပြီး လျှင် နောက်ဝန်း ကျင်ဝန် မင်း လှနရာသူကို နောက်ဝန်း ကျင်ဝန်အရာမလဲမပြောင်း အနောက်ဝန်ခန့်ထား ရန်သင့်ကြောင်း များ နှင့်အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း အနောက်ဝန်မင်း ကျော်သီရိရာဇာ၊ နေမျိုး သီရိ ကျော်ထင်၊ မင်း ကျော်သီဟရာဇာတို့ပြင်ကျန်အနောက်ဝန်တို့ကိုအရာတနှုတ်၊ နောက်ဝန်း ကျင်ဝန် မင်း လှနရာသူကိုအနောက်ဝန်ခန့်၊ ရွှေဝင်း တော်မှူး ရတနာသိယ်မြို့ဝန်ရုံဘက် မြင်း ဝန်မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင် ကျော်ထွာ အောက်မြစ်စဉ်စစ်ကဲမလွန် မြေထဲ သရက်မကွေး လေး မြို့ဝန်မင်း ကြီး မဟာမင်း လှမင်း ထင်နရာသူတို့ကို ရွှေမျက် နှာတော်တို့အား အမြွှော် ရွှေဘဝါး ဘော် အောက်လာစေ။

6 December 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နတ်တော်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နံနက်ညီလာခံ ပေါင်း တော် ဆောင်စနုတွင်ဝန်ရှင် တော် ရေနံ ချောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး ၊ သနတ်ဝန် လယ်ကိုင်း မြို့စား ဝန်ကြီး ၊ ဝက်မစွတ်မြို့စား ဝန်ကြီး ၊ အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန် ရွှေတိုက်ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန်လှိုင်း တက် မြို့စား မင်း တို့ ရှေ့သံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန်အကောက်ဝန်အတွင်း ခြောက် သနတ် စာရေး ကြီး ပေါက်မြိုင်မြို့စား မင်း မဟာမင်း ထင် မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် ဓါစု)

ရွှေပြည်တော်မှစ၍နိုင်ငံတော်အတွင်း ဆင်း ရဲသား ကျွန်တော်မျိုး တို့မှာ ရာဇ ဝတ်တရား စတား မှုများ ကိုစွဲ၍ဆင်း ရဲငြိုငြင်နစ်နာပင်ပန်း ခြင်း နှစ်ပါး ဖြစ်ရသည်၊ တရား ရာဇဝတ်မှုများ ကိုစစ်မေး စီရင်သည့်မှူး မတ်အရာရှိ အကြီး အအုပ်တို့ကတဘက်အမှုသည်ကိုတံစိုး ဂတိကိုငဲ့ကွက်၍လရက်မရှည်ပြီး ပြတ်သင့်သည့် အမှုကိုတာလရှည်လျား ကြာကြာ အောင်ပြုလုပ်ရန်တချက်၊ စီရင်ဆုံး ဖြတ်သူအဆင့်ဆင့် များ ပြား ၍တရား မပြီး မပြတ်နိုင်လရက်ရှည်ကြာဖြစ်ရန်တချက်နှစ်ချက်အ ကြောင်း များ ကြောင့်စရိတ်ကြေး ငွေပိုမိုကုန်ကျဆင်း ရဲငြိုငြင်နစ်နာပင်ပန်း ဖြစ်ရခြင်း ၊ တရား ရာဇဝတ်မှုများ ကိုကျယ်ပွါး အောင်ပြုလုပ်မြီး လျှင်ကျကုန် သင့်သမျှ တရား ဝင်စရိတ်ထက်ပိုမိုသာလွန်၍ စစ်မေး စီရင်သူအကြီး အအုပ်တို့ ခွဲထွင် တောင်း ခံစား ယူ သော ကြောင့်အမှုသည်တို့ဆင်း ရဲငြိုငြင်နစ်နာပင်ပန်း ဖြစ်ရခြင်း ၊ သည်ကဲ့သို့ပြည်သူဆင်း ရဲသား တို့မှာတရား ဥပဒေမသေမဝပ်နေ ရာကျပြဌာန်း ပိုင်း ခြား ထား သည့်အရာမရှိ၊ အလိုရှိရာစစ်မေး စီရင်ပြု လုပ်ကြ သော ကြောင့်အမှုမကျယ်ပွါး တန်ကျယ်ပွါး စရိတ် ကြေး ငွေမကုန်ကျတန်ကုန်ကျ ဆင်း ရဲငြိုငြင်နစ်နာပင်ပမ်း ခြင်း များ စွာဖြစ်ကြရသည်၊ ရေမြေသနင်း မင်း ဧကရာဇ်ဆိုသည့်အရာသည်ကပ်ဦး မဟာသမတမင်း မှစ၍ပြည်သူတို့တွင်တဦး နှင့် တဦး လုပ်စား ပေါက်စား မတရား သဖြင့်ပြုသည့်အရာမ တော်မမှန်မ ဖြောင့် မသား စဉ်း လဲစည်း စား ပြုလုပ်မှုခင်း ရှုပ် ထွေး ရှိသည့်အရာများ ကိုစိတ်ဖြာ ဝေဘန်ရှင်း လင်း ခွဲခြမ်း ၍တရား နှင့်အညီစီရင်ဆုံး ဖြတ်စိမ့် သော ငှါဆယ်နိုင် တနိုင်ဆယ်နှံ့တနှံ့သဿ မေဓ ဒသမဘာဂအခွန်အတုတ်များ ကိုပြည်သူအပေါင်း တို့ညီညာ စုရုံး ဆက်သကြသည်နှင့်အညီရာဇဓမ္မလောတအ ကြောင်း သုံး ပါး ကိုနှံ့သိ ကြေပွန်လိမ် မာ မြော်မြင် သော မှူး မတ်ပညာရှိတို့ကိုကိုယ် တော်မြတ်အစား လွှဲထား တော်မူ၍ တိုင်း ပြည်နိုင်ငံ နေပြည်သူအပေါင်း တို့မှုခင်း အရှုပ်အထွေး ပြည် ရေး ရွာမှုခပ် သိမ်း သော စီရင်ခင်း စီရင်ဘွယ်ရှိသည်များ ကိုမမေ့မလျော့မလစ်မလပ်အထူး သဖြင့်အား ထုတ်ရွက် ဆောင် တော်မူမြဲဖြစ်သည်၊ ငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည် လည်း ကပ်ဦး မတာသမတစ သော ရှေး မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့ကဲ့သို့တိုင်း ပြည် နိုင်ငံကိုတရား သဖြင့်ထိန်း သိမ်း စောင့်ရှောက်မည်ရည်သန်ပြဌာန်း တော်မူ

ရင်း ရှိသည်ဖြစ်၍ မှူး မတ်ပြည်သူအ ပေါင်း တို့ညီညာကြိုး ပမ်း ဆောင်ရွမ်း ခြီး
ပင့်အပ် သောဘုန်း တံပါရမီ တော်နှင့်ပြည့်စုံ တော်မူ သောသာသနာပြုမင်း ကောင်း
မင်း မြတ်ဖြစ်သည်နှင့်အညီတိုင်း ပြည်နိုင်ငံ တော်အတွင်း ဆင်း ရဲသား ကျွန် တော်မျိုး
တို့တရား ရာဇဝတ်မှုများ ကိုခွဲ၍ စရိတ် ကြေး ငွေပိုမိုကုန်ကျလ ရက်ရှည်ကြာနစ်
နာပင်ပန်း မရှိအမှုအား လျော်စွာပြီး ငြိမ်ပြတ်စဲလွယ်သဖြင့်လုပ်စား ဆောင်
စား စီး ပွါး ဖြစ်ထွန်း ချမ်း သာငြိမ်ဝပ် အောင်တရား ရာဇဝတ်ဥပဒေအ
သေအချာထား ၍ ပိုင်း ခြား ဆုံး ဖြတ်စီရင်ရန်ရှိသည်မှာသာသနာ တော် ရေး
နှင့်တကွတိုင်း ရေး ပြည်မှုစီရင်ခင်း စီရင်ဘွယ်ရှိသည်များ ကိုတရား နှင့်အညီ
နေရာကျစီရင် ဆောင်ရွက် စေမည်။ ရာဇဓမ္မ လောကအရာလိမ်မာ ရွှော်မြင်သ
ဖြင့်လက်ရုံးနှလုံးသတ္တိ ဗျတ္တိအင်နှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ကိုယ် တော်မြတ်အစား လွှဲထား
တော်မူ သောအစည်း အဝေး ဝင်မှူး တော်မတ် တော်တို့ကိုညှိနှိုင်း ပြောဆို စေ
ရာပြည်သူတို့ဖြစ်ပွါး ကြသည့်တရား ရာဇဝတ်မှုများ ရှည်လျား ကြာကြာမရှိ စေရ
တရား တန့်ရပ်ပြီး ပြတ်လွယ်ရန်အချက်၊ တရား တက်ဥါက်ပူ ဇော် ရေး လုလင်မှ
စ၍အရပ်ရပ်တရား ဝင်စရိတ်ကျကုန်ရန်ရှိသည်များ ကိုအမရပူရမြို့တည်နန်း
1781
တည် ဘေး တော်မင်း တရား ကြီး လက်ထက် တော်သက္ကရာဇ် ၁၁၄၃ ခု ထုတ်
ပြန် တော်မူသည့်အမိန့် တော်၊ ရတနာပုံမြို့တည်နန်း တည်ပဥ္စမသဂါယနာတင်
1853
ခမည်း တော်မင်း တရား ကြီး လက်ထက် တော်သက္ကရာဇ် ၁၂၁၅ ခု ထုတ်ပြန်
တော်မူသည့်အမိန့် တော်များ တွင်နည်း လွန်း သည့်အရာများ လွန်း သည့်အရာ
များ ကိုပိုမိုယုတ် လျော့မရှိ စေရညှိနှိုင်း ပြင်ဆင်နှုတ်ပယ်ဖြည့်သွင်း သည့်အချက်၊
မှုခင်း ဖြစ်ပွါး သည့်ပြည်သူတို့မှာအ ကောင်း အခံ မရှိလွတ်ငြိမ်း စေရန်အချက်၊စီ
ရင်ပြတ်စဲပြီး အမှုသေဝပ်ပြီး ပြတ်လွယ် အောင်ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ချက်၊ တ
ရား ရာဇဝတ်မှုများ ကိုစစ် ဆေး စီရင်ရသည့်မှူး မတ်အရာရှိတို့ စောင့်ရှောက်
ထိန်းသိမ်းရန်အချက်၊ စေါင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းရန်ပြဋ္ဌါန်းပိုင်းခြားသည့်ဥပဒေကိုမတည်
ကြူးလွန်လျှင်စီရင်ရန်အချက်၊ဥပဒေအချက်ဂဏ်ထား၍ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်စီရင်ရလျှင်တရား
ရာဇဝတ်မှုဖြစ်ပွါး သည့်ပြည်သူတို့ဆင်း ရဲငြိုငြင်နစ်နာပင်ပမ်း မရှိအထူး သဖြင့်
ချမ်း သာငြိမ်ဝပ်ရန်ငှါ ကြောင်း နှင့်အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း

ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ဥပဒေ ရေး သား ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

9 December 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် တော်လပြည့် ကျော် ၁ ရက် နေ့နံနက်ညီလာခံ ပေါင်း တော် ဆောင်စနုတ္တင်ဝန်ရှင် တော် ရေနံ ချောင်း မြို့စား ဝန်ကြီး၊ နန်း ပတ်မြို့စား ဝန်ကြီး၊ သေနတ်ဝန် လယ်ကိုင်း မြို့စား ဝန်ကြီး ၊ ဝက်မစွတ် မြို့စား ဝန်ကြီး၊ အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား၊ အတွင်း ဝန် ရွှေတိုက်ဝန် တောင်ခွင် မြို့စား မင်း၊ အတွင်း ဝန်လှိုင်း တက်မြို့စား မင်းတို့ရှေ့သံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန် အ ကောက်ဝန်အတွင်း ခြောက်စု သေနတ်စာ ရေး ကြီး ပေါက်မြှင်မြို့စား မင်း မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် ဓါတု)

လှေသင်း အစုမှာလု ၄၀၀၀ ပြည့် အောင်ထမ်း ရွက်စေပြီး လျှင် လှေတစင်း လျှင် လူ ၅၆ စိပြင်ဆင်ဘွဲ့စည်း ထမ်း ရွက်စေရမည်ဖြစ်၍ လှေသင်း မှူနှင့်စပ်ဆိုင်သည့် များ ကိုထွင်တုန် အောင်ထမ်း ရွက်စေရန်အထက်ရှိရင်း လှေသင်း စာရေး ငသာထွန်း ၊ ငတရုပ်တို့ပြင် လေး ယောက်ပြည့်မီ အောင် လှေသင်း စာရေး ဟောင်း ငရွှေမြတ်၊ စာရေး တော်ငတူး တို့ကို လှေသင်း စာရေး ခန့်ထား ရန်သင့် ကြောင်းအစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့ စုံညီညီ နှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့် အတိုင်း ငရွှေမြတ်၊ ငတူး တို့ကို လှေသင်း စာရေး ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် တော်လပြည့်ကျော် ၇ ရက် နေ့ တောင်နန်း တော်တွင်အမိန့်တော်၊ အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား မင်း ၊ ရွှေတိုက်အတွင်း ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန်လှိုင်း တက်မြို့စား မင်း တို့ရှေ့သံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန်အကောက်ငန်၊ အတွင်း ခြောက် သေနတ်စာရေး ကြီး ပေါက်မြိုင်စား မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် စါစု)

အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့ညွှန်ကြား ရွေး ချယ်ရာ ရွှေမြို့တော် နောက်ပြင် ရွှေတ ချောင်း အ ရှေ့ဘက် ဂျုံစက်ရုံ ဝင်း ကိုသုရဲ ဝန်မဟာ မင်း တင်မင်း လှ ကျော် ခေါင်၊ သဘော်လက်သမား ဆရာငကြွက်ရတ် နေရင်း ဝင်း အိမ်ကို ဘောင် ဝန်မင်း ကြီး မဟာ မင်း တင်၊ ဂေါ်ဝိန်တံခါး အတွင်း မိုင်း လုံမြို့စား ဟောင်း မင်း သမီး ဝင်း ခြံကိုလက်သုံး တော်ကိုင်ပင်း သာမြို့စား မင်း လှသန်ယာ၊ ---ဝင်း အိမ်ကိုလက်သုံး တော်ကိုင် ရေနံ့သာမြို့စား နေမျိုး မင်း လှရာဇာ၊ ---ရပ်ရှိငတက် ဝင်း အိမ်ကိုလက်သုံး တော်ကိုင် ခေါ သန္တိမြို့စား နေမျိုး မင်း လှသီရိ၊ တရုပ်တန်း ရပ်ရှိခုနစ်ရွာ မိဘုရား ဟောင်း တည်လုပ်သည့်တိုက်အိမ်ကို သဒွေး မထာသီရိမနသိဒ္ဓိတို့ကသနား တော်ခံစေ။

18 December 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နတ် တော်လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့ တောင်နန်း တော်တွင်အမိန့်တော်၊ ယောမြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း၊ ရွှေတိုက်အတွင်း ဝန်မင်း ၊ လှိုင်း တက်မြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း တို့ရှေ့သံ တော်ဆင့် ဒေဝန်အကောက် ဝန် ပေါက်မြိုင် (မြို့စား) မဟာ မင်း ထင် ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် စါရု)

14 December 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်နှစ် တော်လပြည့်ကျော် ၆ ရက်နေ့ တောင်ဥယျာဉ်တော်
အစည်းအဝေး ရုံးတော်တွင် ပထမဘွဲ့၊ ဒုတိယဘွဲ့အစည်းအဝေး ဝင်မှူးမတ်တို့
စုံညီညီနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်းချက်ဘုရား ၊
ပိဋကတ်တော်မ၊ စာကြည့်စာပြင်ဆရာတော်သံဃာတော်များ နှင့်တကွလွှတ်
တော်ရုံး တော်အသီးအသီး မြန်မာဝေါဟာရပရိဘာသာလိုက်နာရေးသား
ရန်ရှိသည်များ တွင်အသတ်ကာရန် ရေးနည်းများ မှာလိုက်နာရန်ရှာကြီး ဆ
ရာတော်ဝဏ္ဏဗေါဓနသတ်အင်း ၊ သံတော်ဆင့်စိန္တကျော်သူက ဝိလက္ခဏာသံ ဝေါက်
လက်ာ စာကိုယ်၊ ၎င်းသတ်အင်း အတိုကောက်၊ ပင်းဆရာတော်ရတနာကြေး
မုံသတ်ပုံစာကိုယ်၊ ၆ ကွေးမြို့စား ဝန်ထောက်သတ်ထူး ၊ စာရေးတော်ခေါင်း
အမှာ ရေးတဘက်ပြုဆကာရန္တသတ်ပုံ၊ အပင့်အရစ်ရေးနည်းများ မှာလိုက်နာ
ရန် ညောင်ကန်ဆရာတော်ကဗျာသာရတ္ထသင်္ဂဟသတ်ပုံစာကိုယ်၊ ၎င်းသတ်အင်း
အတိုကောက်၊ အသတ်ကာရန်အပင့်အရစ်အသီးအသီး လိုက်နာရန်တွင်း သင်းတိုက်
ဝန်သတ်ညွှန်း ၊ သံတော်ဆင့်စိန္တကျော်သူသတ်ညွှန်း၊ ရတနာကြေးမုံသတ်ညွှန်း ၊ ရှင်
လက်ာသာရ၊ ဝိဘတ္တျတ္ထဒီပနီ ခွဲထား ၊ လယ်ကိုင်းမြို့စား သေနတ်ဝန်ကြီး အလုံဝန်
သပြေငါး ရွာစား အဖြစ်နှင့်ထမ်းရွက်စဉ် ကောက်နှုတ်စုဆောင်း သောခွဲထား ၊
အတွင်းဝန်ယောမြို့စား သံတော်ဆင့် လယ်ဝန်အဖြစ်နှင့်ထမ်းရွက်စဉ် ကောက်
နှုတ်စုဆောင်း သောခွဲထား ၊ ၎င်းခွဲထား နှစ်ရပ်ကိုစပ်ဟပ်ပေါင်းစည်း
ထား သောခွဲထား ကျော်များ နှင့်တကွတပြေးညီစွာလိုက်နာရေးသားကြစေ
ရန်ပြဋ္ဌာန်းဆုံးဖြတ်ကြသည်၊ သာသနာပြုသုမေဓာဝင်ဆရာတော်ကြီး တကျိပ်နှစ်
ပါး ထံပြဋ္ဌာန်းချက်လက်ခံနှင့်အစုံအညီတွင်တင်ပြရာပါသောမှန်ပြဇယား ပုံဦး
ရေဥ ၆ စာရင်း ပါပူးတွဲ၍ပို့၊ သက်ဆိုင်ရာအရာရှိများ ထံလက်ခံကူး ယူကြစေ
ရန်ဆင့်၊

သံတော်ဆင့်ဒေးဝန်း အာကောက်ဝန်အတွင်း ခြောက်စုသေနတ်စာ
ရေးကြီး ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟာမင်းထင်ကျော်မှတ်။

(၁) ပင့်ရစ်ရေးနည်းသတ်ပုံ၊ စာ ၂ အင်္ဂါရှိသည်၊ ကုမ်းပြုဆရာကား တဝိ
လက္ခဏာသတ်ပုံစာကိုယ်နှင့် ဖျက်ကဗျာ လက်ာ ရေးသည့်စာဆိုတော်သံတော်ဆင့်

ရာထူး နှင့်ထမ်း ရွက်ရ သော စိန္တကျော်သူဘွဲ့ခံ မောင် အောတည်း ။ ၄င်း သတ်ပုံမှာ ကဗျာသာရဗျူသတ်ပုံကဲ့သို့ မစုံဟု စုံညီညှိနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည်၊

(၂) မြန်မာသံ ယောဂဒီပနီ ၊ ဧ၁၂အင်္ဂါနှင့် ၆ ရွက်ရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား ဗိုလ်ကဗျာလင်္ကာအများ ရေး သည့်တရား သူကြီး ရာထူး နှင့်ထမ်း ရွက်ရ သော လက်ဝဲသုန္ဒရဘွဲ့ခံ မောင်မြတ်စံတည်း ။ ၄င်း သတ်ပုံမှာ မောင်မြတ်စံ၏အတ္တနောမတိ ပါသည်ကို ကဗျာသာရဗျူဂ်ဟဆရာ တော်ပယ်ချပြီး ဟုစုံညီညှိနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည်၊

(၃) အပင်အရစ်သံပေါက် ၊ ဧ၁၂အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား စန္ဒကုမာရဗိုလ်၊ ကုသဗိုလ်အလောင်း စည်သူလူး တား ၊ မင်း စည်လူး တား များ ကို စီရင်သူဖြစ်သော ဘုံကျော် ရွှေကျောင်း ရဲ ကျောင်း ဦး ပုတည်း ။ ၄င်း သံပေါက်မှာ ကဗျာသာရဗျူဂ်ဟသတ်ပုံကဲ့သို့ မစုံဟု စုံညီညှိနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည်၊

(၄) ကဝိမဏ္ဍနသတ်ပုံလင်္ကာ ၊ ဧ၁၇အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား မုံရွေး ဆရာတော်တည်း ။ ၄င်း မှာ ကဗျာသာရဗျူဂ်ဟသတ်ပုံကဲ့သို့ မစုံဟု စုံညီညှိနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည်၊

(၅) ဧကက္ခရပကာသနီသတ်အင်း ၊ ဧ၁၃အင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား သက္ကရာဇ် 1830 ၁၁၉၂ ခုမှန်နန်း ရာဇဝင်စီကုံး ရာပါသည့် သော်ကပင်ဆရာ တော်တည်း ။ ၄င်း သတ်အင်း မှာ ရတနာ ကြေး မုံသတ်ပုံကဲ့သို့ မစုံဟု စုံညီညှိနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည်၊

(၆) ရကြီး ယငယ် ခွဲထား လင်္ကာ ၊ စ၁တအင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား အထက်ပါ သော်ကပင်ဆရာ တော်တည်း ။ ၄င်း ခွဲထား မှာ ကြည့်စရာအဖြစ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြတ်သည်၊

(၇) လောကဓမ္မ ရေး နည်း ခွဲထား ၊ ဧ၁တအင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား တောင်ငူအသျှင်တိသာသနဓဇအ ကျော်ဆရာ တော်တည်း ။ ၄င်း မှာ ကြည့်စရာအဖြစ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြတ်သည်၊

(၈) ရေး နည်း သတ်နည်း ဆုံး မကမ်း ၊ ဧ၁တအင်္ဂါရှိ၏ ၊ ကျမ်း ပြုဆရာကား တောင်ဘီလာပုဂ္ဂိုလ် ကျော်တည်း ။ ၄င်း မှာ ကြည့်စရာအဖြစ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြတ်သည်၊

(၉)ပြည်ဆရာတော်သတ်ညွှန်း ၊ ဧ၁ရအင်္ဂါရှိ၏၊ ကျွမ်း ပြုဆရာကား ငယ်မည်
ဦး လွှေး ၊ ရဟန်း ဘွဲ့ ရှင်ဇေယန္တတည်း ၊ ဘကြီး တော်လက်ထက်တံဆိပ် တော်ရစာ
ကြည့်ဆရာတော်၊ ပြည်ဆရာတော်တွင်သည်၊ ၎င်း မှာတွင်း သင်း တိုက်ဝန်သတ်
ညွှန်း ကဲ့သို့မစုံဟုစုံညီညွှန်းနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည်၊

(၁၀)အပင့်အရစ်လက်ာ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏၊ ကျွမ်း ပြုဆရာတား အထက်ပါပြည်
ဆရာတော်တည်း ၊ ၎င်း မှာကဗျာသာရတ္ထသင်္ဂဟသတ်ပုံကဲ့သို့မစုံဟုစုံညီညွှန်းနှိုင်း
ပြဋ္ဌာန်း သည်၊

(၁၁)ဝစနာလင်္ကာရသတ်ပုံ၊ စာ၅အင်္ဂါရှိ၏၊ ကျွမ်း ပြုဆရာကား ဟံသာဝတီ
ပါမင်း လက်ထက် ဇေယမင်္ဂလာအရပ်တွင်သတင်း သုံး တော်မူ သောထိုမင်း က
သိရိပဝရာဘိမဟာရတနာအနန္တဓဇဗုဒ္ဓင်္ကုရမဟာရာဇာဓိပတိဝိသိမုနိန္ဒာ
ဘိရာဇဂုရုဘွဲ့လှူသည်ကိုခံရ သောဆရာ တော်တည်း ၊ ဟံသာဝတီပါမင်း ခမည်း
တော်လက်ထက်ဝစနာလင်္ကာရသတ်ညွှန်း ကိုစီရင်သည်၊ ၎င်း မှာတွင်း သင်း တိုက်
ဝန်သတ်ညွှန်း ကဲ့သို့မစုံဟုစုံညီညွှန်းနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည်၊

(၁၂)ပင့်ရစ်အသတ်လက်ာ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏၊ ပုခန်း ကြီး မြို့နေဦး ရွှေထုံး စီ
ရင်သည်၊ ၎င်း မှာပင့်ရစ်အသတ်နှစ်ရပ်ပင်မစုံဟုစုံညီညွှန်းနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည်၊

(၁၃)လိခနရာသိသတ်ပုံ၊ ဧ၁၂အင်္ဂါရှိ၏၊ ကျွမ်း ပြုဆရာကား ရန်ကုန် သွေး
ဆေး ကန်ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာ တော်တည်း ၊ ၎င်း မှာပင့်ရစ်အသတ်နှစ်ရပ်ပင်မ
စုံဟုစုံညီညွှန်းနှိုင်း ဆုံး ဖြတ်သည်၊

(၁၄)ဝဏ္ဏဗောဓနသတ်အင်း ၊ ဧ၁၆အင်္ဂါရှိ၏၊ ကျွမ်း ပြုဆရာကား ရွာကြီး
သျှင်ဥဂ္ဂံသမာလာအာ ကျော်ဆရာ တော်တည်း ၊ ၎င်း မှာအရအမိကျက်မှတ်လိုက်နာ
ရန်ဆိုး ဖြတ်သည်၊

(၁၅)သိရိမင်္ဂလာသတ်ပုံ၊ စာတအင်္ဂါရှိ၏၊ ကျွမ်း ပြုဆရာကား ရှင်ပုညသာမိ
တည်း ၊ နောက်ဒုတိယမှန်စီဆရာ တော်တွင်သည်၊ ၎င်း မှာမစုံဟုစုံညီညွှန်းနှိုင်း
ပြဋ္ဌာန်း သည်၊

(၁၆)ကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံသံ ပေါက်အတို ကောက်ပါ၊ ဧ၁၆အင်္ဂါရှိ၏၊ ကျွမ်း ပြုဆရာ
ကား သံ တော်ဆင့်စိန္တာ ကျော်သူဘွဲ့ခံ မောင် အောင်တည်း ၊ ၎င်း မှာအဂုံ ဆောင်

ရန်ဆုံးဖြတ်သည်။

(၁၇) ကဝိလက္ခဏာသတ်ညွှန်း ၊ စာ တ အင်္ဂလိပ်၏ ၊ ကျမ်းပြုဆရာနှင့်ထုံးဖြတ်ချက် တား ၊ နံပါတ်၁၆အတိုင်း တည်း ။

(၁၈) သဒ္ဒညာဏ်ချီသတ်ပုံဟောင်း ၊ စာ ၆ အင်္ဂလိပ်၏ ၊ စီရင်သူအမည်မထင် ရှား ၊ ၎င်းမှာ နိုင်မာ သောပျိုကဗျာများ နှင့်မညီကုစုံညီညီနှိုင်းပြဋ္ဌာန်း သည်။

(၁၉) ရွှေနန်းတွင်းသတ်ပုံ၊ စာ ၂ အင်္ဂလိပ်၏၊ စီရင်သူအမည်မထင်ရှား ၊ ၎င်းမှာ မစုံဟုစုံညီညီနှိုင်းပြဋ္ဌာန်းသည်။

(၂၀) စွယ်စုံကျော်ထင်သတ်ပုံ၊ စာ ၈ အင်္ဂလိပ်၏၊ ကျမ်းပြုဆရာကား ကျည်းကန် မောင်ရှင်ကြီး မောင်နန္ဒမေဇာတည်း ၊ ၎င်းမှာကြည့်စာအဖြစ်လိုက်နာရန် ဆုံးဖြတ်သည်။

(၂၁) အဘွရသမွှာမသတ်ပုံ၊ ဝဏ္ဏဗေါဓနလည်းခေါ်သည်၊ စာ ၂ အင်္ဂလိပ်၏၊ ကျမ်းပြုဆရာကား ညာယနော့ ညောင်ကန်ဆရာတော်ဦး သုတ်ဆိပ်ဘွဲ့ဂုဏ်နာ ဘိပဝရမဟာရာဇာဓိရာဇဂုရုတည်း ၊ ၎င်းမှာကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံကိုမြန်မာ ပါဠိစီရုံမှုပင်ထူးသည်ဟုစုံညီညီနှိုင်းပြဋ္ဌာန်းသည်။

(၂၂) ဂဇာဗလသတ်ညွှန်း ၊ စာ ၂ အင်္ဂလိပ်၏၊ ကျမ်းပြုဆရာကား ဂဇာဗလတည်း ၊ ၎င်းမှာ မစုံဟုစုံညီညီနှိုင်းပြဋ္ဌာန်းသည်။

(၂၃) ဝိဘတ္တဋ္ဌပိတခွဲထား ၊ စာ ၂ အင်္ဂလိပ်၏၊ ကျမ်းပြုဆရာကား ရှင်လက်ာ သာရတည်း ၊ နောက်တွင်းသင်းတိုက်ဝန်ဖြစ်သည်၊ ၎င်းမှာအရအမိကျက်မှတ် ရန်ဆုံးဖြတ်သည်။

(၂၄) သတ်ညွှန်းသစ်၊ စာ ၈ အင်္ဂလိပ်၏၊ ကျမ်းပြုဆရာကား တွင်းသင်းတိုက်ဝန် တည်း ၊ ၎င်းမှာကြည့်စာအဖြစ်လိုက်နာရန်ဆုံးဖြတ်သည်။

(၂၅) အသတ်ခြောက်ပါးအစပ်ခြောက်ပါးပယ်ပုံစာတန်းနှင့်မူလကာရန် တဆယ့်ခြောက်စပ်နည်းကာရန်ခြောက်ဆယ့်လေးဇယားပုံ၊ စာ ၃ အင်္ဂလိပ်၏၊ ကျမ်းပြုဆရာကား တွင်းသင်းတိုက်ဝန်တည်း ၊ ၎င်းမှာကြည့်စာအဖြစ်လိုက်နာ ရန်ဆုံးဖြတ်သည်။

(၂၆)ကဗျာသာရတ္ထသင်္ဂဟသတ်ပုံအတိုကောက်ပါဠိစာ၃အင်္ဂလိပ်ရှိ၏ ၊ ကျမ်းပြုဆရာကား ဆရာတော်ဦး ဗုဒ်တည်း ၊ ၎င်း မှာအပေင့်အရစ်အတွက်အသာဂို ဆောင်ရန် ဆုံး ဖြတ်သည် ၊

(၂၇)ကဗျာသာရတ္ထသင်္ဂဟသတ်ညွှန်း ၊ ၆၁တအင်္ဂလိပ်ရှိ၏ ၊ ကျမ်းပြုဆရာကား ဆရာတော်ဦး ဗုဒ်တည်း ၊ ၎င်း မှာကြည့်စာအဖြစ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြတ်သည် ၊

(၂၈)ဆကာရန္တနယသတ်ပုံ ၊ ၆၁တအင်္ဂလိပ်ရှိ၏ ၊ ကျမ်းပြုဆရာကား စာရေး တော်ခေါင်း နေကိုအမှာ ရေး မောင်သာ အောင်တည်း ၊ ၎င်း မှာတဖက် ပြအသတ်ကာရန်မှာလိုက်နာရန်ဆုံး ဖြတ်သည် ၊

(၂၉)သဒ္ဒါနုသာရီသတ်ပုံ ၊ စာတအင်္ဂလိပ်ရှိ၏ ၊ ကျမ်းပြုဆရာကား မုံကင်း ဆရာ တော်ဦး ဝိသုဒ္ဓတည်း ၊ ၎င်း မှာကြည့်စာအဖြစ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြတ်သည် ၊

(၃၀)ပဒ္ဒါနုသာရီသတ်ပုံ ၊ စာတအင်္ဂလိပ်ရှိ၏ ၊ ကျမ်းပြုဆရာကား တောင်ငူမြို့ စာရေးကြီး မောင်ကြီး တည်း ၊ ၎င်း မှာကြည့်စာအဖြစ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြတ် သည် ၊

(၃၁)ပင့်ရစ်ဂဏ္ဍိ ၊ စာတအင်္ဂလိပ်ရှိ၏ ၊ ကျမ်းပြုဆရာကား လက်ဘက်ရည် တော် ရွာစဉ်ရွာစား မင်း လှသခ်ယာတည်း ၊ ၎င်း မှာမစုံဟုစုံညီညှိနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည် ၊

(၃၂)ရတနာ ကြေး မှုသတ်ပုံ ၊ ၎င်း သတ်ညွှန်း ၊ စာ၃အင်္ဂလိပ်ရှိ၏ ၊ ကျမ်းပြုဆရာ ကား ပင်း ဆရာ တော်တည်း ၊ ၎င်း မှာအသတ်ကာရန်မှာသာလိုက်နာရန်ဆုံး ဖြတ်သည် ၊

(၃၃)သတ်ထူး ၊ စာတအင်္ဂလိပ်ရှိ၏ ၊ ကျမ်းပြုဆရာတား ပညာရှိမ ကွေး မြို့စား ဝန် ထောက်တည်း ၊ ၎င်း မှာအာဂို ဆောင်ရန်ဆုံး ဖြတ်သည် ၊

(၃၄)မြန်မာ လေခ ၊ စာတအင်္ဂလိပ်ရှိ၏ ၊ ကျမ်းပြုဆရာကား သင်္ဇာဆရာ တော် တည်း ၊ ၎င်း မှာမစုံဟုစုံညီညှိနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည် ၊

(၃၅)ပန်း ကြွသတ်ပုံ ၊ ၆၁တအင်္ဂလိပ်ရှိ၏ ၊ စီရင်သူမထင်ရှား ၊ ၎င်း မှာမစုံတု စုံညီညှိနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း သည် ၊

(၃၆)ခွဲထား ကျော် ၊ ၆၁၅အင်္ဂလိပ်ရှိ၏ ၊ ကျမ်းပြုဆရာကား (၁)ဒလုံဝန်သ ပြေ

ငါး ရွာစား နှင့် (၂) သံတော်ဆင့်လယ်ဝန်တို့တည်း ။ (၁) မှာယခုလယ်ကိုင်း မြို့စား သေနတ်ဝန်ကြီး (၂) မှာယခုအတွင်းဝန် ယောမြို့စား တို့တည်း ။ ၄င်း မှာအရအမိကျက်မှတ်လိုက်နာရန်ဆုံး ဖြတ်သည်။

(၃၇) စာသင်ပထမချိုးသတ်ပုံ။ ကျမ်းပြုဆရာကား ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရတည်း ။ ယခုအစည်း အဝေး မှာ ၄င်း စာမပါသေး ။ ရှာဖွေတင်ပြရန်ဦး ယံဆင့်သည် ဟုပြဋ္ဌာန်း ချက်အမှာပါသည်။

ယင်း သို့အထက်ပါသတ်ပုံသတ်ညွှန်း ၃ ဖြာကျမ်း တို့ကိုမှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း ပြီး နောက်ဇာယား ပုံနှင့်တကွစုံညီညှိနှိုင်း ပြဋ္ဌာန်း ချက်ကိုအသျှင်ဘဝရှင် သီပေါမင်း တရား ထံသွင်း ဆက်ရာ အောက်ပါအမိန့် တော်ကိုထုတ်ပြန် တော်မူသည်။

ဘုန်း တော်အလွှန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင် ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရားကြီး ဘုရား အမိန့်တော်ရှိသည်။ မြတ်စွာဘုရား ထား တော်မူခဲ့သော သာသနာ တော်မြတ်သုံးပါး ထွင်ရင်း မြစ်ဝင်မမူလဘူတပရိယတ္တိသာသနာ တော်မြတ်ဗိဋကတ် တော်များကို ရေး သား မြဲ ရှေ့စာမင်စာတည်စေ ရေး စာများ ကို ရေး သား ရန်အမိန့် တော်နိဿယနံ စောင်နံ ပျောက်များ တွင်မြန်မာ့ ဝေါဟာရမှန်တန် စေရန် တည်း ပြတ်ပြင်ဆင်သုတ်သင်ရာလိုက်နာရန်နှင့်လွှတ်ရုံး များ တွင်လိုက်နာရန် အမရပူရ ပထမမြို့တည်နန်း တည် တော်မင်း တရား ကြီး (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၅ ခု [1783] ၁၁၄၇ ခု [1785] ၁၁၇၈ ခု [1816] ထုတ်အမိန့် တော်ရတနာပုံ ပထမမြို့တည်နန်း တည် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်ခမည်း တော်မင်း တရား ကြီး (သက္ကရာဇ်) ၁၂၁၈ ခု [1856] ထုတ်အမိန့် တော်များ နှင့်တပြေး ညီစွာအသတ်ကာရန်များ မှာလိုက်နာ ရေး သား ကြစေရန်ရှာကြီး ဆရာ တော်ဝဏ္ဏဗောဓနသတ်အင်း ။ သံတော်ဆင့်စိန္တကျော်သူ ကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံစာကိုယ်။ ၄င်း သတ်အင်း အတိုကောက်ပေါင်း ဆရာ တော်ရတနာ ကြေး မုံသတ်ပုံစာကိုယ်။ မကွေး မြို့စား ဝန် ထောက်သတ်ထူး ။ စာ ရေး တော် ခေါင်း အမှာ ရေး ဆကာရန္တသတ်ပုံ။ အပင့်အရစ် ရေး သား ရာ လိုက်နာရန် ညောင်တန်ဆရာ တော်တဗျာသာရဏ္ဏသင်္ဂဟသတ်ပုံစာကိုယ်။ ၄င်း

သတ်အင်း အတို ကောက်၊ အသတ်ကာရန်အပင့်အရစ်အသီး သီး မှာလိုက်နာရန် ထွင်း သင်း တိုက်ဝန်သတ်ညွှန်း ၊ သံတော်ဆင့်စိန္တာ ကျော်သူသတ်ညွှန်း ၊ ရတနာ ကြေး မုံသတ်ညွှန်း ၊ ရှင်လင်္ကာသာရဝိဘင်္ဂ ဒွိဝိတ ခွဲထား ၊ လယ်ကိုင်း မြို့စား သေနတ်ဝန်ကြီး အလုံဝန်သ ပြောငါး ရွာစား အဖြစ်နှင့်ထမ်း ရွက်စဉ် ကောက် နှုတ်စု ဆောင်း သော ခွဲထား ၊ အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား သံတော်ဆင့်လယ်ပန် အဖြစ်နှင့်ထမ်း ရွက်စဉ် ကောက်နှုတ်စု ဆောင်း သော ခွဲထား ၊ ၄င်း ခွဲထား နှစ်ရပ်ကိုစပ်ဟပ် ပေါင်း စည်း ထား သော ခွဲထား ကျော်များ နှင့်တ ပြေး ညီ စွာလိုက်နာ ရေး သား ကြ စေရန်သင့် ကြောင်း နှင့်အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ် တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း သင့်ပြီ၊ သား တော်အစဉ် မြေး တော် အဆက်မြစ် တော်အညွှန့်ဇာ ခွန့်ရှည်စွာ သာသနာ တော်ကျူး တိုင်း ကျူး ပြည်ကျူး တိုး တက်ပွါး များ မည်ဖြစ်သည်၊ စုံညီညှိနှိုင်း ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း တည် စေ၊ နန်း မတော်မိဘုရား နှစ်ပါး စား စုကျဝေပုံမှာယွန်း ပေါင်ပါစာရင်း ထွက် လှော ဥယျာဉ် ဈေး ပွဲကင်း ကူး တို့မြို့ရွာလယ်ယာ သွေ့ံစုများ ကိုနန်း မတော်ဘုရား ကြီး ဝန်စာ ရေး ကြီး တို့ကနတ်ပြည်စံမယ် တော်ဘုရား ကြီး စါးရင်းစါရင်း ပါလယ် ယာဥယျာဉ်ခြံ မြေ သွေ့ံစု၊ နတ်ပြည်စံနန်း မတော်ဘုရား ကြီး စါး ရင်း စါရင်း ပါလယ်ယာဥယျာဉ်ခြံ မြေ သွေ့ံစုများ ကိုတောင်နန်း မတော်မိဘုရား ကြီး ဝန် စာ ရေး ကြီး တို့ကအသီး အသီး ခွဲဝေဆင့်ဆိုအုပ်ထိန်း စေရန်သင့် ကြောင်း နှင့်အ စည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း သင့်ပြီ၊ နန်း မတော် တောင်နန်း မတော်ဝန်စာ ရေး ကြီး အသီး အသီး ခွဲဝေခန့်ထား ဆင့် ဆိုအုပ်ထိန်း စီရင် စေ။

19 Decmeber . 1878

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်နတ် တော်လပြည့် ကျော် ၁၁ရက် နေ့နား ခံနေမှူး မင်း လှရာဇ ကျော်ထင်တွင်ပြန်။

(ဥက္ကံသမာလာ၊ ဝဏ္ဏ ဗေဒနသတ်အင်း ၊ ဟံသာဝတီ၁၉၆၁၊ စါ၃-မ)

အမြင့်လေး မြို့ဝန်ကွမ်း အုန်း ရွာစား မင်း လှသီရိသင်္ခယာကို မြေဒူး မြို့အင် ထောက်
သာငါး မြို့ ရွှေအလယ် ကြောင်း ကျေး ရွာများ သစ်တောအလုပ်အဆောင်မှုနှင့်
စပ်သည်များ ကို နေရာကျအကျိုး ဖြစ်ထွန်း ထွင်ကုန် အောင်ဆင့်ဆိုလုပ် ဆောင်
ထမ်း ရွက် စေရန်မြို့ ရေး ရွာ မှရှိသည်များ ကိုလည်း ရာဇဝတ် တော် ရေး ကင်း
လွတ်လုံခြုံသာယာငြိမ်ဝပ် အောင်ဆင့်ဆိုသိမ်း ပိုက်ထမ်း ရွက် စေရန်သင့် ကြောင်း
များ နှင့်အစည်း အဝေး ဝင် မှူး မတ်တို့စုံညီညွှန့်နှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း
နေမျိုး မင်း ထင် ကျော်သူကိုအင် ထောက်သာငါး မြို့ဝန်အရာကနှုတ်၊ ရွှေဘဝါး
တော် အောက်လာစေ၊ မြေဒူး မြို့ကိုတပယင်း မြို့ငန်မင်း ကြီး မင်း လှမဟာ
မင်း ခေါင် ကျော်ကအဆင့်အဆိုမရှိ စေနှင့်၊ ကွမ်း အုန်း ရွာစား မင်း လှသီရိ
သင်္ခယာကိုအမြင့်လေး မြို့ဝန်အရာနှင့်လဲ၍အင် ထောက်သာငါး မြို့ မြေဒူး မြို့ဝန်
ခန့်၊ အထက်အင် ထောက်သာငါး မြို့ဝန်တပယင်း မြို့ဝန်တို့ဆိုရင်း ရွှေအလယ် ကြောင်း
ကျေး ရွာနှင့်တိုက်ကျန်ဆယ်ရွာများ ကိုအင် ထောက်သာငါး မြို့ဝန် မြေဒူး မြို့ဝန်ကွမ်း
အုန်း ရွာစား မင်း လှသီရိသင်္ခယာကဆင့်ဆို စေ၊ ရွှေအလယ် ကြောင်း တိုက်ကျန်
ဆယ်ရွာအင် ထောက်သာငါး မြို့ မြေဒူး မြို့ငန်ကွမ်း အုန်း ရွာစား မင်း လှသီရိ
သင်္ခယာကိုမဟာဘွဲ့သနား တော်ခံ စေ၊ အထက်ခန့်ထား ရှိသည့် မြေဒူး မြို့သင်း
သေနတ်ဗိုလ်စစ်ကဲနား ခံမြို့စာ ရေး တို့ကိုအရာကနှုတ်၊ ရွှေဘဝါး တော် အောက်
လာစေ၊ အလ္လကပ္ပမြို့စစ်ကဲတိုက်ကျန်ဆယ်ရွာအုပ် နေမျိုး ရာဇ ကျော် ခေါင်ကို ရွှေ
ဘဝါး တော် အောက်လာစေ၊ ငမောင်ကြီး ကိုအမြင့်လေး မြို့စစ်ကဲအရာနှင့်လဲ
၍ ရွှေအလယ် ကြောင်း တိုက်ကျန်ဆယ်ရွာအင် ထောက်သာငါး မြို့ မြေဒူး မြို့ဝန်ခန့်၊
ငကျော်စံကို ရွှေအလယ် ကြောင်း တိုက်ကျန်ဆယ်ရွာအင် ထောက်သာငါး မြို့ဝန်ခန့်။

(23) December 1878

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်ပြာသိုလဆန်း (၁) ရက် နေ့နံနက်ညီလာခံ ပေါင်း
တော် ဆောင်စနုတ္တင်အမိန့် တော် ရေနံ ချောင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ခန်း ပတ်မြို့
စား မင်း ကြီး ၊ သေနတ်ဝန်မင်း ကြီး ၊ ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ယောမြို့
စား အတွင်း ဝန်မင်း ၊ ရွှေတိုက်အတွင်း ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း ၊ လှိုင်း
တက်မြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း တို့ ရှေ့သံ တော်ဆင့် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟာမင်း
ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် ဓါစု)

ယိုး ဒယား ဇာတ်ကြီး မြန်မာဇာတ်ကြီး အတီး အကရှမ်း ခရာပုံ တောင်အမှုထမ်း
လူတို့ကိုထမ်း အား ရွက်အား ရှိ အောင်အထိုက်အလျောက်ပယ်သနား တော်မြတ်ခံ
စေရန်သင့်ကြောင်း နှင့်အစည်း အဝေး ဝင်း မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်
သွင်း သည့်အတိုင်း တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်မင်း ရဲမင်း လှကန် ရေ သောက်ကပယ်
၃၀ ဝဲ၊ တမှတ်ဆည် ရေ သောက်ပယ် ၂၀ ဝဲ၊ ဆီး တော်ဆည် ရေ သောက်ကပယ် ၁၀ ဝဲ၊
နွား တက်ဆည် ရေ သောက် ၂၉ ဲ ၂ ဦ၊ ကျိုးမည်း ဆည် ရေ သောက် ၈ ဲ ၂ ဦ၊ ၅ စုပယ် ၉ ရဲ ၃
မျှား ကိုပညာသည်စာ ရေး ၂ နှင့်ယိုး ဒယား ဇာတ်ကြီး အက ယောကျ်ား မိန်း မ
လူရွှင်ပါလူ ၁၀၄ တို့ကရန်ပုံ စာရင်း အတိုင်း အစား သနား တော်ခံ စေ၊ ထရပ်
ဆီး တောဆည် ရေ သောက်ကပယ် ၅ ဝဲ၊ နွား တက်ဆည် ရေ သောက်ကပယ် ၁၆ ရဲ ၂ ဦ၊
၂ စုပယ် ၂၁ ရဲ ၂ ဦ ကိုမြန်မာဇာတ်ကြီး အမှုထမ်း ပဉ္စရူပဇာတ်ရုပ်ပြင်အမှုထမ်း လူ
၄၁ တို့ရန်ပုံ စာရင်း ပါအတိုင်း အစား သနား တော်ခံ စေ၊ တရပ်မင်း ရဲမင်း
လှကန် ရေ သောက်ပယ်က ၃၀ ဝဲ၊ နွား တက်ဆည် ရေ သောက်ပယ်က ၁၁ ရဲ ၂ ဦ၊ ၂ စု
ပယ် ၄၁ ရဲ ၂ ဦ ကိုယိုး ဒယား ဆိုင်း တီး မွန်ဆိုင်း တီး ဆရာ ၆၊ အမှုထမ်း လူ ၅၆၊ ၂ စု
လူ ၆၂ တို့ကအစား သနား တော်ခံ စေ၊ ကွမ်း ဆေး ဆည် ရေ သောက်ပယ်က ၃၀ ဝဲ၊
မင်း ရဲမင်း လှကန် ရေ သောက်ပယ်က ၂၀ ဝဲ၊ နွား တက်ဆည် ရေ သောက်ပယ်က
၁၆ ဲ၊ ကျိုး မည်း ဆည် ရေ သောက်ပယ်က ၁ ဲ၊ ၄ စုပယ် ၆ ရဲ ကို ရှမ်း အစု ရေး ရှမ်း
ကြီး ရှမ်း ငယ်ခရာပုံ တောင်ကြိမ်တန်း ရှောက်အမှုထမ်း လူ ၈၄ တို့ကအစား သနား
တော်ခံ စေ၊ ဆီး တောဆည် ရေ သောက်ပယ် ၁၅ ဝဲ မြောင်း ဆုံဆည် ရေ သောက်
ပယ်က ၃၀ ဝဲ၊ ထုံး ကြီး ဆည် ရေ သောက်ပယ်က ၇၀ ဝဲ၊ နွား တက်ဆည် ရေ သောက်
ပယ်က ၅ ရဲ ၂ ဦ၊ ၄ စုပယ် ၁၂၀ ရဲ ၂ ဦ မျှား ကိုမြန်မာအတွင်း ဆိုင်း ဆရာ ၈၊ အမှုထမ်း
လူ ၁၇၀ တို့ကအစား သနား တော်ခံ စေ၊ သိန္နီမြို့မှာမြို့စစ်ကဲအရာလစ်လပ်ရှိသည်
သိန္နီ စော်ဘွား တင် လျှောက်ချက်အရ မင်း လှမင်း ထင်စည်သူကိုသိန္နီမြို့စစ်ကဲ
(ခန့်လို ကြောင်း နှင့်)အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်းမင်းလှမင်း
ထင်စည်သူကိုသိန္နီမြို့စစ်ကဲခန့်။

(23) December 1878

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလဆန်း (၁)ရက် နေ့ ပေါင်း တော် ဆောင်
စနေတွင်အမိန့်တော်၊ အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား (မင်း)၊ အတွင်း ဝန် ရွှေတိုက်

ဝန်တော်ခွင်မြို့စား မင်း၊ အတွင်းဝန်လှိုင်းတက်မြို့စား မင်းတို့ ရွေးသံတော်
ဆင့် ဒေဝန်း အကောက်ဝန် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟာမင်းထင်မင်း ကျော်မှတ်။
(လုံးတော် ဓါတု)

စစ်ကဲမင်း လှမင်း ထင်စည်သူကိုအထက်စစ်ကဲတို့နည်း တနှစ်လျှင်ရန်ပုံတော်ငွေ ၁၂၀၀၀သနား တော်ခံစေ။

26. December . 1878

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်ပြာသိုလဆန်း ၄ရက် နေ့နံနက်ညီလာခံပေါင်း တော်ဆောင်စန္ဒကွင်အမိန့်တော်၊ အတွင်း ဝန်ယောမြို့စား မင်း ၊ ရွှေတိုက် အတွင်း ဝန်တောင်ခွင်မြို့စား၊လှိုင်း တက်မြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း တို့ ရှေ့သံ တော်ဆင့် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော်စါရု)

အမြင့်လေး မြို့မှာအထက်မြို့ဝန်ကို ရွှေအလယ် ကြောင်း အင် ထောက်သာ ငါး ဖြို့မြေ ဒူး မြို့ဝန်ခန့်ထား ရှိသည်ဖြစ်၍မြို့ရွာမှာအထိန်း အအုပ်မရှိလစ်လပ်ရှိ သော ကြောင့်မြို့စား မယ် တော်ဆင်ဖြူမရှင်ဘုရား စာ ရေး ကြီး ပြည်တိုက်သံဆင့် နေ မျိုး မင်း ခေါင် ကျော်ထင်ကိုအမြင့် လေး မြို့အုပ်ခန့်ထား ရန်သင့် ကြောင်း အုတ် ဝန်အရာလစ်လပ်ရှိသည်ကိုအုတ်အင်္ဂ တေနှင့်စပ်သည့်အလုပ်အ ဆောင် တော် များ မှာနား လည်ကျွ မ်း ကျင် နေရာကျဆင့်ဆိုကြီး ကြပ်ထမ်း ရွက်နိုင်မည့်သူအသုံး စာ ရေး နေ မျိုး မင်း ထင်ရန် အောင်ကိုအုတ်ဝန်ခန့်ထား ရန်သင့် ကြောင်း များ နှင့်အစည်း အ ဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း မယ် တော်ဆင်ဖြူမရှင်စာ ရေး ကြီး နေ မျိုး မင်း ခေါင် ကျော်ထင်ကိုအမြင့် လေး မြို့ အုပ်ခန့်၊ အသုံး စာ ရေး နေ မျိုး မင်း ထင်ရန် အောင်ကိုအုတ်ဝန်ခန့်။

28 December. 1878

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလဆန်း ၆ ရက် နေ့ နံနက်ညီလာခံ ဗောင်း တော် ဆောင်စနုတွင်အမိန့် တော်၊ ယောမြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း ၊ ရွှေတိုက် အတွင်း ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း ၊ လှိုင်း တက်မြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း တို့ ရွှေသံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန်အကောက်ဝန် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟာမင်း ထင်မင်း

ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် ပါစု)

ရဲဘက်မြင်း သည်နှင့်ရတနာသိင်္ဃမြို့မြင်း မြေကျေး ရွာများ၌အရာရှိအစိုး ရ
များ ပြား ရှိသည်ဖြစ်၍ နှုတ်ပယ်ခန့်ထား သင့်သူတို့ကို နှုတ်ပယ်ခန့်ထား ထမ်း ရွက်
ပါစေရမည့်အကြောင်း နှင့် ရွှေဝင်း မှူး ရတနာသိင်္ဃမြို့ဝန်ရဲဘက်မြင်း ဝန်မင်း
ကြီး မင်း လှမဟာမင်း ခေါင် ကျော်စွာကစာရင်း တင် ပေး လျှောက်ထား ရှိ
သည်ဖြစ်၍ညှိနှိုင်း ပြောဆိုရသံ တော်ဆင့်အမှုဝန်ကိုရဲဘက်မြင်း စာရေး ကြီး
အရာကနှုတ်ရန် နေမျိုး ရဲသူရဲ ခေါင်ကိုရဲဘက် မြောက်လက်မြင်း တပ်ဗိုလ်အရာက
နှုတ်၍သင့်ရာထမ်း ရွက် စေရန်၊ ငရနဲ ခေါ်သင်္ကြိနှစ်မြို့ဝန်ကိုရတနာသိင်္ဃမြို့အုပ်
ရဲဘက်မြင်း စာရေး ကြီး အရာကနှုတ်ရန်၊ ငဆင်ကိုရတနာသိင်္ဃမြို့စာရေး ၊
ငထွန်း နိုင်ကို ညောင်စည်မြင်း ခေါင်း ၊ ငထွန်း လင်း ကိုခုနစ်ရွာမြင်း ခေါင်း ၊
ထီး ဖြူတော်မှူး ငရှမ်း ကြီး ကိုရုံသာမြင်း ခေါင်း ၊ ငပု လေး ကိုမှန်သာကြီး ရွာ
သူကြီး ပင်တင်း ကန်တိုင်အရာများ ကနှုတ်ပြီး လျှင်ရဲဘက်ခုနစ်ရွာမြင်း တပ်ဗိုလ်
ကိုမြောက်လက်မြင်း တပ်ဗိုလ်၊ ငထွန်း ကိုရဲဘက်မြင်း စာရေး ၊ ငလူက လေး ကို
ရတနာသိင်္ဃစာရေး ၊ ငဖြူကိုခုနစ်ရွာမြင်း ခေါင်း ၊ ငထွန်း နိုင်ကိုရုံး သာမြင်း
ခေါင်း ၊ ငလူက လေး ကို ညောင်စည်မြင်း ခေါင်း ၊ ငဘိုး တုတ်ကိုမှန်သာကြီး ရွာ
သူကြီး ပင်တင်း ကန်တိုင်၊ ငလါကိုယင်း တိုက်ရွာသူကြီး မြင်း စီး ခန့်ထား ရန်သင့်
ကြောင်း များ နှင့်အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်
အတိုင်း သံ တော်ဆင့်အမှုဝန်မင်း ကျော်ပြာရှပ်ကိုရဲဘက်မြင်း စာရေး ကြီး အ
ရာကနှုတ်၊ နေမျိုး ရဲသူရဲ ခေါင်ကိုရဲဘက် မြောက်လက်မြင်း တပ်ဗိုလ်အရာကနှုတ်၊
ငရနဲ ခေါ်သင်္ကြိနှစ်မြို့ဝန်ကိုရတနာသိင်္ဃမြို့အုပ်ရဲဘက်မြင်း စာရေး ကြီး အရာက
နှုတ်၊ ငဆင်ကိုရတနာသိင်္ဃမြို့စာရေး အရာကနှုတ်၊ ငထွန်း နိုင်၊ ငထွန်း လင်း ၊
ငရှမ်း ကြီး တို့ကို ညောင်စည်ခုနစ်ရွာ၊ ရုံး သာမြင်း ခေါင်း အရာကနှုတ်၊ ငပု
လေး ကိုမှန်သာကြီး ရွာသူကြီး ပင်တင်း ကန်တိုင်အရာကနှုတ်၊ ရဲဘက်ခုနစ်ရွာမြင်း
တပ်ဗိုလ် နေမျိုး မင်း ထင်သူရိန်ကို မြောက်လက်မြင်း တပ်ဗိုလ်ခန့်၊ ငထွန်း ကိုရဲဘက်
မြင်း စာရေး ခန့်၊ ငလူက လေး ကိုရတနာသိင်္ဃမြို့စာရေး ၊ ငဖြူကိုခုနစ်ရွာမြင်း
ခေါင်း ၊ ငထွန်း နိုင်ကိုရုံး သာမြင်း ခေါင်း ၊ ငလူက လေး ကို ညောင်စည်မြင်း
ခေါင်း ၊ ငဘိုးတုတ်ကိုမှန်သာကြီး ရွာသူကြီး ပင်တင်ကန်တိုင်၊ ငလါကိုယင်း တိုက်ရွာ

သူကြီး မြင်း စီး ခန့်၊ ရတနာသိဃ်မြို့စီရင်စုပလိုင်း ရွာမင်း ရွာငစည့်ကိုင်
ရွာသမန်သာရွာများ တရွာလျှင်သူကြီး ရွာအုပ်နှစ် ယောက်စီရှိသည်ဖြစ်၍
ကျေး ရွာသ ဘောကြိုက်ညီအဝုံး သား မြေး မှန်သူသူကြီး နှင့်သာထမ်း ရွက်စေ
ပြီး လျှင်ငညို့ကိုပလိုင်း ရွာအုပ်၊ ငနီကိုမင်း ရွာအုပ်၊ ငကြာရှင်ကိုငစည့်ကိုင်
ရွာအုပ်၊ ငတောင်း ကိုသမန်သာရွာအုပ်အရာကနှုတ်ရန်သင့်ကြောင်း နှင့်
အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း ငညို၊ ငနီ၊
ငကြာရှင်၊ ငတောင်တို့ကိုရတနာသိဃ်မြို့စီရင်စုပလိုင်း ရွာ၊ မင်း ရွာ၊ ငစည့်
ကိုင်ရွာ၊ သမန်သာရွာ၊ ရွာအုပ်အရာကနှုတ်။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလဆန်း ၆ ရက်နေ့) (28 December 1878)

(လုံး တော် ဓါရု)

စာရေးကြီး တောင်တွင်းကြီးမြို့ဝန်၊ ဗန်မော်မြို့ဝန်၊ ပင်းတလဲမြို့အုပ်တို့ကို မြို့ဝန်မြို့အုပ်အရာနှင့်ထမ်း ရွက်စေပြီး လျှင်စာရေးကြီးအရာကိုနှုတ်ရန်၊ ငတိုးလုံ၊ ငလူကလေးတို့ကို ဈေးပွဲအကောက်အခွန် မှုသမာပါသမှုများ မှာစာရေးကြီးအရာ စေခိုင်းထမ်းရွက်စေရန်သင့်ကြောင်းများ နှင့်အစည်းအဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညွှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်းသည့်အတိုင်း တောင်တွင်းကြီးမြို့ဝန်၊ ဗန်မော်မြို့ဝန်၊ ပင်းတလဲမြို့အုပ်တို့ကိုစာရေးကြီးအရာကနှုတ်၊ ငတိုးလုံး၊ ငလူကလေးတို့ကိုစာရေးကြီးခန့်၊ အထက်စာရေးကြီးတို့နည်းဘွဲ့အစီးအနင်း အဆောင်အရွက်ရန်ပုံငွေသနားတော်ခံစေ။

29. December 1878

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလဆန်း ၇ ရက် နေ့နံက်ညီလာခံ ဖေါင်းတော်ဆောင်စနုတွင်အမိန့်တော် ယောမြို့စား အတွင်းဝန်မင်း ရွှေတိုက်အတွင်းဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်းလှိုင်း တက်မြို့စား အတွင်းဝန်မင်းတို့ရှေ့သံတော်ဆင့်ဒေး ဝန်အတောက်ဝန် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟာမင်းထင်မင်း ကျော်မှတ်။
(လုံးတော် စါဝု)

အဝတိုး သင်း ၊ ရဲပတိုင် လေး သင်း ၊ အောက်မား တော်မျှား နှင့်စလင်း မြို့ကျေး ရွာ ဒွေး ထံခွန် တောက အောက်ငင်ခဲ့သည့်ဆင် တော်ကိုကျုံး တော်သို့ သွင်း၍ ကြော့ဘမ်း မြဲ ကြော့ဘမ်း စေ။

2 January 1879

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နံနက်ညီလာခံ ဖေါင်း တော် ဆောင်စနုတွင်အမိန့် တော်အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန် ရွှေတိုက်ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ ရှေ့သံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန်း အကောက် ဝန်မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် စါစု)

မကွေးမြို့စီရင်စုထပယင်း ရွာကိုသူကြီး ငပျော့ကြီး စိုး ရာ ကျေး ရွာကိုရာ ဇဝတ် တော် ရေး ကင်း လွတ်လုံခြုံအောင်မကြီး မစိုး နိုင်၊ ကြေး ငွေပိုမိုခွဲ တောင်း စား ယူ၊ ရဟန်း သံဃာ တော်တို့မိန့်ဆိုဆုံး မရာမနာမခံ၊ ကျေး ရွာပျက်မည့် သည်ဖြစ်ပါ၍ ကျေး ရွာသ သောကြောက်ညီသူငနတ်စကိုကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ပါစေရမည့် အကြောင်း နှင့် အောက်မြစ်စဉ်စစ်ကဲမလွန် လေး မြို့ဝန် လျှောက်ချက်အရ ငပျော့ ကိုမကွေး မြို့စီရင်စုတပယင်း ရွာသူကြီး အရာကနှုတ်ပြီး လျှင်ငနတ်စကိုရသယာရွာ သူကြီး ခန့်ထား ထမ်း ရွက် စေရန်သင့် ကြောင်း နှင့်အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့ စုံညီညှိနှိုင်း ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း ငပျော့ကိုမကွေး မြို့စီရင်စုတပယင်း ရသယာ ရွာသူကြီး အရာကနှုတ်၊ ငနတ်စကိုမကွေး မြို့စီရင်စုတပယင်း ရသယာရွာသူကြီး ခန့်၊ နေမျိုး သီဟကျော် ခေါင်အသနား တော်ခံစေ၊ တပယင်း ရသယာရွာသူ ကြီး နေမျိုး သီဟကျော် ခေါင်ကိုတနှစ်လျှင်ရန်ပုံ တော် ၁၂ဝဝ သနား တော်ခံစေ၊ တလုပ်မြို့မှာအထက်ကြီး စိုး သူငဘိုး ကြယ်သူခိုး ထား ပြ မွေး တား လူကိုအ သေသတ်သည့် အမှုနှင့်မြို့သူကြီး အရာကနှုတ်ပယ် ထောင်အကျည်း ကျ ရောက်၊ မြို့သူကြီး မရှိလစ်လပ် သည်ဖြစ်၍အဂိုး သား မြေး မှန်သူငအိုတလုပ်မြို့သူကြီး ခန့်ထား ရန်သင့် ကြောင်း နှင့်အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း ငအိုကို တလုပ်မြို့သူကြီး ခန့်။

8 January 1879

သက္ကရာဇ် ၁၂၄ဝ ပြည့်ပြာသိုလပြည့် ကျော် ၂ ရက် နေ့နံနက်ညီလာခံ ဒဝင်း တော် ဆောင်စနုတ္တင်အဖိန့် တော်၊ ဝန်ရှင် တော် ရေနံ ချောင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ခန်း ပတ်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ သေနတ်ဝန်လယ်ကိုင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ မကွေး မြို့စား မင်း ကြီး အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား မင်း ကြီး ၊ အတွင်း ဝန် ရွှေတိုက်အတွင်း ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ရှေ့သံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန်အ တောက်ဝန်မဟာမင်း ထင် ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် စါစု)

မြို့ဝန်စုံး မြို့စား မင်းကြီး ဇေယဂါမဏိကိုမြို့ဝန်မြို့သာမြို့စား မင်းကြီး မဟာ
မင်းလှမင်း ခေါင်သူရိန်နည်း ဗေဒင်း ကတ္တီပါနီ ရွှေသား ပန်း ၁၂၊ တမာ
ရွက် ဆောင် ၁၂၊ ဘွဲ့သင်း ကျစ်တစ်၊ ရွှေနား တောင်း မီး တွင်း၊ ကတ္တီပါဝတ်
လုံဘဲရုံ ရွှေဖူးငုံဗံတဆင့်တစ်၊ ဘွဲ့ဖြူ ရွှေမြိတ်တစ်၊ ရွှေစလွယ် ၁၂ သွယ်၊ ကတ္တီပါအုံး ဝန်း
မိုး ကြိုး ထွေး ခံ၊ အစီအနင်း အဆောင်အရွက်သနား တော်ခံစေ။

9 January 1879

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလပြည့် ကျော် ၃ ရက် နေ့ နံနက်ညီလာခံ ဗေါင်း
တော် ဆောင်စနုတ္တင်အမိန့် တော်ဝန်ရှင် တော် ရေနံ ချောင်း မြို့စား မင်း ကြီး၊
ခန်း ပတ်မြို့စား မင်း ကြီး၊ သေနတ်ဝန်လယ်ကိုင်း မြို့စား မင်း ကြီး၊ မကွေး
မြို့စား မင်း ကြီး၊ အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား မင်း၊ အတွင်း ပန် ရွှေတိုက်ဝန်
တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ ရှေ့သိ တော်ဆင့် ဒေး ဝန်အ တောက်ဝန်မဟာမင်း
ထင်မင်း ကျော်မှတ်။
(လုံး တော် စါစု)

အောက်မြစ်စဉ်စစ်ကဲမလွန်လေး မြို့ဝန်မင်းကြီး မဟာမင်းလှမင်းထင်နရာ သူ၊ မလွန်မင်းလှမြို့ကျေး ရွာများ သို့ဆိုက်ရောက်ရာ အောက်မြစ်စဉ်စစ်ကဲ၊ စလင်း ကျပင်း နှစ်မြို့ဝန်မင်းကြီး မင်း ခေါင်သမိန် လောကို ရွှေမျက်နှာတော် အဘူး အမြှော် ရွှေဘဝါး တော် အောက်လါစေ၊ မိုင်း ပန်မြို့စား မိုင်းထွန် စော် ဘွား မိုင်း ပွန်မြို့စား တို့မြို့ရွာသို့ ရောက်လျှင်မိုး နဲ့ စော်ဘွား က မွှောစရ၌ မဟာဝံသပဝရသီဂံသုဓမ္မရာဇာကို ရွှေမျက်နှာ တော်ကိုအဘူး အမြှော် ရွှေဘဝါး တော် အောက်လါစေ။

12 January 1879

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့နံနက်ညီလာခံ ဖေါင်း တော် ဆောင်စနုတွင်အမိန့်တော်ဝန်ရှင်တော် ရေနံ ချောင်း မြို့စား မင်းကြီး ခန်း ပတ်မြို့စား မင်း ကြီး ကင်း ဝန် သေနတ်ဝန်မင်း ကြီး ၊ အတွင်း ဝန် ယော မြို့စား မင်း၊ အတွင်း ဝန် ရွှေတိုက်ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ ရှေ့သံ တော် ဆင့် ဒေး ဝန်အ ကောက်ဝန်မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် စါစု)

စား တော်ဝန်စကုမြို့စား မဟာမင်း တင်စည်သူကအမရပူရမြို့နယ်တွင်း ရှိ
အသန့်ဟင်း တော်ကျွန်း မြေပယ် ၅၄ များ ကိုထီး ဘုရား အဆက်ဆက်စား တော်
ဝန်ကချထား တောက်ခံဆက်သွင်း ရှိသည်အတိုင်း အသန့်ကင်း တော်ကျွန်း မြေရပ်
များ ကိုအကွဲအပြား မရှိ ချထား ကောက်ခံဆက်သွင်း ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိနှုံး
သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အမရပူရမြို့နယ်ရှိအသန့်ဟင်း တော်ကျွန်း မြေပယ် ၅၄
ကိုစား တော်ဝန်စကုမြို့စား မဟာမင်း တင်စည်သူက ချထား ကောက်ခံဆက်သွင်း
စေ။ သံ တော်ဆင့်ဦး ကြွက် ရွှေ

14 January 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်တပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၉ရက် နေ့နံနက် ၁ နေ မှီး
မင်း တင် ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။
(တင် ဓါတု)

မြောက် ၁၅၀ သေနတ်အစု၊ တောင် ၁၅၀ သေနတ်အစုများ မှာဗိုလ်လစ်လပ်ခန့်ထား ရန်ရှိသည်ကိုလက်သုံး တော်ကိုင်တို့ကို ရွေး ချယ်ခန့်ထား ရန်သင့်ကြောင်းနှင့်အစည်း အဝေး ဝင်မှူး မတ်တို့စုံညီညှိနှိုင်း ချက်ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း ပင်း သာမြို့စား ဗညား မင်း လှသခ်ယာကို မြောက် ၁၅၀ သေနတ်ဗိုလ်ခန့်၊ ခေါ်သန့်မြို့စား မင်း ထင် ကျော် ခေါင်ကို တောင် ၁၅၀ သေနတ်ဗိုလ်ခန့်။

15 January 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်ပြာသိုလပြည့် ကျော် ၉ရက် နေ့နနက်ညီလာခံဝင်း တော် ဆောင်စနုတွင် ရေနံ ချောင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ခန်း ပတ်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ သေနတ်ဝန်လယ်ကိုင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ မကွေး မြို့စား မင်း ကြီး ၊ အတွင်း ဝန် ယောမြို့စား မင်း ၊ အတွင်း ဝန် ဆောမြို့စား မင်း ၊ ရွှေတိုက်အတွင်း ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ ရှေ့သံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန်အကောက်ဝန် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟာမင်းထင်မင်း ကျော်မှတ်။

(လုံး တော် စာစု)

ဘင်္ဂလား တာလကတ္တား မြို့မှာ ထမ်း ရွက်ရှိသည့် စာရေး ကြီး မဟာမင်း လှ ကျော်ထင်စည်သူနှင့်လဲလှယ် စေလွှတ်ထမ်း ရွက်စေမည့်သူ စာရေး ကြီး မင်း လှ သီရိသင်္ခယာကိုဘင်္ဂလား မြို့မှာ ထမ်း ရွက်ရှိရင်း စာရေး ကြီး နည်း မဟာသွဲ့ နှင့်ဘဲ ပေါင်း ရွှေသား ပန်း ၉၊ တမာ ရွက် ဆောင် ၉၊ ရွှေစလွယ် ၉ သွယ်သနား တော်ခံစေ၊ ဘင်္ဂလား တလကတ္တား မြို့မှာ ထမ်း ရွက်ရှိသည့် စကား ပြန် နော်ရ ထာသီရိစည်သူကို နေမျိုး မင်း ထင်ဘွဲ့နှင့် ရွှေစလွယ် ၆ သွယ် သနား တော်ခံစေ။

16 January 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်ပြာသိုလပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့ နံနက်ညီလာခံ ပေါင်း တော် ဆောင်စနုတွင်အမိန့် တော် ရေနံ ချောင်း မြို့စား မင်း ကြီး၊ ခန်း ပတ်မြို့စား မင်း ကြီး၊ သေနတ်ဝန်လယ်ကိုင်း မြို့စား မင်း မကွေး မြို့စား မင်း ကြီး၊ ယော မြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း ဆော မြို့စား အတွင်း ဝန်မင်း ရွှေ တိုက်အတွင်း ဝန် တောင်ခွင်မြို့စား မင်း တို့ ရှေ့သံ တော်ဆင့် ဒေး ဝန်အကောက် ဝန် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မဟာမင်း ထင်မင်း ကျော် မှတ်။

(လုံး တော် စါစု)

လင်းဇင်း လှေထောင်တဲ၊ စား ကြီး ၊ ဦး စီး အမှုထမ်း တို့ကလင်းဇင်း လှေ
အမှုထမ်း လူတို့မှာ စကိုင်း မြို့နယ်တွင်း ၎တန့်တီး ၊ ကန်ပြား လယ်မြေ ၃၂ ကို (သက္က
1870
ရာဇ်) ၁၂၃၂ ခုနှစ်က ရွှေလက်ထက် တော်တိုင်နှစ်စဉ် မပြတ်လက်ရှိချထား စား
ယူအမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ရှိနေသည့်အတွင်း ကန်တိုင်ကြေး နှင့်အရှင် တောင်နန်း
မတော်ဘုရား စာရေးကြီး ကိုစိုး တို့ကလက်ရှိချထား စား သောက်ပြီး ကောက်
ကြီး စပါး ၁၀၀၊ ကောက်ရင်စပါး ၄၀၊ ၂စုစပါး ၁၄၀များ နှင့်လယ်မြေကို
ပြန်အပ်ရမည် တောင်း ခံရှိနေပါသော ကြောင့်အမှုထမ်း ကျွန်တော်မျိုး ဖြစ်ပါ
၍အမိန့်တော်မြွက်ရင်း အတိုင်း လက်ရှိချထား စား ယူအမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ပါ
ရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း လင်းဇင်း လှေအမှု
ထမ်း စား စကိုင်း မြို့နယ်တွင်း တန့်တီး ကန်ပြား လယ်မြေ ၃၂ ကို တောင်နန်း မ
တော်ဝန်စာရေးကြီး တို့ကအတား အဆီး အနှောက်အရှက်အသိမ်း အယူမရှိစေ
နှင့်၊ လင်းဇင်း လှေအမှုထမ်း တို့ကလက်ရှိချထား လုပ်စား မြဲချထား လုပ်စား
ထမ်း ရွက်စေ။ သံတော်ဆင့်ဦး ဘိုး အုံ ရွှေ

24 February 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်တပေါင်း လဆန်း ၅ရက် နေ့နား ခ ပြော့ကြီး
မှူး မဟာမင်းကျော်မင်း တင်တွင်ပြန်။
(တင် ဓါစု)

ရွှေပြည်အိမ်ထောင်စုံပင်း တလဲ သွေ့ပါအမှုထမ်း ငရွှေပိုင်း က (သက္ကရာဇ် ၁၁) 1784
၄၆ ခု ရွှေပြည်အစုအများ မြို့ရွာသူကြီး တို့ညွှန်စည်း ထောင်နှိုး ကြရာယင်း တော်
မြို့စီရင်စုအော်င်ကုန်း ရွာကစ်သည်သူကြီး ငတဲ ဘိုး ငပြေတ ရွှေပြည်အစုမှာထမ်း
ရွက်ပါဘငသာကိုဒိုင်ကွမ်း ဘိုး ငွေ တော် ၃၅၀ ပေး ပါမည် ပြောဆိုပြီး လျှင်မပေး
နိုင်သောကြောင့် ငွေ တော် ၃၅၀ အကျနှင့် ဝသွန်း တော ခေါ်လယ်ယာ မြေရပ်
များ ကိုသွင်း ပေး ထမ်း ရွက်မင်း လေး ဆက် မြေကက်လက်ဌ်လက်မကွာသုရား
ခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက် တော်တိုင်စား သောက်အမှုတော်ကိုအိမ်ထောင်
စုံတက်ထမ်း ဌိုရာ ရွှေပြည်အစုကိုယ်ခတွက်နှင့်သွင်း ပေး သည်လယ်ယာထန်း အုန်း
သရက်မှန်သည်နှင့်အညီအသီး အနှံစုဆများ နှင့်စား သောက်အမှုတော်ကိုထမ်း
ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိဒိုး သံ တော် ဦး တင်ချက်အတိုင်း မှန်လျှင်ငပြေ
မြေး အောင်ကုန်း ရွာကစ်သည်သူကြီး ငတဲကအတား အဆီး အသိမ်း အယူမရှိစေ
နှင့်၊ ရွှေပြည် ထေနတ်အစုမှာဆက်ခံထမ်း ရွက်သူငသာသား ငရွှေပိုင်း ကသွင်း
ပေး သည့်လယ်ယာထန်း အုန်း သရက်များ ကိုစုဆနှင့်တကွရယူလုပ်စား ထမ်း ရွက်
မြဲထမ်း ရွက် စေ။ သံ တော်ဆင့်မင်း ကျော် ဇေယသခ်ယာ ရွှေ
24 February 1879
(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်တ ပေါင်း လဆန်း ၅ရက် နေ့နား ခံ ပြော့ကြီး
မှူး မဟာမင်း ကျော်မင်း တင်ထွင်ပြန်။
(တင် စါစု)

စား တော်ဝန်စကုမြို့စား မဟာမင်း တင်စည်သူ ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အ
တိုင်း ဘရဲကျွန်း ၊ သမ္ဘန်ကျွန်း ပန် တော် မြေများ ကိုအကွဲအပြား မရှိ စေနှင့် ၊
စား တော်ဝန်စကုမြို့စား မဟာမင်း တင်စည်သူကအုပ်ထိန်း ဆင့်ဆို၍ ပွဲတော်
ဆက်ဟင်း တော်ကျွန်း နှင့်ဘက်တွဲဆက်သွင်း စေ ။ သံတော်ဆင့် ညောင်ရန်း ဝန်
ရှေ့

24 February 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်တပေါင်း လဆန်း ၅ရက် နေ့နား ခ ပြော့ကြီး
မှူး မဟာမင်း ကျော်မင်း တင်တွင်ပြန်။
(တင် ဓါရု)

လက်ဝဲ ကြောင်း အမ်ဲ ထောင်စုံအမှုထမ်း သွေ့ဘိုကြီး ငနိုက (သက္ကရာဇ်၁၂၂) 1866
ဝခုနှစ်အရေး တော်အတွင်း ညောင်ရွှေမြို့၊ ခမောက်မယ်မြို့၊ မိုးနဲမြို့၊ မိုး
ဗြဲမြို့တပ်ဦး တပ်မှူး လိုက်ပါတိုက်ခိုက်သက်စွန့်ကြိုး ပမ်း ထမ်း ရွက်သည်ဖြစ်ပါ၍
အထက် ဘား ငရာဇာ၊ ဘိုး ငသာမင်း၊ ဘွား မမိနှင်း ရွှန်း တို့က မကုန်နှမ်း
ပါး ကျေး ရွာအစုခံနှင့် ငရွှေဘန်သား ငသာမှိုင်းထန်း တပင်မြို့၌ တောကလေး
တောခေါ်လယ် မြေမျိုး ဝင်၂၅ကြိ ရောင်တင် တောကုန်း ကန်လယ်၊ မျိုး ဝင်ရဝ်
ကြိကို ငွေ၂၅ဝနှင့် ပေါင်ထား ရာအမှုထမ်း ဆင်း ရဲသား ဖြစ်၍မရွေး မနှုတ်
နိုင် ရှိသည့်အတွင်း ငသာမှိုင်သူ ပုန်ဘက် ပါသူဖြစ်၍ဘိုး ဘွား ပေါင်လယ် မြေများ ကို
အရာ တော်အုပ်တို့ကသိမ်း ယူရှိပါသည်၊ ဘား ဘိုး ဘွား မတို့ထား မဦး ချလယ် မြေ
မှန်သည်နှင့်အညီ ပေါင်ရင်း ငွေ၂၅ဝကိုဆက်သွင်း ၍လယ်ယာ မြေများ ကိုသနား
တော်မြတ်ခံပါရမည့်အ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မှန်လျှင်
ပေါင်စာသက္ကရာဇ်တွက် ငွေကိုဆက်သွင်း စေ၍သက္ကရာဇ်ပါလယ် မြေကိုလက်ဝဲ ကြောင်း
သွေ့ဘိုကြီး ငနိုကရယူချထား လုပ်စား စေ။ သံ တော်ဆင့်မင်း ကျော် ဇေယသခ်ယာ
ရေ

25 February 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄ဝပြည့်တ ပေါင်း လဆန်း ၆ရက်နေ့နား ၁ နေမျိုး
မင်း တင် ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။
(တင် စါစု)

1866

မြောက်ယား ဝယ်၁၀၀၀ပြည့် သွော်ကြီး ငဖျာက (သက္ကရာဇ်) ၁၂၂၇ခု အရေး တော်အတွင်း အမှုတော်ကိုသက်စွန့်ကြိုး ပမ်း ထမ်း ရွက် ပြေကုန်အိမ် ထောင် စုံမလဲမ ပြောင်း၊ ဘုရား ရွှေလက်ထက် တော်အတွင်း က နေ့ညည့်မပြတ် စောင့် နေထမ်း ရွက်ရသည့်ကျွန် တော် မျိုး ဖြစ်ပါ၍အစ်မမိစီလင်င ရွှေထွန်း တို့က မြောက် ရွှေရေး မိဘုရား ဟောင်း ထံ၂ဒိ ငွေ ချိန် ၁၅ဝိနှင့် ပေါင်ထား သည် စကိုင်း မြို့စီရင်စု ဒေါက်မရွာ၎ဥယည်ခြံ မြေကိုအစား သနား တော်မြတ်ခံ၍အမှုတော်ကို ထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မှန်လျှင်စ ကိုင်း မြို့စီရင်စု ဒေါက်မရွာ၎ဥယည်ခြံ မြေကို မြောက်ယား ဝယ် သွော်ကြီး ငဖျာ ကအစား သနား တော်ခံ စေ။ သံ တော်ဆင့်ဦး သွန့်ရွှေ

26 February 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်တ ပေါင်း လဆန်း ၇ရက် နေ့နံ ခံ နေ မျိုး မင်း လှ ကျော်သူတွင်ပြန်။

(တင် ဓါစု)

မဇ္ဇရာဂါမြို့ရှိလယ်ပယ်ယာယ် ၂ခဲ၂ ကိုဘိုး ငရာကင ဘော်၊ ငအောပ်တို့ထံအဘိုး ငွေရွက် 1796
နီ ၃၅ ဝ် ပေး၍အဆုံး အပိုင် (သက္ကရာဇ်) ၁၁၅၈ ခုနှစ်က ဝယ်ယူလက်ရှိလက်မ
ကွာ ချတင်လုပ်စား ၂ခဲ၂ အနက် ရဲ ၂ ကိုဥယည်စိုက်ပြီး ကျန် ၁ ပဲကိုလယ်ပယ်ပြုလုပ်
စား သောက်ရှိနေသည့်အတွင်း မကွေး ဝန်ကြီး ဟောင်း ပိုင်ဥယည်လယ်ယာမြေ
များ ကိုသိမ်း ယူရာခြံ ခေါင်း ငသက်ရှည်က မကွေး ဝန်ကြီး ဟောင်း ပိုင်ဖြစ်
ကြောင်း နှင့်စာရင်း တင်ပေး၍သိမ်း ယူရာပါသွား သော ကြောင့် ငွေလွှတ်
တော်မှာ လျှောက်ထား ရာ ဝယ်ယူရင်း သက္ကရာဇ်ကိုတင် စေ၊ ငသက်ရှည်အဆိုပါ
မကွေး ဝန်ကြီး ဟောင်း မှာ မည်ခဲ့သို့ရသည်ကို မေး စေမှတ်ချက်ကျ ရောက် မေး
မြန်း ရှိရာ ငသက်ရှည်ကအာ မေး အမြန်း ကိုမခံ ဝံ့ထွက် ပြေး ရှိနေသည့် နောက်အာ
မေ့စား တဘက် ရွှေတိုက်စိုး ငလှိုင်ကဘုရား ခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက် တော်
အမိန့် တော်ခံရာ ငလှိုင်ဘိုး ဘပိုင် ငွေ ဝယ်ဟုတ် မဟုတ်ကိုဆိုင်ရာ မဇ္ဈရာဝန်၊ ရေ
ကြည်ဝန်တို့ကို မေး ၊ ဘိုး ဘပိုင် ငွေ ဝယ်မှန်လျှင်ပြန် ပေး စေအမိန့် တော်မြွက်ရင်း
အတိုင်း မေး မြန်း ရာဘိုး ဘပိုင် ငွေ ဝယ်မှန် ကြောင်း ထွက်ဆိုရှိ၍လယ်ပယ် ၀ ပဲကို
ပြန်ရရှိပါသည်၊ ရစုသင့်ခြံ ပယ်ရဲ ၂ ကိုဘိုး ဘပိုင် ငွေ ဝယ်မှန်သည်နှင့်အညီစား သောက်
မြဲစား သောက်ထမ်း ရွက်ပါရမည့်အ ကြောင်း နှင့်ရှိခုံး သံ တော်ဦး တင်ချက်အ
တိုင်း ဆုရဲ ဗညား အမှုထမ်း ငပု၊ ယောက်ဘငပွင့်တို့ဘိုး ဘပိုင် ငွေ ဝယ်အမွေခြံ
မြေမှန်လျှင်သိမ်း စုအရာ တော်ခြံ မြေဆို၍အတား အဆီး အနှောင့်အရှက်မရှိ စေ
နှင့်၊ ငပု၊ ယောက်ဘငပွင့်တို့ကရယူချထား လုပ်စား ထမ်း ရွက် စေ။ သံ တော်
ဆင့်မင်း ကျော် ဇေယသင်္ခယာ ရေး

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်တ ပေါင်း လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နား ခံ နေမျိုး 1 March 1879
မင်း တင် ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။
(တင် ဓါစု)

ရွှေတုံး လှေ၊ တဗ္ဗူ လှေ၊ ထွက်တိုင်း ရ လှေ၊ ပလိပ်ရန်နင်း လှေ၊ ရဲလွန်း ကျော် လှေ၊ ဝေါကြီး ရန်လွင့် လှေ၊ ရွှေလွန်း ကျော် လှေ၊ ရွှေလွန်း ပျံ လှေ၊ ထောင်တဲ ပဲ့နင်း ၊ စား ကြီး ၊ ဦး စီး ၊ တက်စွဲအမှုထမ်း တို့ရှိသုံး သံ တော် ဦး တင်ချက်အတိုင်း လှေ တော်အမှုထမ်း တို့အစား သနား တော်မြတ်ခံ ရသည့်လယ်ယာကိုင်း ကျွန်းပယ် မြေများ ကိုမြို့စား ရွာစား သနား တော်မူရ ပါသည်ဆို၍ဆိုင်ရာ ဝန်စာရေး ကြီး တို့တကျွန်း အုပ် တောကဲအခန့်အတား အစုအခွန် တောင်း အခံအနှောင့်အရှက်မရှိ စေနှင့်၊ လှေ တော်အမှုထမ်း တို့စား ပုံလယ် မြေဖြစ်သည့်အတိုင်း လက်ရှိချထား မြဲချထား အစား သနား တော်ခံ စေ။ သံ တော်ဆင့်မင်း ကျော် ဇေယ သင်္ခယာ ရေး

1. March 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်တ ပေါင်း လဆန်း ၁၀ရက် နေ့နား ခံ နေမျိုး မင်း ထင် ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

(တင် ဓါတု)

နတ်စုလက်ဝဲ၊ နတ်စုလက်ယာ၊ ရွေးလက်ဝဲ၊ ရွေးလက်ယာ၊ လက်ဝဲကြောင်း၊ လက်ယာကြောင်း၊ နတ်ရှင်ရွေး၊ ရွှေပြည်၊ နောက်ဝန်းကျင်၊ လင်းဇင်း၊ သုရဲ၊ ဘုန်းတော်ဖြစ်၊ တောင်မာရဘာင်၊ ကင်းတား၊ သေနတ်၁၄စုအမှုထမ်း လူ၂၅၄၂၊ မြင်းအစုအမှုထမ်း လူ၁၃၆၀၊ အိမ်ထောင်စုံအနီးအဝေး ထမ်းရွက်သည့် လှေအစုအမှုထမ်း လူ၄၃၄၃၊ စုစုလူ၈၂၄၅တို့အစားသနားတော်မြတ်ခံစေရန်လယ်ယာကိုင်းကျွန်းအစွတ်အဖြောက်ပယ်မြေ၊ အခွန်ငွေများကိုစာရင်း ရုံထားဆက်သွင်းချက်အတိုင်း အစားသနားတော်မြတ်ခံ၍ထမ်းရွက်စေ။ သံတော်ဆင့်အဝေး ကျိဝန်မင်း ရှေ့

5 March 1879

(သက္ကရာဇ်)၁၂၄၀ပြည့်တပေါင်းလဆန်း ၁၄ရက် နေ့နား ခံနေမှူး မင်းတင်ကျော် ခေါ်တွင်ပြန်။

(တင် ဓါစု)

ဗျည်းယံအစု၊ သွေဘ်ကြီး၊ အကြပ်အမှုထမ်း တို့ကယမ်း ရုံး တော်တွင်ယမ်း ထောင်း မောင်း တုံး၊ ကျည် ပွေ့များ ကိုသွင်း ပေး ယမ်း တော် ဘော် နှောပြုသ စောင့် နေထမ်း ရွက်ရသည်ဖြစ်ပါ၍အထက်သနား တော်မြတ်ခံရသည်ပယ်၁၃ဝဲကိုစား ယူ ထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့် လျှောက်ချက်အတိုင်း အထက်စား ဟောင်း ပယ် ကိုစားရင်း တင်စေ၍ ပယ် တော်၁၃၀ကိုအထက်အစား သနား တော်မြတ်ခံရပြီး အစုစား ပုံပယ်များ နှင့်မ ထွေး မရှုတ်ရ အောင်စစ် ဆေး မေး မြန်း ရာအ စား လွတ်ပယ် မြေမှန် ကြောင်း သိသာ ရှိသည်ဖြစ်၍ ဗျည်း ယံ သွေဘ်ကြီး ၁၊ ၁၅၊ အကြပ် ၂၊ ရဲ ၅ကျ၊ ၁၅၊ ငယ်အမှုထမ်း ၂၀၊ တကိုယ်၅ကျစား သင့်ဝယ်၁၀၀ဲ၊ ၃စု လု၂၃၊ စား သင့်ပယ်၁၃ဝဲကိုသဘန်း ကိုင်း နယ်တွင်း ရှိပယ်ကအစား သနား တော်မြတ်ခံ စေရန်စာရင်း ရန်ထား ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း ဗျည်း ယံအစု သွေဘ်ကြီး ၁၊ ၁၅၊ အကြပ် ၂၊ ရဲ ၅ကျ၊ ၁၅၊ ငယ်အမှုထမ်း ၂၀၊ ထကိုယ်၅ကျ ပယ်၁၀၀ဲ၊ စုစုလု၂၃တို့စား သင့်ပယ်၁၃ဝဲကိုသဘန်း ရွာနယ်တွင်း ရှိပယ်၁၃ဝဲ တသနား တော်ခံ စေ။ သံ တော်ဆင့်ဝတ် မြေဝန် ရေး

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်တ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁ရက် နေ့နား ခံ (7 March 1879) ဦး သာ ကျော်တွင်ပြန်။

(တင် ဓါစု)

ဆင်ဝန်မဟာမင်းလှမင်း ခေါင်ကအမှုထမ်း ဆင်တော်ဦးစီး နောက်ပဲ့တို့ကို
ဆင်တော်အရည်အသွေး လျှောက်သနား တော်မြတ်ခံရသည့်စား ပုံ မြေအား လေါင်အ
နောက်ဘက်အရှေ့ဘက်ကျွန်းကြီး နယ်ပယ်၊ တောင်ပြုးကြီး မြို့ကွပ်ရွာမြို့ရှိနယ်၊
ကျောက်သံပတ်ကျေး ရွာနယ်ပယ်များ ကိုဆင်ဝန် ထောက်နေမျိုး သခ်ရာဇာ၊
နေမျိုး နော်ရထာပုံကျော်တို့ကိုအုပ်ထိန်း စေပြီး လျှင်အမိန့်တော်ပါကျေး ရွာ
နယ်ပယ်များ ကတိုင်း တာထုံး မှတ်စေ၍ဆင်ရှိအ လျောက်နှုန်း တော်အကျကောက်
ခံစုခွန်ပေး ဝေပြီး လျှင်ပိုပယ်က မြေစု မြေခွန် တော်ရှိသည်များ ကိုဆိုင်ရာဆင့်
ဆိုရာနာခံဆက်သွင်း ထမ်း ရွက်ပါစေရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိဖုံး သံတော်ဦးတင်
ချက်အတိုင်း ဆင်တော်ဦး စီး နောက်ပဲ့တို့ကိုသနား တော်မူသည်အား လေါင်အရှေ့
ဘက်အ နောက်ဘက်ကျွန်း မြေနယ်ပယ်၊ တောင်ပြုးကြီး မြို့ကွပ်ရွာမြို့၊ ကျောက်သံ
ပတ်ကျေး ရွာနယ်ပယ်များ ကိုဆင်ဝန် ထောက်နေမျိုး သခ်ရာဇာ နေမျိုး နော်
ရထာပုံ ကျော်တို့ကအုပ်ထိမ်း ကောက်ခံ၍အခွန် တော်ငွေ မြေစုစပါး များ ကိုရန်
ပုံအတိုင်း ဆင်တော်ဦး စီး နောက်ပဲ့တို့သို့ဆင်ရှိအ လျောက်ပေး ဝေပြီး လျှင်ပိုအ
ခွန်တော်ငွေ မြေစုစပါး များ ကိုဆိုင်ရာဆင့်ဆိုရာနာ ခံဆက်သွင်း စေ။ သံ
တော်ဆင့်ဝတ် မြေဝန်မင်း ရေး

13 March 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့်တပေါင်း လပြည့်ကျော်ရရက် နေ့ နေမျိုး မင်း
တင်ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

(တင် စါစု)

1783
စီး တော်မြင်း ဝန်၊ မြင်း စာ ရေး တို့က (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု (၁၁) ၆၄ ခု
1802
သက္ကရာဇ် ၈၀၀ ကျော် နရပတိကြီး လက်ထက်ဗန်း မော် ပါလူ ၁၁ သား တို့ကိုမြင်း တော်
1438
ရေ ပေး ၊ ရွှေကြည်လင်၊ ငွေအင်သိုင်း ကိုင် ပေး ဘွဲ့ရှိ ငါး ခရိုင်ကင်မွန်း မြို့ရွာ
တွင်အ ရှေ့နှင့် တောင်တကိုအတွင်း မြင်း မျိုး စား မြေယိအ နောက်ကိုနတ်စု မြေ
စပ်၊ မြောက်ကိုအ ရေး မဆို မြေ စပ်၊ နယ် လေး ရပ်သတ်မှတ်သနား တော် မူသည်
1598
မြေ ၁၆၊ သက္ကရာဇ် ၉၆၀ ကျော်သာလွန်မင်း တရား ကြီး လက်ထက်မိုး နဲ၊ ညောင်
ရွှေသို့ ပန်း ရှမ်း လူမျိုး တို့ကိုမြင်း တော်ခံ စုလူ ၁၀၀ တပ်ဘွဲ့ တော်မူပြီး လျှင်
အဝမြို့ တောင် ညောင် စောက်၊ ညောင်ဝန်း တွင်ချထား နေထိုင်မြင်း တော်
များ ကိုထိမ်း သိမ်း ကျွေး မွေး စေပြီး လျှင်ဝါကျွတ်အလှူတော်တွင်မြင်း ယည် တော်
နှစ်စီး လုပ် ဆောင်မြဲလုပ် ဆောင်ထမ်း ရွက်ပါရသည့်အတိုင်း ဇောင်း တော်တွင်
တနှစ်တကြိမ်မြင်း ဖြူနတ်တို့ကိုပသရန် ငါး ခရိုင် ကျောက်ဆည် ရေဝင်၊ မြောင်း ဆုံ
မြောင်း ရေ သောက်မြစည်း ခုံဘုရား ဝတ် မြေတွင်အ ရှေ့ကို မြောင်း မ တော်ယိ၊
တောင်ကိုလမိုင်း မြေ စပ်၊ အ နောက်ကိုပန်း ရဒိုင်း မြေ စပ်၊ မြောက်ကိုနတ်စု
မြေ စပ်၊ နယ် လေး ရပ်တွင်သနား တော်မူသည့်မြင်း ယည်ခံ မြေ ၁ ဝဲ၊ ၂ စုဝဲ ၂ ၆
အနက်လယ် မြေ ၁ ဝဲမှာ ရေခွန်ဒဲလျှင် ၂၂ ဲဆန်ဒ်၊ ဝတ္တုကံသိမ်တို့ကို ပေး ဆောင်ပြီး
လျှင်လုပ်စား ပါရသည်၊ မြင်း တော်များ ကိုထိမ်း သိမ်း ၊ မြင်း ယည် တော်နှစ်
ဆက်သပြီး လျှင် ဇောင်း တော်မှာတနှစ်တကြိမ်မြင်း ဖြူရှင်နတ်တို့ကိုပသတင်ကြား
ရန်ပယ်ရင်း ပယ်တိုး မြင်း ယည်ခံ နေ မြေနှင့်တကွအရိုး အစဉ်ရှိသည်နှင့်အညီအ
စား သနား တော်မြတ်ခံရပါမည်အ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အ
တိုင်း စီး တော်မြင်း အစုမြင်း တော် ရေ ပေး ၊ ရွှေကြည်လင်၊ ငွေအင်သိုင်း ကိုင်၊
မြင်း တော်ခံစု၊ မြင်း ယည်ခံအမှုထမ်း တို့ကို ပေး ချသနား တော်မူရင်း တောင်
ဘက်ကိုး ခရိုင်နယ်၊ မြောင်း ဆုံဆည် ရေ သောက်၊ ကင်မွန်းချုံရွာရှိပယ် ၁၆၊ မြစည်း
ဂုံတုရား ဝတ် တော် မြေမြင်း ယည်ခံရွာရှိ ၁ ဝဲ၊ အဝမြို့မြင်း ထိန်း မြင်း မွေး လူ
တို့ကို ပေး ချသနား တော်မူရင်း အဝမြို့နယ် ညောင် စောက် ညောင်ရင်း ကျေး
ရွာနယ် မြေများ ကိုစီး တော်မြင်း အစု၊ ရွှေကြည်လင်၊ ငွေအင်သိုင်း ကိုင်၊ မြင်း
တော်ခံစုမြင်း ယည်အမှုထမ်း တို့တသနား တော်မြတ်ခံ၍ထမ်း ရွက်မြဲတမ်း ရွက် စေ။

သံတော်ဆင့်ဝတ် မြေဝန်မင်း ရွှေ

18 March 1879

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်) တပေါင်းလပြည့်ကျော် ၀၂ ရက် နေ့နာ ၁း ခံ

နေမျိုး မင်း လှ ကျော်သူ ထွင်ပြန်။

(တင် ဖါစု)

မြင်း စုကြီး ၊ မြန်မာမြင်း ၊ ဆေး ထိုး အိမ် ထောင်စုံအမှုထမ်း ငွေအပ်၊ ငစံပေါ ၊ ငွေရုပ်တို့ကယင်း တော်မြို့စီရင်စုပင်း မြို့တိုင်အတွင်း ဘိုး ဘပိုင်ဆင်စား ပပြင် ခေါ်လယ်၊ အရှေ့ဒေါနလယ် မြေနှင့်အစပ်၊ တောင်ငဖြော်လယ် မြေနှင့်အစပ်၊ အနောက်အရာ တော် မောင်း တိုင် ခေါ်လယ်အရှေ့ကစင်း တောင် မြောက်အတည့်အတန်း ၊ မြောက် ရှောက် တော ရေယူ မြောင်း ထိ၊ လေး ရပ်သတ်မှတ်သည့်အတွင်း ၁၃ ခန့်လယ် မြေကိုအရာ တော်အုပ်တို့ကသိမ်း ယူ မလုပ်မဆောင်ရဖို့ပါသည်၊ ထုတ်ပြန် တော်မူသည့်အမိန့် တော်ဥပဒေအရသူပုန်သိမ်း စုစာရင်း အတက်အရာ တော်လယ် မြေစာရင်း မှား ထွင်မပါမဝင်ဖို့ပါသောကြောင့်ဘိုး ဘပိုင် မှန်သည့်နှင့်အညီလုပ်ကိုင်စား သောက်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိနိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ပင်း မြို့တိုင်အတွင်း ဆင်စား ပပြင် ခေါ်လယ် မြေကိုသိမ်း စုအရာ တော်လယ် မြေစာရင်း မှား ထွင် မပါမဝင်ဘိုး ဘပိုင်မှန်သည့်အတိုင်း အရာ တော်အုပ်တို့ကအတား အဆီး မရှိမြင်း စုကြီး မြန်မာမြင်း ၊ ဆေး ထိုး အိမ် ထောင်စုံအမှုထမ်း ငွေအပ်၊ ငစံပေါ၊ ငွေရုပ်တို့ကလုပ်ကိုင်ချထား စား သောက်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်စေ။ သံ တော်ဆင့်ပန်းတည်းဝန်မင်း ရှေ့

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့် နှောင်း တန်ခူး လဆန်း ၇ရက် [28 March 1879] နေ့နား ခ နေမျိုး စည်သူ ကျော် ခေါင်ထွင်ပြန်။

(တင် ဓါစု)

ကိုး ခရိုင်မဿရာမြို့သဝ်ပုတ်ရွာ နေလက်ဝဲဝင်း အမှုထမ်း ငလင်း က ရေတွင်း ဩ
တိုက်ဂဲ ၅၁၁၊ ညောင်ဝိန်း တိုက်ဥဒ္ဒိ၂၊ ကျွဲဆိပ်တိုက်ဥဒ္ဒိ၊ စုစုပယ်ဘဲ၅၃ ကိုဘိုး ဘ
ပိုင်မြန်သည်နှင့်အညီ ချထား လုပ်စား ထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိနိုး
သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငလင်း ဘိုး ဘပိုင်မှန်လျှင်အရာ တော်သိမ်း စုစာ
ရင်း ဆက်သွင်း ရာပါသည်ဆိုရှိအတား အဆီး အနှောက်အရှက်မရှိ စေနှင့်၊ လက်
ဝဲဝင်း အမှုထမ်း ငလင်း ကချထား လုပ်စား ထမ်း ရွက် စေ။ သံတော်ဆင့်ဝေါ
ကြီး မှူး ရေး

4 April 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့်နှောင်း တန်ခူး လဆန်း ၁၄ရက် နေ့နာ: ခံ
နေမျိုး စည်သူကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။
(တင် ဓါတု)

ဘိုး ခေါင် လှေ ဟော်ပဲ့နင်း ၊ ပဲ့ချိတ်၊ သွေ့ကြီး ၊ တက်စွဲအမှုထမ်း တို့တပဲ့နင်း ၁ တလသင့်ရံပုံ ငွေ ၃၀၊ ပဲ့ချိပ် ၂ တလသင့်ရန်ပုံ ငွေ ၂၄၊ သွေ့ကြီး ၁ တလသင့်ရန်ပုံ ငွေ ၁၂၊ တက်စွဲအမှုထမ်း လူ ၅၂ တလသင့်ရန်ပုံ ငွေ ၃၁၂၊ စုစုလူ ၅၆ တလသင့်ရန်ပုံ ငွေ ၃၇၈ တနှစ်သင့်ရန်ပုံ ငွေ ၄၅၃၆ အကျအမရပူရမြို့မြစ်တူး နယ်တွင်း ရှိမြင်း ကလေး ပြန်ဆက်မှုရင်း ပယ် ၄၀၊ ၁၂ မှား နှုန်း အခွန် ငွေ ၃၂၀ အစွတ်ခွန် ငွေ ၂၅၊ ခေါင်း တိုကိုင်း ပယ်အခွန် ငွေ ၄၁၊ ရွှေ ပေါ်ကျွန်း အစွပ်ခွန် ငွေ ၄၀၊ ကိုး ခရိုင်နယ် မြောင်း ဆုံဆည် ရေ သောက်ဥယည် ခေါ် ကောက်ကြီး ပယ် ၃၃၀၊ ပင်း ယ ခေါ် ပယ် ၆၊ ခေါင်း တုံမိသိုင်း ပြန်ဆက်ပယ် ၂၀၊ ကန် တော်တန်လှကိုင်း ယာ ပယ် ၂၅၀၊ စုစု ပယ် ၃၀၆ အစား သနား တော်မြတ်ခံရသည့်အနက်ယွန်း ပေါင်ပြန်တမ်း ပါကန် တော်ကန်လှ ပယ် ၂၅၀ အစား ကိုး ခရိုင် မြောင်း ဆုံဆည် ရေ သောက် ပင်း ယ ခေါ် ပယ် ၆၀၊ ကသည်း ခေါ် ပယ် ၄၀၊ ကျီး အိပ်ဥယည် ခေါ် ပယ် ၃၀၊ ခုနစ်ရွာ မိဘုရား စား ဟောင်း ပယ် ၃၊ ဝမ်း ဘလူး ခေါ် ပယ် ၅၊ ထမင်း အိုး တလုံး ခေါ် ပယ် ၅၊ ပြည်ကြီး မွန် တောင်ပြန်ဆက် ၁၀၊ ကွမ်း ဆေး ဆည် ရေ သောက် အစား မရှိသိမ်း စု ပယ် ၃၀၊ မင်း ရဲဆည် ရေ သောက် ၆၊ မကွရ ၁ မြောင်း ရေ သောက်ပယ် ၃၄၊ နွား တက်ဆည် ရေ သောက်ပယ် ၄၀၊ စုစု ပယ် ၂၁၅ များ ကိုလက်ရှိချထားစါး သောက်အမှု တော်ကိုထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော် ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဘိုး ခေါင် လှေပဲ့နင်း ၊ ပဲ့ချိပ်၊ သွေ့ကြီး ၊ တက်စွဲအမှုထမ်း တို့တနှစ်သင့်ရန်ပုံ ငွေ ၄၅၃၆ အကျအထက်အစား သနား မြတ်ခံရသည့်အခွန် တော် ငွေလက်ရှိပယ်များ အနက်ကန် တော်ကန်လှကိုင်း ယာ ပယ် ၂၅၀ အစား ကိုး ခရိုင် မြောင်း ဆုံဆည် ရေ သောက်ပင်း ယ ခေါ် ပယ် ၆၀၊ ကသည်း ခေါ် ပယ် ၄၀၊ ကျီး အိပ်ဥယည် ခေါ် ပယ် ၄၀၊ ခုနစ်ရွာ မိဘုရား စား ဟောင်း ပယ် ၃၊ ဝမ်း ဘလူး ခေါ် ပယ် ၅၊ ထမင်း အိုး တလုံး ခေါ် ပယ် ၅၊ ပြည်ကြီး မွန် တောင်ပြန်ဆက် ပယ် ၁၀၊ ကွမ်း ဆေး ဆည် ရေ သောက်အစား မရှိသိမ်း စု ပယ် ၃၀၊ မင်း ရဲဆည် ရေ သောက်ပယ် ၆၊ မကွရ ၁ မြောင်း ရေ သောက်ပယ် ၃၄၊ နွား တက်ဆည် ရေ သောက်ပယ် ၄၀၊ စုစု ပယ် ၂၂၅ များ ကိုအစား မရှိလွတ်လပ်သည်မှန်လျှင်ဘိုး ခေါင် လှေပဲ့နင်း ၊ ပဲ့ချိပ်၊ သွေ့ကြီး ၊ တက်စွဲအမှုထမ်း တို့ကသနား တော်မြတ်ခံ၍ ချထား

လုပ်စား ထမ်း ရွက် စေ။ သံတော်ဆင့်ဝတ် မြေဝန်မင်း ရွှေ

5 April 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့် နှောင်း တန်ခူး လဆန်း ၁၅ရက် နေ့နား ခံ

ပြောကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(တင် စါရှု)

ရွှေပြည်ဇိုလ်သေနတ်စာရေး သွော်ကြီး အကြပ်အမှုထမ်းတို့ကအစား သနား
တော်ခံရသည့်နန္ဒာတန်ရေသောက်အိဝန်း ငရွှေသီး ၊ ငထွန်းတို့တိုက်နက်နတ်
ခရိုင်ပြွန်၊ မန်ကျည်းပြွန်ရေသောက်ပယ် ၂ ဖဖ ကိုလက်ဝဲ တော်လယ်အုပ်ကတား
ဆီး နှောင့်ရှက်ရှိပါသည်၊ အတား အဆီး အနှောက်အယှက်မရှိအစား သနား
တော်မြတ်ခံပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိနိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ရွှေပြည်
အမှုထမ်းတို့ကိုအစား သနား တော်မူရင်း နန္ဒာတန်ရေသောက်အဝန်း ငရွှေ
သီး ၊ ငထွန်းတို့တိုက်နက်နတ်ခရိုင်ပြွန်၊ မန်းကျည်း ပြွန်ရေသောက်ပယ် ၂ ဖဖ
ကိုအတား အဆီး အနှောက်အယှက်မရှိစေနှင့်၊ ရွှေပြည်အမှုထမ်းတို့ကအစား သ
နား တော်မြတ်ခံ၍ ချထား လုပ်စား ထမ်းရွက်စေ။ သံတော်ဆင့်ဦးညွှန့်ရှေ

5 April 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့် နှောင်းတန်ခူး လဆန်း ၁၅ ရက် နေ့နား ခံ
ပြောကြီး မှူး ထွင်ပြန်။

(တင် စါု)

လက်ဝဲဝင်း သင်ပုတ်ရွာ နေ ဆေး ထိုး အိမ်ထောင်စုံအမှုထမ်း ငတေနီတသူပုန် ငတင်နှင့်လိုက်ပါထမ်း ရွက်သူ ရွာနန်း ရွာမြင်း စုကြီး အမှုထမ်း ငပိန်သား ငကြီး ပိုင်လယ် မြေကိုသိမ်း စုအရာတော်စာရင်း ဆက်သွင်း ရာ ငကြီး ပိုင်လယ်မြေ ပြင်ငကြီး နှမမိဘွား လင်ဖြစ်သည့်အမှုနှင့်ဘိုး ဘပိုင်လယ် မြေ ၁ ဝဲကိုသိမ်း ယူ မပြော မဆိုနိုင်ခဲ့ နေရကြောင်း ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း တမှတ်ဆည် ရေ သောက် ရွာနန်း တိုက်ဆည်း ကြပ် ခေါ်လယ်ဝဲ ၂၂၊ သော်ဖြူ ခေါ် ၅၂၊ မြင်း စာရေး မိ စံ ခေါ် ၁၂၊ ရေတွင်း ဖြိုတိုက် ရွှေပြည် ခေါ် ၃၂၊ စုစုပယ် ၁ ဝဲကိုဘိုး ဘပိုင်မှန် လျှင်အရာ တော်ဆို၍အသိမ်း အယူအ နှောက်အရှက်မရှိ စေနှင့်၊ လက်ဝဲဝင်း အမှုထမ်း ငတေနီက ချထား လုပ်စား ထမ်း ရွက် စေ။ ပန်းတည်း ဝန် ရေး

7 April 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ မြည့် နှောင်း တန်ခူး လပြည့် ကျော် ၂ ရက် နေ့ နား ခံ နေမျိုး မင်း လှ ကျော်သူ တွင်ပြန်။

(တင် ဓါစု)

ယိုး ဒယား ဇာတ်ကြီး အမှုသမ်း လူရွှင်ငစွာ၊ ငချိုသို၊ ငနော်ဇာတို့ကို တောင်
ပြုး ကြီး မြို့စီရင်စုသံရက်ကန်ရွာတပ်မှူး ငတုံး လုပ်နက်ပယ်တလူတကိုယ်လျှင်ဝ၍ကျ
အသီး အနှံနှင့် ၄၍ကိုအစား သနား တော်ခံစေ။

11 April 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့် နှောင်း တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၆ ရက် နေ့နံနက် ခ
နေမြီး မင်း လှ ကျော်သူတွင်ပြန်။

(တင် ဓါရု)

ကိုး ခရိုင်ဆည် ရေ ယောက် ဝေါ်ကြီး မှူး စာရင်း သမန္တလင်း ခေါ်ပယ်ခဲ့ကို
သံတော်ဆင့် ဝေါ်ကြီး မှူး နေမျိုး ကျော်ထင်ရာဇာကအစား သနား တော်ခံ
စေ။ သံတော်ဆင့် ပန်းတည်းဝန်မင်း ရေး

13 April 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ ပြည့် နှောင်း တန်ခူး လပြည့် ကျော် ၇ ရက် နေ့
နား ခံ ပြော့ကြီး မှူး ထွင်ပြန်။
(တင် ဓါစု)

12 April 1879
ပညာရှိတို့ကသက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့်တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၇ ရက် စနေနေ့၊ နေ့ တချက်တီး ကျော် ၇ နာရီ တပါဒ် ၁၀ ဗီဇနာ အချိန်တွင်ဘါနုရာဇာ အမည်ရှိ သော တနင်္ဂနွေဂြိုဟ်မင်း သည်တပေါင်း ဖြစ် သော မိန်ရာသီမှ တန်ခူး ဖြစ် သော မိဿ ရာသီသို့ ပြောင်း ဝင်ပါမည်၊ 14 April 1879 တန်ခူး လပြည့် ကျော် ၉ ရက်တနင်္လာ နေ့ နေ့ ၃ ချက်တီး ကျော် ၁ နာရီ ၃ ပါဒ် ၇ ဗီဇနာ ပြန်ပြည့် ၇ ခရာ အချိန်တွင်အတာ နှစ်သစ် သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ ခုနှစ်သို့တက်ပါမည် (1879)၊ သင်္ကြန် ပြောင်း အချိန်တွင်အ မြောက်သံ ပေး မြို့ ပေး ၍ ရွှေနန်း တော်လွှတ် တော် ဗဟိုဂိုဏ်စင် ဝင်း ဂုံး လေး ရပ် ရွှေဂုံး အနောက် ဂုံး တရား ဂုံး ရွှေမြို့ တော် ဓါတ်တံခါး လေး ရပ် ထောင့်ပြကြီး များ မှာ ညနေ ဒို သံဃာ တော်ရှစ်ပါး ဗိုဟ်ပရိတ် တော်ရွတ်မွန်း ၍ နံနက်ဆွမ်း ကိုလှူဒါန်း ပြီး လျှင်ပရိတ် တော် ရေကိုရှစ်ပါး ပုဏ္ဏား ကိုဖြန်း ပက် စေ၍ ရွှေမြို့ တော် စောင့်ဒိသာ ဇေယနဘ် ရွှေနန်း တော်ရာဇပလ္လင်ဥကင် တော်ထီး ဖြူ တော်ထီး ကြက် တော်ကိုယ် တော် စေါင့် နတ်မှစ၍သိကြား စတု လောကပါလ်သာသနာ တော် စောင့်သမ္မာ ဒေဝနတ်မြတ်တို့ အား လည်း အပရိဟာနိယတရား နှင့်အညီတင်ကြား ပသ တော်မူသင့် ကြောင်း နှင့် ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း သင်္ကြန် ပြောင်း အချိန်တွင်အ မြောက်သံ ပေး မြို့ ပေး ၊ ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည်များ ကိုပြီး ပြေ အောင် စီရင်၊ စေတီပုထိုး ဗော ဓိ ညောင် တော်များ မှာအတာ ညောင် ရေကိုနှစ်စဉ်ဆက်သွင်း မြဲဆက်သွင်း သွန်း လောင်း လှူဒါန်း စေ၊ အခါသုံး ရက်အတွင်း ပြည်သူတို့မှာ ထုံး နနွင်း အိုး မည်း မ သုတ်မလိမ်း မသန့်မပြန့်သည့် ရေများ ကိုမဖြန်း မပက် စေနှင့်၊ အမွှေး အထုံ ရေ ကြည် ရေသန့်များ နှင့်နံနက်ခင်း ညနေခင်း ကိုသာဖြန်း ပက်ကြ စေ။

14 April 1879
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀ ပြည့် နှောင်း တန်ခူး လဆန်း ၉ ရက် နေ့နား ၆ နေမျိုး မင်း လှ ကျော်သူတွင်ပြန်။

(လွှတ်မှတ်၊ ၁၉၇၇၊ စါ ၁၁-၁၂)

မင်္ဂလာအ မြေကွက်အမှုထမ်း လက်ပန်ရွာသူကြီး ငဖိုလ်ကြီး က မင်္ဂလာအ မြေကွက် အမှုထမ်း လူတို့ဘိုး ဘပိုင်ထား မဦး ချလယ်ယာအစွပ်အ ခြေကွက်များ ကိုလုပ်စား ချထား စေ၊ အ မြေကွက်အမှုထမ်း လူတို့ကို ပေး ချသနား တော်မူသည်လုပ် မြေနေ မြေထား မဦး ချ၊ လုပ်ရိုး စွဲပိုင်နယ် မြေများ ကိုနယ်ဝင်နယ်ပါဆို၍ နယ်ရှင်အ ကြီး အအုပ်တို့က အ နှောက်အရှက်အ နှုတ်အယူ မရှိ စေနှင့်အမိန့် တော်အတိုင်း အထက် ဟံသာတမင်း သမီး ပေး ချသနား တော်မူရင်း ကျောက်ဆည် ရေဝင် မြောင်း မ တော်အ ရှေ့ဘက် ဲ ဦ၊ အ နောက်ဘက် ဲ ဦ၊ ငသူသိမ်း စုလယ်မက တော် ခေါ နယ် တွင်း ရှိလယ် မြောဲနှင့်သနား တော်မြတ်ခံရသည့် နေ မြေရွာကိုက်ကျင်း တူး ဆွ လုပ် ဆောင်သည့်လယ်ပယ်ယာခြံ မြေများ ကိုခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက်သုံးဆယ်မြို့ စား ဟောင်း ကိုယ်လုပ်မယား မိ ရေသမီး မိပု၊ ညီမ မိခင်တို့တသိမ်း ယူ နှောက် ရှက်ခံ နေရသည်ဖြစ်ပါ၍အ နှောက်အရှက်မရှိပါ စေရအထက်အမိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ချထား လုပ်စား ပါရမည့်အ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အ တိုင်း မင်္ဂလာအ မြေကွက်အမှုထမ်း လူတို့ကို ပေး ချသနား တော်မူသည့်ဘိုး ဘထား မဦး ချလယ်ယာဉယည်ခြံ မြေ နေ မြေရွာ များ နှင့်တသံတမင်း သမီး စား ဟောင်း ကျောက်ဆည် ရေဝင် မြောင်း မ တော်အ ရှေ့ဘက် ဲ ဦ၊ အ နောက်ဘက် ဲ ဦ၊ ငသူ သိမ်း စုလယ်မက တော် ခေါ နယ်တွင်း ရှိလယ် မြောဲများ ကိုသုံး ဆယ်မြို့စား ဟောင်း ကိုယ်လုပ်မယား မိ ရေသမီး မိပု၊ ညီမ မိခင်တို့တအ နှောက်အရှက်မရှိ စေနှင့်မင်္ဂ လာအ မြေကွက်အမှုထမ်း လက်ပံရွာသူကြီး ငဖိုလ်ကြီး ကအထက်အမိန့် တော်အတိုင်း ချ ထား စား သောက်ထမ်း ရွက် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခုတန်ခူး လပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် နေ့ နား ခံ ပြော့ကြီး (17 April 1879) မှူး တွင်ပြန်။

(တင် ဓါတု)

မြင်း စုကြီး ရှမ်း မြင်း လက်ရှိလူ ၃၃၂ ပြင်အကျိုး တော်ဖြစ်တိုး တကိထမ်း ရှက်
လူ ၁၆၉ တို့ကို တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်နယ်အစား မရှိလွှတ်လပ်သည့်ပယ်ကစား ယူ
ထမ်း ရှက်ပါစေရမည့်အကြောင်း နှင့်စာရင်း ရန်ထား ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း
ရှမ်း မြင်း စာရေး ကြီး တကိုယ်လျှင် ၄ဝဲကျစား သင့်ပယ် ၄ဝဲ၊ တပ်မှူး တကိုယ်လျှင်
၃ဝဲကျစား သင့်ပယ် ၃ဝဲ၊ သွေးကြီး ၂၊ တကိုယ်လျှင် ၂ဝဲကျစား သင့်ပယ် ၄ဝဲ၊ မြင်း
ခေါင်း ၅ တကိုယ်လျှင် ၂ဝဲကျစား သင့်ပယ် ၁၀ဝဲ၊ မြင်း စီး ၄၃ တကိုယ်လျှင် ၁ဝဲကျ
စား သင့်ပယ် ၆၄ဝဲ၊ အမှုထမ်း ၁၁၇ တကိုယ် ၁ဝဲကျစား သင့်ပယ် ၁၁၇ဝဲ၊ စုစု
အမှုထမ်း လူ ၁၆၉ စား သင့်ပယ် ၂၀၂ဝဲကို တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်နယ်တွင်း ရှိအ
စား လွှတ်လပ်သည့်ပယ်ကသနား တော်ခံ စေ။ သံ တော်ဆင့်စာ ရေး ကြီး ရွှေ
ထဏ္ဍရာဇ် ၁၂၄၁ ခုကဆုန်လဆန်း ၅ ရက် နေ့နား [24. April 1879] ခံ နေ ချုံး စည်သူ
ကျော် ခေါင်ထွင်ပြန်။
(တင် ဓါရု)

ဝန် ထောက် ပေါက်မြှိုင်မြို့စား ထွက်တိုင်း ရ လှေအုပ်မင်း ကြီး မင်း လှမဟာ
မင်း တစ် ကျော်ကထွက်တိုင်း ရ လှေ တော်အမှုထမ်း တို့မှာ ခမည်း တော်ပဉ္စမ
သင်္ဂါယနာတင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား လက်ထက် တော်က စ၍ဘုရား ရွှေလက်ထက်
တော်တိုင်အမိန့် တော်မြွက်နှင့်အစား သနား တော်မြွက်ခံရသည်အဝမြို့အရာ တော်
ကျွန်း ၊ ကျွန်က လေး ၊ မြစ် ပေါက်ကန်ကျအခွန် တော် ငွေရရဝ ၁အနက်အထက်အရာ
တော်အုပ်နှင့် မြေတိုင် တောကဲတို့ ကောက်ခံယူ ငွေရ၄၀ဂပြင်ကျန် ငွေ၂၉၃ကိုသာ
လှေ တော်အမှုထမ်း တို့မှာ ရယူသုံး စား ထမ်း ရွက်ရသည်ဖြစ်ပါ၍ (သက္ကရာဇ်)
1878
၁၂၄၀ပြည့် မရကျန် ငွေ၄၅၉၃ကို မြေတိုင် တောကဲတို့မှာ တောင်း ရသိုင်
ရာဝန်စာ ရေး တို့ထံ ပေး ဆောင်ရ ကြောင်း နှင့် ပြောဆိုမရကျန်ရှိသည်ဖြစ်
1878
ပါသော ကြောင့် (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့် ထွက်ကျန် ငွေ၄၅၉၃များ ကိုစပါး
တော်ဖြစ် စေ ငွေ တော်ဖြစ် စေသင့်ရာသနား တော်မြွက်ခံပြီး လျှင် (သက္ကရာဇ်)
1879
၁၂၄၁ခု မှာ လှေ ထော်တက်ဖွဲ့အမှုထမ်း ရှိရင်း လူ၅ဖြပြင်၄၄တို့ တက်လူ၁၀၀
ပြည့်မှီ အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစု ထေး တော်ထိုး မှတ်၍ အဝမြို့အရာ တော်ကျွန်း ၊ ကျွန်း
က လေး ၊ မြစ် ပေါက်တန်ကျ ၊ နန္ဒင်း ဘို ၊ သမ္မန်ကျွန်း ၊ အစွတ်အ ခြောက်အခွန် ငွေ
များ ကိုအကွဲအပြား အနှုတ်အယူ မရှိပါစေရထွက်တိုင်း ရ လှေ တော် ထောင်ကဲအဝမြို့
အရာ တော်အုပ်ကအုပ်ထိန်း ကောက်ခံအမှုထမ်း တို့ကိုရန်ပုံ အကျနှုတ် ပေး သနား
တော်မြွက်ခံ၍ထမ်း ရွက်ပါစေရမည်အ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အ
တိုင်း ထွက်တိုင်း ရ လှေအမှုထမ်း တို့အစား သနား တော်မြွက်ခံရရင်း ကျွန်း ခွန်
1878
ငွေက (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၀ပြည့် အထွက်မရကျန် ငွေတို့သင့်ရာသနား တော်မြွက်
1879
ခံ စေပြီး လျှင် (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ခု တစ၍အဝမြို့အရာ တော်ကျွန်း ၊ ကျွန်းက
လေး ၊ မြစ် ပေါက်ကန်ကျ ၊ နန္ဒင်း ဘို ၊ သမ္မန်ကျွန်း ၊ အစွတ်အ ခြောက်အခွန် ငွေ
များ ကိုအနှုတ်အယူအကွဲအပြား မရှိ စေနှင့် ၊ ထွက်တိုင်း ရ လှေအမှုထမ်း တို့ကအစား
သနား တော်ခံ စေ ၊ လှေအမှုတမ်း တို့အစား သနား တော်မြွက်ခံရသည်ကျွန်း ခွန်
အစွတ်အ ခြောက်ခွန်များ ကိုလည်း အဝမြို့အရာ တော်အုပ်ကအုပ်ထိန်း ကောက်ခံ လှေ
အမှုထမ်း တို့သို့ရန်ပုံအကျနှုတ် ပေး သနား တော်မြွက်ခံ စေ၍ ပို ငွေကိုဆိုင်ရာဆက်
သွင်း ထမ်း ရွက် စေပြီး လျှင်ထွက်တိုင်း ရ လှေထမ်း ရင်း လူ၅ဖြပြင်၄၄တို့ တက်၍

လူ ၁၀၀ ပြည့်မိ အောင်ဘွဲ့စည်း ဆေး ထိုး မှတ်ထမ်း ရွက် စေ။ သံတော်ဆင့်မင်း ကျော် ဇေယသင်္ခယာ ရေး

29 April 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့ နံ ၁း ခ ပြေ ၁ ကြိုး မှူး ထွင်ပြန်။

(တင် ဓါတု)

သူ့ရဲ့ အခေါက်ကင်း ဗညား တပ်၊ ရွှေ ကျောင်း တပ်မှူး ၊ သွေးကြီး အကြပ်တို့က
အစုအမှုထမ်း တို့စား ဆောက်ထမ်း ရွက်ရန်လယ်ယာကိုင်း ကျွန်း အစွတ်အခြောက်
များ ကိုစာရင်း ဆက်သွင်း ရာပါလက်ဝဲ တော်နယ်ရှိမန်ကျီး ပင်စောက်ရွာအ
နောက်မိဘူး သိမ်း စုပယ်၆ဲ၊ တာတိုင်း ကုန်း ခေါ်ပယ်၃ဝဲ၊ ကျွဲရေကုန်း ရွာရှိ
ကျွေး ကြား ခေါ်ပယ်၃ဝဲ၊ နတ်ခရိုင်မှုန် တောင်ဘက်ရှိမိဘဲသိမ်း စုပယ်၁ဝဲ၊ င
ချင်း သိမ်း စု၅ဲ၊ မကျည်း ပင်စောက်ရွာအ နောက်မိဘဲ၊ ငချင်း သိမ်း စုပယ်
၂ဝဲ၊ ၆စုပယ်၀၀၄၊ ကွပ်ရွာမြို့နယ် ရွှေ ကျောင်း ရွာအနောက်သူ့ရဲ့စား ဟောင်း
ဒေါကလပ်ဇောတ်ကိုင်း ပယ်၈ဲ၊ မုရင်း အသွယ် ခေါ်ရဲ၊ င ရော ခေါင်း ပိုင်း၁ဝဲ၊
၃စုပယ်၂၅ဲ၊ မဏ္ဍရာမြို့နယ်သရက်တန်ရွာရှိသူကြီး င ရွှေ မောင်၊ ငလက်တို့ဆက်
ရေလဲခြံကြက်သွန်ခြံ တော်၂ရပ်ပယ်ဘွဲ၊ စုစုပယ်၁၃ဝဲလယ်ခြံ မြေရပ်များ ကိုအ
စား သနား တော်မြတ်ခံရသည်နှင့်အညီအငြိမ်အဝပ်လက်ရှိချထား လုပ်စား ထမ်း
ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိနိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း လက်ဝဲ တော်နယ်
တွင်း ရှိမန်ကျည်း ပင်စောက်ရွာအ နောက်မိဘူး သိမ်း စုပယ်၆ဲ၊ တာတိုင်း ကုန်း
ခေါ်ပယ်၃ဝဲ၊ ကျွဲရေကုန်း ရွာရှိကျွေး ကြား ခေါ်ပယ်၃ဝဲ၊ နတ်ခရိုင်မြွန် တောင်
ဘက်ရှိမိဘဲသိမ်း စုပယ်၁ဝဲ၊ ငချင်း သိမ်း စု၅ဲ၊ မန်ကျည်း ပင်စောက်ရွာအနောက်
တရပ်မိဘငချင်း သိမ်း စုပယ်၂ဝဲ၊ ၆စုပယ်၁ဝ၄ဲ၊ ကွပ်ရွာမြို့နယ် ရွှေ ကျောင်း
ရွာအနောက်သူ့ရဲ့စား ဟောင်း ဒေါကလပ်ဇောတ်ကိုင်း ပယ်၈ဲ၊ မုရင်း အသွယ်
ခေါ်ရဲ၊ င ရော ခေါင်း ပိုင်၁ဝဲ၊ ၃စုဝယ်၂၅ဲ၊ မဏ္ဍရာမြို့နယ်သရက်ကန်ရွာရှိ
သူကြီး င ရွှေ မောင်ငလက်တို့ဆက် ရေလဲခြံကြက်သွန်ခြံ တော်၂ရပ်ဲ၊ စုစုပယ်၁၃ဝဲ
လယ်ခြံ မြေရပ်များ ကိုသူ့ရဲ့အစု အခေါက်ကင်း ဗညား တပ် ရွှေ ကျောင်း တပ်၊ တပ်
မှူး သွေးကြီး အကြပ်အစုအမှုထမ်း တို့ကိုအစား သနား တော်မူရင်း အတိုင်း ချ
ထား လုပ်စား ထမ်း ရွက် စေ။ သံတော်ဆင့်အ ဝေး ကျော်ဝန်မင်း ရွှေ

30 April 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ခုကဆုန်လဆန်း ၁၁ရက်နေ့နား ခ နေ မျိုး မင်း
တင်ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

(ဘင် စါစု)

အချုပ်ဝန်မင်း လှမင်း တင်သီဟသူကမင်္ဂလာကျိုင်း တော်ယက်အဖြောင့်အမှုထမ်း
လုတို့မှာ တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်နယ် စောလှမြို့စီရင်စုနွား တက်ဆည်၊ ကတူး မြောင်း
ရေသောက်လုပ် မြေနေမြေပေး ချသနား တော်မူသည့်ပယ် ၅ ဝဲကို (သက္ကရာဇ်)
၁၂၃၀ပြည့် အမှုထမ်းတို့နည်း ပြန်ဆက်ရသည်ဖြစ်ပါ၍အထက် ပေး 1868 ချ
သနား တော်မူရင်းတိုင်း သနားတော်မြတ်ခံပြီး လှိုင်လုပ်ကိုင်စား သောက်
ထမ်းရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အစား မ
ရှိလွတ်လပ်သည်မှန်လျှင် တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်နယ် စောလှမြို့စီရင်စုနွား တက်ဆည်
ကတူး မြောင်း ရေသောက်ပယ် ၅ ဝဲကိုမင်္ဂလာကျိုင်း တော်ယက်အဖြောင့်အမှုထမ်း
သွေးကြီး င ကေနှင့်လူ ၁၀ တို့ကသနား တော်မြတ်ခံ၍ချထား လုပ်စား ထမ်း ရွက်
စေ။ သံတော်ဆင့်ပန်းတည်း ဝန်မင်း ရွှေ

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ခုကဆုန်လဆန်း ၁၃ရက်နေ့ 2 May 1879 နံနက် ခံနေမှီး စည်သူ
ကျော်ခေါင်ထွင်ပြန်။

(တင် စါစု)

ပုံတိုင် ပွဲတော်အမှုထမ်းကြီး ငယ်တစုတို့ကဝဲ့နင်း ငသာပုံအစု ပေါ်တွင် ကြေး
ငွေပိုမိုစား ယူသော ကြောင့်ထွက်စစ်ရှင်း လင်း မည်ရှိရာငသာပုံက ကြေး ငွေ
များ ကိုမရှင်း မလင်း မပြောမဆိုပါနှင့်၊ ကျေး ရွာ ပေါ်တွင်ပဲ့နင်း ပြုလုပ်
မထမ်း မရွက်လို ကြောင်း ကိုဆိုင်ရာစား ထော်ဝန် ရှေ့အမှုထမ်း တို့ကိုအရာလွှဲ
အပ်ရှိပါသော ကြောင့်ပဲ့နင်း ဟောင်း ငသာပုံစားရင်း ပယ်၃ဝဲလက်ရှိပွဲတော်
ခေါင်း စား ပယ်၂ဝဲ၊ ၂စုပယ်၅ဝဲများ ကိုအစား သနား တော်မြတ်ခံ၍အမှု
ထမ်း တို့သဘောကြိုက်ညီသူလက်ရှိပွဲတော် ခေါင်း နေမျိုး ဂုတင်သိဒ္ဓိဆင့်ဆိုရာနာ
ခံထမ်း ရွက်ပါရမည့်အ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငသာပုံ
ကိုပဲ့နင်း အရာတနှုတ်၊ ပွဲတော် ခေါင်း နေမျိုး ဂုတင်သိဒ္ဓိစားရင်း ပယ်၂ဝဲ၊
ငသာပုံစာရင်း ပယ်၃ဝဲ၊ ၂စု၅ဝဲများ ကိုပွဲတော် ခေါင်း နေမျိုး ဂုတင်သိဒ္ဓိ
ကအစား သနား ထော်မြတ်ခံ၍ မုံတိုင်ပွဲတော်အမှုထမ်း လုတို့ကိုအုပ်သိန်း ဆင့်ဆို
စေ။

5 May 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့နား ခံ နေမျိုး
မင်း လှ ကျော်သူတွင်ပြန်။
(တင် စါစု)

နို့တောင်ရွှေခဲလှေတော်ပဲ့နင်း ပဲ့ချိပ်သွေံကြီး တက်စွဲအမှုထမ်း တို့ကခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက် တော်အစား သနား တော်မြှတ်ခံရရင်း အာလောင် အနောက်ဘက် ညောင်ပင်သာရွာ၊ တိမ်ကုန်း ရွာကျွန်း ပယ်မြေများ ကိုဆင် ဝန်ဟောင်း ငနောကဆင်အမှုထမ်း တို့စား မြေဆို၍အမိန့် တော်မြှတ်ခံယူအ စား လစ်လပ်ရှိသည်ဖြစ်ပါသော ကြောင့်အထက်သနား တော်မြှတ်ခံရရင်း အာ လောင်အနောက်ဘက် ညောင်ပင်သာရွာ၊ တိန်ကုန်း ရွာကျွန်း ပယ်မြေများ ကို လက်ရှိချထား စား သောက်အမှု တော်ကိုထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိနိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အာလောင်အနောက်ဘက် ညောင်သာရွာ၊ မှူး တိန် ကုန်း ရွာကျွန်း ပယ်မြေများ ကိုဆင်အမှုထမ်း တို့ကအနှောက်အရှက်မရှိ စေနှင့်၊ သင့်ရာလဲလှယ်အစား သနား တော်မြှတ်ခံ စေ၍ နို့တောင်ရွှေခဲ လှေအမှုထမ်း တို့ ကခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက် ပေး ချသနား တော်မူသည့်အမိန့် တော်အတိုင်း လက်ရှိချထား စား သောက်ထမ်း ရွက် စေ။

8 May 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့နား ခံ နေမျိုး မင်းတင်ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

(ထင် ဓါစု)

10 May 1879

သက္ကရာဇ်၁၂၄၁ခုကဆုန်လပြည့်ကျော်၆ရက်နေ့ တောင်နန်း တော်တွင်ဆင်ဝန်မဟာမင်း လှမင်း ခေါင်ကဆင်ဝန် ထောက်တို့မှာ သေနတ်စာရေး တို့နည်း ဆင်စာချီတို့မှာ သေနတ်အစုတပ်မှူး တို့နည်း ထား စွဲကိုင်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်အမိန့်တော်ခံရာ ပေး အပ်စွဲကိုင်စေဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ငွက်ရသည်ကိုယ် တော်ဆင့်နေမျိုး စည်သူ ကျော်ထင်နှင့်စုံညီယ် တော်ဆင့်စာရေး ကြီး နေမျိုး မင်း လှစည်သူမှတ်သား ချက်၊ ထိုအခါမှစ၍ဘုရား ရွှေလက်ထက် တော်မှာ ရွှေး အစဉ်ထုံး စံအတိုင်း ဆင်စာချီတို့သို့ ရွှေထား စွဲကိုင်ရန် ပေး တော်မူသည်၊ ဆင်ဝန် ထောက်တို့ကို သေနတ်စာရေး တို့နည်း ဆင်စာချီတို့ကို သေနတ်အစုတပ်မှူး တို့နည်း ဆောင်း ထီး သနား တော်ခံစေ။

11 May 1879

(သက္ကရာဇ်)၁၂၄၁ခုကဆုန်လပြည့်ကျော်ရက်နေ့နား ခံပြေ့ကြိုး မှူး ပဟာမင်း ကျော်မင်း တင်ထွင်မြန်။

(သုဂိယတွဲ---မှတ်---၊---၊---၊ ၈၆၁)

ကျွန်တော်မျိုး မမိကြီး ကမဏ္ဍရာမြို့စီရင်စုဝန်း ကျင်ကြီး အတွင်း ရှင်မင်း ထွေး ထွက်မြေ၊ သင်ပုတ်စား ခေါ်လယ်ပယ်၂၀ဲကိုခံမည်း တော်ဘုရား အမိန့်တော် မြွက်နှင့်အစား သနား တော်မြွက်ခံရသည်ဖြစ်ပါ၍ထပ်မံသနား တော်မြွက်ခံပါရ မည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မဏ္ဍရာမြို့စီရင်စုဝန်း ကျင်ကြီး တွင်း ပါရှင်မင်း ထွေး ထွက်မြေ၊ သင်ပုတ်စား ခေါ်လယ်ပယ်၂၀ဲကိုကျွန် တော်မျိုး မမိကြီး အစား သနား တော်ခံစေ။ သံတော်ဆင့်အဝေး ကျိုဝန်မင်း ရေး

13 May 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ခုတဆုန်လပြည့်ကျော်၉ရက်နေ့နံနက်ခံနေမျိုး မင်း လှကျော်သူတွင်ပြန်။

(တင် ဝါစု)

လက်သုံး တော်အတ္တပါတ်မြင်း ဝန် ညောင်ပင်မြို့စား မင်းလှမင်း ခေါင်ကျော်
တင်ကအတ္တပါတ်မြင်း ၆ ခေါင်း တပ်၊ ကန် တော်တပ်၊ ၄ ခေါင်း တပ်အမှုထမ်း တို့
စာရင်း ဆက်သွင်း ရာပါစား ဟောင်း စား ပုံမင်း ရဲဆည် ရေ သောက်တမ
ရေ ခေါပယ် ၁ ဝဲ၊ နတ်ရင်း ခေါပယ် ၁ ဝဲ၊ ပုဂံ ခေါပယ် ၁ ဝဲ၊ တောက်ရွာ
ခေါပယ် ၁ ဝဲ၊ တင်း ကုတ် ခေါပယ် ၂ ဝဲ၊ မိုး ကြိုး ခေါပယ် ၄ဲ ၂၊ ငါး ရာ ခေါ
ပယ် ၅ဲ၊ ဆင်တိုင်း ရွာနား ရှိလက်တန်း ရှည် ခေါပယ် ၁ ဝဲ၊ တမုတ်ဆည် ရေ သောက်
ပွတ်တိုင်ရွာနား ရှိ မြေ့ ပွေး ခေါပယ် ၅ဲ၊ ပေါက်ငူ ခေါပယ် ၅ဲ၊ ကျောင်း ရာ
ခေါပယ် ၅ဲ၊ ကွမ်း ဆေး ဆည် ရေ သောက်တစိုး ရွာနား ရှိခြံရင်း ကျောင်း
ရင်း ခေါပယ် ၁၅ဲ၊ တနောင်း ပင်လှရွာနား ရှိကျွန်း ပင်ခံလယ် ခေါပယ်
၁ ဝဲ၊ နွား တက်ဆည် ရေ သောက် ကျေး စီရွာအနောက်ရှိမြကုန်း လှေပြန်ဆက်
ပယ် ၄ ဝဲ၊ ဆီး တောဆည် ရေ သောက်ကြက်မျှား ကာ ပေး ပယ် ၁၅ဲ၊ ၄င်း ရွာ
နား ရှိထူး ခေါပယ် ၂ ဝဲ၊ စည့်ကိုင်ရွာရှိမုရိုး ပင် ခေါပယ် ၃ဲ၊ လက်ဝဲကင်း
ရွာရှိတရုဝ်သကြား ချက် ခေါပယ် ၂ ဥဲ၊ ကုက္ကိုရင်း ခေါပယ် ၅ဲ၊ မြောင်း ဆုံဆည်
ရေ သောက်ဝန်း သိုရွာပတ်လည်ရှိပယ် ၉ဲ၊ ၄င်းချုံနှိုး ရှိမဲဇာ ခေါပယ် ၃ဲ ၂၊ ၄င်း
ရွာနား ရှိလက်ပံ ခေါပယ် ၃ဲ ၂၊ စုစုပယ် ၂၄ ရဲ ၂ ကိုဝင်း လှေအမှုထမ်း တို့ကတား
ဆီး နှောက်ရှက်ရှိသည်ဖြစ်ပါသော ကြောင့်စာရင်း ဆက်သွင်း ရာပါစား ဟောင်း
စား ပုံပယ်ဖြစ်ပါ၍အတား အဆီး အနှောက်အရှက်မရှိပါစေရချထား လုပ်စား
ထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ကိုး ခရိုင်
နယ်မင်း ရဲဆည် ရေ သောက်တမရေ ခေါပယ် ၁ ဝဲ၊ နတ်ရင်း ခေါပယ် ၁ ဝဲ၊
ပုဂံ ခေါပယ် ၁ ဝဲ၊ ထောက်ရွာ ခေါပယ် ၁ ဝဲ၊ တင်း ကုတ် ခေါပယ် ၂ ဝဲ၊ မိုး
ကြိုး ခေါပယ် ၄ဲ ၂၊ ငါး ရာ ခေါပယ် ၅ဲ၊ ဆင်တိုင်း ရွာနား ရှိလက်တန်း ရှည်
ခေါပယ် ၁ ဝဲ၊ တမုတ်ဆည် ရေ သောက်ပွတ်တိုင်ရွာနား ရှိ မြေ့ ပွေး ခေါပယ်
၅ဲ၊ ပေါက်ငူပယ် ၅ဲ၊ ကျောင်း ရာ ခေါပယ် ၅ဲ၊ ကွမ်း ဆေး ဆည် ရေ သောက်တ
စိုး ရွာနား ရှိခြံရင်း ကျောင်း ရင်း ခေါပယ် ၁၅ဲ၊ တနောင်း ပင်လှရွာ
နား ရှိကျွန်း ပင်ခံလယ် ခေါပယ် ၁ ဝဲ၊ နွား တက်ဆည် ရေ သောက် ကျေး စီရွာ
အနောက်ရှိမြကုန်း လှေပြန်ဆက်ပယ် ၄ ဝဲ၊ ဆီး တောဆည် ရေ သောက်ကြက်မျှား

ကာ ပေး ပယ် ၁၅၊ ငှင်း ရွာနား ရှိထူး ခေါ်ပယ် ၂၀၊ စည့်ကိုင်ရွာရှိမုရိုး
ဝင်ခေါ်ပယ် ၃၊ သက်ဝဲကင်း ရွာရှိတရုပ်သကြား ချက် ခေါ်ပယ် ၂၉၊ ကုက္ကိုရင်း
ခေါ်ပယ် ၅၊ မြောင်း ဆုံဆည် ရေ သောက်ဝန်း သို့ရွာ ပတ်လည်ရှိပယ် ၉၊ ငှင်း
ရွာနား ရှိမဲဇာ ခေါ်ပယ် ၃၂၊ ငှင်း ရွာနား ရှိလက်ပံ ခေါ်ပယ် ၃၂၊ အစုစု
ပယ် ၂၄၇ ၂ကိုအထက်အစား သနား တော်မူသည့်စား ဟောင်း ပယ်မှန်လျှင်
ဝင်း အစု လှေအစုအမှုထမ်း တို့ကအတား အသီး အနှောက်အယှက်မရှိ စေနှင့်အဏ္ဏ
ပါတ်မြင်း ၆ ခေါင်း တပ်၊ ကန် တော်ကပ်၊ ၄ ခေါင်း တပ်အမှုထမ်း တို့က ချထား
လုပ်စား ဆမ်း ရွက် စေ။ သံ တော်ဆင့် ရွှေ ကျောင်း တပ်အုပ် ရွှေ

16 May 1879

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နား ခံ နေမျိုး
မင်း တင်ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

(တင် ဓါစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအရှင်ဆဒ္ဒန်ဆင် မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အရှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
(အမိန့်ရှိသည်)သံ တော်ဆင့်အ ဝေး ကျိုဝန်မယား ကို ရွှေသွယ် နေရာ နေ စေ
သနား တော်မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ ခုနယုန်လဆန်း ၁၀ရက်ကြာသပတေး နေ့ 29 May 1879

(နန်း ဘိ ၁၉ရ၅၊ ၈၂၅)

ငဆဝ်၊ ငစံငြိမ်း ၊ ငဘိုး ဆောင်၊ ငဘိုး ဝတို့က ဃော ချောင်း ၊ စလင်း
ချောင်း ၊ မုန်း ချောင်း ၊ မာန်း ချောင်း ဝဲယာ များ နှင့်တရုပ်မြို့ပုခန်း
ကြီး မြို့က အောက်မလွန်သရက် မြေထဲထိမင်း တုံး တောင်စဉ်ခုနစ်ခရိုင်ပါမြစ်စဉ်
ဝဲယာမြို့ ရွာ အတွင်း အခွန် တော် ငွေဆက်သွင်း ခုတ်လုပ်သည့်သစ်ပျဉ်များ ကို
ချန်လှပ်၍ ချန်ထွက်ရှိသည့်ကျ ရောက်သည့်သစ်ပျဉ်၊ ရှား ၊ ဝါ၊ နီပါး ဆေး ၊ ပြောင်း
ဘူး ဘက်၊ ဝါး ၊ သက်ငယ်၊ ပုရပိုက်၊ ကန့်ကူ၊ သာ ရေမျိုး စုံ၊ ဆီး ၊ မန်ကျည်း ကုန်
များ နှင့်သစ် တောအ သေး အ ကောက်၊ သက်ဝင်ရာကုန်များ ကိုဥပ ဒေ တော်
ပေး အပ်သည့်အတိုင်း ပိုမို ကောက်ခံ မရှိတနှစ်လျှင်အထက်ထမ်း ရင်း အခွန် တော်
ငွေ ၄၀၀၀တွင် ၆၀၀၀တိုး ၍ ၂ စုအခွန် တော် ငွေ ၁၀၀၀၀အကျသုံး လတကြိမ်ဆိုင်
ရာဆက်သွင်း ထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း
သစ် တော်အ သေး ကောက်ဘက်ဝင်ရာပါရန်များ ကိုငဆင်၊ ငစံငြိမ်း ၊ င တော၊
ငဘိုး ဆောင်၊ ငဘိုး ဝတို့ကဥပ ဒေ ပေး အပ်သည့်အတိုင်း ပိုမိုမရှိ ကောက်ခံပြီး
လျှင်ထမ်း ရင်း အခွန် တော် ငွေ ၄၀၀၀တွင် ၆၀၀၀တိုး ၍တနှစ်လျှင်အခွန် တော်
ငွေ ၁၀၀၀၀အကျသုံး လတကြိမ်ဆက်သွင်း ထမ်း ရွက် စေ။

14 February 1880

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၆ရက် နေ့နား ခဲပြော့ကြီး မှူး
မဟာမင်းကျော်မင်း ထင်ထွင်ပြန်။
(ရွှေဘို ကျောက်ကါတိုက် စါစု)

သုံး ဆယ်မြို့နယ်တွင်း ရှိ ဈေး ပွဲကင်း ကူး တို့ကြည်း ကင်း တဆယ့်နှစ်ရပ်အ ကောက် အုပ်င ရွှေသီး ကသုံး ဆယ်မြို့နယ်တွင်း ရှိ ဈေး ပွဲကင်း ကူး တို့များ နှင့်ကြည်း ကင်း တဆယ့်နှစ်ရပ်အခွန် တော် ကောက်ခံဆက်သွင်း ထမ်း ရွက်ရန်ရှိသည်များ ကိုတနှစ် လျှင်အခွန် တော် ငွေ ၄၀၀၀၀အကျတလသင့်အခွန် တော် ငွေ ၃၃၃၃ကိုလ စဉ်ဆက် သွင်း ထမ်း ရွက်ရှိသည်အတွင်း သုံး ဆယ်မြို့နယ်တွင်း ရှိ ဈေး ပွဲကင်း ကူး တို့ကြည်း ကင်း တဆယ့်နှစ်ရပ်များ မှာမြဝ်း လား နွား ဝန်တင် ခြေလျှင်ပုခုံး ထမ်း တို့ တင် ဆောင် ရောင်း ဝယ်သည့်ကုန်များ နှင့်သုံး ဆယ်မြို့နယ်ဘုရား ပွဲနတ်ပွဲ ဈေး များ ကိုအထက် ကောက်ခံမြဲထုံး စံရှိသည်နှင့်အညီ ကောက်ခံရာမြို့ရွာနယ်ရှင်အကြီး အအုပ်တို့ကတား ဆီး နှောက်ယှက်ရှိပါသည်၊ အတား အဆီး အ နှောက်အယှက်အနှုတ် အယူအကွဲအပြား မရှိပါစေရ၊ အထက် ကောက်ခံဆက်သွင်း မြဲ ကောက်ခံဆက်သွင်း ထမ်း ရွက်ပါရမည့်အ ကြောင်း နှင့်ရှိနိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ခြေလျှင် ပုခုံထမ်း ကောက်ခံရန်ရှိသည်များ ကိုအကွဲအပြား အ နှောက်အယှက်အတား အဆီး အနှုတ်အယူမရှိ စေနှင့်၊ အ ကောက်အုပ်င ရွှေသီး က ကောက်ခံမြဲ ကောက်ခံဆက်သွင်း ထမ်း ရွက် စေ။

17 February 1880

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၉ရက် နေ့နံ နား ခ် ပြောကြား မှူး မတာ မင်း ကျော်မင်း ထင်တွင်ပြန်။

(ရွှေဘို ကျောက်ကါတိုက် ၀ါစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသျှင်ဆင်ဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အရှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး တုရား
26 February 1880
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ ခုတပေါင်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် ၁ နေ့ ငလှမို : ကိုဆောမြို့သူကြီး
ခန့်၊ ငလှမို : တအသည်ငယ်သား တို့အမှုတော်ကိုထမ်း ကုန်၍လုပ်စား ကိုင်စား
စီး ပွါး ဖြစ် အောင်မစစီရင်၊ ဆောမြို့ကျေး ရွာအစီရင်သူကြီး ခေါင်း အကြီး
အသည်အလါဝင် နေကပ်ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ ဆောမြို့သူကြီး ငလှမို : က ဆော
1783
မြို့ကျေး ရွာကို ဘေး ငစာ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု (၁၁) ၆၄ ခုစစ်တမ်း စာ
1802
ရင်း ဆက်သွင်း ကြီး စိုး ပါသည်၊ မင်္ဂလျှင်ဘိုး ငပေသီး ၊ ဘင ရွှေသိမ်း တို့ဆက်ခ
ကြီး စိုး သည့်အတွင်း ဘထွေး ငရွှေမင်း ကအမိန့်တော်ခံယူကြီး စိုး ပါသည်၊ အ
ဂိုး သား မြေး မှန်သည်နှင့်အညီဆက်ခံကြီး စိုး ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ
တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငရွှေမင်း ကို ဆောမြို့သူကြီး (အရာကနှုတ်၊ ငလှမိုး
ကို ဆောမြို့သူကြီး) ခန့်ထား စီရင် စေသည်၊ ငလှမိုး ဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ရွက်
ကြရမည်၊ မြို့သူကြီး ငလှမိုး လည်း ကြီး စိုး စီရင်စုမြို့ကျေး ရွာနယ်မြေများ ကို
စည်ပင်သာယာဖြစ်ထွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်ထား ကျရောက်
သည့်မင်း မှုတော်ရပ်များ ကိုဆိုင်ရာမြို့ဝုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ၍အမိန့်တော်မြတ်
ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်၊ ဝန်မင်း များ စာ၊
ဆောမြို့ကျေး ရွာအစီရင်သူကြီး ခေါင်း အကြီး အသည်အလါဝင် နေကပ်ပါး ကြေး
ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ ဆောမြို့သူကြီး ငလှမိုး က ဆောမြို့ကျေး ရွာများ ကို ဘေး ငစာ
1783
(သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု (၁၁) ၆၄ ခုစစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ကြီး စိုး ပါ
1802
သည်၊ မင်္ဂလျှင်ဘိုး ငပေသီး ၊ ဘင ရွှေသိမ်း တို့ဆက်ခံကြီး စိုး သည့်အတွင်း ဘထွေး
ငရွှေမင်း ကအမိန့်တော်ခံယူကြီး စိုး ပါသည်၊ အဂိုး သား မြေး မှန်သည်နှင့်အညီ
ဆက်ခံကြီး စိုး ပါရမည့်အကြောင်း ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငရွှေမင်း
ကို ဆောမြို့သူကြီး အရာကနှုတ်၊ ငလှမိုး ကို ဆောမြို့သူကြီး ခန့်၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ ခု
9 March 1879
တပေါင်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ဘုရား အိမ်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်
အတိုင်း ငရွှေမင်း ကို ဆောမြို့သူကြီး အရာကနှုတ်ပြီး လျှင်ငလှမိုး ကိုတံဆိပ်စာချွန်
အရအသည်ဝန်စာ ပေး အပ် ဆောမြို့သူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေသည်၊

မြို့သူကြီး ငလှမိုး ဆင့်ဆိုရာနာခံထမ်း ရွက်ကြရမည်၊ မြို့သူကြီး ငလှမိုး လည်း ကြိုး
စိုး စီရင်စု ကျေး ရွာနယ် မြေများ ကိုစည်ပင်သာယာဖြစ်ထွန်း အောင်သိမ်း
သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်ထား ကျရောက်သည့်မင်း မှုတော်ရပ်များ ကိုဆိုင်ရာ
မြို့ဝုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ၍အမိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြိုး စိုး
ဆောင်ရွက်ရမည်၊ အသည်ဝန်မင်း မင်း လှသီရိသခ်ယာစာ
(ကြာထွန်း ၊ ယော ၊ စါ၃၂-၃)

ပညာသွင်တို့ကသက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခု ဝါထပ်သင့်မသင့်ရက်ငယ်သင့်မငယ်သင့်များ
ကိုရာဇမတ္တဏ် ဇောတိတတ္တထုရိယသိဒ္ဓန္တဂြဟဒွါဘဝရဟဿရမဏ္ဍရိစ သော လောကီ
ဗေဒင်ကျမ်း အထွက်အဆွဲများ နှင့်ညှိနှိုင်း တွက်ချက်ရာတန်ရာသီဋ္ဌာအမ္ဗဝါသိနှစ်
ထပ်မြင်ခြင်း ၊ အဓိမာသ်ပြုခြင်း ၊ သူရိယမာသထက်စန္ဒြမာသတလလွန်ခြင်း စ
သည်ဖြင့်လထပ်ရက်ငင်ရာ သောအကြောင်း အင်္ဂါပြည့်စုံသည်နှင့်အညီ ၊ ဥတုသမု
ဒ္ဒာန်မှန်ကန်ညီညွတ် စေခြင်း ငှါတဆုန်နယုန်ပထမဝါတို့ဒုတိယဝါဆို လေး လရက်
စုံသတ်၍ ဝါထပ်ရက်ငင်ခြင်း ကိုဖြစ် စေပြီး လျှင်ရတန်း သံဃာ တော်တို့မှာ ဒုတိ
22 July 1880
ယဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ပုရိမဝါ၊ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ပစ္ဆိမဝါ
21 August 1880
ကပ်ဆိုသင့်ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အရသုဓမ္မာဆရာ တော်တို့
8 April 1880 - 7 May 1880
မှာ လျှောက်ထား ရာသက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခု ကဆုန်နယုန်ပထမဝါဆိုဒုတိယဝါဆို
8 May 1880 - 6 June 1880
လေး လရက်စုံသတ်၍ ဝါထပ်ရက်ငင်ခြင်း ကိုဖြစ် စေပြီး လျှင်ရဟန်း သံဃာ တော်
7 June 1880 - 6 July 1880
တို့ဒုတိယဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ပုရိမဝါဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ပစ္ဆိမ
7 July 1880 - 5 August 1880
ဝါကပ်ဆိုကြရလျှင် ဝိနည်း ပညတ် တော်နှင့်သင့်တင့်ညီညွတ် ကြောင်း စာဆက်သွင်း
22 July 1880
ချက်အတိုင်း ငါအသျှင်ဧတရာဇ်မင်း မြတ်သည်ရာဇဓမ္မစ သော မင်း ကျင့်တရား
21 August 1880
အပေါင်း ကိုဖြည့်ကျင့်ရွက် ဆောင် တော်မူလျက်သာသနာ တော်မြတ်အကျိုး စီး ပွါး
တိုင်း နိုင်ငံသူရှင်လူတို့အကျိုး စီး ပွါး တိုး ယက်ပြည့်စုံရာ သောအကြောင်း ကို
ထောက် တော်မူ၍ ရှေး အစဉ်ဥပဒေပဝေဏီထုံး စံကိုမပျက်မယွင်း စေရဥတု
1880
သမုဒ္ဒာန်မှန်ကန်ညီညွတ် စေခြင်း ငှါသက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခု ကဆုန်နယုန်ပထမ
ဝါဆိုဒုတိယဝါဆို လေး လရက်စုံသတ်၍ ဝါထပ်ရက်ငင် စေပြီး လျှင် ရွှေပြည် တော်မှစ
၍ နိုင်ငံ တော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေသည့်ရဟန်း သံဃာတို့ကိုဒုတိယဝါဆိုလပြည့်
22 July 1880
ကျော် ၁ ရက် နေ့ပုရိမဝါ၊ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ပစ္ဆိမဝါတညီတညွတ်ကပ်
21 August 1880
ဆိုမည့်အကြောင်း နှင့်သုဓမ္မာဆရာ တော်များ မှာဝန်တို့က လျှောက်ထား စေ၊
ထီး ဂုံနန်း ဂုံ စော်ဘွား မြို့စား အဝေး မြို့ဝန်စစ်ကဲမြို့ရွာသူကြီး ခေါင်း အကြီး
တို့ကိုလည်း စေ့နှံ့ အောင်ပြန်ဆိုမှာထား စေ။

9 April 1880
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၁ ခု နှောင်း ကဆုန်လဆန်း ၂ ရက် နေ့နံ ၁း ခံ မင်း ထင်
ရာဇာ ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

(<u>လွှတ်မှတ်</u>၊ ၁၉၇၇၊ ၈၁၀-၁၁)

ရွှေအရှေ့ကြောဝ်း အဝင်မော်ခါး ကျေး ရွာအစိုးရင်သူကြီး ခေါင်း အကြီး ကြေး ပေး ငယ်သား တို့၊ ရွှေမှူး ငကြီး တ မော်ခါး ခရိုင်နယ် မြေ ကျေး ရွာ များ ကို ဘေား ဘိုး ဘတို့ (သက္ကရာဇ်၁၁) ၄၅ခု (၁၁) ၆၄ခု စစ်တမ်း စာရင်း ဆက် 1783 သွင်း ကြီး ဖိုး အရိုး သား မြေး မှန်သည်ဖြစ်ပါ၍အမိန့် တော်မြတ်ခံယူ မှူး ကြီး 1802 ကျေး ရွာလက်ရှိဖြစ်ပါသော ကြောင့်အမိန့် တော်မြတ်အရဆိုင်ရာစာ ပေး အပ်ပါမည့်အကြောင်း အစိုးရင်ခံချက်အတိုင်း စာ ပေး အပ် မှူး ကြီး စေသည်၊ ရွှေမှူး ငကြီး ဆင့်ဆိုရာနာခံကြရမည်၊ ရွှေမှူး ငကြီး လည်း မှူး ကြီး သည့်နယ် မြေ ကျေး ရွာအတွင်း ရာဇဝတ် ရေး မပေါ် မထွက် စေရကင်း လှတ်လုံခြုံ အောင် မှူး ကြီး ပြီး လျှင်ကြ ရောက် ပေါ် ပေါက်သည့်မင်း မှုတော် ရပ်များ ကိုမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာ ခံ ဆောင်ရွက်ရမည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၁ခု (နှောင်း ကဆုန်လဆန်း ၂ရက်နေ့) (9 April) 1880

နောက်ဝင်း တော်မှူး ပုဉ်း မနား မြို့စား မင်း ကြီး မင်း လှမဟာမင်း ခေါင် စာ

(ဆင်တဲ စာစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရွှင်လက်နက်စကြာသခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
မိန့်တော်ရှိသည်၊ မင်း ကြီး မင်း ထင်မဟာ စည်သူကိုဝန် ထောက်ခန့် တော်မူ
သည်၊ ယို့ခန့် တော်မူ ကြောင်း လည်း မင်း ကြီး မင်း ထင်မဟာ စည်သူသည် ကျေး
ဇူး သစ္စာ တော်မြတ်နှစ်ပါး ကို စောင့်သိရိုသေ စွာ အမှု တော်ကို ဖြောင့် ဖြောင့်
ရိုး ရိုး ကြိုး စား အား ထုတ်ထမ်း ရွက်မည်သူယုံမှတ်သနား တော်မူသည်ကျွန် တော်
မျိုး ဖြစ် သော ကြောင့်ဝန်တို့ကို ထောက်မလှုံ့ဆော်စိမ့်မည်ဝန် ထောက်ခန့် တော်
မူသည်၊ ဝန် ထောက်ဆိုသည့်အရာသည်ငါအသျှင်ဇကရာဇ်မင်း မြတ်တို့တွင်ဝန်တို့
သည်ပြည် ရေး ရွာ မှုမှ စ၍ ခပ်သိမ်း သော စီရင်ဘွယ်စီရင်ခင်း အလုံး စုံကိုမ
လစ်မဟင်း ရ အောင် ရှေ့ နောက် မြော် ထောက်၍ ခန့်ထားစီရင်ရန်အလွန်ကျယ်ဝန်း
လှ လေသည်၊ ယို့ကျယ်ဝန်း လျှင်လည်း ရုံဘန်ရုံခါ မေ့ကျန်သည့်အရာ မေ့ကျန် လေတန်
ရာသည်၊ ဝန်တို့စီရင်ခန့်ထား သည့်အရာ များ တွင် မေ့ကျန်သည့်အရာရှိလျှင်သ
တိရှိသည့်အတိုင်း သည်အရာ မှာ မည်သို့အစီရင်ခံသည်တွင်မည်သို့စီရင်၍ရှိသည်၊ သည်
အချက်မှာ မည်သို့ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ရာတွင်အမိန့် တော်ဗျာ ဒိတ် တော်အတိုင်း
စီရင်ပြန်ဆိုမှာထား ၍ရှိသည်ပြသ၍ဝန်တို့မှာအစီရင်ခံ၊ လွှတ် တော်ရုံး တော်
လည်း ကျွန် တော်မျိုး ဆင်း ရဲသား တို့ကိုး ကွယ်ရာမြစ် သော ကြောင့်တ ယောက်ကို
တ ယောက်ညှင်း ပန်း နှိပ်စက်သည့်အမှုမှ စ၍ ခပ်သိမ်း သောအမှုအ ကြောင်း အ
ရာ ရှိလျှင်လွှတ် တော်မှာအစီရင်ခံသည့်အမှုအရပ်ရပ်နိုင်ငံ တော်မြို့ပြ ကျေး ရွာ
အနီး အဝေး များ ကအစီရင်ခံ ရောက်သည့်အရာ များ မှာလည်း မ ထွေး မရှုပ်
ရစင်ကြယ် အောင် မေး မြန်း စစ် ကြော၍ ဝန်တို့ကိုအစီရင်ခံသင့်သည့်အရာ ရွေး
နား တော်မြတ်ကြား ဆက်သွင်း သင့်သည့်အရာ များ ကို စေ့ စေ့ငုငု ထောက်ရှု
မေး မြန်း စစ် ကြောထွက်ဆိုချက်နှင့်စကား အရကို ထောက်၍လှုံ့ဆော်ရမည်၊
မင်း ညီမင်း သား မှူး တော်မတ် တော်မှ စ၍အမှုထမ်း ကျွန် တော်မျိုး အ ပေါင်း
တို့မှာလည်း အမှု တော်ကိုညည့် နေ့ကြိုး စား အား ထုတ်မပြတ်မလပ်ထမ်း ရွက်၍သ
နား တော်မခံရကြွင်း ကျန်သည့်အရာ ရှိလျှင်လည်း မည်သသူသည်မည်သို့အမှု တော်
ကိုထမ်း ရည်ရွက်ရည်ရှိသည်အချက်များ ကိုလည်း ဝန်တို့ကိုပြသ၍အစီရင်ခံ၊ အလုံး

စုံစီရင်ခြင်း စီရင်ဘွယ်ရှိသမျှကို ဓမ္မဝတ်ရါဇဝတ် လေါက်ဝတ်ကိုကျွမ်းသိနားလည်သည်နှင့် အညီမပြတ်မလပ်လှုံ့ဆော်စီရင်။

3 July 1880

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခုပဉ္စမဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နံနက်ညီလာခံ လွှတ်တော် မြောက်နှ ရောင်တွင်ဝန်ရှင်တော်ခန်း ပတ်မြို့စား မင်းကြီး လယ်ကိုင်းမြို့စား သေနတ်ဝန်မင်းကြီး ၊ ယောမြို့စား မင်းကြီး ၊ တောင်ခွင်မြို့စား မင်းကြီး ၊ ဝန်ထောက်တော်အစုံအညီတွင်နား ခံမင်းထင်ရာဇကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

(ယင်း မဘပင် ကျောင်း စါစု)

တိုင်းကြီးပြည်ကြီးဆိုသည့်အရာသည်သာသနာတော်စည်ပင်ထွန်းလင်းခြင်း၊ မိုးလေဖြောင့်မှန်ခြင်း ကောက်ပဲသီးနှံဆန်ရေစပါး ပေါများပြည့်စုံခြင်း၊ ခိုးသေးဓါးပြမုဒိန်းဒုတ္တနဲ့ ထကြွလုပ်ရှားမရှိ ငြိမ်ဝပ်ချမ်းသာခြင်း၊ ကုန်သည်ဆင်းရဲသားတို့ရောင်းအားဝယ်အားတိုးတက်ကြီးမားစီးပွါးဖြစ်ထွန်းငြိမ်းချမ်းသာယာဝပြောစည်ပင်ခြင်း စသောဂုဏ်ပစ္စည်းအပေါင်းနှင့်ညီညွတ်ပြည့်စုံရသည်၊ တိုင်းကြီးပြည်ကြီးအင်္ဂါလက္ခဏာများနှင့်ညီညွတ်ပြည့်စုံရန်အကြောင်းမှာလည်း တိုင်းပြည်နိုင်ငံကိုထိန်းသိမ်းကြည့်ရှုဆင့်ဆိုစီရင်ထမ်းရွက်စေရန်ခန့်ထားတော်မူသည့်မှူးမတ်အရာရှိအပေါင်းတို့အညီအညွတ်အားထုတ်ကြိုးပမ်းထမ်းဆောင်ကြမှညီညွတ်ပြည့်စုံရသည်၊ အညီအညွတ်ထမ်းဆောင်ကြရန်မှာလည်း တိုင်းမှုပြည်မှုစီရင်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့်စပ်၍တရားသဖြင့်ကျင့်ဝတ်ဥပဒေသချနိုင်ခန့်ခွာပြဋ္ဌာန်းပိုင်းခြားထားမှအညီအညွတ်အားထုတ်ဆောင်ရွက်ကြသဖြင့်ကျယ်ဝန်းများပြားလှသောတိုင်းမှုပြည်မှုသာသနာတော်မှုပြီးပြေကုန်တွင်နိုင်ရာသည်၊ ရတနာပုံနေပြည်တော်ကြီးနှင့်တကွသုနာပရန်တမ္ဗဒီပစသောတိုင်းခရိုင်နိုင်ငံတော်အပေါင်းသည်မြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်စည်ပင်ပွင့်လင်းရာထူးမြတ်လှစွာသောနိုင်ငံတော်ကြီးဖြစ်သည်နှင့်အညီတိုင်းကြီးပြည်ကြီးဘွယ်ရာဂုဏ်အင်္ဂါအပေါင်းညီညွတ်ပြည့်စုံရင်းထက်အထူးသပြင့်ညီညွတ်ပြည့်စုံရန်အကြောင်းများကိုကောင်းစွာအားထုတ်သင့်သည်ဖြစ်၍သာသနာတော်ရေးတိုင်းရေးပြည်မှုစီရင်ခင်းစီရင်ဘွယ်ရှိသည်များကိုမှူးကြီးမတ်ကြီးမှူးလတ်မတ်လတ်မှူးငယ်မတ်ငယ်တို့အညီအညွတ်ထမ်းဆောင်ကြစေရန်တာ‌ဝေပုံပိုင်းခြားခွဲဝေပေးအပ်ပြီးလျှင်မှူးကောင်းမတ်ကောင်းတို့ကျင့်ရိုးကျင့်စဉ်ဖြစ်သောကျင့်ဝတ်တရားဥပဒေများကိုမှူးကြီးမတ်ကြီးတို့အစုံအညီညှိနှိုင်းရေးသားဆက်သွင်းစေဘုရားအမိန့်တော်မြတ်ကိုဦးထိပ်ထက်ဆင်ရွက်သည်အတိုင်းသာသနာတော်မှုတိုင်းရေးပြည်မှုစီရင်ခင်းစီရင်ဘွယ်ရှိသည်များကိုသဘောသက်ဝင်ဆက်ဆံသင့်ရာရာပေါင်းစပ်ပြီးလျှင်အမှုတရပ်တဋ္ဌာနတွင်ဋ္ဌာနပိုင်အရာရှိကြီးတစ်စီ၊ အထောက်အရာရှိကြီးနှစ်တန်သည်သုံးတန်သည်ဝေပုံပေးအပ်ကိုယ်တွက်ကိုယ်တာထား၍အသီးအသီးထမ်းရွက်ကြစေရန်

ဥပဒေခံဌာန၊ ခွဲဝေထမ်း ရွက်သည့်ဥပဒေခံဌာနပါအရာရှိတို့ထိမ်း သိမ်း ကျင့်ဆောင်သင့်ဥပဒေများ ကိုရေး သား ပေး အပ်ရန် ပေး အပ်ပြီး ဥပဒေ များ တွင်နှုတ်ပယ်ထည့်သွင်း ပြင်ဆင်သင့်သည်အချက်အဆစ်များ ကိုနှုတ်ပယ်ထည့် သွင်း ပြင်ဆင်ရန် ပေး အပ်သည့်ဥပဒေအတိုင်း ဥပဒေခံအရာရှိတို့အသီး အသီး ပြည့်စုံသဖြင့်ထမ်း အား ရွက်အား ရှိ အောင်ဥပဒေအရကူညီ စောင့် ရှောက်ရန် ဥပဒေပြုဥပဒေစောင့်ဌာန၊ သည်ကဲ့သို့နှစ်ရပ်နှစ်ဌာနထား ၍ခွဲဝေထမ်း ရွက်ကြရ ရှုင်တိုင်းရေး ပြည်မှုခပ်သိမ်း စုံတို့သည်ကုန်တွင်ပြီး ပြေလွယ်သဖြင့်သာသ နာ တော်မြတ်အစီး အပွါး တိုင်း ပြည်နိုင်ငံအစီး အပွါး သား တော်အစဉ် မြေး တော်အဆက်မြစ် တော်အဆွန့်စီး ပွါး များ ပြား တိုး တက်ပြည့်စုံရန်အမှန်ဖြစ်သည် နှင့်အညီတိုင်း ပြည်နိုင်ငံမှုဥပဒေများ ကိုဥဒ္ဒေသ၊ နိဒ္ဒေသ၊ ပဋိနိဒ္ဒေသအား ဖြင့်မရေး မသား မိဥပဒေ၏အခြေအမြစ်အရင်း မူလဖြစ်၍ ရှေး ဦး ပဌမ ပေါ်ထွန်း စေရာ သောတိုင်း ပြည်နိုင်ငံမှုခန့်ထား ဆင့်ဆိုစီရင်ရန်ဌာနခွဲ ဝေပုံနှင့်တကွဌာန ဝေပုံပါအရာရှိတို့ထိန်း သိမ်း စောင့် ရှောက်ထမ်း ရွက်ရန် ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား သည့်ဥပဒေ

တိုင်း ပြည်နိုင်ငံမှုခွဲ ဝေပုံစာရင်း		အကြီး အချုပ်အရာရှိကြီး
နိုင်ငံခြား မှုသာသနာပညာမှု	၊ ၁ ၊	ခန်း ပတ်မြို့စား ဝန်ကြီး
တရား ရာဇဝတ်မှု	၊ ၁ ၊	ယောမြို့စား ဝန်ကြီး
ရေး ပွဲအကောက်အခွန်မှု	၊ ၁ ၊	တောင်ခွင်မြို့စား ဝန်ကြီး
သဿမေဓမှု	၊ ၁ ၊	အတွင်း ဝန်ပင်း မြို့စား
ကုန်း ကြောင်း စစ်မှု	၊ ၁ ၊	အတွင်း ဝန်ရေနံ ချောင်း မြို့စား နှင့်
		အတွင်း ဝန်တိုင်း တား မြို့စား
ရေကြောင်း စစ်မှု	၊ ၁ ၊	လှေသင်း အတွင်း ဝန်စလေမြို့စား
လက်အလုပ်စက်အလုပ်မှု	၊ ၁ ၊	အတွင်း ဝန်ကံနီမြို့စား
လယ်ယာမှု	၊ ၁ ၊	ဝန်ထောက်မြို့သစ်မြို့စား
ပေါင်း	၊ ၈ ၊	
ဥပဒေစောင့်ဥပဒေပြုမှု	၊ ၁ ၊	လယ်ကိုင်း မြို့စား ဝန်ကြီး
၂စု	၊ ၉ ၊	

သာသနာ တော်ကျိုး တိုင်း ကျိုး ပြည်ကျိုး တိုး တက်ဖြစ်ထွန်း အောင်ထိန်း သိမ်း စောင့် ရှောက်စီရင်ဆုံး ဖြတ်လုပ် ဆောင်ထမ်း ရွက်ရန်ဥပဒေခံဥပဒေ

စောင့်မှူး ဘော်မတ် တော်နှစ်ရပ်ခွဲ ဝေခြား နား ရှိသည့်အတိုင်း ဥပဒေ စောင့်မှူး တော်မတ် တော်တို့မှာ မြစ်အစ်ပယ်အပ်ငြင့် ဆောင်အပ်သည့်စည်း ကမ်း ဥပဒေများ ကိုအထူး သဖြင့်ပြည့်စုံညီညွတ် အောင်ထိန်း သိမ်း စောင့် ရှောက်သင့်သည် နှင့်အညီဥပဒေ စောင့်မှူး တော်မတ် တော်တို့အထူး သဖြင့် ထိန်း သိမ်း စောင့် ရှောက်ရန်ဥပဒေ

ထိန်း သိမ်း စောင့် ရှောက်စေရန်ဥပဒေ

ပဌမ၊ သနား တော်မြတ်ခံရ ၊	၁၊ မှာဥပဒေအတိုင်း မတည်ကြူး လွန်စား
သည်မှတပါး မှုခင်း နှင့်စပ် ၊	၊ ယူသည်ကိုတကြိမ် တွေ့မိလျှင် ဒိမပြည့်သည်က
သည်ဖြစ်စေ မစပ်သည်ဖြစ်စေ ၊	၊ ၃၀၀ မပြည့်သည့်တိုင် အောင် ငွေဖြစ်
သူတပါး ဥစ္စာပစ္စည်း တံစိုးပန္နာ၊	၊ စေအဘိုး တန်ပစ္စည်း ဖြစ်စေစား
သက်ရှိသက်မဲ့များ ကိုကိုယ်ဖြစ် စေ၊	၊ ယူသူမှာစား ယူသည့်အတိုင်း ပစ္စည်း ရှင်
မယား ဖြစ် စေအတူ နေမိဘသား ၊	၊ သို့ပြန် ပေး စေ၍သနား တော်မြတ်ခံရ
သမီး တို့ကဖြစ် စေအစား အယူမ၊	၊ ရင်း ရန်ပုံ ငွေထွင် လေး ပုံတပုံကျ လျော့
ရှိစေရ ရှောင်ကြည် စေမည်။ ၊	၊ ပြီး လျှင်ဥပဒေ စောင့်အရာရှိစာရင်း
၊	၊ ကိုဖျက်သိမ်း ၍သင့်ရာဥပဒေခံဌာနသို့
၊	၊ ပြောင်း ရွှေထမ်း ရွက် စေမည်၊ ၃၀၀
၊	၊ ပြည့်သည်ကအထက်ကိုဝိသမှု ငွေဖြစ် စေအဘိုး
၊	၊ တန်ပစ္စည်း ဖြစ် စေတကြိမ်စား ယူ တွေ့မိ
၊	၊ လျှင်စား ယူသည့်အတိုင်း ပစ္စည်း ရှင်သို့ပြန်
၊	၊ ပေး စေပြီး လျှင်အမိန့် တော်မြတ်ကိုခံ၍အ
၊	၊ ရာကိုနှုတ်မည်၊ မင်း မှုတော်ရပ်နှင့်စပ်
၊	၊ ၍လည်း အ စေအနိုင်း ရာထူး တင် လျှောက်
၊	၊ အခန့်အထား မရှိငင်း လူထသက်ပယ်ထား မည်။

ဒုတိယ၊	မယားကြီး တဦး တယောက်ပြင်အပြိုင်မယားနှောင်းငယ်မယား မရှိစေရ ရှောင်ကြည် စေမည်။	၁၊	မှာဥပဒေအတိုင်း မတည်ကြူး လွန်ပြုကျင့်သည်ကို တွေ့မိလျှင်ကြူး လွန်သည့်အပြစ်ကိုစွန့်ပစ်ကြည် ရှောင် စေ၍ ရှေ့တော်ထွင်ဝင်ထွက်ခစား မြဲနေရာက နေရာတဆင့် နောက်ကိုဆုတ်၍ ခုနစ်ရက်ခစား စေမည်။
တတိယ၊	မည်သည့်အမှုစကား မဆိုဝစီသစ္စာဖြစ် အောင်မှန်ကန် သောစကား ကိုသာအမြဲဆို စေမည်။	၁၊	မှာဝစီသစ္စာဖြစ် အောင်ကျင့် ဆောင်သင့်လျက်ဥပဒေကိုမတည်ကြူး လွန် ပြောဆိုမိလျှင် ပြောဆိုသူကိုစည်း ဝေး ရာအရပ်ထွင်သုံး ရက်အချုပ်ခံ နေ စေမည်။
စတုတ္ထ၊	အမိန့် တော်မြတ်နှင့်အပ်ထား သူတို့ပြင်အထုပ်အထည်နှင့်တကွဘမ်း ဆီး တွေ့မိ ထောင်အကျည်း ခံရဘူး သည့်သူခိုး ထား ပြုဖြစ်သူတို့ကိုလက်ခံ မွေး ထား စေနိုင်း မရှိ ရှောင်ကြည် စေမည်။	၁၊	မှာဥပဒေကိုမတည်ကြူး လွန်လက်ခံ မွေး ထား စေနိုင်း တွေ့မိလျှင် တွေ့မိသည့်အကြိမ်တိုင်း လက်ခံသူအရာရှိရန်ပုံထွင်လူ ဝလျှင်ဒဏ် ငွေ ၂၀၀ကျ လျှော့မည်၊ သုံး ကြိမ်လက်ခံ တွေ့မိလျှင်လက်ခံသူအရာရှိကိုအမိန့် တော်မြတ်ခံ၍အရာရှိကိုနှုတ်မည်၊ အစေအနိုင်း ခံနိုမ့်ဝင် နေသူတို့မှာအာဏာ တော်ကိုကြူး လွန်သည့်အပြစ်၊ လူဝလျှင်ဒဏ် ငွေ ၁၀၀ကျလွှတ် တော်သို့တင် စေ၍အစေ အနိုင်း မရှိလွှတ် စေမည်၊ သုံး ကြိမ်မှီနိုကပ် ရပ်သည်ကို တွေ့မိလျှင်လက်ခံသူထပ်သည်ဖြစ် စေတွဲပြား သည်ဖြစ် စေသူခိုး ထား ပြုပြစ် ဒဏ်အတိုင်း စီရင် မည်။

ပဌမ၊ ၊ သူတပါးတို့ရှိသေလေး ၊ ၁၊ မှာဥပဒေကိုမတည်ကြူးလွန်ပြောဆို
မြွတ်ခြင်း မှယုတ်လျော့ဘွယ်ဖြစ် ၊ ၊ လျှင်ပြောဆိုသူကိုစည်းပေး ရွာအရပ်
သောပျက်ချော်သော့သွမ်းသည့် ၊ ၊ တွင်သုံးရက်အချုပ်ခံနေစေမည်။
စကားမျိုးများကိုအပြောအဆိုမ ၊ ၊
ရှိအမြဲရှောင်ကြည်စေမည်။

ဆဌ ၊ ၊ အရှင်အလိုတော်မရှိ ၊ ၁၊ မှာဥပဒေအတိုင်း မတည်ကြူးလွန်တွေ့
မြစ်တား ပညတ်ပြုဌာန်း ပိုင်းခြား၊ ၊ မိလျှင်ကြူးလွန်သည့်အမှုတွင်စီရင်ရန်ပါ
တော်မူသည့်အမှုမျိုးများကိုတစုံတ ၊ ၊ သည်ပြစ်ဒဏ်နှစ်ဆစီရင်မည်။
ရာကြူးလွန်ပြုကျင့်မရှိအထူးသဖြင့် ၊ ၊
ရှောင်ကြည်စေမည်။ ၊ ၊

သတ္တမ၊ ၊ ထမ်းဆောင်ရသည့် ၊ ၁၊ မှာဥပဒေအတိုင်း မတည်အမိန့်တော်
ဥပဒေမှုပြင်ဆိုင်ရာမြို့ရွာအစု ၊ ၊ မြွတ်နှင့်စေခိုင်း တော်မမူဘဲထမ်း
အငန်းအထိန်းအအုပ်မှစ၍အမှု ၊ ၊ ဆောင်ရန်ဥပဒေမှုမြင်ကြေးငွေတံ
လက်ကိုင်သီးခြားမရှိစေရ၊ ၊ ၊ ဖိုးလပ်ပန္နာကိုငဲ့ပြီး လျှင်အမှုလက်ကိုင်
ထမ်းဆောင်ရင်း ဥပဒေမှုကို ၊ ၊ သီးခြားထား၍ဆင့်ဆိုပြုလုပ်သည်ကို
သာကြံစည်အားထုတ်ထမ်းရွက်စေ ၊ ၊ တွေ့မိလျှင်တွေ့မိသည့်အကြိမ်တိုင်းအမှုအ
မည်။ ၊ ၊ ဘိုးတန်အကျငွေဒဏ်ခံစေမည်။

ပေါင်း ၊ ရ၊

ဥပဒေပြု၊ ဥပဒေစောင့်အရာရှိမှူး တော်မတ်တော်တို့စည်းပေး ရွာဌာန
သို့လာရောက်စည်းဝေး ဥပဒေရေးသားထမ်းရွက်စေရန်ဥပဒေ

ပဌမ၊ ၊ တလအတွင်းရှစ်သ ၊ ၁၊ မှာဥပဒေအတိုင်း မတည်တကြိမ်ပျက်
တင်းရက်ပြင်ကျန်ရက်များမှာ ၊ ၊ ယွင်းကြူးလွန်လျှင်ကြူးလွန်သူကိုစည်း
နေ့စည်နံက်ညီလာခံကွဲအချိန်စည်း ၊ ၊ ဝေးရွာဌာနတွင်သုံးရက်ချုပ်မည်၊
ဝေးရွာဌာနသို့ရောက်စေ၍ ၊ ၊ နောက်ကိုပျက်ယွင်းလျှင်ပျက်ယွင်းသည့်
ထမ်းဆောင်သင့်အမှုများကို ၊ ၊ အကြိမ်တိုင်း တကြိမ်လျှင်တရက်စီတိုး၍

အားထုတ်ထမ်းဆောင်ပြီးလျှင် ၊ ၊ ချုပ်မည်။
နေ့၃ချက်တီးမှစည်းဝေးရာ ၊ ၊
ဌာနကထွက်စေမည်။ ၊ ၊

ဒုတိယ၊ ၊ စည်းဝေးရာဌာန၊ ၁၊ မှာဥပဒေအတိုင်းမတည်လစ်လပ်ပျက်
သို့မလာမရောက်နိုင်လောက် ၊ ၊ ယွင်းလျှင်ပဌမချက်ပြစ်ဒဏ်အတိုင်းစီ
သည့်အကြောင်းကိစ္စရှိလျှင်အ ၊ ၊ ရင်မည်။
အကြောင်းအရာများကိုစာ ၊ ၊
ရေးသားဥပဒေစောင့်အ ၊ ၊
ရာရှိတို့ထံတိုင်တန်းလျှောက်ထား ၊ ၊
အခွင့်ပေးမှနေထိုင်စေမည်။ ၊ ၊

တတိယ၊ ၊ စည်းဝေးရာဌာန၊ ၁၊ မှာဥပဒေကိုမတည်ပြောဆိုတွေ့မိလျှင်
တွင်စည်းဝေးညှိနှိုင်းဥပဒေ ၊ ၊ ဥပဒေပြုအရာရှိစာရင်းကိုဖျက်သိမ်း
ရေးသားပြုစုထမ်းရွက်ရာအ ၊ ၊ ၍ရန်ပုံငွေတွင်တဝက်လျှော့ပြီးလျှင်အ
မိန့်တော်မြတ်ကိုခံ၍မထုတ်မပြန် ၊ ၊ ခြားသင့်ရာဌာနမှာနေထိုင်ထမ်း
မကြော်ငြာမီအတွင်းအခြားမှာ ၊ ၊ ရွက်စေမည်။
ဖော်ပြပြောဆိုထင်ရှားမဖြစ် ၊ ၊
စေရစောင့်စည်းစေမည်။ ၊ ၊

စတုတ္ထ၊ ၊ ဥပဒေစကားကို ၊ ၁၊ မှာဥပဒေကိုမတည်ကြိုးလွန်ပြောဆိုသည်
စည်းဝေးညှိနှိုင်းပြောဆိုကြရာ၊ ၊ ကိုတွေ့မိလျှင်တတိယချက်ပြစ်ဒဏ်အတိုင်းစီ
သဘောမကျလျှင်မကျလျှောက်အ ၊ ၊ ရင်မည်။
ကျိုးအကြောင်းနှင့်တကွငင်းနေ ၊ ၊
ရာတွင်သာထုတ်ဖော်ပြန်လှန်ခြေ၊ ၊
ပပြောဆိုရမည်၊ အခြားသို့

ရောက်လျှင်သဘောမတူသည့် ၊ ၊
စကား ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်စကား ၊ ၊
များ ကိုမည်သူ့ကိုမှအ ပြောအ ၊ ၊
ဆိုမရှိ စောင့်စည်း ရမည်။ ၊ ၊

ပဉ္စမ၊ ၊ ဥပဒေစည်း ၊ ၁၊ မှာပညတ်ပိုင်း ခြား သည့်ဥပဒေများ ကို
ဝေး ရာပါအရာရှိမှူး မတ် ၊ ၊ မည်သည့်မှူး မတ်အရာရှိမည်သူမည်သို့ကြီး လွန်
ဖြစ်စေအခြား အရာရှိမှူး ၊ ၊ ပျက်ကွက်ပြုလုပ်ကြောင်း ၎င်းအခြား သူ့ကို
မတ်ဖြစ်စေဥပဒေကိုထိန်း ၊ ၊ ပြောဆိုလျှောက်ထား ကြား သိလျှက်ကြား သိသည့်
သိမ်း ထမ်း ရွက်ရသူတို့ပညတ် ၊ ၊ နေ့ကသုံး ရက်အတွင်း မပြောမဆိုနေ၍ လျှောက်
ပြီး ဥပဒေများ ကိုတစုံတရာ၊ ၊ ထား ရင်း သူတို့ကထပ်မံ လျှောက်ထား မှကြား
ကြီး လွန်ပျက်ကွက်သည့်အရာကို ၊ ၊ ကြား သိရလျှင်မပြောမဆိုနေသူ လျှောက်ထား
ကြား သိ တွေ့မြင်လျှင်တံစိုး ဂတိ၊ ၊ ရင်း အမှုတွင်စီရင်သင့်ဥပဒေပါပြစ်ဒဏ်အ
ငဲ့ကွက်လိုက်နာမရှိကြား သိ တွေ့၊ ၊ တိုင်း စီရင်မည်။
မြင်သည့်အတိုင်း ဥပဒေပြုအ ၊ ၊
ရာရှိတို့ကိုသုံး ရက်ကမလွန်စေ၊ ၊
ရတင်ပြ ပြောဆိုစေမည်။

ဆဋ္ဌ၊ ၊ မည်သူမဆိုပညတ် ၊ ၁၊ မှာစစ်ဆေး ရှင်း လင်း နိုင်ရန်အခွင့်ပေး
ပိုင်း ခြား ပြီး ဥပဒေကို ၊ ၊ သည့်စကား ချက်ဖြစ်၍ စီရင်ရန်ပစ်ဒဏ်အထူး
ကြီး လွန်ပြုကျင့်သူဖြစ်လျှင်ဥ ၊ ၊ ထား ခွင့်မရှိ
ပဒေစောင့်စာရင်း ပါ ၊ ၊
အရာရှိတို့တခေါ်ငင်၍အ ၊ ၊
မှုအလျောက်စစ်ဆေး ရှင်း ၊ ၊
လင်း နိုင်သည့်အခွင့်ရှိစေ ၊ ၊
မည်။

သတ္တမ၊ ၊ မည်သူမဆိုပြဋ္ဌာန်း ၊ ၁၊ မှာဥပဒေအတိုင်း မတည်ထိုက်သက်ရာ ပိုင်းခြားသည့်ဥပဒေကိုကြူးလွန် ၊ ၊ မစစ်မဆေး မစီရင်နေလျှင်မစစ်ဆေး ပြုကျင့်၍စစ်ဆေးဌင်းလင်းရာ၊ ၊ မစီရင်သူကိုင်ငင်းအမှုတွင်စီရင်သင့်ပြင် အမှုပေါ်ရှိသိသာလျှင်အမိန့်တော်၊ ၊ ဒဏ်အတိုင်း စီရင် မည်။ မြွတ်ကိုခံ၍ဥပဒေပါပြစ်ဒဏ်အ ၊ ၊ တိုင်း စီရင် မည်။

ပေါင်း ၊ ၇၊

၂စု ၊ ၁၄၊

ဥပဒေပြုဥပဒေစောင့်အရာရှိမှူးတော်မတ်တော်တို့ပြုကျင့်သင့်ပြုထိုက်သည့်အမှုများကိုပြုလုပ်ထမ်း စေရန်ဥပဒေ

ပဌမ၊ ၊ ဥပဒေခံဌစ်ဌာနအဝင်အပါမှူး တော်မတ်တော်တို့ ၊ ၊ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန်ဥပဒေများနှင့်ခွဲဝေရာပါ ၊ ၊ ဆိုင်ရာဌာနအလျောက်စီရင်ဆုံးဖြတ်လုပ်ဆောင်ထမ်းရွက်ရန် ၊ ၊ ဥပဒေများကိုဥပဒေစောင့်မှူး တော်မတ်တော်တို့က ရေး ၊ ၊ သားစေမည်။ ၊ ၁၊

ဒုတိယ၊ ၊ ရေးသားပြီးပြေသည့်ဥပဒေများကိုသင့်သည် ၊ ၊ မသင့်သည်နှုတ်ပယ်ထည့်သွင်းပြင်ဆင်ရန်အချက်ရှိသည်မရှိသည် ၊ ၊ ဥပဒေခံအရာရှိတို့ရှေ့နောက်ပြန်လှန်ဆင်ခြင်ကြည့်ရှုစေရန် ၊ ၊ ဌစ်ဌာနသို့ရေးသားပေးအပ်စေမည်။ ၊ ၁၊

တတိယ၊ ၊ ရေးသားပေးအပ်ပြီးနောက်ခုနစ်ရက်စေ့ ၊ ၊ ရောက်ကာလဥပဒေခံဌစ်ဌာနအရာရှိကြီးလက်ထောက်အရာ ၊ ၊ ရှိကြီးတို့လွှတ်တော်သို့လာရောက်စေ၍ဥပဒေစောင့်အရာရှိတို့ ၊ ၊ နှင့်စုံညီတည်သင့်ပယ်သင့်ပြင်ဆင်သင့်ယည်များကိုညှိနှိုင်း ပြောဆို ၊ ၊ စေမည်။ ၊ ၁၊

စတုတ္ထ။ ၊ လွှတ်တော်တွင်ညှိနှိုင်း ပြောဆိုကြရာသဘော ၊ ၊
မညီမညွတ်ကွဲပြား ရှိလျှင်အကြိုက်များ ရာတည် စေမည်၊ ၊ ၊
ကြိုက်မကြိုက်ကွဲပြား သုံ့ညီမျှကဲ့လျှင် ရွှေနား တော်မြတ်ကြား ၊ ၊
အမိန့်တော်မြတ်ကိုခံ၍အမိန့်တော်မြတ်ရှိရာတည် စေမည်၊ ၊ ၁၊

ပဥ္စမ။ ၊ ဥပဒေစောင့်ဥပဒေခံအရာရှိတို့ညှိနှိုင်း ၊ ၊
ပြောဆိုသဘောညီညွတ် သေချာပြီး ပြေသည်ကာလဝန်စု ၊ ၊
မှူး စုဗိုလ်စုမှစ၍ကျန်မှူး လက်မတ်လက်မှူး ငယ်မတ်ငယ် ၊ ၊
စုရေး စုကိုင်အရာရှိကုန်စင် အောင်လွှတ်တော်တွင်အ ၊ ၊
စုံအညီစည်း ဝေး စေ၍ညှိနှိုဝ်း သေချာပြီး ဥပဒေ ၊ ၊
များကိုဘတ်ကြား နာခံ စေမည်။ ၊ ၁၊

ဆဋ္ဌ။ ၊ ညှိနှိုင်း ပြောဆိုဘတ်ကြား နာခံ သေချာပြီး ၊ ၊
ဥပဒေများကိုဥပဒေစောင့်အရာရှိတို့က ရွှေနား ၊ ၊
တော်မြတ်ကြား ဆက်သွင်း တင် လျှောက် စေပြီး လျှင်အမိန့် ၊ ၊
တော်မြတ်မှတ်၍ထုတ်ပြန်မည် ၊ ၁၊

သတ္တမ။ ၊ အမိန့်တော်မြတ်မှတ်၍ထုတ်ပြန်ပြီး ဥပဒေ ၊ ၊
များကိုအသေအချာပုံနှိပ်၍ဥပဒေခံရှစ်ဌာနအဝင် ၊ ၊
အပါမှူး တော်မတ်တော်တို့သို့ခွဲဝေပေး အပ်ထိန်း သိမ်း ၊ ၊
စောင့်ရှောက်ဆင့်ဆိုစီရင်လုပ် ဆောင်ထမ်း ရွက် စေမည်၊ ၁၊

အဋ္ဌမ။ ၊ ခွဲဝေပေး အပ်ပြီး ဥပဒေအတိုင်း ဘောက် ၊ ၊
ပြန်ကြူး လွန်မရှိညီညွတ် ကောင်း မွန် အောင်ဆင့်ဆိုစီရင် ၊ ၊
ထိမ်း သိမ်း စောင့်ရှောက်ထမ်း ရွက်မည့်အကြောင်း ကို ၊ ၊
လည်း ဥပဒေစောင့်အရာရှိတို့ကဥပဒေခံအရာရှိတို့ကို ၊ ၊
မပြတ်နှိုး ဆော် စေမည်။ ၊ ၁၊

နဝမ၊ ၊အသီး အသီး ပေး အပ်ပြီး ဥပဒေများ ကိုစုံညီညှိ ၊ ၊
နှိုင်း ပြောဆို သေချာတည်ငြိမ်ပြီး ပြတ်ရှိသည် နောက်အမှု ၊ ၊
အား လျော်စွာ နှုတ်ပယ်ထည့်သွင်း ပြင်ဆင်ရန်အချက်အဆစ် ၊ ၊
များ ကိုမပြတ်ကြည့်ရှု၍ နှုတ်ပယ်ထည့်သွင်း ပြင်ဆင်ရန်ရှိလျှင် ၊ ၊
အထက်ညှိနှိုင်း ပြောဆိုမြဲညှိနှိုင်း ပြောဆိုအမိန့်တော်မြတ်ခံ၍ ၊ ၊
နှုတ်ပယ်ထည့်သွင်း ပြင်ဆင် စေမည်။ ၊ ၁၊
ဒသမ၊ ၊ဥပဒေခံရှစ်ဌာနအဝင်အပါမှူး တော်မတ်တော် ၊ ၊
တို့သို့ ပေး အပ်ပြီး ဥပဒေများ တွင် နောင်အမှုနှင့် တွေ့ကြုံ ၊ ၊
ကာလတစုံတရာ စကား အဓိပ္ပါယ် မရှင်း မလင်း သည့်အရာပါ ၊ ၊
ရှိခဲ့လျှင်ဥပဒေ စောင့်မှူး တော်မတ် တော်တို့က နေရာကျထပ် ၊ ၊
မံရှင်း လင်း ဆုံး ဖြတ် စေမည်။ ၊ ၁၊

ဧကာဒသမ၊ ၊အတွင်း တော်က နေ့စဉ်ထုတ်ပြန်ဆင့်ဆိုမှာ ၊ ၊
ထား သမျှအမိန့် တော် မှတ်သား ချက်မှာကမ်း များ ကိုလည်း ၊ ၊
အလစ်အလပ်အကြွင်း အကျန်မရှိ စေရလွှတ် တော်ကခွဲ ဝေမှတ် ၊ ၊
သား ၍ဆိုင်ရာ မှုခင်း အ လျောက် ဝေပုံ ပါရှစ်ဌာန ဥပဒေ ၊ ၊
ခံမှူး တော်မတ် တော်တို့သို့အသီး အသီး ဆင့်ဆို ပေး အပ် စေမည်။ ၊ ၁၊

ဒွါဒသမ၊ ၊ဥပဒေခံရှစ်ဌာနများ တွင်ခန့်ထား ဆင့်ဆို ၊ ၊
စီရင်လုပ် ဆောင်ထမ်း ရွက်သမျှအမှုရပ်များ ကိုအများ ယုံကြည် ၊ ၊
လေး နာအထင်အရှား ဖြစ်ရန်ဆိုင်ရာဌာနရှင်တို့ကလွှတ် တော်၊ ၊
သို့အသီး အသီး တင် ပေး ကြသည်များ ကိုလည်း ဥပဒေ စောင့် ၊ ၊
အရာရှိတို့ကကြည့်ရှုစစ် ဆေး ပြီး လျှင်ဌာနချင်း မရောမရှက် ၊ ၊
စေရသန့်ခြား ၍ ကောင်း မွန် သေချာစွာထိန်း ထား စေမည်၊ ၊
၄င်း တင် ပေး သမျှအမှုရပ်များ ကိုလည်း နိုင်ငံမှုဖြစ်သည့်အတိုင်း၊ ၊
အများ ကြား သိမှတ်သား ရ အောင်ပုံနှိပ်စာအုပ်လုပ် ဆောင်၍၊ ၊
အရပ်ရပ်မြို့ကျေး ရွာများ သို့ ဝေနှံ့ အောင် ဝေငှ ပေး အပ်ကြည့်၊ ၊

ရှုစေမည် ၊ ၁၊

ပေါင်း ၊ ၁၂၊

၃ စု ၊ ၂၆၊

ဥပဒေခံရှစ်ဌာန ဝေပုံပါအရာဝတ္ထုတို့ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ရန်ဥပဒေ

ပဌမ၊ ၊ ရှစ်ဌာန ဝေပုံပါအရာဝတ္ထု	၁	မှာဥပဒေအတိုင်း မတည်ကြူး လွန်
တို့မှာသနား တော်မြတ်ခံရသည်မှတပါး		စား ယူသည်ကိုတကြိမ် တွေ့မိလျှင်ဒိ
မှုခင်း နှင့်စပ်၍သူတပါး ဥစ္စာပစ္စည်း		မပြည့်သည်က ၃၀၀ မပြည့်သည်တိုင်
တံစိုး ပန္နာသက်ရှိသက်မဲ့များ ကိုကိုယ်ဖြစ်		အောင် ငွေဖြစ်စေအဘိုး တန်
စေမယား ဖြစ်စေအတူနေမိဘသား သ		း ပစ္စည်း ဖြစ်စေစား ယူသည်မှာ
မီး တို့ကဖြစ်စေအစား အယူမရှိစေရ		စား ယူငွေအတိုင်း ပစ္စည်း ရှင်
ရှောင်ကြည်စေမည်။		သို့ပြန်ပေး စေ၍စား ယူသူသနား
		တော်မြတ်ခံရရင်း ရန်ပုံငွေထွင်
		လေး ပုံတပုံကျ လျော့မည်၊ ဒုတိယ
		နှစ်ကြိမ် မြောက် တွေ့မိလျှင်စား ယူ
		ငွေကိုအထက်နည်း ပြန်ပေး စေ၍
		လျော့ပြီး ရန်ပုံကျန် ငွေထွင်သုံး ပုံ
		ဘပုံကျထပ်၍ လျော့မည်၊ တတိယသုံး
		ကြိမ် မြောက် တွေ့မိလျှင်စား ယူ ငွေ
		အတိုင်း ငွေရှင်သို့ပြန်ပေး စေ၍
		အမိန့် တော်မြတ်ခံပြီး လျှင်အရာကို
		နှုတ်မည်၊ ၃၀ စပြည့်သည်တအထက်ကို
		ဝိမိုသမျှ ငွေဖြစ်စေအဘိုး တန်ပစ္စည်း
		ဖြစ်စေစား ယူ တွေ့မိသူတို့မှာတကြိမ်
		ပင်ဖြစ်သော်လည်း စား ယူသမျှကို

		ပစ္စည်း ရှင်သို့ပြန် ပေး စေ၍
		အမိန့် တော်မြွက်ခဲ့ပြီး လျှင်အ
		ရာကိုနှုတ်မည်၊ မဝိး မှုတော်
		ရပ်နှင့်စပ်၍လည်း အစေအ
		နိုင်း ရာထူး တင် မြှောက်ခန့်
		ထား မရှိ၎င်း လုတသက်ပယ်
		ထား မည်။
ဒုတိယ၊ ၊ ရှစ်ဌာန ဝေပုံပါအရာရှိတို့	၁	မှာဥပဒေကိုမတည်ကြူး လွန်
မှာ ဝေပုံပါအမှုရပ်များ အနက်ဌာနရင်း		တွေ့မိသမျှအကြိမ်တိုင်း ဌာန
တွင်မလုပ်မ ဆောင်နိုင်ခန့်ထား စေလွှတ်		ရင်း ပြင်ကျန်ခုနစ်ဌာနမှာ
လုပ် ဆောင်ရမှပြီး ပြေနိုင်မည်အမှုရပ်		တဌာနလျှင်တရက်စီခုနစ်ဌာ
များ ပြင်ကျန်ရန်ထား ဆင့်ဆိုစစ် ဆေး စီ		န စေ့အောင်ခုနစ်ရက်ချုပ်
ရင်ရန်မှစ၍ဌာနရင်း တွင်လုပ် ဆောင်		ထား မည်။
နိုင်မည့်အမှုရပ်များ ကိုကိုယ်ဆိုင်ရာဌာန		
မှတပါး အိမ်မှုဘဖြစ် စေအခြား မှာဖြစ် စေ		
ရန်ထား ဆင့်ဆိုစစ် မေး စီရင်မရှိဆိုင်ရာ		
ဌာနတွင်သာလက်ခံစစ် မေး ရန်ထား ဆင့်		
ဆိုစီရင်ထမ်း ရွက် စေမည်။		
တတိယ၊ ၊ ရှစ်ဌာန ဝေပုံပါအရာရှိတို့	၁	မှာဥပဒေကိုမတည်ကြူး လွန်
မှာ ဝေပုံကျဌာနနှင့်ဆိုင်သည့်အမိန့် တော်		တွေ့ရှိလျှင် ဒုတိယ ချက်တွင်စီ
မြွက်နှင့်အပ် တော်မူသည့်အမှုများ မှတပါး အ		ရင်သည့်နည်း စီရင် မည်။
ခြား အမှုရပ်များ ကိုဆိုင်ရာဌာနမှာဖြစ်		
စေအခြား မှာဖြစ် စေမည်သည့် နေရာတွင်		
မှလက်ခံစစ် မေး ရန်ထား ဆင့်ဆိုစီရင်ထမ်း		
ရွက်မရှိ ရှောင်ကြည် စေမည်။		

စက္ကူ၊	မည်သည့်ဌာနပါမည်သူ	၁၊	မှာဥပဒေအတိုင်း မတည်ကြူး လွန်
	မည်သည့်အမှုမဆိုကိုယ် ဝေပုံကျဖြစ်		တွေ့မိလျှင်စစ်ဆေး မေး မြန်း ဆင့်
	သော်လည်း ကိုယ်နှင့်စပ်ဆိုင်သည့်အ		ဆိုစီရင် တွေ့မိသည့်အမှုသ ဘောမှန်
	ရာမိဘသား မယား ဆွေမျိုး ကျေး		သည်ဖြစ်စေ မှန်သည်ဖြစ်စေ ၎င်း
	ကျွန်တို့နှင့်စပ်ဆိုင်သည့်အရာဖြစ်လျှင်		စစ်ကြော မေး မြန်း စီရင်သည့်အရာ
	စပ်ဆိုင်သည့်အရာရှိက ခေါ်ငင် မေး		ရှိဘက်တထရာဝ်း ရှုံး စေမည်။
	မြန်း စစ် ဆေး ရှင်း လင်း မရှိဌာ		
	နရင်း တွင်ပါဝင်သည့်အရာရှိထံသို့		
	လွှဲအပ်စစ် ဆေး မေး မြန်း စီရင်		
	စေမည်။		

ပဉ္စမ၊	ဝေပုံကျဌာနရင်း နှင့်	၁၊	မှာဥပဒေကိုမတည်အကျိုး ယုတ် လျော့
	ဆိုင်သည့်အမှုဖြစ်စေအခြား ဌာန		ပျက်စီး မည့်အရာကိုတပ်ရာကြား သိ
	နှင့်ဆိုင်သည့်အမှုဖြစ်စေတစုံတရာ		တွေ့မြင်လျက်မတိုင်မကြား စကား ချက်
	အကျိုး အပြစ်များ ကိုကြား သိ တွေ့မြင်		မတင်မ ပေး လစ်လပ်လျှင်လစ်လပ်သည့်
	သည့်အချက်ဆင်ခြင်စဉ်း စား မိသည့်		အကြိမ်တိုင်း ပြောရန်အချက်နှင့်ဆိုင်သည့်
	အချက်ရှိလျှင်၎င်း အချက်များ နှင့်		ဌာနတွင်သုံး ရက်ချုပ်ထား မည်။
	ဆိုင်သည့် ဝေပုံရှင်တို့ကိုတိုင်ကြား ပြော		
	ဆိုရမည်၊ ၎င်း ပြောဆိုသည့်အချက်ကို		
	လည်း တိုင်ကြား ပြောဆိုရင်း ယူဂုဏ်		
	ကျေး ဇူး မယိစ်မမြုပ် စေရန်လွှတ်		
	တော်သို့တင် ပေး စေမည်။		

ဆဌ၊	ရှစ်ဌာန ဝေပုံပါအရာရှိ	၁၊	မှာဥပဒေကိုမတည်ကြူး လွန်လက်ခံ
	တို့မှာအမိန့်တော်မြတ်နှင့်အပ်ထား		မွေး ထား စေခိုင်း တွေ့မိလျှင် တွေ့
	သူတို့ပြင်အထုပ်အထည်နှင့်တကွဘမ်း ဆီး		မိသည့်အကြိမ်တိုင်း လက်ခံသူအရာရှိရန်

တွေ့မိထောင်အကျည်း ခံရဘူးသည် ။ ။ ပုံတွင်လူတစ်လျှင်ဒဏ်ငွေ ၁၀၀ကျ လျှော့
သူခိုး ထား ပြဖြစ်သူတို့ကိုလက်ခံ မွေး ။ ။ မည်သုံး ကြိမ်လက်ခံ တွေ့မိလျှင်လက်ခံသူအ
ထား စေနိုင်း မရှိ ရှောင်ကြည် စေ ။ ။ ရာဇ္ဇကိုအမိန့် တော်မြွက်ခံ၍အရာ ကို
မည်။ ။ ။ နှုတ်မည်။ အ စေအနိုင်း ခံနိုင်မှီဝင်နေ
။ ။ သူတို့မှာအာဏာ တော်ကိုကြူး လွန်သည့်အ
။ ။ ပြစ်လူတစ်လျှင်ဒဏ် ငွေ ၁၀၀ကျလွှတ် တော်
။ ။ သို့တင် စေ၍အ စေအနိုင်း မရှိလွှတ် စေ
။ ။ မည်။ သုံး ကြိမ်မှီနိုကဝ်ရပ်သည်ကို တွေ့မိ
။ ။ လျှင်လက်ခံသူထပ်သည်ဖြစ် စေကွဲပြား သည်
။ ။ ဖြစ် စေသူခိုး ထား ပြပြစ်ဒဏ်အတိုင်း စီ
။ ။ ရင်မည်။

သတ္တမ။ ။ အရှင်အလို တော်မရှိ ။ ၁။ မှာဥပဒေအတိုင်း မတည်ကြူး လွန် တွေ့
မြစ်တား ပညတ်ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ။ ။ မိလျှင်ကြူး လွန်သည့်အမှုတွင်စီရင်ရန်ပါ
ခြား တော်မူသည့်အမှုများ ကိုတ ။ ။ သည့်ပြစ်ဒဏ်အတိုင်း စီရင်မည်။
စုံတရာကြူး လွန်ပြုကျင့်မရှိအထူး ။ ။
သဖြင့် ရှောင်ကြည် စေမည်။ ။ ။
ပေါင်း ။ ၇ ။

ဥပဒေခံရှစ်ဌာန ဝေပုံပါအရာရှိတို့ပြုသင့်ပြုထိုက်သည့်အရာများ ကိုပြုလုပ်ထမ်း
ရွက် စေရန်ဥပဒေ

ပဌမ။ ။ ဥ ဒေခံရှစ်ဌာနအရာရှိတို့မှာ ဝေပုံပါအမှုနှင့် ။ ။
စပ်၍ဆိုင်ရာဌာနသို့အနီး အဝေး ပို့ရောက် လျှောက်ထား သမျှ ။ ။
အမှုရပ်များ အနက် ရွှေနား တော်မြတ်ကြား ဆက်သွင်း တင် ။ ။
လျှောက်သင့်သည့်အမှုများ ကို ရွှေနား တော်မြတ်ကြား ဆက်သွင်း ။ ။

တင် လျှောက်၍လက်ခံကိုလွှတ်တော်သို့တင်ပေး စေမည်။ ၊ ၁၊

ဒုတိယ၊ ၊ ဥပဒေခံရှစ်ဌာနအရာရှိတို့မှာကျယ်ဝန်း ၊ ၊
များပြား လှစွာ သောတိုင်း မှုပြည်မှုအလုံး စုံကုန်တွင် ၊ ၊
ပြီး ပြေသဖြင့်တိုင်း ပြည်နိုင်ငံအကျိုး စီး ပွါး မယုတ်မလျော့၊ ၊
ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်သမျှဖြစ်ထွန်း တိုး တက် စေရန်ရှစ်ဌာန ၊ ၊
ဝေပုံပါထား ၍အသီး အသီး ခွဲဝေပေး အပ်ထမ်း ရွက်ကြရ၊ ၊
သူများ ဖြစ် သော ကြောင့်ဝေပုံကျခန့်ထား ဆင့်ဆိုစီရင် ၊ ၊
ထမ်း ရွက်ရသမျှအမှုရပ်များ ကိုလုပ်ပုံ ဆောင်ပုံခန့်ထား ၊ ၊
ဆင့်ဆိုစီရင်ပုံ သေချာ စေ့စပ် ကောင်းမွန်လျှင် ကောင်းမွန် ၊ ၊
သည့်အ လျောက်ထင်ရှါး စေရန်တ ကြောင်းအများယုံကြည် လေးနက် ၊
ရန်တ ကြောင်းဖြစ် စေငြင်းဌါစာရင်း အင်း နှင့်သင့်လျှင် ၊ ၊
စာရင်း အင်း အကြောင်း အရာစကား ချက်နှင့်သင့်လျှင်၊ ၊
စကား ချက်မှတ်ချက်မှတ်သား ပြီး ချက်ကောက်ချက်နှင့် ၊ ၊
သင့်လျှင်ပြီး ချက်ကောက်ချက်အကျယ်အချုပ်နေ့စွဲရက်မှတ် ၊ ၊
များ နှင့်တကွ ကောင်း မွန် သေချာ စွာတစုံတရာ မကြွင်း ၊ ၊
မကျန် စေရ၊ တလတကြိမ်ပြီး သည့်အမှုများ ကိုလွှတ်တော်သို့ ၊ ၊
တင်ပေး စေမည်။ ၊ ၁၊

တတိယ၊ ၊ ဥပဒေပြုဥပဒေစောင့်အရာရှိမှူး မတ်တို့ ၊ ၊
ရေး သား ပြီး ဥပဒေများ ကိုယုတ်ရန်လွန်ရန်အကျိုး ၊ ၊
အပြစ်ဖြစ်ရန်များ နှင့်တကွသ ဘောညီညွတ် အောင်ညှိနှိုင်း ၊ ၊
ပြောဆိုရန်ရှိသည့်အခါဖြစ်၍ဥပဒေစောင့်အရာရှိတို့က ၊ ၊
စာရေး သား တိုင်ကြား လျှင်ဌာနပိုင်အချုပ်အရာကြီး ၊ ၊
နှင့်လက်ထောက်အရာရှိကြီး တို့လွှတ်တော်သို့အစုံအညီလာ ၊ ၊
ရောက်သဘောရှိရာညှိနှိုင်း ပြောဆိုကြ စေမည်။ ၊ ၁၊

စတုတ္ထ၊ ၊ ဥပဒေစောင့်အရာရှိတို့နှင့်ဌာနပိုင် ၊ ၊
အရာရှိကြီး လက်ထောက်အရာရှိကြီး တို့ဥပဒေများ ကို ၊ ၊
ညှိနှိုင်း ပြောဆိုသဘောညီညွတ်ပြီး နောက်ဌာဝရအမွန့်၊ ၊
ရှည်စွာတည် စေရန်တိုင်း ပြည်နိုင်ငံ မှုဥပဒေဖြစ်သည် ၊ ၊
အတိုင်း ပဋ္ဌမညှိနှိုင်း ရာပါဝင်ပြီး အရာရှိတို့ပြင်ဆြင်း ၊ ၊
သမ္မရှစ်ဌာန ဝေပုံပါမှူး လက်မတ်လက်မှူး ငယ်မတ်ငယ် ၊ ၊
အရာရှိတို့ကိုလွှတ်တော်မှာစုံညီစည်း ဝေး စေပြီး လျှင် ၊ ၊
ဥပဒေစကား ရပ်ကိုအများ ကြား သိသ တောရှိရာ ၊ ၊
ပြောဆိုနိုင် အောင် မှူး မတ်ပရိသတ်အလယ်တွင်ဘတ်ကြား ၊ ၊
ပြောဆိုနာခံ စေမည်။ ၊ ၁ ၊

ပဉ္စမ၊ ၊ နှစ်ကြိမ် မြောက်စည်း ဝေး ညှိနှိုင်း သဘော ၊ ၊
ညီညွတ် သေချာပြီး ဥပဒေများ ကို ရွှေနား တော်မြတ် ၊ ၊
ကြား ဆက်သွင်း တင် လျှောက်ပြီး ပြေအမိန့် တော်မြတ် ၊ ၊
ထုတ်ပြန်ပြီး နောက်ဥပဒေစောင့်အရာရှိတို့ကရှစ် ၊ ၊
ဌာန ဝေပုံပါအရာရှိတို့သို့ဆိုင်သင့်ရာရာတုတ် ဆောင် ၊ ၊
ခွဲ ဝေ ပေး အပ်သည်ကာလဌာနပါအရာရှိတို့ကခန့်ထား ၊ ၊
ဆင့်ဆို စီရင် ခွင့်ရှိသမ္မအမှုရပ်များ ကို ပေး အပ်သည့်ဥ ၊ ၊
ပဒေအတိုင်း မချွတ်မယွင်း စေရ၊ ညီညွတ်ပြည့်စုံ အောင်၊ ၊
ထမ်း ရွက် စေမည်။ ၊ ၁ ၊

ဆဋ္ဌ၊ ၊ ဥပဒေစောင့်အရာရှိတို့ကပေး အပ်ပြီး ဥပ-၊ ၊
ဒေစကား ချက်များ တွင် နောင်စီရင်ခင်း စီရင် ၊ ၊
ဘွယ်အမှုနှင့် တွေ့ကြုံကာလ စတား အဓိပ္ပါယ်တစုံတရာမရှင်း၊ ၊
မလင်း သည်အချက်ပါရှိခဲ့လျှင်ဥပဒေစောင့်အရာရှိတို့ ၊ ၊
ရှင်း လင်း ဆုံး ဖြတ်ပိုင်းခြားရာနာခံတည်မြဲ စေမည်၊ ၁ ၊

12 April 1880

သက္ကမ၊ ၊ ဥပဒေခံရှစ်ဌာနအရာရှိတို့ဆင့်ဆိုစီရင် ၊ ၊
ထမ်း ဆောင်ခွင့်ရှိသည်အမှုများ အနက်ဌာနပိုင်အရာ ၊ ၊
ရှိကြီး နှင့်လက် ထောက်အရာရှိကြီး တို့ဆင့်ဆိုစီရင်ဆုံး ဖြတ် ၊ ၊
၍ပြီး ပြေနိုင်မည့်အမှုမဟုတ်အစုံအညီညှိနှိုင်း ပြောဆိုရမှ ၊ ၊
ပြီး ပြေနိုင်မည့်အမှုဖြစ်လျှင်စီရင်ဆုံး ဖြတ်ရန်အမှုကိုလွှတ် ၊ ၊
တော်သို့တင် စေ၍ဥပဒေစောင့်အရာရှိတို့နှင့်ရှစ်ဌာန ၊ ၊
အရာရှိကြီး တို့အစုံအညီစည်း ဝေး ညှိနှိုင်း ပြောဆိုစေမည်။ ၊ ၁၊
ပေါင်း ၊ ၇၊
၂စု ၁၄၊
စုစု ၄၀၊

သာသနာတော် ရေး တိုင်း ရေး ပြည်မှုစီရင်ခင်း စီရင်ဘွယ်ရှိသည်များ ကိုမှူး မတ်အရာရှိတို့တအညီအညွတ်ထမ်း ရွက်ကြ စေရန်အမှုသ ဘောသက်ဝင်ရာရာပေါင်း စပ်၍ရှစ်ဌာနပိုင်း ခြား ပြီး လျှင်မှူး ကြီး မတ်ကြီး မှူး လတ်မတ်လတ်မှူး ငယ်မတ်ငယ်တို့ကိုအသီး အသီး ဌာနခွဲ ဝေခန့်အပ် တော်မူသည့်အတိုင်း ဥပဒေပြုဥပဒေစောင့်အရာရှိတို့ထိန်း သိမ်း စောင့်ရှောက်ထမ်း ရွက်ရန်ဥပဒေအချက် ၂၆၊ ဥပဒေခံဌာနဝေပုံပါအရာရှိတို့ထိန်း သိမ်း စောင့်ရှောက်ဆင့်ဆိုထမ်း ရွက်ရန်ဥပဒေအချက် ၁၄၊ ၂ရပ်ဥပဒေအချက်၄၀များကိုမှူး ကြီး မတ်ကြီး မှူး လတ်မတ်လတ်မှူး ငယ်မတ်ငယ်တို့အစုံအညီ[illegible]ည်း ဝေး ညှိနှိုင်း သဘောညီညွတ်ကြသည်ဖြစ်၍ညှိနှိုင်း ပြောဆိုသ ဘောညီညွတ်သည့်ဥပဒေအချက်များကိုအသီး အသီး ဆိုင်သင့်ရာရာဌာနဝေပုံပါအရာရှိတို့ကိုခွဲ ဝေ ပေး အပ်ထိန်း သိမ်း စောင့်ရှောက်ထမ်း ရွက် စေမည်ဥပဒေရေး သား ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ၊

11 August 1880

သက္ကရာဇ်၁၂၄၂ခုဝါခေါင်လဆန်း ၆ရက် နေ့နံနက်ညီလာခံ တောင်နန်း တော်ထွင်အမိန့်တော်၊ ဝန်ရှင် တော်ခန်း ပတ်မြို့စား မင်း ကြီး ၊ လယ်ကိုင်း မြို့စား မင်း ကြီး ၊ ဃောမြို့စား မင်း ကြီး ၊ တောင်ခွင်မြို့စား မင်း ကြီး ၊

အတွင်းဝန်တိုင်တားမြို့စား မင်း ၊ အတွင်းဝန် တံနီမြို့စား မင်း ၊ အတွင်းဝန် ပေါက်မြိုင်မြို့စား မင်း ၊ မြို့ဝန်မြို့သာမြို့စား မင်း ၊ မြို့ဝန်စုန်း မြို့စား မင်း ၊ မြို့ဝန်ကွပ်ရွာမြို့စား မင်း ၊ ဝန်ထောက် ပဌနဂိုရ်မြို့စား မင်း ၊ ဝန်ထောက်ရန်အောင်မြင်မြို့စား မင်း ၊ ဝန်ထောက် ကျောက်ရဲမြို့စား မင်း ၊ ဝန်ထောက်မကွေး မြို့စား မင်း ၊ ဝန်ထောက် ဝက်မစွတ်မြို့စား မင်း တို့အစုံအညီသံတော်ဆင့်မင်း ကျော်သီရိမင်း ထင်မှတ်။

12 August 1880

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၇ ရက် နေ့လွှတ်တော်တွင်နား ခံ မင်းတင်ရာဇ ကျော် ခေါင်တွင်ပြန်။

(ရတနာပုံ နေပြည်တော် စာပုံနှိပ်စက် ၁၇၇၀)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော် မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
8 October 1880
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခုသတင်း ကျွတ်လဆန်း ၅ရက် နေ့လယ်ကိုင်း မြို့စား ဝန်ကြီး သ
တိုး သုဓမ္မမဟာသက် တော်ရှည်က တော်ကိုမှုတ်လှခွက်ဦး တဘက်ပါ၊ အ ပေါင်အခွက်
အနီ၊ ကမ္ဗတ်ဇာတါအိမ်အတွင်း မှော် ရွှေ၊ တောင့် ဖြေပန်း ဆုတ်ပန်း သွန်း ၊
စိန် တောင် ရွှေ ၂ စု၊ အနီတစု၊ ဘီနပ်ဆင် ခြေဘုံး ထု ပြောက်၊ ကြာ ဘောင်း သင်း
ကျောပန်း လှကြာ နုဝတ်ဆံ ရွှေ၊ အထက်အမိုး အုံး နီ၊ အချက်အထွင့် ရွှေ၊ ခြင်ပိတ်
မှော်တန်း ဝတ်ဆံ ရွှေ၊ သ ဘောင်း လည်ကြာ နုဝတ်ဆံ ရွှေ၊ တောင့် ဖြေမြီး တော်
ရနောင်စိုက် ရွှေ ၂ စု၊ အနီတစု၊ အ ဆောင်တင်အ ဖြေသရက်ကင်း ရွှေ ၂ စု၊ အ
နီတစု၊ တန္တဝါတိုင် မှုတ်ရိုး ပွတ်ခံအနီသုတ်၊ အကာကတ္တီပါဘဲ၊ ကမ္ဗတ်တဆင့်သတ်၊ ကျိုင်း
အချက်အထွင့် ရွှေအုံအရွက်ဘဲအရိုး အနီသုတ်၊ ယည်လည် ပေါ် ရွှေ ၂ စု၊ အစိမ်း တစု၊
အကါကတ္တီပါ ရွှေယက်ပြား တဆင့်သတ်၊ အဆင်တန်ဆာ မြိတ်ရစ်မြိတ်ခံ၊ ဂုံး ပုဇွန်ဆီ
အနား ရွှေဇာပဇင်း တောင် ၂ ဆင့်သတ်၊ ရွှေသား ပန်း ကုံး ဇာ ပေါက်အတွင်း
ရောင်ပြား ခံ၊ စိန် တောင် ၁၅၊ အနား သရက်ကင်း ထု ပြောက်၊ အလယ်ဘီလား ၊
ဆံထိုး ဆံကျင် လေး မျက်နှာ၊ ညောင်ရွက်သရက်ကင်း ထု ပြောက် ရောင်ပြား အနီခံ၊
အတွင်း အလယ် ရောင်လင်း မြိတ်ကွင်း သရက်တင်း ရွှေ နောက် ရွှေသား ကုလား
ပန်း ထု ပြောက်၊ အတွင်း ရောင် ပြား အနီခံ၊ အလယ် ရောင်လင်း ဆံတိုင် ရွှေ
သား ဇာ ပေါက် ရောင်ပြား အနီခံ၊ ရွှေနား တောင်း မီး တွင်း ဆူး ၂ ထမ်၊
တုရင်သင်တိုင်း ပုဇွန်ဆီခံ၊ လက်ရင်း လက်ဖျား ခါး အောက်အနား ပတ် ရွှေဇာ
တပူပြား ၂ ဆင့်၊ အတွန့်ဝိန်း နဲဆူး ပိုး ရည် တောင်ကြယ် ပေါက်၊ ချုပ်ရိုး ချုပ်
ကြောင်း ရွှေဇာအတွန့် ပိုး ရည် တောင်ကြယ် ပေါက်၊ ခါး ရမ်း ကြိုး သုံး ဆင့်ပုဇွန်
ဆီခံ၊ အတွန့်ဝိနှဲဆူး ပိုး ရည် တောင်ကြယ် ပေါက်ရင်လျှမ်း တန်ဆာ ပုဇွန်ဆီခံအတွန့်
ဝိနှဲဆူး သုံး ဆင့်ပိုး ရည် တောင်ကြယ် ပေါက် ရွှေဘုံး သုံး ဆင့်ပုဇွန်ဆီခံ၊ ပိုး ရည်
တောင်ကြယ် ပေါက်၊ အနား ကြက်လည်ဆံတပ်၊ ရွှေသား စုလျား ကြိုး ပုဇွန်ဆီခံ၊
အနား ပိုး ရည် တောင်ကြယ် ပေါက်၊ အမြိတ်နှစ်ဘက်ပုဇွန်ဆီခံ ဝိပိုး ရည် တောင်
ကြယ် ပေါက်ကြက်လည်ဆံတပ်၊ ဒက်ဘယက် စည် ဘောင်း ၊ လည်ရွဲတန်ဆာ ပုဇွန်ဆီခံ၊

ပိုး ရည် တောင်ကြယ် ပေါက်၊ ဒွါဒရ ၁ ပုဇွန်ဆီခံ ၁၂ တန့်ကြယ် တောင် ပေါက်ပိုး ရည် တောင်ဇောကြယ်အမြိတ်ကြက်လည်ဆံသုံး ဆင့်တပ်၊ ထဘီပုဇွန်ဆီခံကြယ် ပေါက်၊ လက်လိုက် ပုတီး ၊ ကွမ်း ခွက်လဘက်အိုး တ ကောင်း ပိတ်ရှစ် ဃောင့်ပယင်း တပ်၊ ကွမ်း လိပ် သုံး မြွောပယင်း တပ်၊ မိုး ကြိုး ဖွေး ခံသနား တော်မူသည်။
(မှိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆ ၀ ၆)

ကတော်မယားတို့အနောက်ပွဲတက်အစီအစည်ခင်ကျင်း ရန်တား စာတမ်း ဘုရား အမေး တော်ခံကတော်ကြီး ဝဲယာ၂၊ ၎င်း ပြင်ကတော်ကြီး ၁၀၊ ၂စု၁၂မှာ သနား တော်မြတ်ခံရသည်မြိတ်ရစ်မြိတ်ခံသို့ရင်း တဘက်ပွဲတက်မှတ်လှအမိုး အုံနီ အထွင့်ရွှေချီတဘက်ပါဝေါဦး စီး ၂မှာစည်း ပုံသို့ရင်း ဆင်ရသည်၊ ဝဲယာလုင် စည်ဝတ်သန့်ဝတ်ကောင်း နှင့်ယပ်စွဲကိုင် စေလျက်လိုက်ရသည်၊ မိန်း မတို့နောက် တစည်းပုံ ပေါက်ချိုက်သို့ရင်း နှင့်ဆင်ယင်၍လိုက်ရသည်၊ ၎င်း နောက်ယည်ဆင်လှည်း မှစ၍ခင်း ကျင်း ပြီး လျှင်ဝန်စာရေး လူကြီး ကိုယပ်စွဲကိုင်လျက်ကြပ်မလိုက်ပါ၍ ရွှေနန်း တော်အနောက်သစ်တပ်ပြင်ဝဲယာ နေရာစည်အတိုင်း ဆောက်ထား သည့်တဲကနား သို့ ရောက်လျှင်မှတ်လှကဆင်း၍ရပ်နား ပြီး မှထွမ်း ခွက်ကိုစည်း ပုံ ဆင်မိန်း မကိုင် စေ၍လက် ဆောင် တော်တင်မှု နောလင်ပန်း ကို၎င်း နည်း ဝတ် ဆင်သည့်မိန်း မကိုင် စေ၍ နောက်ပါစည်း ပုံဆင်မိန်း မအနည်း ငယ်နှင့်ခြေလျင် ဝင်၍ နောက်စမှတ် လှေကား ကတက်ပြီး လျှင်အနောက်ဝန်အနောက်စာရေး နေရာချတို့ကြည့်ရှုနေရာချထား ရသည်။

(8 October 1880)

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၂ ခုသတင်း ကျွတ်လဆန်း ၅ရက်နေ့)

(ရှိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၀၆)

1826
မြောက်မာရဘင် သေနတ်ဗိုလ် သေနတ်စာရေး တို့က (သက္ကရာဇ်) ၁၁၈၈ခု
1837
၁၁၉၉ခု မြောက်မာရဘင်အစုသွဲ့စည်း ရွာ ဝေပုံပါကျေး ရွာများ ကို သွော်
ကြီး ာရတို့ မြောက်လတကြိမ်လဲလှယ်အုပ်ထိန်း နိုင်ကွမ်း ဘိုး ငွေများ ကိုညီမျှခွဲ ဝေ
1866
စား ရိုး စား စဉ်ရှိပါသည်အတိုင်း (သက္ကရာဇ်၁၂၂)၈ခု အရေး တော်
တွင်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ရသည်တပ်မှူး သွော်ကြီး ဖြစ်ပါ၍ရွာစား သနား တော်
မြတ်ခံရသည် ဝေပုံပါကျေး ရွာများ ကိုရွာလက်ရှိ သေနတ်စာ ရေး တပ်မှူး သွော်
ကြီး ရွာလက်မဲ့တပ်မှူး သွော်ကြီး တို့သ ဘောတူစိတ်ဝမ်း မကွဲမပြား တနှစ်တကြိမ်လဲ
လှယ်အုပ်ထိန်း သဿမေဓအခွန် တော် ငွေကဆယ်နိုင်သင့်နိုင်ကွမ်း ဘိုး ငွေများ ကို
ညီမျှခွဲ ဝေစား သောက်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ
တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အလိုမြို မြောက်မာရဘင်အစု ဝေပုံပါကျေး ရွာများ ကို
မြောက်မာရဘင် သေနတ်စာ ရေး တပ်မှူး သွော်ကြီး တို့ကတနှစ်တကြိမ်လဲလှယ်အုပ်
ထိန်း စေပြီး လျှင်သဿမေဓအခွန် တော် ကောက်ခံရအခွန် တော် ငွေကဆယ်နိုင်
သင့်နိုင်ကွမ်း ဘိုး ငွေများ ကို သေနတ်စာ ရေး တပ်မှူး သွော်ကြီး တို့ညီမျှစွာ ခွဲဝေ
စား ယူအမှုတော်ကိုထမ်း ရွက် စေ။

15 May 1881
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၃ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့နား ခမင်း လှမင်း
ခေါင် ကျော်တင်တွင်ပြန်။

(မှိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၃၄)

ရွှေပြည်မှန်ကင်း အစု သေနတ်ဗိုလ် သေနတ်စာ ရေး တို့က (သက္ကရာဇ်) ၁၁၈၈ ခု 1826
၁၁၉၉ ခု 1837 ရွှေပြည်မှန်ကင်း အစုဖွဲ့စည်း ရာ ဝေပုံပါ ကျေး ရွာများ ကို သွော်ကြီး
တို့လဲလှယ်အုပ်ထိန်း နိုင်ကွမ်း ဘိုး ငွေများ ကိုညီမျှခွဲ ဝေစား ရိုး စား စဉ်ရှိပါ
သည်အတိုင်း (သက္ကရာဇ် ၁၂၂၈ ခု) 1866 အ ရေး တော်အတွင်း ဘက် တော်ကသက်
စွန့်ကြီး ပမ်း ထမ်း ရွက်သည့်တပ်မှူး သွော်ကြီး များ ဖြစ်ပါ၍ ရွာစား သနား
တော်မြတ်ခံရသည့် ဝေပုံပါ ကျေး ရွာများ ကို ရွှေလက်ယက် တော်မှာ ရွာလက်ရှိ
သွော်ကြီး ရွာလက်မဲ့တပ်မှူး သွော်ကြီး တို့သ ဘောတူ စိတ်ဝမ်း မကွဲမပြား လဲလှယ်
အုပ်ထိန်း သဃ မေမဆယ် နိုင်ကွမ်း ဘိုး ငွေများ ကို မြောက်မာရဘင်အစုတပ်မှူး
သွော်ကြီး တို့နည်း ညီမျှခွဲ ဝေစား သောက်အမှု တော်ကိုထမ်း ရွက်ပါစေရမည့်အ
ကြောင်း နှင့်ရှိနိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အလုံမြို့ ရွှေမှန်ကင်း အစု ဝေပုံ
ပါကျေး ရွာများ ကို ရွှေမှန်ကင်း အစုရွာလက်ရှိရွာထက်မဲ့တပ်မှူး သွော်ကြီး တို့
က မြောက်မါရဘင်အစုတပ်မှူး သွော်ကြီး တို့နည်း လဲလှယ်အုပ်ထိန်း ပြီး လျှင်သဃ မေ
မ ကောက်ခံရသည့်အခွန် တော် ငွေကဆယ်နိုင် ငွေနိုင်ကွမ်း ဘိုး ငွေများ ကိုညီမျှခွဲ
ဝေစား ယူအမှု တော်ကိုထမ်း ရွက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၃ ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၅ ရက် နေ့နား 30 July 1881 ခမင်း လှမင်း ခေါင်
ကျော်ထင်တွင်ပြန်။

(မြိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၆၃၀)

ပြည်သူဆင်း ရဲသား ကျွန်တော်မျိုး တို့ကိုအကြီး အအုပ်အစိုး ရတို့က မတရား သဖြင့် နှိပ်စက်ညှင်း ပမ်း မပြုမလုပ်နိုင် စေရန်ပြည်သူတို့တအလိုရှိတိုင်း ရွှေနား တော်မြွက်ကြား သိတင် လျှောက်နိုင်သည့်အခွင့်သနား တော်မူ၍ ရွှေ သေတ္တာများ သို့သွင်း ဆက်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင် စေရာအတွင်း ဝန်ပုဂံမြို့စား မြောက်ဒဝယ်ဗိုလ်ငတိုး ကြီး ရနောင်မြို့စား သူရဲဝန်ကျပင်း မြို့စား တို့ပြည်သူတို့အ ပေါ်မှာ မတရား သဖြင့်ဖိစီး နှိပ်စက်နိုင်တက်ပြုလုပ်သည့်အမှု၊ သေရည် သေရက် သောက်စား လစ်ဝလင်ရှိမယား ကိုသိမ်း ယူလင်ကိုတရပ်တပါး သို့နှင်ထုတ်ထွက်သွား စေသည့်အမှု၊ ဆင်း ရဲသား တို့ဥစ္စာပစ္စည်း များ ကိုသိမ်း ယူမှုခင်း ရှာကြံလူကိုသတ်ဖြတ်ခံ နေရသည့်အမှုဆိုင်ရာမြို့ ကျေး ရွာများ မှာလက်ရှိသူကြီး ရှိလျက်နှင့် ကြေးငွေစား ယူစာ ပေး အပ်ခန့်ထား သည်အမှု၊ လက်ရှိမြို့ ကျေး ရွာသူကြီး မှာမှုခင်း မရှိဖြစ်လျှက်အရိုး မတုတ်သည် များ ကို ကြေး ငွေအများ စား ယူအရိုး ပြုလုပ်အမိန့် တော်ပြတ်ခံသည့်အမှု၊ လက်ရှိမြို့ရွာသူကြီး တို့ကအရာ မကျ အောင်လက်မဲ့သူကြီး တို့ ပေးသည့်နည်း တောင်း ခံယူသည့်အမှု၊ မြို့ရွာသူကြီး တဦး ကိုအမိန့် တော်မြွက်ခံပြီး လျှင် လေး ဦး ငါး ဦး ရော ထွေး အမိန့် တော်ပြန်ဆိုသည့်အမှု၊ အမိန့် တော်မြွက်ရထား သူမဟုတ်ဘဲလျှက် ကြေး ငွေအများ ပေး သူကိုအမည်လဲ ပြောင်း ထည့်သွင်း ပြန်ဆိုသည့် အမှု၊ မြို့ရွာသူကြီး ခန့်အမိန့် တော်တွင် မှန်လျှင် ပါသည်ကို မပါမ ပါသည်ကိုအပါပြုလုပ် ပြန်ဆိုသည့်အမှုမှ စ၍ မသင့်မ လျော် တော် မတရား သည့်အမှုကိုကျင့်ကြံပြုလုပ် ကြောင်း ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင် ချက်တွင် ပါသည့်အတိုင်း မှန်မမှန်ကို မှူး ကြီး မတ်ကြီး တို့ ချင့်ညှိ နှိုင်း တိုင်ပင်စစ် ဆေး မေး မြန်း တော်မူရာ မမှန်သည့်အရာ မရှိမတရား သဖြင့်ကျင့်ကြံပြုလုပ်များ ကြောင်း ကိုသိ တော်မူသာ၍ ရှိသည်၊ ငတိုး ကြီး ၊ ငတုပ်၊ ငပြောင်တို့သည်အထူး သဖြင့်သူ ကောင်း ပြု တော်မူသည့် ကျေး ဇူး သစ္စာ တော်ကိုမ ထောက်ရာဇဝတ် တော်ကိုမ ကြောက်ပြည်သူဆင်း ရဲသား တို့ကိုပြဇာအာဏာ နှင့်ဖိစီး နှိပ်စက်နိုင်တက်ပြုလုပ်ဆိုး သွမ်း ကျင့်ကြံသူများ ဖြစ်၍ ငတိုးကြီး ကိုသူ ကောင်း ပြုရင်း စား ကျေး မြို့ရွာဆိုင်ရာအစုအငန်း နှင့်တကွအတွင်း ဝန်အရာကနှုတ်၊ ငတုပ်၊ ငပြောင်ကိုသူ ကောင်း ပြု တော်မူရင်း စာ ကျေး မြို့ရွာဆိုင်ရာအစုအငန်း နှင့်တကွ မြောက်ဒဝယ် သေနတ်ဗိုလ် အောက်မား ဝန်အရာများ ကိုနှုတ်၊ ငတိုးကြီး

ငတုပ်၊ ငပြောင် တို့ကို ထောင်မှာအကျည်းထား။ ငရွှေမောင်ကိုသူကောင်း
ပြုတော်မူရင်း စား ကျေးမြို့ရွာဆိုင်ရာအစုအငန်း နှင့်တကွ ဝန်ကြီး အရာက
နှုတ်။ ငလတ်ကို ကောင်ဟန်ဝန်အရာကနှုတ်။ ငငယ်ကို ငွေခွန်ဝန်အရာကနှုတ်။
ငဘကို ကောသမ္ဘီမြို့စား အတ္တပါတ်မြင်း ဝန်အရာကနှုတ်။ ထောင်မှာအကျည်း တား။
ငဘား တို့ကိုစား ကျေးမြို့ရွာအစုငန်း (နှင့်)တကွမြို့တော်ဝန်အရာကနှုတ်။
ငဘန်အသည်ဝန်အရာကနှုတ်။ ငရွှေတုကိုစာရေးကြီး အရာတနှုတ်။ ငငယ် တောင်
သမန်လယ်စား စီး တော်မြင်း ဝန် ရွှေတိုက်စိုး အရာကနှုတ်။ ငပြား ကိုလမိုင်း
မြင်း ဝန်အရာကနှုတ်။ ငမြို့၊ ငကံ၊ ငတာတို့ကိုမြို့စာရေး အရာကနှုတ်။ ငခင်၊
ငတုပ်တို့ကိုပြိုတိုက်ဆင့်အရာကနှုတ်။ ထောင်မှာအကျည်း ထား။ ငဘိုမောင်၊ ငဘို
တို့ကို၊ ပုဘဲစာရေးကြီး အရာကနှုတ်။

(17 March 1882)

(အက္ကရာဇ် ၁၂၄၃ ခုတပေါင်းလပြည့်ကျော် ၁၄ ရက်နေ့)

(ကုန်း၊ တ၊ ၁၉၆၇၊ စာ ၅၇၅-၆)

နိုင်ငံတော်အတွင်း ပြည်သူဆင်းရဲသား ကျွန်တော်မျိုးတို့မှာ တရားမှု ရာဇဝတ်
မှုများကိုခွဲ၍ စရိတ်ကြေး ငွေပိုမိုကုန်ကျနစ်နာပင်ပန်းကြောင်း အနီးအဝေး
အရပ်ရပ်မြို့ကျေးရွာမှာလည်း စိုးအုပ်ထိန်းသိမ်း ရန်နိုင်တန်နိုင် လောက်ရုံ
အရာရှိအကြီးအအုပ်ခန့်ထား မြို့ပင်မြို့အား ရွာအားများ နှင့်မမှုမြို့ဝန်စစ်
ကဲနား ခံမြို့စာရေး အထိမ်းအအုပ်မှစ၍အစိုးရအရာရှိများ ပြားသောကြောင့်
ဆင်းရဲသား ကျွန်တော်မျိုးတို့ကိုမှုခင်း ရှာကြံချွဲထွင်ပြုလုပ် ကြေးငွေပိုမိုခွဲ တောင်း
စားယူမြို့ရွာနေလူတို့နစ်နာပင်ပန်းကြောင်း မြို့ရွာနေသူကြီး မြင်းစီး မြင်း
ခေါင်း ဒိုင်းခေါင်း အဝန်း မှစ၍ကြီး ငိုး စိုး ငိုး ရှိသည်များကိုလည်း လက်ရှိ
လက်မဲ့အတင်အလျှောက်အနှုတ်အခန့်အလဲအပြောင်းများ ပြားသောကြောင့်စ
ရိတ်ကြေး ငွေအင်အားနှင့်မတန်ပိုမိုကုန်ကျဆင်းရဲပင်ပန်း မချမ်းမသာရှိ
ကြကြောင်းများနှင့် ရွှေနားတော်မြတ်ကြားသိတော်မူရသည်၊ တိုင်းပြည်နိုင်
ငံအသျှင်ဘုရင်မင်းမြတ်တို့မည်သည်ပြည်သူဆင်းရဲသားတို့ပင်ပန်း မရှိကိုယ်စိတ်
နှဖြာချမ်းသာအကြောင်း ဥစ္စာစီးပွါး ဖြစ်ထွန်း တိုးတက်ရန်အကြောင်းများ
ကိုမပြတ်ရှာမှီး တော်မူသဖြင့်သာသနာတော်ကျိုး တိုင်းကျိုး ပြည်ကျိုး တိုးပွါး ဖြစ်
ထွန်းအောင်အထူးသဖြင့်အားထုတ် ဆောင်ရွက်တော်မူရာသည်၊ ငါအသျှင်ဧက
ရာဇ်မင်းမြတ်သည်လည်း တိုင်းပြည်နိုင်ငံကိုတရားနှင့်အညီကျင့် ဆောင်စိုးအုပ်
တော်မူရန်အဓိဋ္ဌာန်တော်ကြီး ဖြစ်သောမင်းသာမံခံဝန့်ခဲသောရာဇာဘိသေ
ကမှုဒ္ဓါဘိသိက်ကိုမြတ်သောမိဘုရားခေါင်ကြီး နှင့်တကွသွန်းခံတော်မူပြီးလျှင်ရာ
ဇဓမ္မကျင့်ဝတ်တရားအပေါင်းကို ကောင်းစွာကျင့်ဆောင်တော်မူသည်နှင့်အညီ
တိုင်းမြည်နိုင်ငံတော်အတွင်း ဆင်းရဲသား ကျွန်တော်မျိုးတို့ချမ်းသာရာချမ်း
သာကြောင်း ဥစ္စာစီးပွါးများ ရာများကြောင်း ဖြစ်စေရန်ကိုယ်တော်တိုင်
ကြံစီအားထုတ် စောင့်ရှောက်စိုးအုပ်တော်မူမည်ဖြစ်သည်၊ပြည်သူတို့မှုခင်း တရား
စကားရှိသည်များကိုအတွင်း တော်လွှတ်တော်ရှေ့ရုံး မှတပါး ဆိုင်ရာအိမ်ပြင်
အိမ်ဝန်အိမ်များ တလက်ခံ၍အချုပ်အနှောင်အစစ်အမေး မရှိစေနှင့်၊ ရှေ့တော်
သို့သွင်း သင့်သွင်း ထိုက်သည့်အမှုများကိုအတွင်း တော်၊ရာဇဝတ်မှုနှင့်စပ်သည်များ
ကိုလွှတ်တော်ရှေ့ရုံး၊ တရားမှုနှင့်စပ်သည်များကိုလွှတ်တော်ခွဲဝေပိုင်းခြား

သည့်အတိုင်း သာ လျှောက်ထား စွဲဆိုစစ်မေး စီရင်စေ၊ တရား ရာဇဝတ်စစ်
မေး စီရင်ထိုက်သည်အတွင်း လွှတ်တော် ရှေ့ရုံး တရား ရုံး များ မှာလည်း
အမှုစစ်ဆေး ကာလစာရေး စာချီတို့နှင့်သာ မလွဲမထား စေရ၊ အမှုစစ်အမှု
ကိုင်အရာရှိတို့ကိုယ်စစ်ဆေး မေးမြန်း ရေးမှတ်စေပြီး လျှင်စစ်ချက် မေးချက်
တောက်ချက်ဖြတ်စာကူး သန်း စေ၊ ရုံး အရာရှိလျှင်စာရေး ၂ စီယုံကြည်ခံဝန်
သူကိုစေခိုင်း ထမ်း ကြစေ၊ တရား ရာဇဝတ်မှုနှင့်စပ်၍အမှုသည်တို့မှာ ခေါ်
ဝတ်ရေး လုင်မှစ၍ ထောင်း သင့် တောင်း ထိုက်သည့် ကြေး ငွေများ ကိုလည်း အ
ထက်ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ထုတ်ပြန် တော်မူသည့်အမိန့် တော်ဥပဒေပါသည့်ပြင်ပို
မိုသာလွန်၍အတောင်း အယူမရှိစေနှင့်၊ အမှုကိုင်အရာရှိတို့ကိုယ်တိုင်ကြပ်၍အ
မိန့်တော်ဥပဒေထွက်ရှိသည့်အတိုင်း သာ တောင်း ယူကြစေ၊ အနီး အဝေး အရပ်
ရပ်မြို့ ကျေး ရွာ များ မှာမြို့ဝန်စစ်ကဲနား ခံအရာရှိမြို့အုပ်ရွာအုပ်ခန့်ထား
ရန်ရှိသည်ကိုလည်း အလိုရှိရာတဦး ကတိငဲ့ကွက်အတင်အ လျှောက်မရှိကြ စေနှင့်၊ မြို့
ရွာကိုနေရာတကျဆင့်ဆိုထိန်း သိမ်း ကြည့်ရှုနိုင်မည်အရည်အချင်း ရှိသူကိုခန့်ထား
တော်မူမည်၊ မြို့ဝန်စစ်ကဲနား ခံအရာရှိမြို့အုပ်ရွာအုပ်ခန့်ထား ရန်ရှိလျှင်မှူး
မတ်အရာရှိစုံညီညီနှိုင်း ရွေး ချယ်ဆက်သွင်း တင် လျှောက်စေ၊ မြို့ရွာသူကြီး မြင်း
ခေါင်း မြဝ်း စီး ဒိုင်း ခေါင်း အဝန်း မှစ၍ကြီး ငိုး စိုး ရိုး ရှိသည်များ မှာ
လည်း ဆိုင်ရာအဝန်း များ နှင့်အခန့်အထား မရှိ၊ အမိန့် တော်နှင့် ခန့်ထား
ရန်ရှိသည်ကိုလည်း အရိုး ဌာဝရတည် စေရာ၌မြို့ ကျေး ရွာကိုနေရာကျကြီး စိုး
ဆောင်ရွက်နိုင် စေရန်ဖြစ်သည့်အတိုင်း မှူး မတ်အရာရှိတဦး တယောက်တည်း
အလိုနှင့်အတင်အ လျှောက်မရှိကြ စေနှင့်၊ အရိုး အသား မှန်၍မြို့ရွာကြက်ညီဖြစ်သင့်
ဖြစ်ထိုက်သူတို့ကိုသာ ရွေး ချယ်ခန့်ထား တော်မူသူလွှတ်တော်ကစစ်ဆေး မေးမြန်း
စာဆက်သွင်း ခန့်ထား တော်မူသူတို့ကိုသာ မြေ စဉ်ဆက်အရိုး ဌာဝရအမြဲတည်
သဖြင့်မှုပြစ်မရှိဘဲရာထူး မကျနိုင် စေသည်၊ သက္ကရာဇ်ခုနှစ်ကစ၍စစ်တန်း စာ
ရင်း မှန်ကန် သေချာ အောင် ရေး သား တင် ပေး စစ်ဆေး ပြီး လျှင် ရွှေတိုက်
တော်မှာသွင်း ထား စေ။

21 March 1882

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၃ ခု နှောင်း တန်ခူး လဆန်း ၃ ရက် နေ့နား ခံမင်း ထင်ရာဇာ ကျော် ခေါင်ထွင်ပြန်။

(ဝန်စစ်တန်း စါစု၊ စါ၃၀-၄၀)

1882

နိုင်ငံတော်အတွင်း မြို့ရွာများမှ (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၄ ခု သဿမေဓ အခွန်တော် ကောက်ခံရန်ရှိသည်ကို မြို့ဝန်အရာရှိတို့ ကောက်ခံပုံ ဥပဒေ ပြေစာ လက်မှတ်များကို ပေးအပ်၍ ပြည်သူဆင်းရဲသားတို့ မနာမကျည်း ဆယ်ဖို့ကဖို့တက် မလွန်စေရာ ပေးအပ်သည့် ဥပဒေအတိုင်း ကြေအောင်ဆိုင်ရာမြို့ရွာရှင်တို့က နေရာကြွနှိုး ဆော်ကောက်ခံဆက်သွင်း စေဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ရင်း နှင့် အညီမှာထား ဆင့်ဆို ကောက်ခံဆက်သွင်း စေရမည် ဝန်ထောက်မင်းတို့။

17 April 1882

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၄ ခုကဆုန်လဆန်း ၀ ရက်နေ့နံး ခဦးလှယည်တွင်ပြန်။

(ဝန်စစ်တန်း ဓါရု၊ ဓါ၄၀)

နိုင်ငံတော်အတွင်း မြို့ရွာတို့နှိုက် ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၊ သာသနဒါ ယကာ မဟာဓမ္မရာဇာဘုရား မင်း မြတ်သည် လေါကသကျံစ်၊ သမုတိအစစ်ဖြစ် တော်မူ သောမြတ်စွာဘုရား သာသနာ တော်ကို နေဝန်း လဝန်း အလား တနေ့တခြား စည်ကား ပွင့်လင်း တိုး တက် အောင်အလွန်အလို တော်ရှိသည်၊ သာသနာ တော် သုံး ပါး တို့တွင်ကန်ရိုး ကန် ပေါင်သဘွယ်ဖြစ် သော ပရိယတ္တိ (သာသနာ တော်) စည်ကား ပွင့်လင်း သဖြင့်တည်တန့်နိုင်လုံ မှသာလျှင် ရေသဘွယ်ဖြစ် သော ပဋိပတ္တိ သာသနာ တော် (ကြာသဖွယ်) ဖြစ် သော ပဋိ ဝေဓသာသနာ တော်နှစ်ပါး တိုး တက်စည်တား ပွါး များ ဖြစ်ထွန်း ရာ သောအ ကြောင်း (ဖြစ်သည်)၊ ပဋိပတ္တိ သာသနာ တော်တွင်လည်း ဝိနည်း ပရိယတ်ဟူသည်မြတ်စွာဘုရား သာသနာ တော် ၏အသက်သဘွယ် (ဖြစ် သော ကြောင့်ထိုအ) သက်သဘွယ်ဖြစ် သော ဝိနည်း ၊ ပရိယတ် တည်ထွန်း မှသာလျှင်မြတ်စွာဘုရား သာသနာ တော်ဆုတ်ယုတ် (ပျက်ပြား) တိမ်း ပါး ခြင်း မရှိ၊ အစွန့်ရှည်စွာတည်ထွန်း ရာ သောအ ကြောင်း ရှိသည်အတိုင်း သာသနာ တော်တွင်နိုဝင် (နေထိုင်ကြသည့်) ရဟန်း သင်္ဃာ တို့ဟူသည်လည်း ဝိနည်း ပရိယတ်ကို လေ့လာ ဆောင်ရွက်ကြ၍ ဝိနည်း သ ဘောကို (လေ့လာသိကြွမ်း ရှိလျက်) သိက္ခာပုဒ် တော်ကို စောင့်ရှောက်ကျင့်သုံး ကြမှသာလျှင်သီလသိက္ခာပြည့်စုံစင်ကြယ် သဖြင့် (လူနတ်ဗြဟ္မာ) ဟူ သော ချမ်း သာသုံး ပါး ကိုရရာ သောအ ကြောင်း ရှိသည် ဖြစ် သော ကြောင့်နိုင်ငံ တော်အတွင်း (အရပ်ရပ်မြို့ ကျေး ရွာတို့တွင် နေ) ထိုင် ကြသည့်ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ မိမိတို့တပည့်ပရိသတ်ဂိုဏ်း သား သင်္ဃာ တို့ကို (ဝိနည်း သ ဘောကျွမ်း ဝင်အ) ကျဆုံး မပြုဝါဒ ပေး ရန်ဥဘ တော ဝိဘင်း ပါဠိ တော်ကိုကြည့်ရှုပို့ချ လေ့လာကြ စေ၊ မိမိတို့တဥဘ တော (ဝိ ဘင်း) ပါဠိ တော် ကိုကြည့်ရှုပို့ချ လေ့လာပြီး လျှင်တိုက်တွင်း ရှိတပည့်ရဟန်း ကျောင်း တိုင်ပုဂ္ဂိုလ် ဂိုဏ်း တွင်း (မှီတင်း နေထိုင်ကြသည့်) ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ဒွေး မာတိကာနှစ် စောင်၊ ခန်း နေရဟန်း တို့မှာဘိက္ခုပါတိ မောက်ခ စောင်၊ သာမ ဏေတို့မှာ (ပစ္စဝေ က္ခဏာ) လိင် ဒါဏ် သေခိယ ခုဒ္ဒသ ခန္ဓက ဝတ်၊ ပါဠိ အနက်များ ကိုအာဂုံနှုတ်တက် ဆောင် ရွက်ကြ စေ၊ (မိမိတို့ နေထိုင်ရာတိုက်အရုံ မှထွက်၍) ရပ်စုတွက်စု များ သို့သွား လါ ကြသည့်အခါတို့၌လည်း ဘုရား ခွင့်ပြု တော် မူအပ် သော အရပ်ဌာန (မဟုတ်သည်တို့)

နှုတ်သင်္ကန်း မရုံမူ၍ သွားလာခြင်း၊ သင်္ကန်း ရုံကို ဖွက်သိမ်း ကိုယ်ကိုဖွင့်လှစ်၍ နေခြင်း၊ ရဟန်း (သင်္ဃာတို့သမဏ) သာရုပ္ပ မဖြစ်သော ဈေး ပြင်ကနား ကစား ပွဲများ သို့သွားလာ ထွက်ဝင်ကြည့်ရှု နေထိုင်ခြင်း၊ ဇာတ် (ရုပ်သေး က ခုံသီဆိုသည့်) ပွဲလမ်း သဘင်ကြည့်ရှုခြင်း၊ ရွှေငွေအနာမာသ နိဿဂ္ဂိယ ဝတ္ထု၊ ဒုက္ကဋ ဝတ္ထုတို့ကို မအပ်သော အခြင်းအရာ (တို့ကိုပြုကျင့်သုံး ဆောင်) ခံယူခြင်း၊ ကပ္ပိယ ဝတ္ထုပင်ဖြစ်သော်လည်း အကပ္ပိယ ဝေါဟာရဖြင့် ကိုယ်တိုင် ရောင်း ဝယ်လဲလှယ်ခြင်း၊ သူတပါး တို့ကို ရောင်း ဝယ်လဲလှယ် စေခြင်း၊ ကုလဒူသက အနေသနအမှုတို့ကို ပြုကျင့် လွန်ကြူး ခြင်း၊ လှည်း နွား ရှာမှီး ဓမ္မး မြင်းလှည်း ယဉ်စီး နင်း သွားလာ ခြင်း၊ လှေယဉ် လှေ လောင်း ကစား ပြိုင် လှော်ခြင်း၊ ဧကရာဇ်မင်း မြတ်အလို တော်မရှိမြစ်တား တော်မူသည့်အမဲ ပံ့သကူ ကောက်ယူခြင်း၊ စက်မီး ဒုံး ပြောက်စသော ရဟန်း တို့နှင့် မအပ်မရာသည့်အမှုများ ကိုပြုကျင့်လွန်ကြူး ခြင်း စသော သာသနာ တော်ဆုတ်ယုတ်သိကွာသီလညစ်နွမ်း ကြောင်း အမှုတို့ကိုပြုကျင့်လွန်ကြူးမရှိ စေနှင့်၊ ဂိုဏ်း အုပ် ဂိုဏ်း ထောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့က ဂိုဏ်း တွင်း ရှိတပည့်ရဟန်း သာမဏေ ဂိုဏ်း သား ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုတင်း တင်း ကြပ်ကြပ်ဆင့်ဆိုဆုံး မမြစ်တား ကြစေ၊ သုတ္တုဒ္ဒေသ ဥပုသ်ပြုလေ့ ရှိသော သင်္ဃာပြည့်စုံသည့် ကျောင်း တိုက်တာတို့မှာ သုတ္တုဒ္ဒေသ ဥပုသ် ပြုခြင်း၊ တမြို့တရွာတည်း နှိုက်ဆွမ်း စဉ်ပရိတ်ရွတ်၊ အသုဘရှုစသော သင်္ဃကံမဟုတ် ရာဌာနတို့နှိုက်ကွဲပြား သီး ခြား ပြုကျင့် နေထိုင်မရှိအညီအညွတ်ဖြစ်ခြင်း တို့ဖြင့် သင်္ဃာညီညွတ်အကွဲအပြား မရှိရ အောင်ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကတင်း တင်း ကြပ်ကြပ်ဆင့်ဆိုဆုံး မကြစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၄ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၈ ရက် နေ့တံဆိပ် 22 June 1882 တော်ရဆရာ တော်တို့ စုံညီသုဓမ္မာ တော်တွင်ပြန်ဆိုသည် နိုင်ငံ တော်အတွင်း မြို့ရွာရှိ ဂိုဏ်း အုပ် ဂိုဏ်း ထောက် ဂိုဏ်း သား သင်္ဃာတို့ကျင့်သုံး နေထိုင်ဆင့်ဆိုရန်သာသနာပိုင်ဆရာ တော်ဘုရား ကြီး (မိန့်)။

(အမြင့်ဘုံပုံ့ ကျောင်း စါစု)

သံဃလင်္ကာရသဒ္ဓမ္မဝံသသိင်္ဃပဝရဓမ္မသေနာပတိမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇာဂုရု ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသျှင်ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင် ဆင်ဖြူများရှင်လက်နက်စကြာသခင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဆရာတော်အမိန့်တော်ရှိသည်။ လောင်းရှည်မြို့နယ် လေးရပ်ရှစ်ရပ်သတ်မှတ်သည့်အတွင်း သိတင်းသုံး နေကြသည့်သံဃာတို့တွင်ဆုံး ဖြတ်စီရင်ရန်ရှိသမျှသာသနာ့ရေး သာသနာမှုနှင့်စပ်သည်များ ကိုဝိနည်း ဓမ္မကံနှင့်အညီထိန်း သိမ်း အုပ်ချုပ်စီရင်ဆုံးဖြတ်စေမည်။ ဂဏာစရိယ ဂဏပါမောက္ခကမ္မာကမ္မဝိနိစ္ဆယအဖြစ်ဖြင့်သက္ကရာဇ်

26 March 1883

၁၂၄၄ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့ လောင်း ရှည်မြို့မယွန်းကျောင်း နေရှင်ကဝိတို့ဂိုဏ်း အုပ်၊ ၎င်း မြို့မမင်း ကျောင်း နေရှင်ပုည၊ ၎င်း မြို့စီရင်စုရင်း ခဲရွာ ကျောင်း နေရှင်ဝိစိတ္တတို့ကိုဂိုဏ်း ထောက်ခန့်အပ်တော်မူသည်၊ ၎င်း မြို့နယ် လေးရပ်ရှစ်ရပ်သတ်မှတ်သည့်အတွင်း သိတင်း သုံး နေကြသည့်သံဃာတို့တွင်ဆုံး ဖြတ်စီရင်ရန်ရှိသမျှသာသနာ ရေး သာသနာမှုနှင့်စပ်သည်များ ကိုဝိနည်း ဓမ္မကံနှင့်အညီဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့ကဆုံး ဖြတ်စီရင်စေ၊ ၎င်း နယ်တွင်း ရှိသံဃာတို့လည်း ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့ဝိနည်း ဓမ္မကံနှင့်အညီဆင့်ဆိုဆုံး မရာမသွေမလွှဲနာခံ၍ဂန္ထဓုရ ဝိပဿနာဓုရ တရားနှစ်ပါး ကိုပွါး များ အား ထုတ်ကျင့်ဆောင်နေထိုင်ကြစေ။

မင်္ဂလာမှန်ကျောင်း ဆရာတော်၊ နန်း ဦး မင်္ဂလာဆရာတော်တို့စာပေး မှာထား လိုက်သည်၊ လောင်း ရှည်မြို့နယ် လေး ရပ်ရှစ်ရပ်သတ်မှတ်သည့်အတွင်း သိတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်ဂိုဏ်း သံဃာတို့နှင့်မြို့ဝန်စစ်ကဲမြို့သူကြီး ရွာသူကြီး ခေါင်း အကြီး အစီရင်စာရေး တို့။

(ကြာထွန်း ၊ ယော   ၊ စါ၊ ၆၆)

18 May 1883

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခုနယုန်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့ ရွှေမြို့တော် နောက်ပြင်သာသနာ ပိုင်ဆရာတော်ဘုရားကြီး သီတင်းသုံး တော်မူသည့် ဝန်ရှင်တော်တိုင်တား မြို့ စား မင်းကြီး တိုက်တွင် ရွှေမြို့တော်ရှိတံဆိပ် တော်ရဆရာ တော်ရ ၃ ပါး တို့ ဝိ နည်း ကျမ်း ဂန် များ နှင့်နှိုင်း ယှဉ်ဆင်ခြင်လျက်သ ဘောတူ စုံညီ ရွှေမြို့ တော်မှ စ၍ နိုင်ငံ တော်အတွင်း ရှိတံဆိပ် တော်ရ မရ၊ ရဟန်း သံဃာ တော်တို့ကိုဆင့်ဆို ရန်ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ထား ကြသည့်ကျင့်ဝတ်ဥပ ဒေကိုဆရာ တော်တို့စုံညီဘင့် ကြောင်း နှင့်သာသနာ ပိုင်ဆရာ တော်ဘုရား ကြီး ကို လျှောက်ထား ကြရာသင့် ပြီအမိန့် တော်ရှိသည်ကို မှတ်သား ချက်။

(သုရိယ၊ တွဲ ၆၊ မှတ် ၉၊ နိုဝင်ဘာ ၁၉၃၂၊ စာ ၂၃)

10 May 1883

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခုနယုန်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့သာသနာပိုင်ဆရာတော်ဘုရား ကြီး ရှေ့သာသနာ ရေး သာသနာ မှုနှင့်ညှိနှိုင်း တိုင်ပင်စည်း ဝေး လာ ရောက် သည့်ဆရာတော်များ စာရင်း

အနောက်ပြင်

သာသနာပိုင် ဆရာတော်ဘုရား

နန်းဦး ဆရာတော်

(နန်းဦး)တိုက်အုပ် ဆရာတော်

ခင်မကန် ဆရာတော်

မေဃဝတီ ဆရာတော်

ပင်းယ ဆရာတော်

ရွှေပြည် ဆရာတော်

မြို့သာ ဆရာတော်

ထီးလင်း ဆရာတော်

ဆရာတော် ဦးအာစရ

မှန်ကျောင်း ဆရာတော်

သင်္ဂဇာ ဆရာတော်

တပယင်း ဆရာတော်

ခွေးချို ဆရာတော်

ဆရာတော် ဦးကဝိန္ဒ (၏ကိုယ်စား)

ပေါင်း ၁၅

အရှေ့ပြင်

ဆင်တဲ ဆရာတော်

မဏိရာ ဆရာတော်

ဆရာတော် ဦးစန္ဒလင်္ကာ

သက်ပန်း ဆရာတော်

လှေထွေ ဆရာတော်

ပုခန်း ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

ဝိစိတ္တာရာမ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

ဝိဇယာရာမ ဆရာတော်

မှန်ကျောင်း ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

နန်းတွင်း ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

ဆရာတော် ဦး ဂန္ဓာမုရ (၏ကိုယ်စား)

ဆရာတော် ဦး ဂန္ဓမာ

ဆရာတော် ဦး အာလောက (၏ကိုယ်စား)

ဆရာတော် ဦး သကျဝံသ

ဆရာတော် ဦး လက္ခဏ

ရွှေမဏ္ဍရာ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

မင်္ဂလာရာမ ဆရာတော်

သဒ္ဓမ္မဇောတိကာရာမ ဆရာတော်

မဟာဝိသုဒ္ဓါရာမ ဆရာတော်

လယ်ကိုင်း ဆရာတော်

ငါးစို့ ဆရာတော်

မဟာဝိဇိတာရာမ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

ဆရာတော် ဦး အာဒိစ္စ

ဆရာတော် ဦး ပဒုမ

ဆရာတော် ဦး သုဇာတ

ဆရာတော် ဦး ရာဇိန္ဒ

ဆရာတော် ဦး ဝိလာသ

ပေါင်း ၂၇

မြောက်ပြင်

စံကျောင်း ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

မဏ္ဍလာရာမ ဆရာတော်

ငါးကျမ်း ဆရာတော်

ဆူးခါး ဆရာတော်

ရမည်းသင်း ဆရာတော် ဦးဝါယမ

ထရံကာ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

ဆရာတော် ဦးကလျာဏ (၏ကိုယ်စား)

မင်းခင်း ဆရာတော်

ဝေဠုဝန် ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

သောဘိတာရာမ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

ဃောသိတာရာမ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

အုတ်ကျောင်း ဆရာတော်

လုံးတော် ဆရာတော်

ခေါ်တော ဆရာတော်

အနောက်မဉ္ဇူရာ ဆရာတော်

ပေါင်း ၁၅

တောင်ပြင်

ဆီးပနီ ဆရာတော်

မိုးထိ ဆရာတော်

မိုးတား ဝန်ထောက်တိုက် ဆရာတော်

မိဇ္ဈီလါ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

ညောင်ကန် ဆရာတော်

ဘုံကျောင်း ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

အောင်မြေရွှေဘုံ ဆရာတော်

ဒက္ခိဏာရာမ ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

အသောကာရာမ ဆရာတော်

ရွှေရေးဆောင် ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

ဂူကြီး ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

မြတောင် ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)

သေနတ်ဝန်ကြီး တိုက် ဆရာတော် (၏ကိုယ်စား)
တောင်ခွင်ဝန်ကြီး တိုက် ဆရာတော်
ဆရာတော် ဦးပုည (၏ကိုယ်စား)

ပေါင်း ၁၅

အနောက်ပြင်	ဆရာတော်	၁၅
အရှေ့ပြင်	ဆရာတော်	၂၇
မြောက်ပြင်	ဆရာတော်	၁၅
တောင်ပြင်	ဆရာတော်	၁၅

ပေါင်း ၇၂

(သူရိယ၊ တွဲ ၆၊ မှတ် ၉၊ နိုဝင်ဘာ ၁၉၃၂၊ စာ ၂၃-၄)

18 May 1883

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခု (နယုန်လဆန်း ၁၃ ရက်နေ့) တွင် သာသနာပိုင်ဆရာတော် ထုတ်ပြန်တော်မူသည့် ရဟန်းသံဃာတော်တို့ကျင့်ဆောင်ရန် ဥပဒေ

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသျှင်ဆဒ္ဒန် ဆင်မင်းသခင် ဆင်ဖြူများရှင် လက်နက်စကြာသခင် အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဆရာတော် အမိန့်တော်ရှိသည်။ ရွှေပြည်တော်မှစ၍ နိုင်ငံတော်အတွင်း ရှိဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့

ကပ်ဦး အစမဟာသမတ သကျနွယ်စဉ်အဒိစ္စဝင်မျိုး နန်းရိုး အစစ်ဖြစ်တော်မူသော ငါတို့သာသနာဒါယကာ မဟာဓမ္မရာဇာ တရားမင်း ဖြစ်သည် လောကသုံးပါး၌ မင်းဆုံး ဓမ္မရာဇာဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်ကို တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသော အစလသဒ္ဓါတော်မြတ်ဖြင့် အလွန်သက်ဝင်ကြည်ညိုတော်မူသည် နှင့်အညီ သာသနာတော်သုံးပါးတို့တွင် ပရိယတ္တိသာသနာတော်တည်းဟူသော အမြစ် ပင်စည်ဖြစ်ထွန်းကြီးပွါးမှ ပဋိပတ္တိသာသနာတော်တည်းဟူသော သီလမူတင်သမထ ဝိပဿနာတည်းဟူသော အပွင့်အသီး ဖြစ်ထွန်းရသည်။ ပဋိပတ္တိသာသနာတော် တည်းဟူသော အပွင့်အသီး ဖြစ်ထွန်းမှလည်း ပဋိဝေဓသာသနာတော်တည်းဟူ သော မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော အရသာထူးကို ခံစားသုံးဆောင် ရမည်ဖြစ်သည်။ သာသနာတော်၌လည်း အလဇ္ဇီ ဒုဿီလပါပသမာစာရပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပေါ် ထွက်ထွက်ကြွား မရှိ လဇ္ဇီပေသလသီလဝန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ ပေါ်ထွန်း စည်ကား ရှိမှလည်း မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်သည် ရောင်ခြည်တထောင်တည်ထွန်း ဆောင်သော ဘာဏုရာဇာ စကြာ ရဝိလင်းလင်း ညီသကဲ့သို့ တက်စည်ကား ပြန့်ပွါးခြင်း ဟူသော ဝုဍ္ဎိ ဝေပုလ္လအဖြစ်သို့ ရောက်သဖြင့်ထွန်းလင်း တောက်ပခြင်း ဖြစ်၍ အမွန့် ရှည်စွာဖြစ်ထွန်း စည်ကား ပြန့်ပွါးခြင်း ဖြစ်မည်၊ သို့အစရှိသဖြင့် သာသနာတော် ထွန်း ပေါ် တောက်ပခြင်း နှင့်စပ်သည့်အရာများ ကိုကြံရည်တော်မူပြီး လျှင်ဆရာ တော်ကို ရွှေနန်း တော်သို့ပင့်ဆောင်တော်မူ၍ ပွတ်သစ်သော ခရုသင်း သည်အလွန် ဖြူစင်ခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ သာသနာတော်မြတ်သည်လည်း အလွန်ဖြူစင်သန့်ရှင်း သဖြင့် တနေ့တခြား ပြန့်ပွါး စည်ပင်ခြင်း ဖြစ်အောင်အား ထုတ်တော်မူပါမည် အကြောင်း နှင့် လျှောက်ထား တော်မူသည်ဖြစ်သည်၊ နိုင်ငံတော်အတွင်း ရှိဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း

ထောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့လည်း သာသနာတော်မြတ်၏ စည်ပင်ထွန်းလင်းပြန့်ပွါးခြင်း
ဖြစ်မည့်များကိုညီညာရိုင်းပင်း၍ပြုသင့်ပြုထိုက်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သည့်အတိုင်း
အုပ်ထိန်းကြည့်ရှုသည့်ဂိုဏ်းအတွင်း နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်းသာမဏေတို့ဝိနည်းသိက္ခာ
ပုဒ်တော်နှင့်အညီကျင့်ဆောင်နေထိုင်စေရန်ယခုပေးအပ်သည့်ကျင့်ဝတ်ဥပဒေ
ကိုအပွေါ်သုတ္တကြောင်းကျမဲ့ပြုမူ၍ ဂိုဏ်းအတွင်းမှာပြန့်နှံ့အောင်ဆင့်ဆိုပေးအပ်
သည့်ဥပဒေတော်အတိုင်း တင်းတင်းကြပ်ကြပ်ဆုံးမဩဝါဒပေး၍ နေထိုင်ကြစေ။

၁။ အကြံအကဲပြုလုပ်သူဂိုဏ်းအုပ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာကမ္မာကမ္မဝိနိစ္ဆယအရာတို့၌လိမ်မာစေ
ခြင်း၄ါဝိနည်းလေးစောင်၊ ဂိုဏ်းထောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ဒွေးမာတိကာ၊ ခုဒ္ဒ
သိက္ခာ၊ ဂိုဏ်းသားရဟန်းတို့မှာ ဒွေးမာတိကာ၊ ဘိက္ခုပါတိမောက်များကိုပရိ
ဏဝါစုဂ္ဂထပြု၍ လေ့လာကျက်မှတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။

၂။ မိမိတို့ဂိုဏ်းအတွင်း ရှိရဟန်းခံထိုက်သည့်သာမဏေတို့ကိုဥပသမ္ပဒကံသို့တင်ဆောင်
ကြသည့်အရာမှာအဓိဋ္ဌာန်လောက်သည့်သင်္ကန်း သပိတ်တို့ကို ရှေးဦးစွာပြည့်စုံစေ
၍ဥပသမ္ပဒကံ၏အင်္ဂါလက္ခဏာတို့နှင့်ညီညွတ်အောင်ပြုလုပ်သဖြင့်ဥပသမ္ပဒကံသို့တင်
ဆောင်ပြီး သော်ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်တော်ကိုထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း
၌လိမ်မာယဉ်ကျေးစေခြင်း၄ါ ဒွေးမာတိကာကိုသဇ္ဈာယ်ဖတ်ဆိုအားလျော်စွာသင်
ကြားလေ့ကျက်ဆောင်ရွက်စေ၍ နေ့စဉ်မပြတ်ဝတ်တက်ဝတ်ကပ်များ တွင်ရှုတ်ဘတ်
သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကိုပြုစုစေရမည်။

၃။ မိမိတို့ဂိုဏ်းတွင်းရှိတပည့်သူငယ်တို့ကိုရှင်သာမဏေပြုကြသည့်အရာမှာနိဂ္ဂဟိတန္တ၊ မ
တာရကနှစ်ပါးတို့တွင်တပါးပါးဖြင့်သရဏဂုံကိုပီပြင်စွာရွတ်နိုင်အောင်သွန်သင်
ပြသပြီး လျှင်ဥဘတောသုဒ္ဓိဖြစ်အောင်ရှင်သာမဏေပြုပြီး လျှင်ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ လိင်
ဒဏ်၊ သေခိယ၊ ခုဒ္ဒသိက္ခာကဝတ်ပါဠိအနက်များကိုသာမဏေတို့သဇ္ဈာယ်ဖတ်ဆိုအားလျော်
စွာလေ့ကျက်နှင့်ရမိအောင်ကျက်မှတ်စေ၍ နေ့စဉ်မပြတ်ဝတ်တက်ဝတ်ကပ်ရာတွင်ရှုတ်
ဘတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကိုပြုကြစေရမည်။

၄။ သံဃာ အနည်းအများအနီးအဝေးကိုထောက်၍ဥပုသ်ခေါ်ခန့်ထားလျက်ရှိ
သည့်သိမ်တို့မှာသိမ်လုံလောက်သည့်အရာဖြစ်လျှင်အညီအညွတ်စည်းဝေး၍သုဒ္ဓ
ဒ္ဒေသ၊ သံဃဥပုသ်၊ သာမလောက်လျှင်ပရိသုဒ္ဓိဥပုသ်တို့ကိုပြု၍ဓမ္မသာတန္တာဖြစ်

အောင်တရား စတား တို့ကို ဆွေးနွေး မေးမြန်း ပြောဆိုကြရမည်။

၅။ ဂိုဏ်းတွင်းရှိ ရဟန်းသာမဏေတို့မှာ ဆွမ်းစား သောက်သည့်အခါတို့၌ သတ္တုစသော အမှုအရာတို့နှင့် ပြည့်စုံစွာ ပြု၍ စား သောက်ခြင်း ဖြစ်အောင် ဆရာ ပြုလုပ်သူတို့က သေခိယသိက္ခာပုဒ်တော်နှင့် အညီ သွန်သင်ပြသ အကြိမ်ကြိမ် ဆုံးမကြရမည်။

၆။ မိမိတို့ နေရာ ကျောင်းတိုက်တွင်းမှာ သော်လည်း သင်္ကန်း ဝတ်ခြင်း ရုံခြင်း သွားလာခြင်းကို ပြုသည့်အရာတို့၌ လိမ်မာသိမြင် ဝတ်ရုံ သွားလာခြင်း ရှိအောင် နိဒါသနပါဠိမှ သိက္ခာပုဒ်တော်နှင့် အညီ သွန်သင်ပြသ အကြိမ်ကြိမ် ပြောဆိုဆုံးမကြရမည်။

၇။ မိမိတို့ နေရာ ကျောင်းတိုက်အရံမှ ထွက်၍ မြို့တွင်း ရွာတွင်း သို့ ထွက်ဝင် သွားလာသည့်အခါတို့၌လည်း ပရိမဏ္ဍလ၊ သုပ္ပဋိစ္ဆန္နသိက္ခာပုဒ်တော်နှင့်အညီ အဝန်း ညီစွာ ဝတ်ပြီး လျှင် ခါး ပန်း ကြိုး ဘွဲ့ စည်းခြင်း၊ လည်လက် ကောက်ဝတ်တို့ကို ဖုံးလွှမ်း၍ အဝန်း ညီစွာ ရုံခြင်း၊ ကမ္ဗတ်သီး တပ်၍ အောက်သို့ချ သော မျက်လွှာကိုဖြန့်စေပြီး လျှင် သမဏသာရူပ ပါသဒိကဖြစ်အောင် ထွက်ဝင်သွားလာခြင်း အမှုတို့ကို ပြုကြစေရမည်။

၈။ နံနက်အခါဖြစ်စေ၊ နေ့လွဲအခါဖြစ်စေ၊ မြို့တွင်း ရွာတွင်း သို့ဝင်သွားသည့်အခါ တို့၌လည်း ဆရာကို ပန်ကြား ရာ သော အာစရိယဝတ်နှင့် တကွ ဂါမပ္ပဝေသနသိက္ခာ ပုဒ်ရှိသည်အား လျော်စွာ ပြုသင့်ကြသည့်အတိုင်း အဆောတလျင်ပြုအပ် သော အကြောင်း မရှိလျှင် ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့ကို ပန်ကြား၍ ဝင်သွား စေခြင်း၊ ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့ မရှိလျှင် ထင်ရှား ရှိ သော ရဟန်း တို့ကို ပန်ကြား၍ ဝင်သွား စေခြင်း တို့ကို ပြုကြ စေရမည်။

၉။ မြို့တွင်း ရွာတွင်း သို့ဝင်သွား နေထိုင်သည့်အခါလည်း ဝတ်ရုံသည့် သင်္ကန်း ကို မြှောက်ပင့်၍ သွား လာ နေထိုင် မရှိရ အောင် ဥက္ခိတ္တကာယသိက္ခာပုဒ်တော်နှင့်အညီ ပြောဆိုဆုံးမ ညွှန်ပြ ဩဝါဒ ပေး ကြရမည်။

၁၀။ ထီး ကို ဆောင်း ကြသည့်အရာမှာ ဝိနည်း ဝရဂုဏ္ဍ စ သောအကျိုး ကိုပြု ရန်အခွင့်နှင့်တကွ သည်း ခြေနာ စ သော အကြောင်း မရှိလျှင် ထီး ကို ဆောင်း မိုး၍ သွား လာခြင်း တို့မှ ကြဉ် ရှောင်ခြင်း အမှုတို့ကို ပြုကြ စေရမည်။

၁၁။ ဝတ်ရုံ သော သင်္ကန်း များ မှာလည်း မအပ် သော ဆိုး ရည် တို့ဖြင့် ဆိုး ၍ မအပ် သော အရောင်အဆင်း ဖြစ်သည်ဟု သိမြင်လျှင် ထို မအပ် သော ဆိုး ရည် နှင့်တကွ မအပ် သော

အရောင်အဆင်းတို့မှ ပျောက်ကင်းစေခြင်း ငါးဖုပ် လျှော်ပြီး လျှင်အပ်သော ကပ္ပိယဆိုး ရည်ဖြင့်တကန်ဆိုး၍ ဝတ်ရုံသုံးဆောင်ပြုကြရမည်။

၁၂။ နေ့စဉ်မပြတ် ဝတ်တက် ဝတ်ကပ်ခြင်းတို့ကိုပြုရ၍လည်း ရဟန်းတို့မှာ ဒွေးမာတိကာနှင့်တကွ ဒသဓမ္မသုတ် ပရိတ်တော် ဂုဏ်တော်များကို ရွတ်ဘတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၊ သာမဏေတို့မှာ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ လိင်၊ ဒဏ်၊ သေခိယ၊ ခုဒ္ဒသခဏ္ဍကဝတ်၊ ဒွတ္တိံသာကာရ ကမ္မဋ္ဌာန်းများကို ရွတ်ဘတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း အမှုတို့ကိုပြုကြစေရမည်။

၁၃။ ကပ္ပိယကာရက မရှိဘဲ သင်္ကန်း သပိတ် ပရိက္ခရာတို့ကို ကိုယ်တိုင်လဲလှယ် ရောင်းဝယ်ခြင်း၊ ရွှေငွေ အနာမာသ နိဿဂ္ဂိယ ဒုက္ကဋ်၊ အကပ္ပိယဝတ္ထုတို့ကို ခံယူသုံးဆောင်ခြင်း အမှုတို့ကို မပြုမကျင့်ရအောင် တားမြစ်ပြောဆိုကြရမည်။

၁၄။ ပစ္စည်းလေးပါးကို အကြောင်းပြု၍ ပြည်သူဒါယကာ ဒါယိကာမတို့ထံ၌ မအပ်မရာသော ဝိညတ်၊ ပရိယာယ်၊ ဩဘာသနိမိတ်၊ ကုဟန၊ လပန၊ သာမန္တဇပ္ပန၊ ဣရိယာပထ၊ သမ္ဘာပန စသည်တို့ကို ပြုကျင့်ခြင်း၊ ဗေဒင်၊ ယတြာ၊ ဂါထာမန္တန်၊ ထိုးကွင်း၊ လက်ဖွဲ့၊ ခါးလှည့်၊ အင်း၊ အိုင်၊ ရွှေလုပ်၊ ငွေလုပ်စသော သော်သန်၊ တော်မှ အဗုဒ္ဓပဋိကုဋ္ဌဖြစ်သော ဗါဟိရအဝတ်တို့ကို လေ့ကျက်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ အမှုမဂ်ဖိုလ်မှ ဖီဆန်ဂါဖီဆန်ကြောင်းဖြစ်သော တိရစ္ဆာနကထာစသော စကားတို့ကို ပြောဆိုခြင်း အမှုတို့ကို ပြုကျင့်ပြောဆို မရှိရအောင် ဆုံးမမြစ်တားကြရမည်။

၁၅။ လောကီဖြစ်သော လူတို့သည် လေ့ကျက်အပ်သော ရတု၊ ရကန်၊ အဲ၊ အန်၊ သီချင်း စသည်တို့ကို ရွတ်ဘတ်ပြောဟော သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၊ ပါဠိအဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာကျမ်းတို့၌ မစပ်မဆိုင်မခန့်သော ဝတ္ထုသက်သေတို့ကို လေ့လာကျက်မှတ်၍ စရပ်တန်ဆောင်း ဂူကျောင်း ဘုရား ရပ်ကွက်ရပ်ကြားတို့၌ ပြောဟောခြင်း အမှုတို့ကို မပြုမကျင့်ရအောင် ဆင့်ဆိုမြစ်တားကြရမည်။

၁၆။ ဂိုဏ်းတွင်ရှိ ရဟန်း သာမဏေတို့ကို ဘုရားခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော အနုညာတဖြစ်သူတို့မှ တပါးသောသူတို့အား ပစ္စည်းလေးပါးကို တောင့်တ၍ သစ်သီးပေးခြင်း၊ ပန်းပေးခြင်း၊ ဆေးကုခြင်း စသော ကုလဒူသက ရှစ်ပါး၊ အနေသန နှစ်ဆယ့်တပါးတို့ကိုလည်း မပြုမကျင့်စေမူ၍ ရှောက်ကြဉ်ထိန်းသိမ်းအောင် ပြောဆိုဆုံးမကြရမည်။

၁၇။ အမိအဘ စသော ဆွေမျိုး ဖြစ်သူတို့မှတပါး ဆွေမတော်သော အညာတိက ဖြစ်သူတို့၏အမှုကိစ္စများ သည်ရတနာသုံး ပါး နှင့်စပ်လျဉ်း သောအမှုမဟုတ်လျှင် မပြုသင့် သောဂိဟိကမ္မအမှုကိစ္စဖြစ်၍ ထိုအမှုတို့ကိုရဟန်း သင်္ဃာတို့မပြုမကျင့်ရ အောင် တင်း တင်း ကြပ်ကြပ်ဆုံး မတား မြစ်ကြရမည်။

၁၈။ ပြည်သူဒါယကာ ဒါယိကာမတို့ကုသိုလ်တောင်း မှုပြုလို၍သင်္ဃာဒါနဆွမ်း လောင်း သည့်အရာများ မှာလည်း လှူဒါန်း သူဒါယကာ မတို့သဒ္ဓါတရား ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြား ခြင်း မှလွတ်ကင်း ၍သဒ္ဓါတရား တိုး ပွါး ခြင်း ဖြစ် အောင်အတိုး အငွေ့မရှိစေ ရ ရဟန်း တို့၏ မူရာသွင်ပြင်နှင့်ပြည့်စုံစွာသွား လာခံယူ စေခြင်း အမှုတို့ကိုပြုကျင့် ရ အောင်သတိ ပေး သဖြင့် ပြောဆိုဆုံး မကြရမည်။

၁၉။ မိမိတို့ထိမ်း သိမ်း သည့်ဂိုဏ်း တွင်း ရှိရဟန်း သာမဏေတို့အား အမှုအရာ မဟုတ်ဘုရား စက်ဆုတ် ဖော်မှုအပ် သောလူတို့ကဲ့သို့အချင်း ချင်း ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွါး ၍ တုတ်လက်နက်စွဲကိုင်ခြင်း ၊ ခက်တင် မောင်း နှင်း နှင်ဟယ်ဆိုခြင်း ၊ လက်သီး လက် ရုံး တန်း ခြင်း အမှုတို့ကိုအပြုအကျင့်မရှိ စေရ၊ နိုင်နင်း အောင်ဆင့်ဆိုတား မြစ် ကြရမည်။

၂၀။ မိမိတို့မှာပြုလုပ်ရန်နဝကမ္မအမှုရှိလျှင် မိမိတို့အဆွေ တော် သောညာတိကဖြစ် သူတို့မှတပါး မင်း မှုး မတ်တို့နှင့်တကွပြည်သူ ဧ သောအညာတိက ၊ အပဝါရိတဖြစ်သူ တို့ထံသွား လာချဉ်း ကပ်၍ရဟန်း တို့နှင့်မအပ် သော ရွှေ ငွေအနာမာသနိဿဂ္ဂိယ ဝတ္ထု၊ ဖျင်ပုဆိုး စ သောတဋ္ဌိယဝတ္ထု၊ ပုလဲပတ္တမြား စ သော ဒုက္ကဋ္ဌဝတ္ထုတို့ကိုမအပ် သော တောင်း ခြင်း ဖြင့်အတောင်း အခံမရှိရ အောင်ဆရာဖြစ်သူတို့တတင်း တင်း ကြပ်ကြပ်ဆင့်ဆိုတား မြစ်ကြရမည်။

၂၁။ အရံတွင်း အရံပဖြစ် သောအရပ်ခပ်သိမ်း တို့၌ မိမိထက်သိက္ခာ ဝါကြီး သော သီတင်း ကြီး ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို တွေ့မြင်ရှိလျှင်ရို သေစွာ ရှောင်လွှဲ၍ခရီး ပေး ခြင်း စ သော ရိုသေကျိုး နွံ တောင်း မွန် သောအခြင်း အရာတို့ကိုပြု၍သွား လာ စေခြင်း အမှုတို့ကိုပြုကျင့်ကြ စေရမည်။

၂၂။ ယမန် နေ့ကအကပ်ခံအပ်ပြီး သောဆွမ်း ဆေး စသည်တို့ကိုယ နေ့အကပ်ခံအပ် သောယာဝကာလိက ၊ ယာမကာလိကနှစ်ပါး တို့နှင့် ရောနှော၍သုံး ဆောင်ကြလျှင်

သန္နိဓိဖြစ်ရာ သောကြောင့်ထိုသန္နိဓိအဖြစ်မှလွတ်ကင်း စေခြင်း ငါသန္နိဓိဖြစ် သောကာလိကတို့နှင့်အရောအနှော မရှိစေရသန့်ရှင်း စင်ကြယ်စွာပြုရ၍သုံး ဆောင်ကြရမည်။

၂၃။ နေ့ညဉ့်မဆိုမြို့တွင်း ရွာတွင်း များ သို့လှည့်လည်သွား လာပြီး လျှင်သိက္ခာပုဒ် တော်နှင့်မလျော်လူတို့နှင့်ရောနှောပွမ်းတီး လျှက်စကား ပြောဟောခြင်း စသည်တို့ကိုပြုသဖြင့်နေ့ရက်ကိုကုန် စေခြင်း ၊ သင်္ဂဏိကာရာမထမ္ဘာရာမစ သော အကြောင်း တို့ဖြင့်ပေါင်း သင်း ဆက်ဆံ ပျော်မွေ့လိုသည်ဖြစ်၍တတိုက်မှသည်တတိုက် တကျောင်း မှသည်တကျောင်း သို့သွား လာခြင်း အမှုတို့ကိုမပြုမကျင့်စေရ။ မြတ်စွာဘုရား အလိုရှိအပ် သောဂန္ထာဓုရ၊ ဝိပဿနာဓုရတရား တို့ကိုသာအား ထုတ် ကျင့်ကြံ နေထိုင်ကြ အောင်ဂိုဏ်း တွင်း ရှိရဟန်း သာမဏေတို့ကို ပြောဆိုဆုံး မကြရ မည်။

၂၄။ သူတပါး တို့၏တိုက်တာအရံ များ သို့ဝင်သွား မည့်အခါလည်း ဘိနပ်ရှုပ်ခြင်း ထီး ရုပ်ခြင်း သင်္ကန်း ကိုညီညွတ် ကောင်း မွန်စွာပြုလျှက်လက်တတော့ထိုး ခြင်း စ သောအာဂန္တုကပုဂ္ဂိုလ်တို့ပြုရာ သောဝတ်နှင့်ပြည့်စုံစွာပြုလုပ်ပြီး မှဝင်သွား ကြ အောင်ဆရာဖြစ်သူတို့ကသွန်သင်မြွသ ပြောဟောကြရမည်။

၂၅။ မိမိတို့ဂိုဏ်း အတွင်း မိမိတို့ကိုယ်တိုင်နှင့်တကွဂိုဏ်း တွင်း ရှိကျောင်း နေပုဂ္ဂိုလ် တို့မှာကျွဲနွား များ ကိုမွေး တား ပြီး လျှင်ငှင်း မွေး ဘွား သည့်ကျွဲနွား တို့နှင့်တ ကွသူတပါး တို့ထံမှငှါး ရမ်း သောကျွဲနွား တို့ကိုလည်း ဋ္ဌကသဖြင့်ဂီလာနအကြောင်း ကိုကြည့်၍ ပျော်ရွှင်မြူး ဆား ပလွား လို သောစိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ထိုမှဤမှသွား လာ ခြင်း မရှိ စေရ ရှောင်ကြဉ်ကြရမည်။

၂၆။ မြစ်ချောင်း ကမ်း ထိပ်တို့၌မှာ နေထိုင်ကြ သောရဟန်း သာမဏေတို့ကိုလည်း မြူး ထူး ပျော်ပါး ကစား လို သောစိတ်ဖြင့်မြစ်ငိုး ချောင်း ငိုး များ ၌ လှေ လောင်း များ ကိုလူတို့ကဲ့သို့ပလွား ခြင်း ကိုပြု၍ လှော်သွား စုန်ဆန်ကူး သန်း မ ရှိ စေရဆရာဖြစ်သူတို့နှင့်တကွ ရှောင်ကြဉ်ထိန်း သိမ်း ကြရမည်။

၂၇။ သာသနာတော်၏ ငြောင့်ကံသင်း သဘွယ်ဖြစ်၍ ရဟန်း သာမဏေတို့နှင့်မ လျော်မလျောက်ပတ်သည့်လှေပွဲ၊ ဆင်ပွဲ၊ မြင်း ပွဲသဘင်၊ ပျော်ရွှင်မြူး ထူး ဖြိုင်

ဆိုင်ရာအရပ်များ သို့သွား လာကြည့်ရှုနေထိုင်ခြင်း ၊ ဆိုင်း ဇာတ်ရုပ်စုံပွဲသ
ဘင်မှစ၍အရပ်ရပ်ပွဲသဘင်များ ကိုမိမိတို့ကာယ၊ ပဃောဂ၊ စေတီပဃောဂ
ပြု၍အတီး အမှုတ်အကြည့်အရှုမရှိ ဟော့ရမ်း သော့သွမ်း လူတို့အလေ့အလာဖြစ် သော
ကစား လောင်းစားအမှုများ ကိုလည်း မပြုမလုပ်စေရ အောင်တင်း တင်း ကြပ်ကြပ်
ဆင့်ဆိုမြစ်တား ကြရမည်။

၂၈၊ ဒုံး ရှိဖြောက်ခွဲမီး ပန်း မီး ကျည်မီး အိမ်ပုံစသည်တို့ကိုပြုလုပ်၍ ရှို့လွှတ်ခြင်း
အမှုတို့သည်ရဟန်း သာမဏေတို့နှင့်မလျော်ကပ်ပတ် သောအသာရုပ္ပအမှုဖြစ်၍ထိုအမှု
တို့ကိုမပြုမကျင့်စေခြင်း ငှါရဟန်း သာမဏေတို့ကိုတင်း တင်း ကြပ်ကြပ်မြစ်တား
ပြောဆိုကြရမည်။

၂၉၊ မြို့တွင်း မြို့ပြင်ရွာတွင်း ရွာပြင်တို့၌ ရောင်း ဝယ် ဘောက်ကား ရာဖြစ်
သော ဈေး ပြင်ကန့်သွား အရပ်တို့သည် ယောကျ်ား မိန်း မတို့ပွမ်း တီး ရောနှော
ရာအရပ်ဖြစ်၍ ရဟန်း သာမဏေတို့သွား လာခြင်း ငှါ လျောက်ပတ် သောအရပ်
မဟုတ် သော ကြောင့်ထိုအရပ်များ သို့လှည့်လည်သွား လာကြည့်ရှုတိုး တွေ့ခြင်း မရှိ
ရ အောင်ရဟန်း သာမဏေတို့ကိုတရား လမ်း ပြ၍ဩဝါဒ ပေး ကြရမည်။

၃၀၊ မင်း ကျွန်ဖြစ်သူသူခိုး ထား ပြဖြစ်သူ ပုန်သူကန်ဖြစ်သူသူတပါး တို့ ကြွေး မြီ
တင်ရှိ သောသူအမိအဘတို့ခွင့်မလွှတ် သောသူတို့သည်ချမ်း သာရာရလိုသည်ဖြစ်၍ ရ
ဟန်း သာမဏေပြုလုပ်ခြင်း ငှါမိမိတို့ထံသို့နိုဝင်လာလျှင်ထိုသူတို့ကိုအစိုး တရာပြုလုပ်
၍ရဟန်း သာမဏေပြုခြင်း မှကြဉ် ရှောင်ခြင်း ပြုလုပ်လို့လျှင်ထိုသူတို့ကိုအစိုး ရ သော
သူတို့ထံသို့ စေလွှတ်သမြင့်အနှုး အညွှတ်တိုင်ကြား ခွင့်ပန် စေ၍အခွင့်ရရှိမှပြုကြရမည်။

၃၁၊ ရဟန်း သာမဏေတို့သည်ကျွဲသေနွား သေများ ကို ဖွေမြင်ရှိလျှင်ပံ့သုကူလသညာ
ဖြင့် ကောက်ယူခြင်း ဗွိဝိနည်း အပြစ်မရှိ သော်လည်း လှုပ်ပေါ် လော်လည်ခြင်း ဟူ
သော လောလုပ္ပတဏှာဖြင့်ဘဏ္ဍာနကာရက မဖြစ်စေခြင်း ငှါအတောက်အယူမရှိ ရှောင်
ကြဉ်ကြရမည်။

၃၂၊ ပဋိပတ္တိဓမ္မကိုကြီး စား အား ထုတ်သည့်ရဟန်း မှတပါး ပရိယတ္တိဓမ္မကိုအား
ထုတ်သည့်ရဟန်း သာမဏေတို့မှာဆရာဖြစ်သူတို့တသင်ကြား တာမတ္တမဖြစ်စေရ
သဒ္ဒနယ၊ အတ္ထနယနှင့်တကွအနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကိုသိမြင်လိမ်မာ အောင်ရွက် ဆောင်

စေ၍ လျှောက်ပတ်သည့်အခါ၌ ၎င်း သင်ကြား သည့်ကျမ်း ဂန်အရများ ကိုဓမ္မသာ
တ္ထဖြစ် အောင်အချင်း ချင်း ဆွေး နွေး မေး မြန်း ကြ စေရမည်။

ပေါင်း ၃၂

(<u>သုရိယ</u>၊ တွဲ ၁၆၊ မှတ် ၉၊ နိုဝင်ဘာ ၁၉၃၂၊ စာ ၁၀–၂၃)

(တိုး တံဆိပ်)

ဘုန်းတော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး ဘုရား
20 June 1883
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခုပဌမဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁ ရက် ၄ နေ့ ငစံဝကိုအမြင့်မြို့စီရင်
စုဆားထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ခန့်တော်မူသည်၊ အသည်ငယ်သားတို့အမှုတော်ကို
ထမ်းကုန်၍လုပ်စား ဆောင်စား စီးပွါး ဖြစ်အောင်မစစီရင်။
(အမြင့်ဘုံပုံကျောင်း ဓါစု)

အမြင့်မြို့သူကြီး မြို့စာရေး တို့နှင့်ဆား ထုံး မြေကွက်ရွာအသည်အလါဝင် နေကဝ်ပါး
ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ကဲ ပေး စာ
1783
အမြင့်မြို့စီရင်စုဆား တုံး မြေကွက်ရွါကိုဘေး ဘိုး ဘတို့ (သက္ကရာဇ်၁၁) ၄၅ခု
1802
(၁၁) ၆၄ခုစစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ကြီး စိုး မရှိလျှင်အရိုး နှင့်မဆိုင်သူ
ငနိန်ကအမိန့် တော်မြွက်ခံယူကြီး စိုး ရွာ နေငလှိုင်၊ ငကြာနိုင်၊ ငကြာရုံတို့ကို မှု
ပြုစ်မရှိရိုက်နှက်ငကြာရုံ သေဆုံး ရှိ၍အမြင့်ငါး မြို့ဝန်က ရွှေဘဝါး တော် အောက်
သို့အကျည်း တင်ပို့တန်း ထွင်ချုပ်ထား ရှိသည်ဖြစ်ပါသော ကြောင့်အရိုး သား မြေး
မှန်သည်အတိုင်း အမြင့်မြို့စီရင်စုဆား တုံ မြေကွက်ရွာကိုကြီး စိုး ပါရမည့်အ ကြောင်း
နှင့် လျှောက်ချက်အရငစံဝအရိုး သား မြေး မှန်မမှန် ကျေး ရွာသ ဘောတူမတူ
များ ကိုအမြင့်မြို့ဝန်မင်း ကျော်သီရိစည်သူထံမှာစာ ပေး အဝ်ရွာ နေ ကြေး ထမ်း
ကြီး ငယ်တို့ကိုတဦး တ ဃောက်စီ မေး မြန်း လျှောက်ထား စေရာဆား တုံ မြေကွက်
ရွာမှာငစံဝအရိုး သား မြေး မှန်၍သ ဘောကြိုက်ညီကြ ကြောင်း များ နှင့်ရွာ
နေ ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ထွက်ချက်များ ကိုတင် (သွင်း လျှောက်ထား) သော
ကြောင့်ငစံဝက ဆွေစဉ် မျိုး ဆက်စာရင်း ပုံကိုတင် ပေး ပြီး လျှင်အမြင့်မြို့စီရင်
1783
စုဆား တုံ မြေကွက်ရွာသူကြီး ပေး (သက္ကရာဇ်၁၁) ၄၅ခု (၁၁) ၆၄ခုစစ်တမ်း
1802
စာရင်း များ ကို ရွှေတိုက် တော်မှာထုတ်ဖွင့်ကူး ယူတိုက်ဆိုင်ကြည့်ရှုစစ် ဆေး ရာ
1783
(သက္ကရာဇ်၁၁) ၄၅ခုစစ်တမ်း ခံသူကြီး ငစံငြိမ်း မယား မိရသား ငလာညီ
1802
(သက္ကရာဇ်၁၁) ၆၄ခုစစ်တမ်းခံသူကြီး ငမာထွက်ရှိ၊ ငမာမယား မိခွေး သ
မီး မိအုံး လင်ငဦး ၊ ငဦး သမီး မိထူး ၊ မိထူး လင်ငရွှေဦး ၊ ငရွှေဦး သား
ငစံဝအရိုး သား မြေး မှန် ကြောင်း သိသာရှိသည်အတွင်း ငစံထွန်း ကဆား တုံ
တောင်ရွာ မြေကွက်ရွာများ ကိုအရိုး သား မြေး မှန်သည့်အတိုင်း ကြီး စိုး လို
ကြောင်း နှင့် လျှောက်ထား ရှိသည်ဖြစ်၍အရိုး သား မြေး မှန်မမှန်စုံညီစစ် ပေး
ရန်ငစံထွန်း ကိုအမြင့်မြို့ခံငဘိး ထံဆင့်ဆို တောင်း ခံရာမြို့ခံငဘိး ကငစံထွန်း ရွှေ
ဘဝါး တော် အောက်တွင်မရှိမ နေမ ပေး မအပ်နိုင် ကြောင်း နှင့်ထွက်ချက်အရအ
မြင့်မြို့စီရင်စုဆား တုံး ကျေး ရွာတွင်ငစံထွန်း ရှိမရှိများ ကိုဆား တုံး ရွာ နေ
ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ကို မေး မြန်း လျှောက်ထား ရမည့်စာ ရေး ကြီး မဟာမင်း

ကျော်ရာဇာသို့မှာစာပေး အပ်၍အမြင့်ငါး မြို့ဝန်က မေး မြန်း လျှောက်ထား
စေရာဆား တုံး တောင်ရွာ မြောက်ရွာသူကြီး ဆိုသူ ငစံထွန်း ကျေး ရွာတွင်မ
ရှိ မနေ ကြောင်း နှင့်ရွာ နေ ကျေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ထွက်ချက်များ ကိုတင်ပို့ လျှောက်
ထား ရှိသည့်အတိုင်း ရွာ နေ ငလှိုင်၊ ငကြာနိုင်၊ ငကြာရုံတို့ကို မှုပြစ်မရှိ ငိုက်နှက်
ငကြာရုံ သေဆုံး ရှိ၍အမြင့်ငါး မြို့ဝန်က ရွှေဘဝါး ထော် အောက်သို့အကျည်း တင်ပို့
တန်း တွင်ချုပ်ထား သူ ငနိုင်ကိုအမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး ရွာသူကြီး အရာကနှုတ်
ပြီး လျှင်ဥပဒေအတိုင်း စီရင်မည်ဆား ထုံး မြောက်ရွာမှာ (သက္ကရာဇ်၁၁ 1783
၄၅ခုစစ်တမ်း ခန့်သူကြီး ငစံငြိမ်း မယား မိရသား ငလာညီ (သက္ကရာဇ်၁၁ 1802
၆၄ခုစစ်တမ်း ခန့်သူကြီး ငမာ မယား မိခွေး သမီး မိအုန်း လင်ငဦး၊ ငဦး
သမီး မိတူး၊ မိတူး လင်ငရွှေဦး၊ ငရွှေဦး သား အငိုး သား မြေး မှန်သူ င
စံဝကိုအမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ခန့်ထား ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်
စေ၍စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း စေမည်စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း ငနိုင်ကို
အမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး အရာတနှုတ်ငစံဝကိုအမြင့်မြို့စီရင်
စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး ခန့်စစ်တမီး စာရင်း ဆက်သွင်း စေသက္ကရာဇ်
၁၂၄၅ခုပထမဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁ရက်နေ့ (20 June 1883) ဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်
ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း ငနိုင်ကိုအမြင့်မြို့စီရင်စုဆား ထုံး မြောက်ရွာသူကြီး အ
ရာကနှုတ်ပြီး လျှင်ငစံဝကိုအမြင့်မြို့စီရင်စုဆား တုံး မြောက်ရွာသူကြီး ခန့်ထား
ကြီး စိုး ဆောင်ရွက် စေ၍စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း စေသည်ဖြစ်သည်ဆား
တုံး မြောက်ရွာအသည်အလါဝင် နေကပ်ပါး ကျေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့သူကြီး ငစံဝ
ဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်ဆား တုံး မြောက်ရွာသူကြီး ငစံဝလည်း ကျေး
ရွာကိုရာဇဝတ် တော် ရေး မပေါ်မထွက် စေရစည်ပင်သာယာငြိမ်ဝပ်ဖြစ်ထွန်း
အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်ထား ကျ ရောက်သည့်မင်း မှုတော်ရပ်များ
ကိုဆိုင်ရာမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ၍အမိန့်တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်
ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်။

(ဝန်မင်း များ စာ)

(အမြင့်ဘုံပုံ ကျောင်း ဓါတု)

ထီး လင်း မြို့အဝင် လောင်ဘုံငယ်ရွာသူကြီး ငသာထွန်း အောင်မှာ (သက္ကရာဇ် 1783
၁၁) ၄၅ ခုတအိမ်စာရင်း ကျသည်ကိုအိမ်ဒါရစာရင်း တော်သတ်သည်၊ တအိမ်ဆက်
သင့် ၃ ဝိ ၃၊ ၃ ငွေကိုအိမ် ၃၀ ရကတအိမ်လျှင် ဝိ ၆၊ ၁ဲ ၃ စီဆက် စေဘုရား အမိန့်တော်
မြွက်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း ထီး လင်း မြို့အဝင် လောင်ဘုံငယ်ရွာသူ
ကြီး ငသာထွန်း အောင်မှာ (သက္ကရာဇ် 1783 ၁၁) ၄၅ ခုတအိမ်စာရင်း ကျသည်ကို
အိမ်ဒါရစာရင်း တော်ဆက်သည်ဖြစ်သည်၊ ၁၊ အိမ်ဆက်သင့် ၃ ဝိ ၃၊ ၃ ငွေကိုအိမ်
ဒါရကတအိမ်လျှင် ဝိ ၆၊ ၁ဲ ၃ စီဆက် စေ၊ သူကြီး ငသာထွန်း အောင်နှင့်စာရင်း
တော်ကျအိမ်ဒါရလူတို့ကိုလည်း မြို့ရွာသူကြီး မြင်း ခေါင်း မြင်း စီး စုရှင်ငန်း ရှင်
တို့က စစ်လက်နက်ကိုင်တိုင် ကြေး တိုင် ငွေမင်း မှုမင်း တင်း အခွန်အတုပ် ကြေး
တောင်း ငွေ တောင်း မ တောဝ်း မခံလွှတ် စေ ကြွေး ရှင်မြို့ရှင်တို့ကလည်း မ
တောင်း ကြ စေနှင့်အမိန့် တော်ကိုမတည် တောင်း ခံလျှင်လွှတ် တော်မှာအစီရင်
ခံ စေ၊ လွှတ် တော်တစာသွင်း ၍ တောင်း ခံသူကိုအဆုံး စီရင်။
ဝန်မင်း များ ၏ (Sakkaraj I245 khu Nattoaulachan:I 30 November I883)
(ထီး လင်း မော်ကွန်တိုက်)

တပ်မှူး စစ်ကဲနှာ: ခံတပ်စာရေး ထီးလင်းမြို့သူကြီး တို့၊ ငအိကထီးလင်းမြို့ ကျေး လောင်ဘုံငယ်သူကြီး ငသာထွန်း အောင်အမှား ကျေး ရွာသူကြီး တတာနည်း ခံဝန်၍အမှုတော်ကိုလိုက်ထမ်း ရာစရိတ်ရိက္ခာကုန်၍ ရိက္ခာယူ ကျေး ရွာပြန်လာသည်နှင့်လမ်းခရီး တွင် သေဆုံး ရှိသော ကြောင့်ငသာထွန်း အောင်အဘတ်ဆိပ်ရာသူကြီး ငလွှမ်း စံမြေး ကျွန်တော်ငအိကအာဘငသာထွန်း အောင်အစား အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်မည်တပ် တော်သို့ ရောက်ပါသည်၊ တပ် ရောက်သူဝါရင်း ဆက်၍သူကြီး တထာနည်း ထမ်း ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်အစီရင်ခံသည့်အတိုင်း အမှုတော်ကိုမတိမ်း မရှောင် ဖြောင့်ဖြောင့်ရိုး ရိုး ထမ်း ရွက်ပါမည်ခံဝန် စေ၍ လောင်ဘုံငယ်ရွာသူကြီး ငသာထွန်း အောင်သား ငအိကိုတပ် ရောက်စာရင်းဆက်သထမ်း ရွက် စေသည်၊ ထီး လင်း မြို့ကျေး ရွာသူကြီး တကာနည်း အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက် စေရမည်။(Sakkaraj I245 khu Nattoaulachut 8 22 December I883)

ဗိုလ်မှူး မင်း ကြီး နေ်ရထာစါ

(ထီး လင်း မောက်စါစု)

(တိုး တံဆိပ်)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင် ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား
31 January 1884
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၄ ရက် ၅ နေ့ ယောမြို့စီရင်စုအညာပန်ရွာ တိုင်မြတ်သာကလက်ရှိကြီး စိုး မြကြီး စိုး စေခန့်တော်မူသည်၊ အသည်ငယ်သား တို့အမှုတော်ကိုထမ်း ကုမ်ရွှေလုပ်စား ဆောင်စား စီး ပွါး ဖြစ်အောင်မစေစီ ရင်။

(အညာပန် မဲကျော် ဝါစု)

ယောမြို့သူကြီး မြို့စာရေး တို့နှင့်အညာပန်ရွာအသည်အလဲဝင် နေကပ်ပါး ကြေး
ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ ယော လေး မြို့ဝန်မင်း ထင်မင်း လှရာဇာ ကျော် ခေါင်ကဝန်
စုပါယောမြို့သူကြီး ကျေး ရွာသူကြီး တို့ကိုစစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ကြီး စိုး စေ
အမိန့် တော်မြတ်အရစစ် ဆေး မေး မြန်း ရာဘုရား ခမည်း တော်ပဥ္စမသင်္ဂါ
ယနာထင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား လက်ထက်အမိန့် တော်မြတ်နှင့်ဘုရား ရွှေလက်
ထက် တော်တိုင်လက်ရှိကြီး စိုး ရသူဘုရား ရွှေလက်ထက် တော်အမိန့် တော်မြတ်နှင့်
ကြီး စိုး ရသူတို့ကိုတိုး တံဆိပ်အသနား တော်မြတ်ခံ၍ စစီတမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း
ရန်စာရင်း နှင့်တကွ လျှောက်ထား သည်ဖြစ် သော ကြောင့် ယော လေး မြို့ဝန်မင်း
ထင်မင်း လှရာဇ ကျော် ခေါ် လျှောက်ထား စာရင်း တင်ရာပါယောမြို့စီရင်စု
အညာပန်ရွာသူကြီး ငမြတ်သာအမိန့် တော်မြတ်နှင့်ကြီး စိုး ရသူလက်ရှိသူကြီး ဟုတ်မ
ဟုတ်အမိန့် တော်လွှတ် တော်စာများ ကိုတင် ပေး စေရာအမိန့် တော်လွှတ် တော်
စာများ နှင့်လက်ရှိကြီး စိုး ရသူဖြစ်၍ ဆွေမျိုး စဉ်ဆက်စာရင်း ပုံများ ကိုတင်
ပေး စေပြီး လျှင် ရွှေတိုက် တော်မှာအညာပန်ရွာသူကြီး ပေး (သက္ကရာဇ်၁၁)
1783
၄၅ခု(၁၁)၆၄ခုစာရင်း ကိုထုတ်ဆင့်ကူး ယူတိုက်ဆိုင်ကြည့်ရှုရာအညာပန်ရွာသူ
1802
ကြီး ပေး (သက္ကရာဇ်၁၁)၄၅ခုစာရင်း တွင်ငသာဦး ၊ နံ၄၊ အသက်၆၉၊ သူ
1783
ကြီး သား ငမြတ်ထင်နံ၃၊ အသက်၃၁၊ သူကြီး သမီး မိငြိမ်း နံ၆၊ အသက်၂၄ထွက်ရှိ
1802
(သက္ကရာဇ်၁၁)၆၄ခုစာရင်း တွင်လည်း သူကြီး ငသာဦး သား ငမြတ်ထင်တို့
သေ၊ မယား မိနှောင်း ဖွားနံ၅၊ အသက်၅၂၊ သား ငရွှေစ၊ နံ၄၊ အသက်၃၅၊
1783
သူကြီး ထွက်ရှိ၊ အညာပန်သူကြီး ငမြတ်သာတင်(သက္ကရာဇ်၁၁)၄၅ခု(၁၁)၆၄
1802
ခုစာရင်း ပါငသာဦး သား ငမြတ်ထင်၊ သမီး မိငြိမ်း ၊ မောင်ငရွှေစ၊ မ
ယား မိကူ၊ သား ငရန်မင်း ၊ မယား မိမိ၊ သား ငရွှေမြတ်၊ မယား မိလှကြွယ်၊
သမီး မိနှင်း အိုင်၊ လင်ငရောလဲ၊ သား ငမြတ်သာ၊ စာရင်း နှစ်ရပ်ထပ်ညီ
1783
ထွက်ရှိသည်ဖြစ်၍ (သက္ကရာဇ်၁၁)၄၅ခု(၁၁)၆၄ခု ရွှေတိုက်စာရင်း ထွက်ရှိ
1802
သူငသာဦး သား ငမြတ်ထင်သမီး မိငြိမ်း ၊ မောင်ငရွှေစ၊ ငရွှေစသား င
ရန်မင်း ၊ သား ငရွှေမြတ်၊ ငရွှေမြတ်သမီး မိနှင်း အိုင်သား ငမြတ်သာ၊ အ
ရိုး သား မြေး အမိန့် တော်လွှတ် တော်စာများ နှင့်လက်ရှိကြီး စိုး ရသူမှန်သည်

နှင့်အညီ ယောမြို့စီရင်စုအညာပန်ရွာသူကြီး ငမြတ်သာကိုတိုး တံဆိပ်အသနား
တော်မြတ်ခံ စေ၍လက်ရှိကြီး စိုး မြို့ကြီး စိုး စေပြီး လျှင်စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်
သွင်း စေမည်စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း ယောမြို့စီရင်စုအညာပန်ရွာကိုလက်ရှိ
ကြီး စိုး မြို့ကြီး စိုး စေ၍စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း စေသက္ကရာဇ်၁၂၄၅ခု
31 January 1884
တပို့တွဲလဆန်း ၄ရက် နေ့ဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အ
တိုင်း ယောမြို့စီရင်စုအညာပန်ရွာကိုငမြတ်သာကလက်ရှိကြီး စိုး မြို့ကြီး စိုး ဆောင်
ရွက် စေသည်၊ အညာပန်ရွာအသည်အလါဝင် နေကပ်ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ သူ
ကြီး ငမြတ်သာဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်၊ အညာပန်ရွာသူကြီး ငမြတ်သာ
တလည်း ကျေး ရွာကိုစည်ပင်သာယာဖြစ်တွန်း အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်
ရာဇဝတ် တော် ရေး မပေါ်မထွက် စေရ၊ ခန့်ထား ကျရောက်သည့်မင်း မှုတော်
ရပ်များ ကိုမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ၍အမိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်
လက်ရှိကြီး စိုး မြို့ကြီး စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်။ (ဝန်မင်း များ စာ)
(အညာပန် မဲကျော် စာစု)

ယောမြို့သူကြီး မြို့စာရေး တို့၊ ငမြတ်သာကအညာပန်ရွာကိုအကြီး တော်ဖြစ်တမြို့
တကျေး အဝေး ရပ်ရွာဝင် နေလါရောက် နေထိုင်လိုသူတို့ကိုသိမ်း သွင်း ပြုစု၍
ဝင် နေလါရောက်သူအသည်အမှုထမ်း တို့မှာအညာပန်ရွာအုပ်စာရေး ကိုကအ
ဆင့်အဆိုမရှိမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင်ရွက်ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်အစီရင်
ခံသည်ဖြစ်၍ ငမြတ်သာကိုအကြီး တော်ဖြစ်အညာပန်ရွာမှာသိမ်း သွင်း ပြုစု စေ
သည်၊ ငမြတ်သာသိမ်း သွင်း ပြုစု ဝင် နေလါရောက်သည့်လူတို့မှာအညာပန်ရွာအုပ်
ကဒိုင်စာရင်း မင်း မှုရာဇဝတ်တရား စကား မှစ၍အဆင့်အဆိုအခွဲအခန့်မရှိ
မြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်၊ ငမြတ်သာကလည်း တမြို့တကျေး အဝေး
မြို့ရွာကဝင် နေလါရောက် နေထိုင်လိုသူတို့ကိုအကြီး တော်ဖြစ်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်
မြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင်ရွက်ရမည်။

(အညာပန် မဲကျော် စါစု)

ယောမြို့သူကြီး မြို့စာရေး တို့နှင့်အညာပန်ရွာအသည်အလါဝင်နေကပ်ပါး ကြေးထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ ငမြတ်သာကအညာပန်ရွာမှာအရိုး သား မြေး မှန်သည့်အတိုင်းဦး ရိုး ငကောစီခြ သေ့တံဆိပ်အမိန့် တော်ခံယူကြီး စိုး သေဆုံး လျှပ်ကျွန် တော်ငယ်ရွယ်စဉ်အတွင်း ငရွှေ ပေကိုအုပ်ထိမ်း ပြုစု စေရာလူ နေအိမ် ခြေနည်း ပါး အကျိုးတော်မဖြစ်မထွန်း ၎င်းသည်ဖြစ်၍အရိုး သား မြေး မှန်သည်အတိုင်း အညာပန်ရွာမှာ၎င်းနေထမ်း ခံရင်း လူတို့ကိုမပျက်မပြား ပါစေရခံဝန်ထိန်း သိမ်း၍တမြို့တကျေး အဝေး မြို့ရွာ နေလူအိမ် ခြေတဆယ်သား တို့နှင့်ဝင်ရောက်ပြုစုဝါရမည့်အကြောင်း နှင့်အစီရင်ခံသည်ဖြစ်၍အညာပန်ရွာမှာခြ သေ့တံဆိပ်အမိန့် တော်မြတ်နှင့်ကြီး စိုး သူငတောစီတူငမြတ်သာကိုအကျိုး တော်ဖြစ်စာပေး အပ်အုပ်ထိန်း ပြုစုစေသည်၊ အညာပန်ရွာအသည်အလါဝင်နေကပ်ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့ငမြတ်သာဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်၊ ရွာအုပ်ငမြတ်သာလည်း ၎င်းနေထမ်း ခံရင်း လူတို့ကိုမပျက်မပြား စေရခံဝန်ထမ်း သိမ်း၍တမြို့တ ကျေး အဝေး မြို့ရွာများ ကဝင်နေလါရောက်လိုသူတို့ကို ခေါ်ယူသိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ရာဇဝတ်တော်ရေး မပေါ်မထွက် စေရကင်း လွတ်လုံခြုံ အောင်ထိမ်း အုပ်၍ မင်း မှုတော်ပေါ် ပေါက်ကျရောက်သည်များ ကိုမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင်ရွက်ရမည်။

(ယောမြို့အုပ်မင်း မဟာမင်း ခေါင်သူရိန်စါ)

(အညာပန် မဲကျော် စါစု)

ယောမြို့သူကြီး မြို့စာရေး တို့နှင့်အညာပန်ရွာအသည်အလဲဝင်နေကပ်ပါး ကြေး
ထမ်း ကြီး ငယ်တို့၊ ယောလေး မြို့ဝန်မင်း ထင်မင်း လှရာဇာ ကျော် ခေါင်ကဝန်
စုပါ ယောမြို့သူကြီး ကျေး ရွာသူကြီး တို့ကိုစစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ကြီး စိုး စေ
အမိန့် တော်မြတ်အရစစ် ဆေး မေး မြန်း ရာဘုရား ခမည်း တော်ပဥ္စမသင်္ဂါ
ယနာတင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား လက်ထက်အမိန့် တော်မြတ်နှင့်ဘုရား ရွှေလက်
ထက် တော်တိုင်လက်ရှိကြီး စိုး ရသူဘုရါး ရွှေလက်ထက် တော်အမိန့် တော်မြတ်နှင့်ကြီး စိုး ရသူ
တို့ကိုတိုးတံဆိပ်သနါး တော်မြတ်ခံ၍ စစ်တမ်း စါရင်းနှင့်တကွ လျှောက်ထါးသည်ဖြစ် ယော
ကြောင့် ယောလေး မြို့ဝန်မင်း လှရာဇာ ကျော် ခေါင် လျှောက်ထား စာရင်း တင်
ရာပါ ယောမြို့စီရင်စုအညာပန်ရွာသူကြီး ငမြတ်သာအမိန့် တော်မြတ်နှင့်ကြီး စိုး
ရသူလက်ရှိသူကြီး ဟုတ်မဟုတ်အမိန့် တော်လွှတ် တော်စာများ ကိုတင် ပေး စေရာ
အမိန့် တော်လွှတ် တော်စာများ နှင့်လက်ရှိကြီး စိုး ရသူဖြစ်၍ ဆွေမျိုး စဉ်ဆက်စာ
ရင်း ပုံများ ကိုတင် ပေး စေပြီး လျှင် ရွှေတိုက် တော်မှာအညာပန်ရွာသူကြီး ပေး
1783
(သက္ကရာဇ်၁၁)၄၅ခု(၁၁)၆၄ခုစာရင်း ကိုထုတ်သွင်း ကူး ယူတိုက်ဆိုင်ကြည့်ရာ
1802
(သက္ကရာဇ်၁၁/၄၅ခု(၁၁)၆၄ခုစစ်တမ်း စာရင်း ပါအရိုး သား မြေး မှန်
1783
ကြောင်း စာရင်း နှစ်ရပ်ထွက်ရှိညီညွတ်သည်သာဖြစ်၍လွှတ် တော်တစ် ဆေး မေး
1802
မြန်း စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း ယောမြို့စီရင်စုအညာပန်ရွာကိုကျွန် တော်ငမြတ်
သာလက်ရှိကြီး စိုး မြဲကြီး စိုး စေ၍စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း သောအမိန့် တော်
တံဆိပ်စာချွန်ရရှိသည်ဖြစ်ပါ၍အသည်ဝန်စါပေး အပ်ပါမည့်အကြောင်း နှင့် လျှောက်
31 January 1884
ချက်အရ(သက္ကရာဇ်)၁၂၄၅ခုတပို့တွဲလဆန်း ၄ရက် နေ့ဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကို
ဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း ငမြတ်သာကိုအမိန့် တော်တံဆိပ်စာချွန်အရဆိုင်
ရာအသည်ဝန်စာပေး အပ် ယောမြို့စီရင်စုအညာပန်ရွာကိုလက်ရှိကြီး စိုး မြဲကြီး
စိုး ၍စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း စေသည်၊ အညာပန်ရွာအသည်အလဲဝင်နေ
ကပ်ပါး ကြေး ထမ်း ကြီး ငယ်တို့သူကြီး ငမြတ်သာဆင့်ဆိုရာနာခံ ဆောင်ရွက်ကြရမည်၊
အညာပန်ရွာသူကြီး ငမြတ်သာလည်း စီရင်စု ကျေး ရွာကိုစည်ပင်သာယာဖြစ်ထွန်း
အောင်သိမ်း သွင်း ပြုစုပြီး လျှင်ခန့်ထား ကူရောက်သည့်မင်း မှုတော်ရပ်များ ကို
ဆိုင်ရာမြို့ရုံး ဆင့်ဆိုရာနာခံ၍အမိန့် တော်မြတ်ရင်း နှင့်အညီ ပြေကုန် အောင်ကြီး

စိုး ဆောင်ရွက်ရမည်။ (အသည်ဝန်မင်း ၊ မင်းကြီး မင်းလှမဟာမင်း ကျော်
ရာဇာ ဖါ)
(အညာပန် မဲကျော် ဖါရု)

27 February 1884

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခု တပေါင်း လဆန်း ၂ ရက် နေ့ ပင်း နတ် မောက် ကျောက်ပန်း တောင်း သုံး မြို့ဝန်ချုပ်၊ ပင်း နတ် မောက် ကျောက်ပန်း တောင်း သုံး မြို့ ကျေး ရွာအတွင်း ကြီး ငိုး မှုရာဇဝတ်မှုတရား စကား မှုမှစ၍ အရပ်ရပ်မြို့ရေး ရွာ မှုအကြောင်း အရာနှင့်စပ်လျဉ်း (၍) လွှတ်တော်သို့ လျှောက်ထားရန် သုံး မြို့ဝန်က ပေး အပ်လိုက်သည့် ဒေါင်း တံဆိပ်ခတ်စာများ ကို ရွှေ အစဉ်ထုံး စံ ရှိသည်အတိုင်း လွှတ်တော်အဝေး ရောက်တို့တံတင် ပေး ဘတ် လျှောက်ပါစေမည်၊ လက်ကိုင်စစ်ရင်း ဆို၍ မည်သည့်ဝန် ထောက်မင်း ၊ စာ ရေး ကြီး ၊ လက်ကိုင်စာ ရေး တို့ထံ မတင်မပြ မပေး မအပ်ပါ၊ နောင်တစုံတရာတင်ပြ ပေး အပ် ကြောင်း များ နှင့် တွေ့မြင်ကြား သိရလျှင် ရာဇဝတ်အပြစ်စီရင်ရာခံပါမည်ခံဝန်သည်၊

(27 February 1884)

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခု တပေါင်း လဆန်း ၂ ရက်) နေ့ တောင်ငူ ရမည်း သင်း နှစ် မြို့ခံ ငဆင့် ၎င်း နည်း ခံဝန်သည်။

27 February 1884

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခု တပေါင်း လဆန်း ၂ ရက် နေ့ မြို တောင် ခြောက်မြို့ ငဆင့် ၎င်း နည်း ခံဝန်သည်။

(မှုံး ကြည့်၊ ပု၊ ၁၂၀၃)

နိုင်ငံတော်အတွင်း မြို့ကျေးရွာများ မှာဆိုင်ရာအသီး အခြား အကွဲအပြား မရှိစေနှင့်၊ မိုးနဲမိုး ငြိသိန္နီတပ်ရုံး သုံးရပ်ခွဲဝေပိုင်းခြားပြီး ရှမ်းပြည် မြို့ကျေးရွာများ ပြင်ရွှေမြို့တော်မှစ၍အရပ်ရပ်မြို့ကျေးရွာများ မှာဌာန ခရိုင်ကြီး ဆယ်ရပ်ခွဲ ဝေပိုင်းခြား ခန့်ထား ဆင့်ဆိုစီရင်စေ၊

၁၊ ရွှေမြို့တော် ရွှေကြီး သတ်နယ် မြေကျေးရွာများ နှင့်အုန်းတွမ်း ဥယျောင်းလက် ရခြောက်ရွာ ရေကြည်ကြာပင် ကျေးရွာများ ကိုပဌမဌာန ရွှေမြို့တော်ခရိုင်၊

၂၊ အဝမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ တောင်ဘက်ကိုး ခရိုင်၊ ကျောက်ဆည်ရုံး ဆင့်စုမြို့ရွာ၊ ပလိပ်တဘက်ဆွဲ ကျေးရွာ၊ ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်း ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ တလုပ်မြို့ ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာပေါင်း တလဲမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာများ ကိုဒုတိယဌာနအဝခရိုင်၊

၃၊ မိတ္ထီလာမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ ညောင်ရမ်း မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ တောင်ငူ ရမည်းသင်း နှစ်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာများ ကိုတတိယ ဌာန တောင်ငူခရိုင်၊

၄၊ တောင်တွင်းကြီး မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ ပင်းနတ် မေကတ် ကျောက်ပန်း တောင်းသုံး မြို့ဝန်ဝန်စုပါမြို့ရွာများ ကို စတုတ္ထဌာန တောင်တွင်းကြီး ခရိုင်၊

၅၊ ပုဂံမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ စလေမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ စလင်း မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ စကုမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ မကွေး မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ မလွန်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ မြေထဲမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ မင်းတုန်း တောင်စဉ်ခုနစ်ခရိုင်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ များ ကိုပဥ္စမဌာန အောက်မြစ်စဉ်ခရိုင်၊

၆၊ ပုခန်းကြီး မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ ဗန်ကြီး တိုက်ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ ယော လေး မြို့ ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာများ ကိုဆဋ္ဌဌာနပုခန်းကြီး ခရိုင်၊

၇၊ ကနီမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ ထလေး မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ တမူးခန်း ပတ်မြို့ဝန် ဝန်စုမြို့ရွာ၊ မိုင်း မိုင်မိုင်း ညောင် မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာများ ကိုသတ္တမဌာန ချင်းတွင်း ကြောင်း ခရိုင်၊

၈၊ စကိုင်း မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ အမြင့်ငါး မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ အလုံမြို့ဝန်ဝန်စု မြို့ရွာ၊ တပယင်း မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာများ ကိုအဋ္ဌမဌာန စကိုင်း ခရိုင်၊

၉၊ ရတနာသိင်္ဃမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ ပဋ္ဌာလခြောက်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ ရွှေအ

ရှေကြောင်း ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ တောလင်း မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ ဝန်း သိုစော်ဘွား ဘွား ဓါး စုမြို့ရွာ၊ မြေဒူး မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ အင်း တောက်သာမြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာများ ကို နဝမဌာန ရတနာသိယ်ခရိုင်၊

(၁၀) ငပဉ်ကူး မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ စမွယ်နဂိုရ်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ မြှတောင် မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ မိုး တား မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ မန်လည်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ မိုး မိတ်မိုး လှိုင်နှင်မြို့စော်ဘွား ဘွား စားရမြို့ရွာ၊ မိုး ကုတ်ကြပ်ပြင်ကသည်း သုံး စိုးနယ် မြေ ကျေး ရွာ၊ဗန်း မော်မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာ၊ မိုး ကောင်း မြို့ဝန်ဝန်စုမြို့ရွာများ ကို ဒသမဌာန အညာမြစ်စဉ်ခရိုင်၊

ဌာနခရိုင်ကြီး ဆယ်ရပ်ခွဲ ဝေပိုင်း ခြား စေ၊

၁၊ ပဌမဌာန ရွှေမြို့တော်ခရိုင်မြို့ကျေး ရွာများ ကို ရှေရုံး ကဆင့်ဆိုစီရင် စေ၊ ၂၊ ဝန် ထောက် မြေတိုင်အမတ်မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင် ကျော်ထင်ကိုဒုတိယဌာနအဝခရိုင်ဝန်ခန့်၊ ၃၊ ဝန် ထောက်မိုး တား မြို့စား မင်း ကြီး မင်း လှမဟာကျော်ထင်ကိုတတိယဌာန တောင်ငူခရိုင်ဝန်ခန့်၊ ၄၊ မြို့ဝန်ယင်း တော်မြို့စား မင်း ကြီး သီရိမဟာ ဇေယကာ မဏိကိုစတုတ္ထဌာန တောင်တွင်း ကြီး ခရိုင်ဝန်ခန့်၊ ၅၊ လက်ဝဲဝင်း မှူး မဏ္ဍရာမြို့စား မင်း ကြီး မင်း ခေါင်မဟာသမိန်ဘရမ်း ကို ပဥ္စမဌာန အောက်မြစ်စဉ်ခရိုင်ဝန်ခန့်၊ ၆၊ မြင်း စုကြီး ဝန်မင်း ကြီး မဟာမင်း လှမင်း ခေါင် ကျော်ထင်ကိုဆဋ္ဌဌာနပုခန်း ကြီး ခရိုင်ဝန်ခန့်၊ ၇၊ ဝန်ထောက်မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်သခ်ယာကိုသတ္တမဌာနချင်း တွင်း ကြောင်း ခရိုင်ဝန်ခန့်၊ ၈၊ အတွင်း ဝန်ခင်မမင်း ဝန်မိုင်း ဒိုင်မြို့စား မင်း ကြီး မဟာသီရိ ဇေယသူကိုအဋ္ဌမဌာနစစ်ကိုင်း ခရိုင်ဝန်ခန့်၊ ၉၊ ရှေဝင်း မှူး ရတနာသိယ်မြို့ဝန်ရဲဘက်မြင်း ဝန်သတိုး မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်ရာဇာကိုနဝမဌာန ရတနာသိယ်ခရိုင်ဝန်ခန့်၊ ၁၀၊ ဝန် ထောက်မင်း ကြီး မတာမင်း လှမင်း ခေါင် ကျော်ကိုဒသမဌာနအညာမြစ်စဉ်ခရိုင်ဝန်ခန့်။

29 February 1884

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၄ရက် နေ့နံ ခမင်း ထင်ရာဇာ ဇွင်ပြန်။

(မြို့ ကြည့်၊ ပု၊ ၁၂၈၃၊ ကုန်း ၊ တ၊ ၁၉၆၇၊ ဓါ၆၃၀-၂)

နိုင်ငံတော်အတွင်း မြို့ ကျေး ရွာ များ မှ သဆိုင်ရာအသီး အခြား အကွဲအပြား မရှိစေနှင့်၊ မိုး နဲ မိုး ပြည်သိန္နီတပ်ရုံး သုံး ရပ်ခွဲ ဝေပိုင်း ခြား ပြီး ရှမ်း မြို့ ကျေး ရွာ များ ပြင် ရွှေမြို့ တော်မှ စ၍အရပ်ရပ်မြို့ ကျေး ရွာ များ မှ ဌာနခ ဂိုင်ကြီး ဆယ်ရပ်ခွဲ ဝေပိုင်း ခြား ခန့်ထား ဆင့်ဆိုစီရင် စေဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကို ဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည့်အတိုင်း ရှမ်း ပြေမြို့ ကျေး ရွာ များ ပြင်ကျန်မြို့ ကျေး ရွာ များ မှ ဌာနဆယ်ရပ်ခွဲ ဝေပိုင်း ခြား သည့်ခဂိုင်မြို့ရွာ စါရင်း ဘုရား

ပဋ္ဌမဌာနခဂိုင်မြို့ရွာ စာရင်း

ရွှေမြို့ တော် ရွှေကြီး သတ်နယ် မြေ	၁	မှာ ရှေ့ရုံး ကဆင့်ဆိုစီရင်ရန်
အုန်း ထွမ်း ရွာ	၁	
ဥ တောင်ရွာ	၁	
လက်ရ ခြောက်ရွာ	၁	
ရေကြည်ကြာပင်ရွာ	၁	
ထွင်း ငယ်ရွာ	၁	
ပေါင်း	၆	

ဒုတိယဌာနအဝခဂိုင်စာရင်း

အဝမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာ ဝန် ထောက် မြေတိုင်အမတ်ဟ ခဂိုင်ဝန်
တောင်ဘက်ကိုး ခဂိုင်ဆင့်စု	၁	
ပလိပ်ရွာ	၁	
တဘက်ဆွဲရွာ	၁	
ရွှေပြည်ရန် အောင်မြင်းဝန်ဝန်စု	၁	
တလုပ်ဩြို့ဝန်ဝန်စု	၀	
ပင်း တလဲဝန်ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၇	

တတိယဌာန တောင်ငူခရိုင်စာရင်း

ဇီဗွီလာမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာဝန်ထောက်မိုးတား မြို့စါး ခရိုင်ဝန်
ညောင်ရမ်းမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
တောင်ငူရမည်းသင်းနှစ်မြို့ဝန် ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၃	

စတုတ္ထဌာန တောင်တွင်းကြီး ခရိုင်စာရင်း

တောင်တွင်းကြီး မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာမြို့ဝန်ယင်း တော်မြို့စါး ခရိုင်ဝန်
ပင်းနတ်မောက်ကျောက်ပန်း		
တောင်းသုံးမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၂	

ပဉ္စမဌာန အောက်မြစ်စဉ်ခရိုင်စာရင်း

ပုဂံမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာလက်ဝဲဝင်းမှူး မဏ္ဍရာမြို့စါး ခရိုင်ဝန်
စလေမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
စလင်းမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
စကုမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မကွေးမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မလွန်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မြေထဲမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မင်းတုန်း တောင်စဉ်ခုနစ် ခရိုင်ဝန်ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၈	

ဆဋ္ဌဌာနပုခန်းကြီး ခရိုင်မြို့ရွာစာရင်း

ပုခန်းကြီးမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာမြင်းစုကြီး ဝန်ခရိုင်ဝန်
ဗန်းကိုတိုက်ဝန်ဝန်စု	၁	
ယောလေးမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၃	

သတ္တမဌာနချင်းတွင်း ကြောင်း ခရိုင်မြို့ရွာစာရင်း

ကန္နီမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာ ညောင်ဝန်း ဝန် ထောက်ခရိုင်ဝန်
ကလေးမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
တမူး ခန်း ပတ်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မိုင်း နိုင်မိုင်း ညောင်နှစ်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ခန္တီး စော်ဘွား ဘွား ၏ စုမြို့ရွာ	၁	
သောင်သွပ်မြို့ စော်ဘွား ဘွား စား စု မြို့ရွာ	၁	
ပေါင်း	၆	

အဋ္ဌမဌာနဝတိုင်း ခရိုင်မြို့ရွာစာရင်း

စတိုင်းမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာအတွင်း ဝန်ခင်မမင်း ဝန် မိုင်း နိုင်မြို့စား ခရိုင်ဝန်
အမြင့်ငါးမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
အလုံမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
တပယင်းမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၄	

နဝမဌာနရတနာသိင်္ခခရိုင်မြို့ရွာစာရင်း

ရတနာသိင်္ခမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာ ရွှေဝင်း မှူး ရတနာသိင်္ခမြို့ဝန် ဂဲဘက်မြင်း ဝန်ခရိုင်ဝန်
ပဋ္ဌာလ ခြောက်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ရွှေအ ရွှေကြောင်း ဝန်ဝန်စု	၁	
တောလင်း မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ဝန်း သို စော်ဘွားဘွား စါး စု	၁	
မြေတူး မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
အင်း တောက်သာမြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၇	

ဒသမဌာနအညာမြစ်စဉ်ခရိုင်စာရင်း

ငစည့်တူး မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	မှာ ဝန် ထောက်အညာမြစ်စဉ်ခရိုင်ဝန်
စမ္မယ်နဂိုရ်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မြ တောင်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မိုး တား မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မန်လည်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မိုး မိတ် မိုး ညှိုင်နှစ်မြို့ စော်ဘွား ဘွား စား မြို့ရွာ	၁	
မိုး တုတ်ကြွစ်ပြင်တသည်း သုံး စို့ ကျေးရွာ	၁	
ဗန်း မော်မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
မိုး ကောင်း မြို့ဝန်ဝန်စု	၁	
ပေါင်း	၉	
စုစု	၁၆	

အချုပ်ဘုရား	ရေ	မြို့ရွာ
ပဌမဌာန၊ ရွှေမြို့တော်ခရိုင်	၁	၆မှာ ရွှေရုံး ကဆင့်ဆိုရန်
ဒုတိယဌာန၊ အဝခရိုင်	၁	၇မှာဝန် ထောက် မြေတိုင်အမတ်ခရိုင်ဝန်
တတိယဌာန၊ တောင်ငူခရိုင်	၁	၃မှာဝန် ထောက် မိုးတားမြို့စားခရိုင်ဝန်
စတုတ္ထဌာန၊ ဖေါင်တွင်းကြီးခရိုင်	၁	၂မှာမြို့ဝန်ယင်း တော်မြို့စားခရိုင်ဝန်
ပဉ္စမဌာန၊ အေါက်မြစ်စဉ်ခရိုင်	၁	၈မှာလက်ဝဲဝင်းမှူးခရိုင်ဝန်
ဆဋ္ဌဌာန၊ ပုခန်းကြီး ခရိုင်	၁	၃မှာမြင်းစုကြီးဝန်ခရိုင်ဝန်
သတ္တမဌာန၊ ချင်းတွင်း ကြောင်း ခရိုင်	၁	၆မှာ ညောင်ဝန်းဝန် ထောက်ခရိုင်ဝန်
အဋ္ဌမဌာန၊ စကိုင်းခရိုင်	၁	၄မှာအတွင်းဝန်ခင်မမင်းဝန်ခရိုင်ဝန်
နဝမဌာန၊ ရတနာသိင်္ခခရိုင်	၁	၇မှာ ရွှေဝင်းမှူးရတနာသိင်္ခမြို့ဝန် ခရိုင်ဝန်
ဒသမဌာန၊ အညာမြစ်စဉ်ခရိုင်	၁	၉မှာဝန် ထောက်အညာမြစ်စဉ်ဝန် ခရိုင်ဝန်
ပေါင်း	၁၀	၅၅

(မိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၁၂၀၃)

မာလာလင်္ကာရသာသနဓဇဓမ္မ သေနာပတိမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဂုရု ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင် ဆင်ဖြူများ ရှက်လက်နက်စကြာသခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဆရာ တော် အမိန့် တော်ရှိသည်၊ အမြင့်မြို့ချောင်း ဦး ဆယ်ရွာနယ် လေး ရပ်ရှစ်ရပ်သတ် မှတ်သည့်အတွင်း သိတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သံဃာတို့တွင်ဆုံး မစီရင်ရန်ရှိသမျှသာ သနာ ရေး သာသနာ မှုနှင့်စပ်သည်များ ကိုဝိနည်း ဓမ္မကံနှင့်အညီထိမ်း သိမ်းအုပ် ချုပ်စီရင်ဆုံး ဖြတ်စိမ့်မည်ဂဏာစရိယပဏာပါမောက္ခကမ္မာကမ္မဝိနိစ္ဆကအဖြစ်ဖြင့်
10 March 1884
သက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၁၄ ရက် နေ့အမြင့်မြို့ဘုံပျံတိုက် နေ ပဥ္စမဂိုဏ်း ထောက်ရှင်တိက္ခတိုက်ဂိုဏ်း အုပ် ရွှေ လေရွာ ကျောင်း နေရှင်ဂန္ဓိကိုပဥ္စမဂိုဏ်း ထောက် ချောင်း ဦး ဆယ်ရွာမန်ကျည်း တောတိုက် နေရှင်အာသဘငါး ခုံရွာ ရွှေ ကျောင်း တိုက် နေရှင်ညာဏ ချောင်း မနား ရွာ လှော်ကား တိုက် နေရှင်အာစိဏ္ဏတို့ကို ဒုတိယ ဂိုဏ်း ထောက်ခန့်အပ် တော်မူသည်၎င်း အမြင့်မြို့ချောင်း ဦး ဆယ်ရွာနယ် လေး ရပ် ရှစ်ရပ်သတ်မှတ်သည့်အတွင်း သိတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သံဃာတို့တွင်ဆုံး ဖြတ်စီရင်ရန် ရှိသမျှသာသနာ ရေး သာသနာမှုနှင့်စပ်သည်များ ကိုဝိနည်း ဓမ္မကံနှင့်အညီဂိုဏ်း အုပ်ရှင်တိက္ခပဥ္စမဂိုဏ်း ထောက်ရှင်ဂန္ဓိ ဒုတိယဂိုဏ်း ထောက်ရှင်အာသဘအရှင် ညာဏရှင်အာစိဏ္ဏတို့ကဆုံး ဖြတ်စီရင် စေ၊ ၎င်း နယ်တွင်း ရှိသံဃာတို့လည်း ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့ဝိနည်း ဓမ္မကံနှင့်အညီဆင့်ဆိုဆုံး မစီရင်ရာမ ဖေါ မလွန်နာ ခံ၍ ဂန္ထာဓုရ ဝိပဿနာဓုရတရား နှစ်ပါး ကိုပွါး များ အား ထုတ်ကျင့်ကြံ နေထိုင် ကြ စေ။

(အမြင့်ဘုံပျံ ကျောင်း စါစု)

လောင်ဘုံငယ်ရွာအသည်အလဲကြေးထမ်းကြီးငယ်တစုတို့၊ ငအိုက(သက္ကရာဇ်၁၁) 1806
၆၀ခု သူကြီးအရာနှင့်အမှုတော်ကိုလိုက်ထမ်းသူငအိစား ရိက္ခာအတွက်ကိုရွာ
နေအသည်တို့က မခွဲမခန့်ထိုက်ကြောင်း ပြောဆိုပါသည်ထီးလင်းမြို့စီရင်စု ကျေး
ရွာအတွင်း လိုက်ထမ်းသည့်သူကြီး စား ရိက္ခာကိုရွာကအသီးအသီး ကြခံ ပေး ဆောင်
ကြရပါသည်၊ ကျေးရွာတကာနည်း ကျွန်တော်ရွာမှာလည်း အသည်ငယ်သား တို့ကို
ခွဲခန့်ပါရမည့်အကြောင်း အစီရင်ခံသည့်အတိုင်း မှန်လျှင်သူကြီး စား ရိက္ခာကုန်
ငွေများကိုပြန်ရောက်လျှင်ရွာ နေအသည်တို့ကအသီးအသီး ပေး ဆောင်ကြခံကြ
ရသည်ဖြစ်သည်၊ လောင်ဘုံငယ်အသည်အလဲကြေးထမ်းတို့ကရွာမှာမခွဲမတောင်း
ထိုက်ကြောင်း ပြောဆိုသာမည်မဟုတ်၊ ကျေးရွာတကာနည်း သူကြီး ငအိအမှုတော်
ထမ်း ရာစား ရိက္ခာမှန်သမျှကိုသူကြီး ငအိုကရွာ နေအသည် ကြေးထမ်းတို့မှာသာ
နာညီမျှခွဲခန့်တောင်း ခံစေရမည်။

မြို့သူကြီး မင်း ၏ (Sakkaraj I245 khu Tapan:lachan:I4 IO March I884)
(ထီးလင်း မောက်စာစု)

လောင်ဘုံငယ်ရွာအသည် ကြေး ပေး ကြီး ငယ်တစုကို၊ သူကြီး ငအိုတသူကြီး ကိုယ်စား တပ်ထမ်း လူငအိတပ် ကော်မှာစား သုံး သည့်ရိက္ခာကုန် ငွေများ ကိုအထက်စာ ပေး အပ်သည့်အတိုင်း ရွာ နေသား ကိုကမ ပေး မရ သော ကြောင့်ငအိသို့မပြန်မ ပေး ရပါ၊ ရွာ နေ ကြေး ပေး ကြီး ငယ်ကစုတို့မှာခွဲ တောင်း ၍ ငအိသို့ပြန် ပေး ခုငွေ ကို ပေး ပြီး ပါရမှ ပြေကုန်နိုင်ပါမည့်အ ကြောင်း နှင့်ငအိုကအစီရင်ခံသည်၊ ငအိ တပ် တော်မှာစား သုံး ကုန် ငွေမှန်သမျှကိုငအိုတ ရွာ နေသား တို့မှာခွဲ တောင်း ၍ ငအိသို့ပြန် ပေး စေ၊ ရွာ နေ ကြေး ပေး ကြီး ငယ်ကစုတို့လည်း ငအိစား သုံး ရိက္ခာကုန် ငွေမှန်သမျှကိုအခွဲအခန့်ခံ၍ ငအိုသို့ ပေး ဆုံကြရမည်။

မြို့သူကြီး မင်း စါ(Sakkaraj I245 khu Tapon: lachan: I4 IO March I884)
(ထီး လင်း မေ ာက်စါစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင် ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာ သခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အမိန့် တော်ရှိသည်။ ငါအသျှင်ဧတရာဇ်မင်း မြတ်သည် ရွှေ ဖြည့်ဆီး ဖူး တော်မူအပ် သော ပါရမီဒဗ္ဗသမ္ဘာရအ ဆောက်အဦး တော်တို့ ကြောင့်မြတ် သော မင်း အဖြစ် သို့ရောက် တော်မူလျှင်သမ္မာသမ္ဗောဓိဆုမြတ်ကို ပန်ဆင် တော်မူလျက် ရေ မြေသနင်း မင်း တို့တံထွာကျင့် ဆောင်ရာ သော ရာဇဓမ္မအ ပေါင်း တို့ကိုအမြဲကျင့် ဆောင်စိုး အုပ် တော်မူ၍သား တော်အစဉ် မြေး တော်အဆက်မြစ် တော်အညွန့်အဖွန့်ရှည်စွာ သာသနာ တော်မြတ်အကျိုး စီး ပွါး တိုင်း နေပြည်သူ ရှင်လူသတ္တဝါအ ပေါင်း တို့အကျိုး စီး ပွါး များ ရာ များ ကြောင်း ကောင်း မြတ် သော သမ္မာဆန္ဒ ဥဿာဟ ရှိ တော် မူသည်နှင့်အညီ ရွှေ မဟာသုဒဿနမင်း အဒိသမုခမင်း နေမိမင်း စ သော ဘုရား အ လောင်း မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့သည်ပြည်သူ တို့တရား စကား အငြင်း အခုံရှိသည်များ ကိုတရား သဘင်သို့ထွက်၍ကိုယ်တိုင်ဆုံး ဖြတ်စီရင်ခြင်း ။ ရွှေ ဘော လောင်း တော်ဘိုး လောင်း တော်တို့လက်ထက်အစည်း အဝေး စည်ကြီး တီး ၍တ နေ့သုံး ကြိမ်မပြတ်စည်း ဝေး တိုင်ပင်ခြင်း ။ လွှတ် တော်သို့ထွက်၍သာသနာ တော် ရေး တိုင်း ပြည်နိုင်ငံ တော် ရေး များ ကိုကျမ်း ဂန်ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း မှန်ကန် သဖြင့်စီရင်ဆုံး ဖြတ်ခြင်း စ သော မင်း တို့ကျင့်ရိုး ကျင့်တမ်း လမ်း ဟောင်း ထုံး စံရှိသည်နှင့်အညီငါအသျှင်ဧတရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း ရွှေ ဘုရား အ လောင်း မင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့ကဲ့သို့ ရွှေနှလုံး တော်သွင်း ၍ ရင်း တော်မူပြီး လျှင် ပြည်သူ တို့တရား စကား အရှုက်အတင်ရှိသည်များ နှင့်တိုင်း ရေး ပြည်မှုစီရင်ခင်း စီရင်ဘွယ်ရှိသည်များ ကိုလွှတ် တော်သို့ထွက် တော်မူလျှင်ဝန်တို့နှင့်အတွင်း ဝန်တို့က ရာဇဝတ် ရေး တိုင်း ရေး ပြည် ရေး သာသနာ ဘော် ရေး လျှောက်ထား ရန် ရှိသည်များ ကို လျှောက်၊ တရား စကား လဲဆိုရန်ရှိသည်များ ကိုလည်း အမိန့် တော် ရတို့ကလဲဆို စေ၊ စကား နှစ်ပြင်ကို ထောက်၍ဝန်ကြီး အတွင်း ဝန်တို့တိုင်ပင်နှီး နှော ပြီး လျှင်ဆုံး ဖြတ်စီရင်သာ အောင်တင် လျှောက် စေ၊ လွှတ် တော်တက်သည့်အ ခမ်း အနား ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည်များ ကိုပြီး ပြေ အောင်စီရင်စာရင်း 13 May 1884
ကိုလည်း သွင်း။ သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက်။

(လွှတ်မှတ်၊ ၁၉၇၇၊ စါ ၁၂-၁၃)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော်မူလှ သော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အသျှင်တဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
မိန့် တော်ရှိသည်၊ ငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်ဖြည့်ဆည်း ဖူး တော်မူအပ်
သော ပါရမီပုညဒဗ္ဗသမ္ဘာရအ ဆောက်အဦး တော်တို့ ကြောင့်ခမည်း တော်
ပဋ္ဌမသင်္ဂါယနာတင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အရိုက်အရာ တော်ဖြစ် သော
ရတနာပုံ ရွှေပြည် တော်ကြီး ရွှေထီး ရွှေနန်း တိုင်း ပြည်ခရိုင်နိုင်ငံ တော်အလုံး
ကိုဆက်ခံသိမ်း မြန်း စိုး အုပ် တော်မူ၍မြတ် သော မင်း အဖြစ်ကိုယူ တော်မူလျှင်မ
ဟာသုဒဿနကုသ နေမိစ သော စကြဝတေး ရှေး တေး လောင်း တော်ဘိုး လေါင်း
တော်တို့အလုံး စုံ သော ရာဇဓမ္မအ ပေါင်း တို့ကိုချွတ်ယွင်း တိမ်း ယိမ်း မရှိစေရ
ဖြည့်ကျင့်ရွက် ဆောင် တော်မူပြီး လျှင်ခရုသင်း သုံး လုံး ဖြင့်ဦး ထိပ်နှိုက်သွန်း အပ်
သော ရာဇာဘိ သေကမုဒ္ဒါဘိသိက်ကိုသွန်း ခံ တော်မူ၍သဗ္ဗညုရှင် တော်ဘုရား သာ
သနာ တော်မြတ်သုံး ပါး ကိုအတိုင်း ထက်အလွန်စည်ပင်ထွန်း လင်း စေ ကြောင်း ကို
ရိုး ရင်း ရည်သန် တော်မူလျက် ရှေး သာသနာ တော်ပြုဘေး လောင်း တော်သီရိ
ဓမ္မာ သောကမင်း ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်း ဒေဝါနံပိယတိဿမင်း တို့ကဲ့သို့မ ရောင့်ရဲနိုင်
သော သမ္မာဆန္ဒ တော်ဖြင့်သာသနာ တော်မြတ်ကိုအတူး ချီး မြှင့် တော်မူသည်သာသနာ
တော်အဓွန့်ရှည်စွာစည်ပင်ထွန်း လင်း ကြောင်း မှာလည်း သာမုက္ကံသိတပါဝစန
ဖြစ် သော မြတ်စွာဘုရား နှုတ် တော်မြွက်ပိဋကတ်သုံး ပုံထွင်ဝိနည်း ပိဋကတ် တော်
အ ခြေအမြစ်ဖြစ်ထွန်း တိုး ပွါး ရှိမှသာသနာ တော်မြတ်သုံး ပါး အဓွန့်ရှည်စွာစည်
ပင်ပြန့်ပွါး တည်ထွန်း ရာ သော ကျမ်း ဂန်ထုံး စီထွက်ရှိသည်နှင့်အညီပဋိပတ္တိပဋိ
ဝေဓစ သော သာသနာ တော်မြတ်နှစ်ပါး ၏အရင်း မူလဖြစ် သော ဥဘတော ဝိ
ဘင်း ပါဠိ တော်မြတ်ကို ဝါစုဂ္ဂတနှုတ်ရ လေ့ကျက်ရွတ် ဆောင်ပြန်ဆိုနိုင် မည့်ရဟန်း

8 July 1884

သံဃာ တော်တို့ကို ရွေး ကောက်ပြီး လျှင်သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုဝါဆိုလပြည့် ကျော် ၁ရက်
နေ့ကစ၍ ရွှေနန်း တော်ဦး မြေနန်း တော်တွင်သာသနာပြုဆရာ တော်နှင့်
တံဆိပ် တော်ရဆရာ တော်သံဃာ တော်တို့မှူး ကြီး ကြပ်မပြန်ဆိုကြ စေ၊ နေ့စဉ် ဥဘ
တော ဝိဘင်း ပြန်ဆိုရာပိဋကတ်သုံး ပုံပါဠိ တော်များ ထွင်ပဋ္ဌာန်း ဒေသနာ
တော်မြတ်သည်အလွန်နက်နဲသိမ်မွေ့မြင့်မြတ်ကဲလွန် သော တရား တော်မြတ်ဖြစ်သည်၊

ဥဘတော ဝိဘင်း မပြန်ဆိုမီ ရှေး ဦး အစထား၍ ဝိဘင်း ပြန်ဆိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပြန်စွမ်း ရှိသည့်အ လျောက်ပြန်ဆိုရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ရန်အကြောင်း ကိုဝန်တို့က လျှောက်ထား ပြန်ဆိုစေ၊ စာပြန်ဆိုရန် ရွေး ကောက်ရရှိသည့်ပုဂ္ဂိုလ်တို့စာရင်း ကိုလည်း သာသနာ တော်ပြုဆရာ တော်တို့မှာ လျှောက်ထား စေ၊ စာပြန်ဆိုစေ ရန်အစီအစဉ်အခမ်း အနား ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည်များ ကိုပြီး ပြေ အောင် စီရင်၊ ပဋ္ဌာန်း ပါဠိ တော်ဥဘ တော ဝိဘင်း ပြန် ရွေး ကောက်ရန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့စာ ရင်း အခမ်း အနား ခန့်ထား စီရင်ရန်စာရင်း များ ကိုလည်း သွင်း ။

13 May 1884

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက် နေ့နား ခံ ဝေါကြီး မှူး မဟာမင်း ကျော်စည်သူထွင်ပြန်။

(လွှတ်မှတ်၊ ၁၉၇၇၊ စါ ၁၃ – ၁၄)

တိုင်းကြီး ပြည်ကြီး ဆိုသည့်အရာသည်ကုန်သည်ကြီး ငယ်ကျွန်တော်မျိုး အပေါင်း တို့အကူး
အသန်း အရောင်း အဝယ်အင်အား တိုး တက်စီး ပွါး ဖြစ်ထွန်း ချမ်း သာသဖြင့်
မလာမရောက် သေး သူတို့ခိုမှီလာ ရောက်ခြင်း ၊ လာရောက်ရှိသူတို့အ ခြေအနေ
ကျ၍အရှည်ထာဝရတည်တံ့နိုင်ခန့်ခြင်း စသောတိုင်း ပြည်ဖွယ်ရာအင်္ဂါလက္ခဏာဂုဏ်
ပစ္စည်း တို့ဖြင့်ပြည့်စုံညီညွတ်ကုန်ရာသည်၊ ကုန်သည်ကြီး ငယ်ကျွန်တော်မျိုး အပေါင်း
တို့ရောင်း အား ဝယ်အား ကြီး ပွါး တိုး တက်ချမ်း သာကြရန်အကြောင်း မှာလည်း
တိုင်း ပြည်နိုင်ငံရှင်ဖြစ်တော်မူသော ငါအရှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်၏ ကောင်း စွာ
စောင့်ရှောက်သိမ်း ပတား တော်မူခြင်း တည်း ဟူသော ရွှေဘုန်း တော်ရိပ်ကို
အထူး ခိုလှုံကြရမှ ဆောဆောလွှင်လွှင်အား အင်တိုး တက်အကျိုး ဖြစ်ထွန်း ခံစား ရ
ရန်ရှိသည်နှင့်အညီကုန်သည်ကြီး ငယ်ကျွန်တော်မျိုး အပေါင်း တို့လုပ်ဆောင်ကူး သန်း
ရောင်း ဝယ်ရေး များ တွင်ငြိုငြင်နှောင့်ယှက်ခက်ခဲကြပ်တည်း ခြင်း များ မှ
ကင်း လွတ်စိတ်သဘောဆန္ဒဉာဏ်ဝီရိယအစွမ်း ရှိသည့်အ လျောက်လွတ်လွတ်ကူး သန်း
ရောင်း ဝယ်လုပ်ဆောင်ကြရအောင်လုပ်ခင်း ဆောင်မှုရောင်း ရေး ဝယ်
တာလွယ်ကာပြီး စီး ပြည့်စုံသဖြင့်ဥစ္စာစီး ပွါး တနေ့တခြား တိုး တက်ဖြစ်ထွန်း
ချမ်း သာကြရအောင်တိုင်း ပြည်နိုင်ငံအစိုး ရမင်း တို့မှရအပ်သောအခွင့်တော်
ဖြစ်သော ရွှေဘုန်း တော်ရိပ်ကိုအထူး ခိုလှုံကြစေရမည်ဖြစ်သည်၊ ပြည်သူတို့အလုပ်အ
ဆောင်အရောင်း အဝယ်မှုများ တွင်ငြိုငြင်နှောင့်ယှက်ကြပ်တည်း ဘွယ်ဖြစ်သော
အခွန်အတုတ်အကောက်အစား များ ကို ကောက်ခံရိုး အစဉ်ထုံး စံရှိသည်မှ လျှော့၍
လွတ်ငြိမ်း သက်သာစေရလျှင် ရွှေဘုန်း တော်မြတ်ကိုအထူး ခိုလှုံရသည့်အကျိုး ထင်ရှား
သိသာလွယ်ကာပြည့်စုံခံစား ရရန်ရှိသည့်အတိုင်း လေး မြို့ပဲပွဲခွန်၊ မြင်း ပွဲခွန်၊ ငရပွဲခွန်
ရေနံပွဲခွန်၊ ကောင်အင်း ငါး ဝိဂိုင်း ခွန်၊ ကိုး ခရိုင်ဈေး တူး တို့ခွန်၊ အုန်း
ငှက်ပျောပွဲခွန်၊ တောင်ပြုး ငယ်ကင်း အကောက်၊ ချင်း တွင်း ကြောင်း ဆား
ခွန်၊ အမြင့်လေး မြို့ပွဲခွန်၊ ၂၄ဌာနဘုရား ပွဲအကောက်ပြင်ဘုရား ပွဲခွန်၊ နတ်
ပွဲခွန်၊ ကွမ်း ခွန်၊ ဆွဲလွတ်ခွန်၊ မှူး ဂိုး ဝဲယာရေဦး ပဲခွန်၊ တောင်ငူလက်မှတ်
သိမ်း ခွန်၊ မိုး မိတ်မိုး ညှိုင်း ဈေး ပွဲခွန်၊ ဗန်း မော်ကောင်း တုံဆား ခွန်
များ နှင့်မြင်း တွင်း သစ်တောအကောက်တွင်ပါဝင်သည့်ပျော်ပွဲခွန်၊ ဗန်း မော်

၁၂ရပ်အကောက်တွင်ပါဝင်သည့် ပျော်ပွဲခွန်၊ ဆေး ထန်း လျှက်ဆီအကောက်တွင်
ပါဝင်သည့် ပျော်ပွဲခွန်၊ တောင်လမ်း ရှမ်း ပွဲအကောက်တွင်ပါဝင်သည့် ဃာကျ
အကောက် လေး မြို့သစ် ကောအ သေး ဥပဒေပိုင်း ခြား သည့်ပြင်ပိုမိုသည့်အကောက်
25 May 1884
စုစုအကောက်ခွန်ဦး ရေ၂၃များကို(သက္ကရာဇ်)၁၂၄၆ခုနယုန်လဆန်း ၁ရက်
နေ့တစ်၍နှုတ်သိမ်း တော်မူသည့်နိုင်ငံ တော်အတွင်း အရပ်ရပ်မြို့ကျေး ရွာများ
မှာနှုတ်သိမ်း တော်မူသည့်အကောက်အခွန်များ ကိုအကြီး အအုပ်ပြုလုပ်သူတို့က ခွန် သေ
ခွန်ရှင်ချထား ကောက်ခံခြင်း၊ အစိုး ရတို့အခွင့်နှင့်ဖြစ်စေအခွင့်မရှိဘဲဖြစ်စေ
မည်သူမဆိုဂိုဏ်း ဆွဲပွဲထွက်မှစ၍ တောင်း ခံစား ယူခြင်း မရှိစေနှင့်၊ လွတ်ငြိမ်း
ချမ်း သာ စေ၊ မျက်ပါး ရွှေခွန် ရွှေမြို့ တော်အမရပူရလှည်း ခွန်နှစ်ရပ်မှာလုပ်
ခွန်ထွက်ဆယ်နိုင်တနိုင်ထက်မပို စေရ၊ မျက်ပါး ရွှေပစာလျှင်အခွန် ငွေဒင်္ဂါး ၅ူ
ဲကျ၊ လှည်း နွား စုံလျှင်တလ ငွေဒင်္ဂါး ၃ပြား ကျကိုသာဥပဒေစည်း ကမ်း ထား
၍ တောက်ခံ စေ၊ နှုတ်သိမ်း လွတ်ငြိမ်း စေသည့်အကောက်အခွန်များ ပြင်နိုင်ငံ
တော်အတွင်း အပထွက်ကုန်ဝင်ကုန်မှစ၍တိုင်း ကြီး ပြည်ကြီး ခေ လေ့ထုံး စံနှင့်အညီ
ထား မြဲရှိမြဲ ကောက်ခံမြဲအကောက် တော်အခွန် တော်များ ကိုလည်း ရှေး အရိုး အ
စဉ်ရှိသည့်အလျောက်ဥပဒေစည်း ကမ်း ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား ထား သည်ထက်ပိုမို
သာလွန်မရှိ စေရ အောင်အခွန် တော်ဆိုင်ရာအကြီး အအုပ်တို့ကကြပ်ကြပ်တည်း တည်း
ဆင့်ဆို စောင့်ထိန်း ထမ်း ရွက် စေ၊ ရွှေပြည် တော်မှစ၍နိုင်ငံ တော်အတွင်း ထီး
ဂုံနန်း ဂုံ စော်ဘွား မြို့စား အ ဝေး မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့ကို စေ့နှံ့ အောင်ပြန်ဆိုမှာထား
၍အကောက်အခွန်နှုတ်သည့်အမှုနှုတ်သိမ်း သည်အရပ်ပြည်သူတို့လွတ်ငြိမ်း ချမ်း သာ စေ
ရန်အမှုများ ကိုအမိန့် တော်ဥပဒေအတိုင်း ကျ အောင်ဝန်တို့က စောင့် ရှောက်စီ
ရင်။

20 May 1884
သက္ကရာဇ်၁၂၄၆ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁ရက် နေ့နား ခံဝေကြီး မှူး
မတာမင်း ကျော်စည်သူထွင်ပြန်။
(လွှတ်မှတ်၊ ၁၉၇၇၊ စါ၁၄-၁၅)

အမြဝ့်မြို့သာသနာပြုဗန့်ကိုဆရာတော်အမိန့်ရှိလိုက်သည်အမြင့်မြို့ဘုံပျံဂိုဏ်းအုပ်နှင့်
အလ္လကပ္ပတိုက်ကျန်ဆယ်ရွာအမြင့်မြို့ဝန်၊ ၎င်းမြို့စီရင်စုရွာသာရွာကျောင်းနေ
ရဟန်းရှင်သောမကဘကြီး ဖြစ်သူငချွန်နှင့်အဘတကာကြီး ငမိတ်တို့ညီအစ်ကိုရင်း
ချာဖြစ်သည်နှင့်အညီအိုး အိမ်မကွဲမပြား အတူစား သောက်သာမည်နာမည်ပြုစု
ကျွေး မွေး၍ နေသည့်အတွင်း ကိုး ဆယ့် ခြောက်ပါး (သော ရောဂါ၊ ကပ် ရောက်
၍ဘကြီး ငချွန် သေဆုံး အမွေခံသား မြေး မရှိတပည့် ထော်အဘ တော်ငမိတ်ကိုသက်
ရှိသက်မဲ့ဆိုး မွေ တောင်း မွေနှင့်တကွပစ္စည်း အလုံး သိမ်း ကြုံး ပေး ကမ်း သဂြိုဟ်
ခြင်း ရှာပနကိုသည်ပိုး ရွက် ဆောင်ရှိပြီး နောက်သူတထူး တို့ထံ ပေး ဆပ်ရန်ရှိ
သည့် ကြွေးမြီများ ကို ပေး ကမ်း ဆပ် ပေး ကြေ အေး ရှိမှမဆိုင်သူမြို့တော် နေင
မောင်ကြီး ကငချိန်ပိုင်ပစ္စည်း ရပ်များ ကိုရလို (သည့်) အမှုလွှတ် တော်မှာခံယူ
နှောင့်ယှက်ရှိ နေ သော ကြောင့်တပည့် တော်အဘငမိတ်လွှတ် တော်မှာတက် လျှောက်
ရာဝန်ရှင်မင်း ကြီး တို့စုံညီတပည့် တော်အဘငမိတ်ကငချိန်ပိုင်ပစ္စည်း ရပ်များ
ကိုရယူခံစံ စေမှတ် တော်မူချက်အရအလွှာကိုတဖက်အမှုသည်ငမောင်ကြီး ကဝန်
ထောက် တော်မင်း ထံတိုင်တန်း သိမ်း ဆည်း မှတ် တော်မူချက်မရရှိနေ၍အမှုသည်
နှစ်ဦး တို့မကွဲမပြား တရား အနှီမရောက် ပြောဆိုဆဲအတွင်း အဘငမိတ်ကလက်ရှိ
ရင်း မှန်သည့်အတိုင်း ချထား လုပ်သား တို့ကိုဆီး တား နှောင့်ယှက်မရှိပါစေရ
လုပ်သား တို့ထံရရန်များ ကို တောင်း ခံ၍တရား အရေး ပြတ်စဲရှိမှထိုက်သက်ရာ
ဖြစ်ပါရအောင်အမိန့်စာချွန်ကယ်မသနား တော်မူပါမည့်အကြောင်း နှင့်(သက္က
23 May 1884
ရာဇ်) ၁၂၄၆ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက်ကလွှတ် တော်မှတ် တော်မူချက်များ နှင့်
တင်ပြ လျှောက်ထား ရှိ၍ စာ ပေး အမိန့်ရှိလိုက်သည်၊ ရောက်လျှင်ရဟန်း ရှင်သော
မ လျှောက်ချက်အတိုင်း အဘတကာကြီး ငမိတ်ကလက်ရှိရင်း မှန်သည်တိုင်တရား အ
ရေးမပြတ်စဲမှီအတွင်း တဖက်အမှုသည်ငမောင်ကြီး ကလုပ်သား တို့ကိုတား ဆီး နှောင့်
ယှက်မရှိ စေရရဟန်း တော်အဘငမိတ်ကလုပ်သား တို့ထံ စုဆသီး ခွန်များ ကိုသိမ်း ဆီး
တရား ပြတ်စဲရှိမှထိုက်သက်ရာဖြစ် စေလို့ ကြောင်း အမိန့်ရှိလိုက် သည် မြို့မ
ဘုံပျံဂိုဏ်း အုပ်နှင့်အလကပ္ပတိုက်ကျန်ဆယ်ရွာအမြင့်ငါး မြို့ဝန်
(အမြင့်ဘုံပျံ ကျောင်း စါစု)

သုမေဓဇရပ်တော်တွင်နှစ်စဉ်စာပွဲသဘင်ရင်တော်မူ၍ ပထမပဥ္စင်း လောင်း
တော်ရှစ် လောင်း တော်တို့ကိုစာပြန်ဆိုမေးမြန်း၍ မြှင့်ရသည့်အရာသည်ရ
ဟန်း ရှင် လူပြည်သူအပေါင်းတို့၏မြတ်သော လောကုတ္တရာအကျိုး စီးပွါး ကိုပြီး စီး
စေနိုင်သောသာသနာတော်မြတ်သုံးပါးတွင်ပရိယတ္တိသာသနာတော်အထူးသ
ဖြင့်စည်ပင်ပြဖြစ်ထွန်း ပွါး စီး စေရန်ဖြစ်၍သာသနာ့ဒါယကာသာသနာပြုဖြစ်
သောမင်း ကောင်း မင်း မြတ်တို့အား ထုတ်ရွက်ဆောင်အပ်သောပြုဖွယ်ကိစ္စကြီး
ဖြစ်သည်။ ငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်း မြတ်သည်လည်း မင်း သာမန်တို့ခံဝံ့ခဲသောရာ
ဇာဘိသေကမုဒ္ဒါဘိသိက်ကိုသွန်း ခံတော်မူပြီး လျှင်ရှေး သာသနာပြုမင်း ကောင်း
မင်း မြတ်တို့ထုံထွာရာဇဓမ္မအပရိဟာနိယစသောမင်း ကျင့်တရား အပေါင်း ကို
ကောင်း စွာဖြည့်ကျင့်တော်မူလျက်သာသနာတော်မြတ်အစီး အပွါး ကိုအထူး သဖြင့်
အား ထုတ်ဆောင်ရွက်တော်မူသည်နှင့်အညီပထမပဥ္စင်း လောင်း တော်ရှင်လောင်း
တော်တို့သုမေဓစာပွဲသဘင်ဝင်ရောက်ပြန်ဆိုရန်အကြောင်း အရာများ ကိုမပြန်
မဆိုမီရှေ့အဘို့တင်၍ဥပဒေစည်း ကမ်း ပြဋ္ဌာန်း ပိုင်း ခြား တော်မူပြီး လျှင်
1 March 1884
(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၅ ခုတပေါင်း လဆန်း ၅ ရက်နေ့မှစ၍ပထမပဥ္စင်း လောင်း
တော်ရှင်လောင်း တော်တို့ကိုရွှေနန်း ထော်ဦး မြေနန်း တော်တွင်ပိဋကတ်
တော်၏အခြေအမြစ်ဖြစ်သောဥပဒေပါပြန်ဆိုရန်စာဝါများ ကိုပရိယတ္တိဝိသာရ
ဒဂုဏ်ခြောက်ပါး နှင့်ပြည့်စုံသူများ မတ်အရာရှိစာကြပ်စာမတို့ကြီး ကြပ်ကြည့်ရှုစေ၍
သုံး လတိုင်ပြန်ဆိုမေး မြန်း စမ်း သပ်ရွေး ချယ်စေရာသင်ကြား လေ့ကျက်ရင်း
ဥပဒေပါစာများ ကိုပုဒ်ပါဠ်အက္ခရာသဒ္ဒါအနက်မချွတ်မယွင်း မှန်ကန်သေချာ
နှုတ်ပါဌ်ရွရွပြန်ဆိုနိုင်သဖြင့်လိင်အံဝိဘတ်သဘောသရုပ်အဓိပ္ပါယ်များ ကိုကောင်း
မှန်စွာဖြေဆိုနိုင်သူပထမပဥ္စင်း လောင်း တော်ရှင်လောင်း တော်အကျော်
1 June 1884
ရှင်ဝဏ္ဏနှင့်ပထမအကြီး အကြပ်ပဥ္စင်း လောင်း တော်၅၂ လောင်း တော်၁၅
30 June 1884
တို့ကိုသက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုနယုန်လဆန်း ၈ ရက်နေ့ကစ၍ဝါဆိုလဆန်း ၈ ရက်နေ့တိုင်
သုမေဓာဇရပ်တော်ပဋ္ဌာန်း ဇရပ်တော်များ တွင်ဝေယာလေး ဌာနခွဲ၍
စာပြန်ဆိုမြဲပြန်ဆိုစေ၊ သုမေဓာစာပွဲသဘင်ရင်တော်မူရာအခမ်း အနား တွင်
အခါကြွား အမြောက်သံပေး မှစ၍ခန့်ထား လုပ်ဆောင်ရန်ရှိသည်များ ကိုပြီး ပြေ

အောင်စီရင်၊ စာဝါမေး ခွန်း မြန်း ခွန်း ဖြေစွမ်း ရှိသည့်အလျောက်ပထမ သုံး မျိုး ခွဲ ဝေပိုင်း ခြား ဂဏန်း စဉ်မှတ်သား သည့်စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ။
25 May 1884

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုနယုန်လဆန်း ၁ ရက် နေ့ နား ခံမင်း လှမင်း ခေါင်ကျော်ထင်တွင်ပြန်။

(လွှတ်မှတ်၊ ၁၉၇၇၊ စာ၁၅ - ၁၆)

အမြင့်မြို့သာသနာပြုဗန့်ကျီဆရာတော်အမိန့်ရှိလိုက်သည်အမြင့်မြို့ဘုံပွဲဂိုဏ်း အုပ်၊
၄င်း မြို့စီရင်စုနတ်စက်ရွာ မြေဘက် ကျောင်း တိုက် နေရှင်ဇာဝနနှင့်မိမင်း ဘု
တို့ ကျောင်း ဝတ္ထုကလယ် မြေဖြစ်သင့်မဖြစ်သင့်ရထိုက်မရထိုက် ကြောင်း နှင့်ငြင်း
ပွား ပြောဆိုကြရာမ(ပြီး)မပြတ်နှစ်လရှည်လျား ရှိသည်ဖြစ်၍ရဟန်း ရှင်
ဇာဝနတသာသနာပိုင်ဆရာတော်ဘုရား ကြီး ထံ(သက္ကရာဇ်)၁၂၄၆ခုနယုန်
7 June 1884
လဆန်း ၁၄ရက် နေ့ထပ်မံ လျှောက်ထား ရှိ သော ကြောင့်ဗန့်ကျီဆရာတော်ကဂိုဏ်း
အုပ်ထံ ရေး သား သည့်ဖြတ်စာတွင်ပါရှိသည့်ပဋ္ဌမဆိုသည့်အချက်မှာအမှုသည်နှစ်ဦး
တို့တင်ဖြတ်စာတွင်မည်သည်ဖြတ်စာပဋ္ဌမဘတ်ထိုက်မဘတ်ထိုက်များ ကိုနှလုံး သွင်း
ထား ရင်း ရှိသည်အတိုင်း ရေး သား ၍အမှုသည်တို့နှင့်တကွမြို့ တော်သို့တင်ပို့လာ
ရောက်ရှိ အောင်ဗန့်ကျီဆရာတော်ကစာ ပေး စေအမိန့် တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်
ထက်နာခံဆင်ရွက်ရသည်ဖြစ် သော ကြောင့်စာ ပေး အမိန့်ရှိလိုက်သည် ရောက်လျှင်
လျှောက်ဝင်ပါတဘက်အမှုသည်နှင့်တကွတင်ပြသည့်ဖြတ်စာနှစ်ရပ်တွင်မည်သည့်ဖြတ်
စာပဋ္ဌမဘတ်ထိုက်မဘတ်ထိုက်များ ကိုနှလုံး သွင်း ထား ရင်း အတိုင်း ရေး သား
၍ နေ့ရက်ကြန့်ကြာမရှိ စေရမြို့ တော်သို့တင်ပို့လိုက်ရမည်အ ကြောင်း အမိန့်ရှိလိုက်
သည်ဘုံပွဲဂိုဏ်း အုပ်
(အမြင့်ဘုံပွဲ ကျောင်း စါစု)

ဗတ္တိံသလက္ခဏာအသီတာနုဗျဥ္ဇနလက္ခဏာတူ သော မဟာပုရိသလက္ခဏာ တော်အပေါင်း တို့နှင့်ပြည့်စုံ တော်မူသော သက်တော်တင်ရှား မြတ်စွာဘုရား အဆင်း သဏ္ဌာန် တော်ကဲ့သို့ထက်ဝန်း ကျင်ရတန်း ရှင်လူပြည်သူအပေါင်း တို့ကြည်ညိုမြတ်နိုး ကိုး ကွယ် ပူဇော်ရာဖြစ် တော်မူသော မဟာမုနိရုပ်ရှင် တော်မြတ်အား တင်လျှ တော်မူ ရန်ကိုယ် တော်မြတ်နှိုက်ဆင်ရင် တော်မူအပ်သော စိန္တာမဏိ မကိုဋ် တော်နှင့်ထပ် တူစိန်မြ ပတ္တမြား နဝရတ်ကိုး ပါး အတိပြီး စေလျှက်ချယ်လှယ်လုပ် ဆောင် တော်မူ စေသည့် ရွှေသား မကိုဋ် တော်တုရင်စလွယ် တော်များ ကိုသက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုဝါ

5 July 1884

ဆိုလဆန်း ၁၃ ရက် နေ့ထွက် တော်မူကြီး ထွက် တော်မူ၍ မဟာမုနိရုပ်ရှင် တော်မြတ် အား အထူး သဖြင့်ကြည်ညိုဘွယ်ဖြစ် စေရန်ကိုယ် တော်တိုင်မျက်နှာ တော်ဖွင့်ပြီး လျှင် မကိုဋ်တုရင်တင်လျှူပူဇော် တော်မူမည်၊ ရှေ့ခြောက်တပ် နောက်တပ်နမန္တာဘက် ဓါတ်ဘက်တပ်ဝင်း အခင်း အကျင်း အခမ်း အနား မျက်နှာ တော်ဖွင့်မကိုဋ် တော် တင်အခမ်း အနား အခါကြား အမြောက်သံ ပေး မှစ၍ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည် များ ကိုပြီး ပြေအောင်စီရင်၊ စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ။

29 June 1884

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုဝါဆိုလဆန်း ၇ ရက် နေ့နား ခမင်း လှမင်း ခေါင် ကျော်ထွင်ပြန်။

(<u>လွှတ် မှတ်</u> ၊ ၁၉၇၇၊ စါ ၁၆-၁၇)

အမြင့်မြို့သာသနာပြုဗန်ကိုဆရာတော်စာပေး အမိန့်ရှိလိုက်သည်အမြင့်မြို့ဘုံပျံ
ဂိုဏ်းအုပ်၊ ၄င်းမြို့စီရင်စုရွာသာရွာကျောင်းနေရှင်သောမကအဘတကာ
ကြီး ငမိတ်နှင့်ငမောင်ကြီးတို့ပြောဆိုကြသည့်ငချိန်ပိုင်ပစ္စည်းရပ်များကိုခံစံ
ထိုက်မခံစံထိုက်ကြောင်းနှင့်လွှတ်တော်မှာတရားအရေး ပြောဆိုဆဲအတွင်း အ
ဘငမိတ်ကအထက်လက်ရှိချထားလုပ်စားမြေအတိုင်း လုပ်သားတို့ထံကျွန်စုဆလယ်စါများကို
ငမောင်ကြီး ကတား ဆီး ကန့်ကွက်မရှိပါစေရ၊ အဘငမိတ်ကလုပ်သားတို့ထံတောင်း
ခံ၍သိမ်းစည်းပြီး လျှင်တရားအရေးပြတ်စဲရှိမှတရားထိုက်သက်ရာဖြစ်ပါရ
အောင်ဂိုဏ်းအုပ်နှင့်တကွငါးမြို့ဝန်ထံသို့အမိန့်စာချွန်ကယ်မသနား တော်မူပါ
မည့်အကြောင်း နှင့် လျှောက်ထားရှိသောကြောင့်စာပေး အမိန့်ရှိသည်အတိုင်း
ငါးမြို့ဝန်ထံတင်ပြရာဂိုဏ်းအုပ်ဆရာတော်ကအလိုရှိတိုင်း ဆင့်ဆိုတား မြစ်ပါစေ
လွှဲအပ်လျှောက်ထားရှိ၍ ဂိုဏ်းအုပ်ဆရာတော်ကအထက်ပေး အပ်ရှိသည့်အမိန့်မှာ
စာအတိုင်း ဆင့်ဆိုတား မြစ်ရှိပါအောင်အမိန့်စာထပ်မံကယ်မသနား တော်မူ
15 July 1884
ပါမည့်အကြောင်း နှင့်(သက္ကရာဇ်)၁၂၄၆ခုဝါဆိုလပြည့်ကျော်၃ရက်နေ့လျှောက်
ထား ရှိသောကြောင့်ထပ်မံစာပေး အမိန့်ရှိလိုက်သည်၊ ရောက်လျှင်အထက်ပေး
အပ်ရှိသည့်အမိန့်မှာစာအတိုင်း တည်ငြိမ်သင့်သည်အရာဖြစ်လျှင်တည်ငြိမ်ရှိအောင်
ဆင့်ဆိုတား မြစ်နေထား တကြရှိအောင်အား ထုတ်စေလိုကြောင်း စာပေး အ
မိန့်ရှိလိုက်သည်အမြင့်မြို့ဘုံပျံဂိုဏ်းအုပ်   ဗန်ကိုဆရာတော်တံဆိပ်
(အမြင့်ဘုံပျံကျောင်း   စါစု)

(4 September) 1884

(4 September) 1884
(သက္ကရာဇ်)၁၂၄၆ခု(တော်သလင်းလပြည့်နေ့)သာသနာပိုင်ဆရာတော်
ဘုရားကြီးအမိန့်(ရှိသည်)။

(18 May) 1884
(သက္ကရာဇ်)၁၂၄၅ခု(နယုန်လဆန်း ၁၃ရက်နေ့)ပေးအပ်ဆင့်ဆိုသည့်၃၂
ချက်ဥပဒေပါအချက်၊ ၄င်း ၃၂ချက်ဥပဒေပါအချက်များတွင်တိုးတက်ထပ်လောင်း
၍ဆင့်ဆိုရန်အချက်များနှင့်သာသနာတော်ဆုတ်ယုတ်ညှိုးနွမ်းကြောင်းအမှု
များကိုပြုလုပ်မရှိစေရန်ရွှေပြည်တော်မှစ၍နိုင်ငံတော်အတွင်းဆင့်ဆိုသည်၊
ရွှေပြည်တော်မှစ၍နိုင်ငံတော်အတွင်းသီတင်းသုံးနေထိုင်ကြသည့်ရွှေမြို့တော်
လေးပြင်ဆရာတော်၊ တိုက်အုပ်၊ နိုင်ငံတော်ရှိဂိုဏ်းအုပ်၊ ဂိုဏ်းထောက်ပုဂ္ဂိုလ်
တို့

ဘုရားသာသနာတော်သည်ပရိယတ္တိဓမ္မပွင့်လင်းထွန်းတောက်ရှိမှပဋိပတ္တိ
ဖြစ်သည့်ကျင့်ဝတ်သိက္ခာများကိုပြည့်စုံအောင်ကျင့်သုံးစောင့်ရှောက်နိုင်လိုသ
ဖြင့်နေဝန်းလဝန်းအလားတနေ့တခြားတိုးပွါးထွန်းလင်းတောက်ပလျှက်
ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားမရှိအနှစ်ငါးထောင်တည်တန့်နိုင်ခန့်ကောင်းမွန်ရာသောအ
ကြောင်းရှိသည့်အတိုင်းသာသနာတော်တွင်နိဝင်ထမ်းဆောင်နေထိုင်ကြသော
ရဟန်းသာမဏေတို့လည်းကပ္ပိယ၊ အကပ္ပိယ၊ သာဝဇ္ဇ၊ အနဝဇ္ဇ၊ သာပတ္တိက၊ အ
နာပတ္တိက၊ စသည့်အရာများကိုသိကျွမ်းနားလည်ရှိအောင်သင်ကြားလေ့ကျက်
ကြည့်ရှုနှိုင်းချိန်၍ဝိနည်းသတောလက္ခဏာကိုသိမြင်သည့်အတိုင်းစောင့်ရှောက်
ကျင့်သုံးမှသာလျှင်ဘုရားရှင်အာဏာတော်ပညတ်ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်မပျက်မပြား
သီလသိက္ခာပြည့်စုံသန့်ရှင်းစင်ကြယ်သာသနာတော်သုံးပါးစည်ကားဖြစ်ထွန်းတိုး
တက်အရှည်တည်တန့်နိုင်ခန့်ရာသည်ဖြစ်သည်၊ ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်ဘုရားအာဏာ
ပညတ်တော်မပျက်မပြားသီလသိက္ခာပြည့်စုံသန့်ရှင်းစင်ကြယ်သာသနာတော်သုံး
ပါးစည်ကားဖြစ်ထွန်းတိုးတက်တည်တန့်နိုင်ခန့်စေရန်ရွှေပြည်တော်မှစ၍နိုင်
ငံတော်အတွင်းသီတင်းသုံးနေထိုင်ကြသည့်ဆရာတော်တိုက်အုပ်တိုက်တွင်းရှိသထံ
(18 May) 1883
ဂိုဏ်းအုပ်ဂိုဏ်းထောက်ဂိုဏ်းတွင်းရှိသထံတို့မှာ(သက္ကရာဇ်)၁၂၄၅ခု(နယုန်
လဆန်း ၁၃ရက်နေ့)ဆင့်ဆိုပေးအပ်သည့်စာအုပ်ဥပဒေပါဝင်သည့်ဆင့်ဆိုကျင့်ကြံ
1884
နေထိုင်ရန်အချက်များတွင်(သက္ကရာဇ်၁၂)၄၆ခု တို့တက်ထည့်လောင်းဆင့်

ဆိုကျင့်ကြံ နေထိုင်ရန်ဥပဒေပါအချက်ဝိနည်း သိက္ခာပုဒ်များ နှင့်မသင့်မလျော်
ရဟန်း တို့မှာသာရုပ္ပ မဖြစ်သည့်သာသနာ တော်ဆုတ်ယုတ်ညှိုး နွမ်း ပျက်ပြား
ကြောင်း ဖြစ်သည့်အမှုများ ကိုသိလျှက်အပြုအလုပ် မရှိသီလသိက္ခာပြည့်စုံသန့်ရှင်း
စင်ကြယ် ကြောင်း ဖြစ်သည့်ကျင့်ဝတ်သီလ များ ကိုမိမိတို့ကသာသနာ တော်သုံး ပါး
စည်ကား ဖြစ်ထွန်း တိုး တက်အရှည်တည်တန့်နိုင်ခန့်ရှိ အောင်ကျင့် ဆောင်ထိန်း
သိမ်း ကြ၍အသီး အသီး မိမိတို့တိုက်တွင်း ရှိသံဃာ ဂိုဏ်း တွင်း ရှိသံဃာတို့ကိုလစ်လပ်
ခြွင်း ကျန်မရှိ စေရ စေ့နှံ့ အောင်ဆင့်ဆိုကျင့် ဆောင်ထိမ်း သိမ်း ကြစေ၊ ဆင့်ဆို
သည်ကိုမတည်(သက္ကရာဇ် ၁၂)၄၅ ခု 1883 ဥပဒေပါအချက်(သက္ကရာဇ် ၁၂)၄၆ ခု 1884

ဥပဒေပါအချက်များ နှင့်ဘုရား သာသနာ တော်ဆုတ်ယုတ်ညှိုး နွမ်း ပျက်ပြား
ကြောင်း ဖြစ်သည့်အမှုများ ကိုသိလျက်လွန်ကျူး ပြုလုပ်ရှိ ကြောင်း ပေါ် ပေါက်ကြား သိ
ရလျှင်အပြစ်အလျောက်စီရင်မည်၊ (သက္ကရာဇ်)၁၂၄၅ ခု 1883 ဆင့်ဆို ပေး အပ်သည့်
ဥပဒေစာအုပ်တွင်ပါဝင်ဆင့်ဆိုကျင့်ကြံ နေထိုင်ရန်ဥပဒေ ၃၅ ချက်တွင်အကြုံး ဝင်
သည့်အချက်များ နှင့်ယခု(သက္ကရာဇ် ၁၂)၄၆ ခု 1884 ထပ်မံတိုး တက်ဆင့်ဆို ပေး အပ်
သည့်(ရဟန်း သံဃာ တော်တို့ကျင့် ဆောင်ရန်ဥပဒေ၊

၁၊ ရွှေမြို့တော်မှစ၍နိုင်ငံ တော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်ဆရာ တော်၊
တိုက် နေသံဃာ၊ ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ဂိုဏ်း သံဃာတို့မှာ ဂီလာနအ ကြောင်း မ
ရှိလျှင်း ဘဲအနည်း ငယ်ပမာဏ မပြုလောက်သည်ကိုအမြွက် ထောင်း ထား ၍လှည်းထား ဦ
လှည်း ရထား ကိုစီး နင်း သွား လာခြင်း မရှိ ရှောင်ကြဉ်ကြရမည်၊

၂၊ ရွှေမြို့တော်နိုင်ငံ အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သံဃာတို့မှာသင်္ကန်း
သပိတ်ပရိက္ခရာအစရှိ သောကပ္ပိယ ဝတ္ထုနှင့်ပင်ဖြစ် သော်လည်း ဘုရား စက်ဆုတ်
တော်မူအပ်သည့်လယ်ယာသစ်သီး အရံပန်း အရံစသည် များ ကိုရဟန်း တို့အား မ
အပ်မလျော် သောအကပ္ပိယ ဝေါဟာရဖြင့်မိမိတို့ထံ ပေါင်နှံခံယူခြင်း သူတပါး တို့ထံ
ပေါင်နှံခြင်း လူတို့ကဲ့သို့မ တောင်း သဖြင့်လုပ် ဆောင်ချထား ခြင်း မရှိ ရှောင်
ကြဉ်ကြရမည်၊

၃၊ နိုင်ငံ တော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သံဃာတို့မှာကပ္ပိယ ဝေါဟာရ
ဖြင့်ရ သော ရွှေ ငွေအနာမာသနိဿဂ္ဂိယ ဒုက္ကဋ် ဝတ္ထုတို့ကိုလိမ်မာကျွမ်း ကျင် သော

ကပ္ပိယကာရကတို့အား ဒုဗ္ဘိစာရမှကင်း လွတ်အောင်စီရင် ပြောကြား၍သုံး ဆောင်ခြင်း ကိုပြုကြရမည်။

၄။ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သံဃာတို့မှာဘုရား စက်ဆုတ် တော်မူအပ်သော ရွှေငွေအနာမာသနသဃင်္ဂိယဆန်စပါး အစရှိသောအကပ္ပိယ ပစ္စည်း များ ကိုလှူတို့ကဲ့သို့ကပ္ပိယကာရကတို့အလိုအလျောက်မပြုဘဲမိမိတို့၏ မအပ်သော ပယောဂဖြင့် ကြွေး မြီအတိုး အပွါး ပေး ချမှု ရှောင်ကြဉ်ကြရမည်။

၅။ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သံဃာတို့မှာမင်္ဂလာအမင်္ဂလာ မှုနှင့်စပ်၍တိုက်တွင်း တိုက်ပများ မှာကာယပယောဂ၊ ဝစီပယောဂမကင်း ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကြပ်အား ထုတ်လျက်အတီး အကအဆိုအပြောစ သောသဘင်နှင့်စပ် သော ပွဲလမ်း များ ကိုအပြုအလုပ်မရှိ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း လူတို့အလျောက်ပွဲလမ်း ခံသည် များ ကိုသွား လာကြည့်ရှုဒုတ်ခါး စွဲကိုင်ပြုလုပ်ခြင်း အမှုများ ကိုရှောင်ကြဉ်ကြရ မည်။

၆။ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သံဃာတို့မှာအာပတ်ကြီး ငယ် နှင့်စပ်လျဉ်း သည့်အမှုဖြစ်စေသနှောဂမဖြစ်အာပတ်သင့်ခြင်း အကြောင်း မ ဟုတ်သောဆွမ်း စည်ဆွမ်း စား ပရိတ်ရွတ်အသုဘရှုစသည်တို့၌ဒါယကာဒါကယာမ တို့သဒ္ဒါတရား ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီး ခြင်း အကြောင်း တဦး နှင့်တဦး အငြိုန်အစော် မဲ့ပြုမှု့ကြဉ် ရှောင်တား မြစ်ပိတ်ပင်ခြင်း များ သည်သံဃဘေဒ၊ သံဃရာဇီ၊ သံ ဃအဓိကရဏဖြစ်ပွါး ရန်အကြောင်း ရှိသည်ဖြစ်၍တား မြစ်ပိတ်ပင်ကြဉ် ရှောင် ခြင်း မရှိစေရ၊ အစိုးရဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့ကနိုင်နင်း အောင်ဆုံး မ တား မြစ်ရမည်။

၇။ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်သံဃာတို့မှာရန်ပွဲ မုန်း ထား ခြင်း ပြုစုစောင်း မြောင်း ချုပ်ချယ်ခြင်း ဟူသော ဒေါသအာဃာတ၏အစွမ်း ဖြင့်တစုံတခုကိုအမြွက် ထောင်၍ဥပုသ်ပဝါရဏာစ သောသံဃကံများ ကိုကြဉ် ရှောင် တား မြစ်ပိတ်ပင်ခြင်း အမှုများ သည်သံဃာကွဲပြား ခြင်း အကြောင်း ဖြစ်သော ကြောင့်ကြဉ် ရှောင်သင့်သည့်အရာဟုယင်မှတ်ခြင်း မရှိလျှင်းသော်လည်း အထက်အ စိုး ရတို့ထံတိုင်တန်း လျှောက်ထား မရှိမီအလိုအလျောက်ကြဉ် ရှောင်တား မြစ်ပိတ်

ပင်မရှိစေရ၊ အထက်အစိုးရတို့ထံတိုင်တန်း လျှောက်ထား အမှုအင်ကို ထောက်ရှု ဆင့်ဆိုခွင့်ပေး သည့်အရာဖြစ်၍ဆင့်ဆိုခွင့်ပေး ရှိမှကြဉ်ရှောင်တား မြစ်ကြရမည်၊

၈၊ နိုင်ငံတော်ရှိ နိဿယဦး မကင်း ထိုက် သောရဟန်း သာမဏေတို့မှာ မိမိတို့ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ နိဿယဦး ဆရာတို့သည်အတူ နေရာ ကျောင်း တိုက်မှအရပ်တပါး ဖဲ သွား သော်၄င်း သေ သော်၄င်း လူထွက် သော်၄င်း တိတ္ထိ ဘောင်သို့ ပြေး ဝင် သော်၄င်း မိမိတို့ နေရာ ကျောင်း တိုက်၌ နိဿယဦး ပေး သောဆရာ ရှိလျှင်ထိုဆရာထံ နိဿယဦး ယူ၍ နေကြ စေရမည်၊ နိဿယဦး ပေး သော ပုဂ္ဂိုလ် မရှိလျှင်တိုက်ချုပ်တိုက် အုပ်တို့က မိမိတို့ကိုယ်တိုင်ဖြစ် စေ နိဿယဦး ပေး ခြင်း ငှါ စွမ်း နိုင် သောလဇ္ဇီ ပေသလ သိက္ခာကာမ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ထံဖြစ် စေ နိဿယဦး ယူ၍ နေကြရမည်၊

၉၊ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်း သုံး နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်း သာမဏေတို့အား ဓမ္မ မဟုတ်သည်ကို ဓမ္မဟူ၍ပြဆို ဟော ပြောခြင်း ဓမ္မကိုအဓမ္မဟူ၍ပြဆို ဟော ပြောခြင်း အစရှိ သောတဆဲ့ရှစ်ပါး သောသံဃ ဘေဒကရ ဝတ္ထုများ ကိုပြဆို ဟော ပြောခြင်း သည် သံဃာကွဲပြား ခြင်း အကြောင်း ဖြစ်သည်၊ တိုက်ချုပ်တိုက်အုပ် ဂိုဏ်း အုပ် ဂိုဏ်း ထောက် တို့က မိမိတို့ကိုယ်နှင့်တကွ ချုပ်အုပ်ကြည့်ရှုပါ၊ တိုက်တာ ဂိုဏ်း ဝင်ရဟန်း သာမဏေတို့ကို ပြဆို ဟော ပြော မပြုစေရ၊ လွတ်ကင်း အောင်တည်း တည်း ကြပ်ကြပ်ဆင့်ဆိုတားမြစ် ကြရမည်။

ပေါင်း ၉

(သုရိယ ၊ တွဲ ၁၆၊ မှတ် ၁၀၊ ဒီဇင်ဘါ ၁၉၃၂၊ စာ ၃၈-၄၀)

အလွှာကပ္ပတိုက်ကျန်ဆယ်ရွာအမြင့်ငါး မြို့ဆိုင်ရာဆရာတော်စာပေး အမိန့်ရှိလိုက်သည်အမြင့်မြို့ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့၊ အမြင့်မြို့စီရင်စုချောင်း ဦး ဆယ်ရွာနေငရွှေဆင့်၊ ငစံရာ၊ ငဘက်အို၊ မိသောင်း ၊ မိသုန်၊ မွေစား ငါး ဦး တို့ကအစ်မမိမှောင်လယ်ယာမြေအမွေရပ်များကိုမိမှောင်လင်ငဘိုး ဦး ဆွေညာတီစပ်လျှင်း သူမိချင်း ၊ ညီမမိညွှင်း ၊ မိသင်း တို့ကငကျောလေး နှင့်အမွေမခွဲမဝေဘုံဆိုင်ဖြစ် ကြောင်း နှင့်နှစ်ဦး တို့တရား ရုံး တော်တွင်လဲဆိုအကောက်အယူခံကြရာစာတန်း တဝ်ပြုလိတ္တိတသက် သေငစါဆုန်၊ ခွဲဝေပြီး ဖြစ်ကြောင်း ဥပလိတ္တိတသက် ယေဗောမိတိုက်နေရဟန်း တော်ဦး ဝိမလာစာရကိုခွဲဝေပြီး ဖြစ်မည်မဖြစ်မည်မှန်မမှန်စုံညီမေး ၍ပြီး မြတ်ကြရမည်တရား နဒး‌ခံ ကောက်ချုပ်ချက်ဖြတ်စာကိုနှစ်ဦး တို့သဘောတူလဘက်လှမ်း စား ရပ်ရွာသို့ဆင်း သွား ဦး ဝိမလာစာရထံ ကောက်ချက်လဘက်စား ဖြတ်စာမေး လျှောက်ခွန်း များ ကိုတင်ပြ လျှောက်ထား ရာအထက်ဆရာ တော်ဘုရား များ အမိန့်မှာစာပါရှိမှမှန်ကန်ရာသိသည်အတိုင်း ထွက်ဆိုမည်မိန့်ဆိုရှိပါသော ကြောင့်ရဟန်း တော်ဦး ဝိမလာစာရမှန်ကန်ထွက်ဆိုရှိပါအောင်အမိန့်မှာစာတယ်မသနား တော်မူ

17 October 1884

ပါမည့်အကြောင်း နှင့်(သက္ကရာဇ်)၁၂၄၆ခုသတင်း ကျွတ်လပြည့်ကျော် ၀၃ရက်နေ့တရား နဒး‌ခံ ကောက်ချက်ဖြတ်စာမေး ခွန်း များ နှင့်တင်ပြ လျှောက်ထား ရှိသောကြောင့်စာပေး အမိန့်ရှိလိုက်သည် ရောက်လျှင်ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့ကရဟန်း ရှင်ဝိမလာစာရကိုခေါ်ကြအမှုသည်နှစ်ဦး တို့ရှေ့စုံညီထုတ်နှုတ်ပါအချုပ်ရှိသည့်အတိုင်း မှန်ကန်သဖြင့်ထွက်ဆိုရှိအောင်မေး လျှောက်ရမည်အကြောင်း စာပေး အမိန့်ရှိလိုက်သည်အမြင့်မြို့ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့

ဗန့်ကျီဆရာတော်တံဆိပ်

(အမြင့်ဘုံပွဲကျောင်း ဓါတု)

ဗန္ဒကိုဆရာတော်ဆင့်ဆိုလိုက်သည်အမြင့်မြို့ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့၊ ဘုရား သာသနာတော်တိုး တက်စည်ကား ပွင့်လင်း ရှိအောင်ကေရာဇ်မင်း မြတ်နှင့် တကွသာသနာတော်ကိုအထူး ကြည့်ရှုရင်း ရှိသည်အတိုင်း မိမိတို့ဂိုဏ်း သား သံဃာ တို့ကိုအထက်ဆင့်ဆိုရင်းဘုတ်အုတ်ပါဥပဒေတွင်ပါရှိသည့်ရဟန်း တို့နှင့်မသင့်မလျော် ပတ်သောလှည်း နွား တို့ကို မွေး ထား စီး နင်း ခြင်း စသောအမှုတို့ကိုမပြုမကျင့် ကြရအောင်ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့က မိမိတို့ဂိုဏ်း တွင်း ရှိရဟန်း သာမဏေ တို့ကိုနိုင်နင်း အောင်တင်း တင်း ကြပ်ကြပ်တား မြစ်ဆင့်ဆိုကြရမည်ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့

(17 October 1884)

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုသတင်း ကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက်နေ့)

ဗန္ဒကိုဆရာတော်စာတံဆိပ်

(အမြင့်ဘုံပုံကျောင်း စာစု)

ရေမြေသနင်း မင်း ဧကရာဇ်တို့မည်သည်ရဟန်း ရှင်လူပြည်သူအပေါင်း ချမ်းသာရာချမ်းသာကြောင်းများကိုရည်သန်ကြ ဆောင်မြဲဖြစ်သည်နှင့်အညီတိုင်းပြည်နိုင်ငံဝပြောသာယာစည်ပင်တိုးတက်ကြောင်းများကိုမဆုတ်မနစ်အားထုတ်ဆောင်စွမ်းကုန်ရာသည်၊ ငါအသျှင်ဧကရာဇ်မင်းမြတ်သည်လည်း တိုင်းနိုင်ငံနေသတ္တဝါတို့အား လုပ်စား ဆောင်စား စီးပွားချမ်းသာတိုးတက်ရာ တိုးတက်ကြောင်းများကိုကောင်းမွန်စွာဝေဘန်ဆင်ခြင်တော်မူရာပြည်သူအပေါင်းတို့တွင်အခြားအလုပ်အဆောင်အတူးအသန်းအရောင်းအဝယ်မှုများထက်တောင်သူလယ်ယာလုပ်ဆောင်ရသည့်အရာသည်မငြိုမငြင်မခဲမယဉ်း လွယ်လင့်တကူစီးပွားချမ်းသာဖြစ်ထွန်းတိုးတက်ရာသည့်အရင်းမူလပဓါနအလုပ်အဆောင်ဖြစ်သည်၊ လယ်ယာအလုပ်အဆောင်မှုများကိုအလိုရှိတိုင်း လုပ်ဆောင်နိုင်စေရာသောအကြောင်းကိုလည်း ရေမြေသနင်း မင်း ဧကရာဇ်တို့သာသနား ချီးမြှင့်ဆောင်စွမ်းတော်မူနိုင်ရာသည်၊ နိုင်ငံတော်အတွင်း အနီးအဝေး အရပ်ရပ်မြို့ရွာများမှာ ဘိုးဘထားမဦးချမြေ ငွေဝယ်ငွေ ပေါင်မြေများ မှတပါး အရာတော်နှင့်စပ်ဆိုင်သည့်မြေများတွင် မြေလွတ်မြေလပ်ရှိသည်များကိုမည်သူမဆိုခုတ်ထွင်တီကျင်းလုပ်ဆောင်လိုလျှင်ပြဋ္ဌာန်းပိုင်းခြား တော်မူသည့်လယ်ယာအလုပ်အဆောင်အခွင့်ပေး ဥပဒေအတိုင်း ခုတ်ထွင်တီကျင်းလုပ်ဆောင်ကြစေ၊ ခုတ်ထွင်တီကျင်းလုပ်ဆောင်သူတို့မှာလည်း ဥပဒေပါနှစ်ပိုင်းခြားသည့်အတွင်း မြေစုမြေခွန်မှစ၍တစုံတရာအကောက်အခွန်အတောင်းအခံမရှိစေနှင့်လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာစေ၊ ခုတ်ထွင်တီကျင်းလုပ်ဆောင်သည့်မြေများကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်းပိုင်းခြားသည့်ဥပဒေကိုမလွန်ကျူး သမ္ဘနှစ်ကာလပတ်လုံး အနှုတ်အယူအပြောင်းအလဲမရှိစေနှင့်၊ အမွေခံအမွေစားသားမြေး စဉ်ဆက်ဆင်းသက်ပိုင်ဆိုင်စေ၊ နိုင်ငံတော်အတွင်း အရပ်ရပ်မြို့ရွာခရိုင်ဝန်မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့ကိုဥပဒေနှင့်တကွ ပေးအပ်၍စေနှံ့အောင်ပြန်ဆိုမှာထားစေ။

16 January 1885

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ ခုတပို့တွဲလဆန်း ၁ ရက်နေ့နား ခမင်းလှမင်းထင်ကျော်တွဲပြန်။

(လွှတ်မှတ်၊ ၁၉၇၇၊ စာ ၁၇)

ပညာရှိနာရီတော်မှူး သီရိရာဇာနန္ဒပဏ္ဍိတဗြာဟ္မဏတင်ချက်အတိုင်း နာရီမောင်း လဲပြောင်းတီး စေ၊ ငတွံကိုအမရပူရနယ်အတွင်း ရှိဗြာဟ္မဏပုဏ္ဏားခေါင်း၊ ငမောင်ကြီး ကိုပြက္ခဒိန်တော်ဆက်ဗြာဟ္မဏပုဏ္ဏားခေါင်း၊ ငအုန်း နိုင်ကိုစစ်ကိုင်း မြို့ရှိဗြာဟ္မဏပုဏ္ဏားခေါင်း၊ ငသာထွန်း အောင်ကိုအနောက်ဂြိုဟ်နတ်ပူဇော်ခေါင်း ခန့်။

(14) April 1885

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုကဆုန် (လဆန်း ၁ရက်နေ့)

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ ၁၉၆၅၊ ပိုဒ် ၁၉၃/၁၇၊ စာ ၄၂-၃)

သုံး ဆယ်မြို့လက်ယ ဥယျဉ် ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာ တော်အမိန့်ရှိသည်၊ ဂိုဏ်း ဝင်သင်္ဃာ ကြီး ငယ်တစုတို့၊ သုံး ဆယ်မြို့အလယ်လက် မှော်တော ကျောင်း နေရှင်ကလျာဏ ဘော် လှိုင် ကျောင်း နေရှင်နန္ဒ နောင်သ ခေါ် ကျောင်း နေရှင် ဝါရိန္ဒတို့ကို ဒုတိယ ဂိုဏ်း ဆောက်အရာ (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့ (2 May 1885) ခန့်အပ်သည်၊ ဂိုဏ်း ဝင်သင်္ဃာကြီး ငယ်တစုတို့လည်း ၄င်း ဒုတိယ ဂိုဏ်း ဆောက်ရှင်ကလျာဏရှင် နန္ဒရှင်ဝါရိန္ဒတို့ဆင့်ဆိုစီရင်ဆုံးမ ဩဝါဒ ပေး ရာနာခံ၍ ဂန္ထာဓုရဝိပဿနာဓု ရနှစ်ပါး ကိုပွါး များ အား ထုတ်ကျင့်ကြံ နေထိုင်ကြရမည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့ (2 May 1885) သုံး ဆယ်မြို့လက်ယ ဥယျဉ် ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာအမိန့်ရှိလိုက်သည်သုံး ဆယ်နယ်တွင်း ရှိဟိန်အစီရင်တိုင်စာ ရေး သူကြီး ကျော့ပေါင်းတို့၊ တိုင်း ကြီး ပြည်ကြီး မင်း ဧကရာဇ်အကျိုး သာသနာ တော်မြတ်အကျိုး ထမ်း ရွက်သိန္နီ ပါလူတို့ကိုသာသနာပိုင်ဆရာ တော်ဘုရား ကြီး က အရပ်ရပ်မင်း မှုမင်း ခင်း လွှတ်ငြိမ်း စေအမိန့်တော်စာ ပေး အပ်ချုပ်ထား သည်ကိုမလွှတ်မငြိမ်း ဆရာ တော်ဘုရား ကြီး ကြား သိ တော်မူ၍သုံး ဆယ် ဂိုဏ်း အုပ် ဆရာကထပ်မံ၍ဆင့်အမိန့် တော်မြတ်ကိုနာခံရသည်ဖြစ်၍သိန္နီ ပါလူတို့ကို ဝါလသတင်း ကျွတ်လျှင်အရပ်ရပ် နေထိုင်ရဦး မည်ဖြစ်၍သိန္နီ ပါလူတို့ကိုမင်း မှုမင်း ခင်း လူအ စေအနိုင်း မရှိလွှတ်ငြိမ်း စေရမည်ဆင့်ဆိုသည်ကို မထည်ရှိလျှင်သာသနာပိုင်ဆရာ တော်ဘုရား ကြီး ထံ လျှောက်ထား ၍ထင်ရှား အောင်စီရင်မည်။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့) 2 May 1885
က အောက်ဇာသီဝိရဋ္ဌတိုင် မိုင် ၄ ၉ သိန္နီမြို့လက်ကိုင်ဆိုင်ရာသုံး ဆယ်မြို့ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာ တော်စာ။

(နောင်ချိုသောင်း တင် စါစု)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေ မြေအသျှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင် ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်အသျှင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဆရာအ မိန့်တော်ရှိသည်၊ သုံး ဆယ်မြို့ဂိုဏ်း အုပ်ရှင်ပရမကငင်း မြို့စီရင်စု ဘော်လှိုင် တိုင် တောင်တလုံး တိုင်ရွာသစ် ကျောင်း နေအသက်ရဝ ကျော်ဂိုဏ်း ထောက်ထရာ ရှင်ဉာဏာဘိဝတပါး ပြောင်း သွား ရာကြွင်း ကျန်ရစ် သော ဥတုဇအဋ္ဌကလာပ် ရုပ် ဟောင်း ကိုပြုသဒ်ရထား လေါင်တိုက်များ နှင့်လှပတင့်တယ်စွာလုပ် ဆောင် သကြိုဟ်ပါရမည်အ ကြောင်း နှင့် လျှောက်ထား ရှိသည်အတိုင်း နိဗ္ဗာန် ကျောင်း တန် ဆောင်း ထီး စိုက်ထီး ဖြူနှစ်စင်း သံလျင်း သံဆကာ ဖိုကျင် လောင်တိုက်ရွပ်း စည် များ နှင့်တံဆိပ် တော်ရစာတည်း ဆရာ တော်တို့နည်း သဂိယဖျာပနတ်စွကိုလှပ တင့်တယ်စွာလုပ် ဆောင်သကြိုဟ်စေ။

(သက္ကရာဇ်၁၂၄၇ခုကဆုန်လပြည့်ကျော်၄ရက်နေ့) (2 May 1885)

(နောင်ချိုသောင်း တင် စါစု)

ဂိုဏ်းအုပ်ဆရာတော်အမိန့်ရှိသည့်သုံးဆယ်မြို့စီရင်စုဆောင်း အော်ဘော်လှိုင်တောင်တလုံး ခုတိုင်အတွင်း သိမ်တင်း သုံး နေကြသည့်ဂိုဏ်း ဝင်သင်္ဃာတစုတို့၊ ရေမြေကိုအစိုး ရတော်မူသောသာသနာဒါယကာမဟာမင်း ဧကရာဇ်တရား မင်း မြတ်သည်ကိုယ်ကြိုး ကိုယ်စီး ပွါး ကိုမငဲ့မူ၍သာသနာတော်စည်ပင်ပြန့်ပွါး များ မြတ်သည်ကိုအလွန်အလိုတော်ရှိတော်မူသည်နှင့်အညီ ရွှေပြည်တော်မှစ၍နိုင်ငံတော်အတွင်း သိမ်တင်း သုံး နေသမျှသင်္ဃာတော်မြတ်တို့ကိုအနေအထား ကြစိမ့် သောငှါသုမမ္မာတော်တွင်တံဆိပ်တော်ရဆရာတော်ကြီး တို့ကိုကြည့်ရှုတော်မူပါ အမိန့်တော်မြတ်ထုတ်ပြန်တော်မူသည့်အတိုင်း နိုင်ငံတော်ထက်ဝန်း ကျင်အရပ်ရပ် မြို့ကျေး ရွာတို့ကိုအသီး အသီး စေ့ငုအောင်ဂိုဏ်း ချုပ်ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာပေး အပ်၍ကိုယ်ခွဲကိုယ်စား ဆုံး ဖြတ်ကြည့်ရှုစီရင်စေသည်သုံး ဆယ်မြို့နယ်လေး ရပ်ရှစ်ရပ်အတွင်း သိမ်တင်း သုံး နေကြသည့်သင်္ဃာတော်တို့ကိုလည်း နှား လင်း ဆရာကကြည့်ရှုဆုံး မစီရင်ရမည်အမိန့်တော်နှင့်ဂိုဏ်း အုပ်ဆရာခန့်အပ်တော်မူသည်၊ ငါကလည်း သုံး ဆယ်မြို့စီရင်စုဆောင်း အော်ဘော်လှိုင်တောင်တလုံး ခုတိုင်အတွင်း သိမ်တင်း သုံး နေကြသည့်သင်္ဃာတော်တို့တွင်ရွာသစ်ကျောင်း ဆရာရှင်ဉာဏ မြောတောကျောင်း ဆရာရှင်ကလျာဏတို့နှစ်ပါး ကိုဂိုဏ်း ထောက်အရာပေး ၍သာသနာရေး သာသနာမှုကိုဝိနည်း ဓမ္မကံနှင့်အညီကြည့်ရှုစီရင်စေသည်၊ ရွာသစ်ဆရာရှင်ဉာဏ၊ မြောတောဆရာရှင်ကလျာဏတို့ကလည်း ဂိုဏ်း ဝင်သင်္ဃာတော်တို့တွင်စီရင်ရန်ရှိသမျှကိုဝိနည်း ဓမ္မကံနှင့်အညီဆုံး ဖြတ်စီရင်ရမည်ဂိုဏ်း ဝင်သင်္ဃာတော်တို့လည်း ဂိုဏ်း ထောက်ဆရာတို့ဆုံး ဖြတ်ရာကိုနာခံ၍ဂန္ထဓုရဝိပဿနာဓုရနှစ်ပါး ကိုပွါး များ အောင်အား ထုတ်နေထိုင်ကြရမည်။

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက်နေ့) (2 May 1885)

(နောင်ရှိုးကျောင်း ကင် စါ ၃)

1885
(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခု   သာသနာပိုင်ဆရာတော်ဘုရားကြီး အမိန့်ရှိသည်။
နေပြည်တော်မှစ၍ နိုင်ငံတော်အတွင်း သီတင်းသုံး နေထိုင်ကြသည့် ရွှေမြို့တော်
လေး ပြင်ရှိတံဆိပ် တော်ရ၊ မရ၊ တိုက်အုပ်၊ တိုက်ကြပ်တို့နှင့် နိုင်ငံတော်ရှိ ဂိုဏ်း
ချုပ်၊ ဂိုဏ်းအုပ်၊ ဂိုဏ်း ထောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့

မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်ဆိုသည့်အရာသည်ပရိယတ္တိသာသနာတော်ဖြစ်
ထွန်း စည်ကား တိုး ပွါး ရှိမှ ပဋိပတ္တိကျင့်ဝတ်သိက္ခာပုဒ်များ ကို ကောင်း မွန်
ပြည့်စုံ အောင်ကျင့် ဆောင်နိုင်ရာသည်။ ပဋိပတ္တိသာသနာတော်ပြည့်စုံမှ ပွင့်လင်း
ကောင်း မွန်ရှိမှလည်း ပဋိဝေဒတူ ဿောမဂ်ဖိုလ်တရား တို့နှင့်ပြည့်စုံရာသည်
ဖြစ်သည်။ ငါတို့သာသနာဒါယကာမတာဓမ္မရာဇ်တရား မင်း မြတ်သည်လည်း သာ
သနာပြုမင်း ကောင်း မင်း မြတ်ဖြစ် တော်မူသည်နှင့်အညီသာသနာတော်သုံး ပါး
ပွင့်လင်း စည်ကား တိုး တက်ခြင်း များ ကိုလွန်မင်း စွာ တောင့်တ တော်မူ သော
မနောပဏိဓိရှိ တော်မူသည်နှင့်အညီ ရှေး ရှေး သောသာသနာပြုမင်း ကောင်း
မင်း မြတ်တို့ကဲ့သို့သာသနာ တော်မြတ်ကို ပစ္စယါနုဂ္ဂဟ၊ ဓမ္မါနုဂ္ဂဟနှစ်ပါးတို့ဖြင့် ချီး မြှောက်
တော်မူ၍သာသနာ တော်၏ စင်ကြယ်သန့်ရှင်း ထွန်း လင်း တောက်ပခြင်း အရှည်
တည်တန့်ခိုင်ခန့် စေခြင်း ငှါသာသနာ တော်ကိုဓမ္မစက် အာဏာစက်နှစ်ပါး တို့
ဖြင့်အား ထုတ်ကြည့်ရှုပါမည့်အ ကြောင်း နှင့်မပြတ်နှိုး ဆော် တောင်း ပန် တော်
မူသည့်အရာလည်း ရှိသည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ရွှေမြို့ တော် လေး ပြင်ရှိတံဆိပ် တော်
ရ၊ မရ၊ တိုက်အုပ်၊ တိုက်ကြပ်တို့နှင့်နိုင်ငံ တော်ရှိ ဂိုဏ်း ချုပ်၊ ဂိုဏ်း အုပ်၊ ဂိုဏ်း
ထောက်တို့မှာ မိမိတို့ စောင့်ထိန်း ကျင့် ဆောင်အား ထုတ်သင့်သည့် ဥပဒေပါအ
ချက်များ နှင့် ဝိနည်း သိက္ခာပုဒ် တော်များ ကိုပြည့်စုံ ကောင်း မွန်ရှိ အောင်
စောင့်ထိန်း ကျင့် ဆောင်ကြ၍အုပ်ထိန်း ကြည့်ရှုပါ။ တိုက်တွင်း ရှိရဟန်း သာမဏေ
(18 May) 1883
ဂိုဏ်း တွင်း ရှိရဟန်း သာမဏေတို့ကို (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၅ ခု (နယုန်လ ဆန်း
၁၃ ရက်နေ့) တံဆိပ် တော်ရဆရာ တော်တို့နှင့် စုံညီညီနှိုင်း ဝိနည်း ကျမ်း ဂန်များ
နှင့်သင့် လျော် အောင် စောင့်ထိန်း ကျင့် ဆောင်ရန် ဖေါက်ပြား ချွတ်ယွင်း လွယ်
သည့်အရာများ ကိုပိုင်း ခြား ပေး အပ်ဆင့်ဆိုသည့် ၃၂ ချက်ဥပဒေ (သက္ကရာဇ်)
(4 September) 1884
၁၂၄၆ ခု (တော်သလင်း လပြည့် နေ့) ထပ်မံဆင့်ဆို ပေး အပ်သည့် ၉ ချက်ဥပဒေ

(19 July) 1885
ပါအချက်များ နှင့် (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ခု (ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၈ရက်နေ့) ထပ်မံဆင့်ဆိုရန် ဥပဒေအရပ်ရပ်ဆင့်ဆိုရှိသည့်အမိန့်တော်ပါအချက်များကို ရွှေမြို့တော်လေး ပြင်ရှိတံဆိပ်တော်ရ၊ မရ၊ တိုက်အုပ်၊ တိုက်ကြပ်၊ နိုင်ငံတော်ရှိ ဂိုဏ်းချုပ်၊ ဂိုဏ်းအုပ်၊ ဂိုဏ်းထောက်တို့ကလစ်လပ်ခြင်း ကျန်မရှိစေရ၊ အထူးအားထုတ်စောင့်ထိန်းကျင့်ဆောင်ရှိအောင်တည်းတည်း ကြပ်ကြပ်နှိုးဆော်ချီးပင့်တား မြစ်ဆင့်ဆိုကြရမည်၊ နေ့ဝပ်ဆင့်ဆိုသည်ကိုလေးစားမမူအပေါ့သုက္ခကြောင့်ကြမဲ့သာနေထိုင်၍အုပ်ထိန်းကြည့်ရှုပါ၊ တိုက်တာဂိုဏ်းအတွင်းများ ကတစုံတရာမှုခင်းဖြစ်ပွါး ပေါ်ပေါက်ကြားသိရလျှင်ထင်ရှားအောင်အပြစ်စီရင်မည်။

19 July 1885
(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ခု ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၈ရက်နေ့သုဓမ္မာစရပ်တော်တွင် တံဆိပ်တော်ရဆရာတော်တို့စုံညီသာသနာပိုင်ဆရာတော်ဘုရားကြီး ထပ်မံဆင့်ဆိုတော်မူသည့်ရဟန်းသံဃာတော်တို့ကျင့်ဆောင်ရန်ဥပဒေ

၁၊ သာသနာတော်အတွင်းမှီတင်းနေထိုင်ကြသည့်ရဟန်းသာမဏေတို့မှာ ပရိယတ္တိသာသနာတော်ဖြစ်ထွန်းစည်ကားရှိမှ ပဋိပတ္တိ၊ ပဋိဝေဓဟူသောသာသနာတော်နှစ်ပါးဖြစ်ထွန်းစည်ကား ရာသည်ဖြစ်၍ ပရိယတ္တိသာသနာတော်ဖြစ်ထွန်းစည်ကားတိုးတက်ရှိအောင် တံဆိပ်တော်ရ၊ မရ၊ တိုက်အုပ်၊ တိုက်ကြပ်၊ ဆရာဖြစ်သူတို့က အထူးအားထုတ်နှိုးဆော်ချီးပင့်ကျွမ်းဂန်ပို့ချသင်ကြားဆောင်ရွက်ပြုလုပ်ကြစေရမည်။

၂၊ သာသနာတော်အတွင်းမှီတင်းနေထိုင်ကြသည့်ရဟန်းသာမဏေတို့မှာ စာပေပို့ချသင်ကြားလေ့ကျက်ဆောင်ရွက်လေ့လာခြင်း မရှိလှည့်လည်သွားလာနေထိုင်ခြင်းအမှုများသည် သာသနာတော်စည်ပင်ပြန့်ပွါးမရှိ၊ ၎င်းရဟန်းသာမဏေတို့ကိုအတုလိုက်စား သာသနာတော်ဆုတ်ယုတ်ရာဒေါသအကြောင်းရှိသည်ဖြစ်သည်၊ ၎င်းစာပေပို့ချသင်ကြားဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိသည့်ရဟန်းသာမဏေတို့ကိုလက်ခံမွေးထားခြင်းမရှိစေရ၊ ကြပ်ကြပ်တည်းတည်းဆင့်ဆိုတားမြစ်ကြရမည်။

၃၊ သာသနာတော်အတွင်း နိုဝင်မှီတင်း နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်းသာမဏေတို့မှာ မြတ်စွာဘုရားတားမြစ်တော်မူအပ်သောလူမှုများနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်အမှုများကိုရွေ့ဆောင်ပြုလုပ်ပြောဆိုခြင်း၊ ဂိုဏ်းချုပ်၊ ဂိုဏ်းအုပ်၊ ဂိုဏ်းထောက်တို့ကိုအ

တွင်း တော်လှတ်တော်များ ကမြစ်တားစာသွင်း ပေး ရန်တံဆိပ်ခတ်စက္ကူပေး အပ်လျှောက်ထား ရှိသည့်ဝိနည်း သိက္ခာပုဒ်တော်များ နှင့်သင့်လျော်သည့်အချက်များ ပြင်သိက္ခာပုဒ်အကျင့်သီလညှိုး နွမ်း ဆန့်ကျင်ခြင်း အကြောင်း ဖြစ်သည့်အမှုများ နှင့်စပ်၍အတွင်း တော်လှတ်တော်ရုံး တော်များ သို့စာသွင်း ပေး ပို့ခြင်း အမှုများ သည်ရဟန်း တော်နှင့်မလျော် သောအရာဖြစ်သည်၊ မအပ် သောလူမှုကိစ္စများ ကိုရှေ့ဆောင်ပြုလုပ် ပြောဆိုခြင်း၊ သိက္ခာပုဒ်သီလညှိုး နွမ်း ကြောင်း ဖြစ်သည့်အကြောင်း များ နှင့်အတွင်း တော်လှတ်တော်ရုံး တော်များ သို့စာသွင်း ပေး ပို့ခြင်း များ ကိုအပြုအလုပ်မရှိ စေနှင့်၊ တံဆိပ်ရတိုက်အုပ်၊ တိုက်ကြပ်ဂိုဏ်း ချုပ်ဂိုဏ်း အုပ်ဂိုဏ်း ထောက်တို့ကနိုင်နင်း အောင်တား မြစ်ကြရမည်။

၄၊ သာသနာ တော်အတွင်း ခိုဝင်နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်း သာမဏေတို့မှာဘုရား ရှင်ပညတ်မြစ်ပယ် တော်မူအပ် သော ဒုတ်ထား စ သောလက်နက်မျိုး ကိုစွဲ ဆောင်ခြင်း၊ အချင်း ချင်း ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွါး ခြင်း၊ လူဒါယကာတို့နှင့်အခြင်း ဖြစ်ပွါး ခြင်း၊ လူတို့နှင့်အခြင်း ဖြစ်ပွါး ရာရဟန်း သာမဏေတို့ဝန်း ဝိုင်း ခြင်း အမှုများ သည်ရဟန်း သာမဏေတို့၌သာရုပ္ပမဖြစ်၊ လူတို့သဒ္ဒါတရား ယုတ်လျော့ကဲ့ရဲ့ ပြစ်တင်ဘွယ်ရှိသည်ဖြစ်၍ ပစ်ပယ် တော်မူသည့် ဒုတ်ထား လက်နက်များ ကိုစွဲကိုင် ဆောင်ယူသွား လာခြင်း၊ အချင်ချင်း ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွါး ခြင်း၊ လူဒါယကာတို့နှင့်အခြင်း ဖြစ်ပွါး ခြင်း၊ လူတို့နှင့်အခြင်း ဖြစ်ပွါး ရာရဟန်း သာမဏေတို့ဝန်း ဝိုင်းခြင်း အမှုများ ကိုအပြုအလုပ်မရှိ စေနှင့်၊ နိုင်နင်း အောင်ဆင့်ဆိုတား မြစ်ကြရမည်။

၅၊ သာသနာ တော်အတွင်း ခိုဝင်နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်း သာမဏေတို့မှာ ဂီလာန စ သော ပြောပလောက် သောအကြောင်း မရှိဘဲ နေလွဲ သောအခါကွမ်း စားခြင်း၊ ဆေး ဝါး ခြင်း၊ အနှိုး တံအနှိုး လိပ် သောက်ရှူခြင်း အမှုများ သည်သာရုပ္ပမရှိ၊ လူတို့သဒ္ဒါတရား ဆုတ်ယုတ်ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ရာ သောအကြောင်း ရှိသည်ဖြစ်သည်၊ နေလွဲ သောကာလကွမ်း စား ခြင်း၊ ဆေး ဝါး ခြင်း၊ အနှိုး တံအနှိုး လိပ် သောက်ရှူခြင်း များ ကိုဂီလာနစ သောအကြောင်း ကင်း လျက်အပြုအလုပ်မရှိ စေနှင့်၊ ကြဉ်ရှောင်ရှိ အောင်တား မြစ်ဆင့်ဆိုကြရမည်။

၆၊ သာသနာ တော်အတွင်း မှီတင်း နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်း သာမဏေတို့မှာ ဒါယကာ

ဒါယိကာမတို့နှင့်အဆွေခင်ပွန်း ချစ်ကျွမ်း ဝင်လိုခြင်း များ ကိုစွဲ၍သွား ခြင်း ၄ါ
ထိုက် သောအကြောင်း မရှိဘဲလူတို့အိမ်များ သို့တူး သန်း သွား လာဝင်ထွက်အဆွေ
ခင်ပွန်း ချစ်ကျွမ်း ဖွဲ့ခြင်း အမှု၊ ညဉ့်အခါများ တွင်အိမ်သို့သွား လာ ဒါယကာ ဒါ
ယိကာမတို့နှင့်စကား ပြောဆိုပြုခြင်း အမှု၊ ညဉ့်အိပ်ခြင်း ၄ါထိုက် သောအကြောင်း
မရှိဘဲလူတို့အိမ်တွင်ညဉ့် နေခြင်း အမှုများ သည်ရဟန်း သာမဏေတို့နှင့်မသင့်မ
လျော်သည့်အရာဖြစ်သည်၊ ၎င်း အမှုများ ကိုအမှုအလုပ်အကျင့်အကြံမရှိစေနှင့်၊
နိုင်နင်း အောင်ဆင့်ဆိုတား မြစ်ကြရမည်၊

1883

ရ၊ သာသနာ တော်အတွင်း မှီတင်း နေထိုင်ကြသည့်ရဟန်း သာမဏေတို့မှာ (သက္က

1884

ရာဇ် ၁၂)၄၅ခု (၁၂၄၆ခု များ ကတံဆိပ် တော်ရဆရာ တော်တို့နှင့်စုံညီ
ဝိနည်း ပညတ်ကျမ်း ဂန်များ နှင့်ညှိနှိုင်း ဝါရိတ္တသီလ၊ စာရိတ္တသီလ ပေါက်ပြား
ချွတ်ယွင်း တိမ်း ယိမ်း လွယ်သည့်အရာ များ ကိုအား ထုတ် စောင့် ရှောက်ဖြည့်ကျင့်
ရန်သာသနာ တော်တိုး တက်ဖြစ်ထွန်း စည်ကား ရှိ အောင်ဥပ ဒေပညတ်ပိုင်း

1883

ခြား ထား သည်ဖြစ်သည်၊ (သက္ကရာဇ် ၁၂)၄၅ခု (၁၂)၄၆ခု ဥပဒေ

1884

များ နှင့်(သက္ကရာဇ် ၁၂)၄၇ခု ထပ်မံထည့်သွင်း ဆင့်ဆိုပိုင်း ခြား ထား အပ်

1885

သည့်ဥပ ဒေကျင့်ဝတ်သိက္ခာပုဒ်များ ကိုအ ပေါ့သုက္က ကြောင့်ကြမံ့ပြု၍အ နေအထိုင်မရှိ
စေနှင့်၊ တလတကြိမ်ဘတ်ကြား နာခံစေ၍အပိုင်း အခြား ထား အပ်သည့်ဥပ ဒေ
ဝိနည်း ပညတ်သိက္ခာပုဒ်များ ကိုအား ထုတ် စောင့် ရှောက် နေထိုင်ရှိ အောင်တံဆိပ်
ရ၊ မရ၊ တိုက်အုပ်၊ တိုက်ကြပ်၊ ဂိုဏ်း ချုပ်၊ ဂိုဏ်း အုပ်၊ ဂိုဏ်း ထောက်တို့ကတည်းတည်း
ကြပ်ကြပ်ကျင့် ဆောင်နိုး ဆော်ဆင့်ဆိုတား မြစ်ကြရမည်။

22 August 1885

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ခု ဝါခေါင်လဆန်း ၁၂ရက် နေ့ရတနာပုံ နေပြည် တော်
နန်း မြို့ တော်ကြီး အတွင်း ရွှေလွှတ် တော် ရွှေစာပုံနှိပ်စက်ရုံ တော်တွင်စက်တင်ပုံ
နှိပ်သည်။

(သူရိယ ၊ တွဲ ၁၆၊ မှတ် ၁၁၊ ဇန်နဝါရီ ၁၉၃၃၊ စာ ၅၄ - ၆ပြန်ပုံနှိပ်)

ဦး ဂျာဝရွာ ကျောက်စိမ်း ကောက်ခံရန်ဦး ဂျာဝရွာ နေလူတို့ကိုသာ မမေ ငွေတော်မခွဲမ တောင်း ၊ ကျောက်စိမ်း များ ကိုတူး ဘော်ဝယ်ယူ ရောင်း ချ၍အခွန်တော် ငွေဆက်သွင်း သည်၊

မိုး ကောင်း မြို့ကြက် ပေါင် စေး အခွန် တော် ကောက်ခံရန်မိုး ကောင်း မြို့ဗန်း မော်မြို့အတွင်း ထွက်ရှိသည့်ကြက် ပေါင် စေး များ ကိုသ ဘောတူ ဝယ်ယူ ရောင်း ချ၍အခွန် တော် ငွေဆက်သွင်း သည်၊

ပတ္တမြား သုံး စို့ပွဲခွန်ကင်း ဈေး ကောက်ခံရန်မိုး ကုတ်ကျပ်ပြင်ကသည်း သုံး စို့ ကျေးရွာ များ မှသာ မမေ ငွေ တော်မခွဲမ တောင်း ၊ ပတ္တမြား ကျောက် တော်များ ကိုတူး ဘော်ဝယ်ယူ ရောင်း ချအခွန် တော် ငွေဆက်သွင်း သည်၊

ပတ္တမြား ကျောက်များ ကိုမိုး ကုတ်ကြပ်ပြင်ကသည်း သုံး စို့ ကျေး ရွာ များ တ ဝယ်ယူ ရွှေဘဝါး တော် အောက်တွင်ကုန်သည်တို့ ရောင်း ချရာအတိုး ငွေ ၁၀၀တန်လျှင်တံဆိပ်ခွန်ထွက် ၅ပြား ကျ ကောက်ခံသည်၊ပတ္တမြား ကျောက် တော်ကို ရွှေမြို့ တော်က အောက်မြို့ ကျေး ရွာ များ သို့ထုတ်ယူ ရောင်း ချရာအတိုး ငွေ ၁၀၀တန်လျှင် ရောင်း သူ ၅ပြား ဝယ်သူ ၅ပြား ကျ ကောက်ခံ စေရန်၊

ပေါင်း ၁

ငှင်း ပတ္တမြား ခွန်ပါသုံး စို့ ကျေး ရွာရှိကင်း သို့ကျ ရောက်သည့်နွား ဝန်ထင် ကောက်ခံရန်ဆား ၊ ငါး ၊ ငါး ပိတင်နွား ၁လျှင် ၂၅ပဲ ကောက်ခံသည်၊ (လူ)ပခုံး ထမ်း ၁လျှင် ငွေ ၁ကျ ကောက်ခံသည်၊

ပေါင်း ၁

ပတ္တမြား သုံး စို့ ကျေး ရွာနယ်အတွင်း ဈေး များ မှာ တောင်လမ်း ရှမ်း ပွဲတွင်ပါဝင်သည့် တောင်တပြင် ဈေး နည်း ကောက်ခံရန်၊

ပေါင်း ၁

စုစု ပေါင်း ၃

ဗန်း မော်မြို့ ၁၂ ရပ် ကောက်ခံရန်ဗန်း မော်မြို့ ကောင်း တုံမြို့နယ် မြေအတွင်း ဆိုက်ရောက်သည့်ကုန်များ အနက် ရွှေဘဝါး အောက်စုန်ဆင်း သည့် ဒေး ဝန်း တုန်များပြင်ဗန်း မော်မြို့ ကောင်း တုံမြို့များ တွင် ရောင်း ချသည့်ဆား ငါး ပိကုန်ချိပ်ကုန်းတိုက်ကုန်

လုံးရေချပ်ပြားမှာကုန်ချိန် ၁၀၀ လျှင် ၅ပြား ကျ ကောက်ခံသည်၊
ဗန်း မော်မြို့ ကောင်း တုံမြို့များ ကတင် ဆောင်တက်သွား သည့်နွား ဝန်တင်၁လျှင် ၅ကျ ကောက်ခံသည်၊ လင်ပန်း ကျကင်း ၊ တာပင်ကင်း များ တကုန်တင် ဆောင်တက် သွား သည့်နွား လား ဝန်တင်၁လျှင် ၅ကျ၊ ကျောက်စိမ်း တင်နွား ဝန်တင်၁လျှပ် ၂ပြား ကျကင်း ထွက် ကောက်ခံသည်၊
တာဦး ၊ မိုး ကိန်း ၊ နေခွင် အောင်၊ တာပတ်ကင်း များ သို့ဆိုက် ရောက်သည့်တရုပ် ပြည်ကုန်တင် လှေ၁လျှင်တကင်း ၂၅ဝကျအဆန်ပိန်း တော၁လျှင် ၅ကျ(အ)ဆန် လောင်း ၁လျှင်၁ပြား တက်မရှည်၁လျှင်၂ပြား တုံး လှေ၁လျှင်၃ပြား တက် ထောင်၁လျှင်၄ပြား ကျကင်း ထွက် ကောက်ခံသည်၊
ဗန်း မော်မြို့မိုး လဲချောင်း အညာ လေး မြို့ကတင် ဆောင်တက်သွား သည့်နွား လား ဝန်တင်၁လျှင်၁ကျ ကျောက်စိမ်း တင်နွား လား ဝန်တင်၁လျှင်၄ပြား ကျ ကောက်ခံသည်၊
တရုပ်ပြည်ကုန်များ ကို ရွှေမြို့ တော်ပို့စုန် မှော၁လျှင်အဖိုး တန် ငွေ ၁၀၀ လျှင်တံဆိပ် ထွက်၃ကျတောင်း ခံ၍ မှောစာ ပေး အပ်သည်၊ ဗန်း မော်မြို့တွင် ရောင်း ချလျှင်တုန် ဖိုး ငွေ ၁၀၀ တန်လျှင် ၅ပြား ကျ ကောက်ခံသည်။

9 September 1885 - 8 October 1885

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခု တော်သလင်း လအတွင်း ရတနာပုံ နေပြည်တော်နန်း မြို့ တော်ကြီး အတွင်း ရွှေလွှတ်တော် ရွှေစာပုံစက်ရုံ တော်ကြီး တွင်စက်တင်ပုံနှိပ်သည်။
(တိုးလှ စာစု၊ မောင်ဇာနီယ၊ <u>မြန်မာ့ ကျောက်စိမ်း</u>၊ ရန်ကုန်၊ အလင်္ကာစာပေ၊ ၁၉၇၆ နှစ်ကြိမ်၊ စာ၂၅၁-၄)

မိစ္ဆာကုလားတို့ထိပါး ဝင်ရောက်လာသည်ကိုခုခံတိုက်ခိုက်ဘမ်းဆီး ဆက်သစေမည်
ဗိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်တို့ကိုဧရာဝတီကြောင်း မြို့ရွာများ သို့အသီးအသီး ခွဲဝေစေလွှတ်
ခွဲရပ်ရှိသည်မှာ၊ တိုက်ခိုက်လုပ်ကြံပုံအရေး အရာများ ကိုအား ရတော်မမူဖြစ်
၍များ စွာသောဗိုလ်ရဲမက်တော်အပေါင်း ခြံရံလျက် ရွှေကြက်ယက်တောင် အောင်
မြေအရပ်သို့ကိုယ်တော်တိုင် ရွှေစက်တော်မြတ်ဖြန့်ချီတော်မူပြီး လျှင်မိစ္ဆာကုလား
တို့ကိုလက်ရသိမ်း ယူတော်မူမည်၊ ချီတက်ရဝ်နေရှိသည့်ဗိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်တို့သိနှင့်စေ

24 November 1885

အောင်အမိန့်တော်ပြန်ဆိုစေ၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်
ကျော်၃ရက်နေ့၁မောင်း အချိန်မြင်း ခြကိုရိုက်

ဧရာဝတီကြောင်း ဗိုလ်မှူး လှေသင်း အတွင်း ဝန်စလေမြို့စား နှင့်တပ်ဗိုလ်အ
ရာရှိရဲမက်တော်အမှုထမ်း တို့၊ မိစ္ဆာကုလား ရန်ကိုခွန့်ခွန့်စား စား ထွက်လွတ်
မရှိရ အောင်ဘမ်း ဆီး သတ်ဖြတ်နှိပ်နင်း ကြရမည်၊ မည်သည့်တပ်ဗိုလ်အရာရှိအမှု
ထမ်း ခွန့်စား ထမ်း ရွက်ပွဲလမ်း ရသည်ကိုလည်း ဗိုလ်မှူး ကမှတ်သား ၍တင်စေ၊
ပွဲလမ်း ရသူကို အောင်ဆုသူ ကောင်း ပြုတော်မူမည်၊ တပ်ဗိုလ်အရာရှိအမှုထမ်း တို့
ကို စေ့နှံ့ အောင်အမိန့်တော်ပြန်စေ။ (သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ခုတန်ဆောင်မုန်း

24 November 1885

လပြည့်ကျော်၃ရက်နေ့၂ချက်တီး ကျော်၂မောင်း အချိန်မြင်း ခြကိုရိုက်

မင်းကြီး ဘုရား မိစ္ဆာကုလား တို့ကိုလက်ရသိမ်း ယူစေရန်ဗိုလ်မှူး တပ်မှူး တို့ကို
ချီတက်ခွဲရပ်တိုက်ခိုက် စေသည်များ ကိုအား ရတော်မမူဖြစ်သည်၊ ကိုယ်တော်တိုင်
ရွှေစက်တော်မြတ်ဖြန့်ချီတော်မူ၍လက်ရသိမ်း ယူတော်မူမည်၊ ဗိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်
တို့သိနှင့်စေရန်အမိန့်တော်ပြန်ဆို ကြေးနန်း ရိုက်ကြား စေ၊ ဘုရား အမိန့်တော်
မြတ်အရ၊ ရွှေကြက်ယက်တောင် အောင်မြေအရပ်သို့ ရွှေစက်တော်မြတ်ဖြန့်ချီတော်
မူရန်အမိန့်တော်ကိုဗိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်တို့ထံ ကြေးနန်း နှင့်ရိုက်ကြား ပြန်ဆိုရှိပါသည်

24 November 1885

မင်းကြီး ဘုရား ။ (သက္ကရာဇ်၁၂၄၇ခု)တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော်၃ရက်
နေ့၂ချက်တီး ကျော်၂မောင်း အင်း စကိုရိုက်

အမိန့်တော်မြတ်နှင့်ညောင်ရွှေစော်ဘွား ကြီး ကဗိုလ်မှူး လှေသင်း အတွင်း ဝန်
မင်း ထံပေး သည့်အစီရင်ခံစာ၊ မိစ္ဆာကုလား တို့ပုဂံညောင်ဦး တပ်တော်များ
တကျွံ၍ကွမ်း ရွာဆိပ်ကမ်း သို့ရောက်ရှိသည်ကိုအသျှင်နှစ်ပါး ကျေးဇူး တော်မြတ်ကို

အထူးခံစားရသူမှန်သည့်အတိုင်း ဉာဏ်ဝီရိယရှိသူမှအထူးအားထုတ်ထမ်းရွက်ပါမည့်အကြောင်း ဘုန်းတော်ကြီးလှသော်ဘုရားကိုယ်တိုင် တော်ချီတက်အင်္ဂလိပ်နိုင်ငံကိုသိမ်းယူတော်မူမည်စီစဉ် ဆင့်ဆိုရှိသည်ဖြစ်ပါ၍ မိစ္ဆာကုလားတို့အရေးမှုနှင့်ကိုယ်တော်တိုင်ချီတက်တော်မူသင့်သည်မဟုတ် သူကောင်းပြုခံမှူးကြီးမတ်ကြီးကျွန်တော်မျိုးတို့တာဝန်ဖြစ်သည့်အတိုင်း ဗိုလ်မှူးအတွင်းဝန်မင်းခံ ဝန်တင် လျှောက်ရင်းနှင့်ညီအောင်မဆုတ်မနစ်သင်းတို့မတိုးမတက် စေရသင်းတို့နိုင်ငံကိုသိ သိမ်းယူနိုင်အောင်လုံ့လထုတ်၍ထမ်းရွက်မှစားမည့်ဆဲဆဲထမင်းပွဲကိုသူတပါးမလု မယူပါစေရ၊ အထူးပွဲရအောင်ထမ်းဆောင်မည့်အကြောင်းကို ကြေးနန်းနှင့်မှါထားရမည်အမိန့်တော်မြတ်ရှိ သည်ဖြစ်ပါ၍ မိစ္ဆာကုလားတို့မတိုးမတက်ရအောင်ကျိုးစားထမ်းရွက်ပါမည့်အကြောင်းစီတတ်သမျှ အကြောင်းအရာများကိုလည်းတင်လျှောက်ပါရအောင်အမိပ္ပါယ်စကားပြန်ကြားပါမည့်အကြောင်း

24 November 1885

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ ၂ ချက်တီး ကျော် ၃ မောင်း အချိန်မြင်း ခြကိုဂိုက်

အတွင်းဝန်မင်းများကဗိုလ်မှူးလှသင်းအတွင်းဝန်မင်းကိုပေးစာ၊ လှသင်း၏ရေးကြီးမှါ ရေကြောင်းဌာနအနှင့်စပ်၍ဆင့်ဆိုစေခိုင်းရန်များပြားရှိသော်ကြောင့်သံတော်ဆင့်

24 November 1885

လက်နက်တိုက်ဝန်ကိုအမိန့်တော်မြတ်နှင့်ယနေ့ နေ့ ၂ ချက်တီးအချိန် စေလွှတ်တော်မူပါကြောင်း

22 November 1885

နတ်မီးလင်းကိုကသည်းအဋ္ဌပတ်မြင်းစီးလုံ့ဖွဲ့ ၁၀၀ နှင့်ယခုလပြည့်ကျော် ၁ ရက် နေ့ စေလွှတ်လိုက် သည်၊ ရောက်မရောက်ကိုပြန်ကြားပါမည့်အကြောင်း။

24 November 1885

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ ၂ ချက်တီး ကျော် ၃ မောင်း အချိန်မြင်း ခြကိုဂိုက်။

အတွင်းဝန်မင်းများကဗိုလ်မှူးလှသင်းအတွင်းဝန်မင်းကိုပေးစာ၊ ပုခန်းကြီးမြို့ခရိုင်ဝန် ရောက်မရောက်ကိုမေးမြန်းရာယခုနေ့ပုခန်းကြီးခရိုင်ဝန်ရောက်၍ကွမ်းလှသို့ဆုံသွားကြောင်း ပြန်ပြောကြားသိရပါသည်၊ သင်းတို့မိစ္ဆာကုလားသင်္ဘောကွမ်းလှတွင်ရှိသည်မှန်လျှင်ပုခန်းကြီးခရိုင် ဝန်ကွမ်းလှသို့ဆုံဆင်းရန်မဟုတ်ဖြစ်၍ကွမ်းလှတွင်မိစ္ဆာကုလားသင်္ဘောရှိသည်မရှိသည်ကိုအမိန့်တော် မြတ်ခံသိအောင်ကြေးနန်းအမြန်ပြန်ကြားပါမည့်အကြောင်း ။

24 November 1885

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ ၃ ချက်တီး အချိန်မြင်း ခြကိုဂိုက်

ဗိုလ်မှူးလှသင်းအတွင်းဝန်အလိုရှိရာအောင်ဆုပေးရန် ရွှေချိန် ၁၀၊ ရွှေခွက် ၂၄၀ များကိုရဲ

ညွန့်ငနိုင်သော အောင်ဥ အောင်တို့ကိုအပ်၍မြင်းနှင့်မရပ်မဆိုင်းအပို့လိုစေသည်။ နောက်ကိုလည်း ပေးချင်တိုင်းပေး၍ မကုန်နိုင်အောင် ငွေများကိုအဆက်မပြတ်ပို့လိုစေမည်။ ရဲဝံ့စွန့်စားအမှုထမ်း ရည်ရှိသူကိုမှတ်သား၍ အောင်ဆုသနားတော်မြတ်ခံစေရမည်။

24 November 1885

(သဏ္ဍရာဇ်၁၂၄၇ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော်၃ရက် နေ့ည၄ချက်တီး ကျော် ၂မောင်း မြင်း ခြံကိုဂိုက်

ဗိုလ်မှူး လှေသင်းအတွင်းဝန်ချုပ်အုပ်တိုက်ခိုက်ထမ်းရွက်သည့်အရေးအရာများကို ရွှေနားတော် မြတ်ကြားသိတော်မူသောကြောင့်အလွန်အားရတော်မူသည်။ သည်အရေးပြီးလျှင်ပွဲကြီးရ၍ အောင် ဆုသူကောင်းပြုတော်မူမည်။ တပ်ဗိုလ်ရဲမက်တော်တို့နှင့်တကွကြိုးကြိုးပမ်းပမ်းထမ်းရွက်ကြရမည်။

24 November 1885

(သဏ္ဍရာဇ်) ၁၂၄၇ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော်၃ရက် နေ့ည၄ချက်တီး ကျော်၂မောင်း မြင်း ခြံကိုဂိုက်

အတွင်းဝန်မင်းများကဗိုလ်မှူးအတွင်းဝန်မင်းကို ပေးစာ။ ဆိပ်ညံ့ဂျဲသို့ဆုတ်သွားသည့်သင်္ဘောများ သည် ရှေ့လွန်သင်္ဘောများနှင့်ကွဲပြားလျက်ရှိသည်ဖြစ်၍သင်းတို့အကြယ်ရန်အကြောင်းရှိပါသည်။ အောက်သို့ဆုတ်သွားသည့်သင်္ဘောများကမ်းသို့ကပ်၍လူများတင်ခဲ့လျှင်မတက်နိုင်အောင်ဗိုလ်မှူးအ တွင်းဝန်သဘောထားရန်သင့်သည်ထင်ပါကြောင်း။ ပုခန်းကြီးခရိုင်ဝန်မြို့ဝန်တို့ကိုလည်းလက်နက် လူအင်အားနှင့်အနောက်ဘက်ကမ်းသင့်ရာတခါလူအတော်ထား၍နှစ်ဘက်ညှပ်တိုက်ခိုက်ဘမ်းဆီးရန် သင့်သည်ထင်ပါကြောင်း

24 November 1885

(သဏ္ဍရာဇ်) ၁၂၄၇ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော်၃ရက် နေ့ည၁ချက်တီး အချိန်မြင်း ခြံကိုဂိုက်

အတွင်းဝန်မင်းများကဗိုလ်မှူး လှေသင်းအတွင်းဝန်မင်းကို ပေးစာ။ ယခု နေ့မိဿတုလါးတို့တက် လါ။ ဘုံးအမြောက်များ စွဲပစ်ခတ်သည်ဖြစ်လျက်ရဲမက်တော်သားတို့တဦးတယောက်မျှ စိုးခန့်လှုပ်ရှား မရှိရဲဝံ့စွန့်စားညီညာကြိုး ပမ်းထမ်းရွက်ကြသောကြောင့်နှင့်ထားဇီရင်ချုပ်အုပ်ကွပ်ကဲပုံစစ်ဗိုလ်မှူး လက္ခဏာနှင့်ညီညွတ်ကိုကြားသမျှ မှူးတော်မတ်တော်တို့ကအံ့ဩရှိကြသည့်အတွင်းဗိုလ်မှူးအတွင်းဝန် မင်း ကိုယ်ကတုပ်ပေါ်သို့တက်၍ဘုံးဆံသံဒလက်ကြားတွင်ထားကလျက်ကွပ်ကဲကြောင်းထပ်မံကြားသိ ရပြန်သောကြောင့်ရှိဒိုးသံတော်ဦးတင်ရါအလွန်အားရနှစ်သက်တော်မူပါကြောင်း။ ဝန်ကြီးအတွင်း ဝန်မှစ၍ စော်ဘွါးမြို့စားမှူးတော်မတ်တော်အရာထမ်းအမှုထမ်းအပေါင်းတို့ကလည်းဗိုလ်မှူးစစ် သူကြီးတို့အင်္ဂါလက္ခဏာနှင့်အညီသတ္တိဗျတ္တိနှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံသည့်အဖြစ်သိသာထင်ရှားလှပေ

သည်ဟု ရွှေနန်း တော်အလုံး အုံး အုံး ကြွက်ကြွက်ခြီး မွမ်း ထောပနာ ကောင်း ခြီး
ပြုသော အသံဖြင့်လွှမ်း လျှက်ရှိပါကြောင်း

24 November 1885

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုနှစ် ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ည ၁ ချက်တီး ကျော် ၁ မောင်း အချိန်မြင်း ခြံကိုရိုက်

အတွင်း ဝန်မင်း များ တတောင်ခွင်ဝန်ကြီး မင်း ကိုအစီရင်ခံစာ၊ ယခုနေ့ နေ့ ၃ ချက်တီး ကျော်အချိန်သင်း တို့မိဿာကုလား သင်္ဘောဆယ်စင်း မြင်း ခြံသို့ဆန် တက်ဆိုက် ရောက်ဆိပ်ကမ်း တလျှောက်စွဲရပ်ချထား ရင်း တပ်တော်များ အနက် သပြေပင်ရွာတပ်ဦး တော်ကအမြောက်နှင့်ပစ်ခပ်ရာသင်း တို့သင်္ဘောကလည်း အခိုး မှောင်ချလွှတ်မိုး ရွာသကဲ့သို့အသံမစဲပစ်ခတ်သော်လည်း ဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန် ကိုယ်တိုင်ကထုပ် ပေါ်တွင်ထား ကွပ်ပြီး လျှင်သင်း တို့ပစ်ချက်များချွတ်ရှိမှထိ ပေါက်မှန် ပေါက် ပျက်စီး လောက်သည့်နေရာများ ကိုအစီအစဉ်ဂဏန်း မှတ်ခွဲ ဝေဆင့်ဆိုပစ်လွှတ်ရာ သင်း တို့ပစ်ခတ်သည့်ဘုံး အမြောက်များ သည်တစုံတယောက်ကိုမျှ ရှနမရှိ၊ သင်း တို့ သင်္ဘောများ အနက်ပဥ္စမနှစ်စင်း ကိုအမြောက်ထိမှန် ပေါက်သွား ဆုတ်ခွါထွက် ပြေး ဒုတိယသင်္ဘောတစင်း နှင့်သမ္ဗာန်ကိုထိမှန်ထပ်မံဆုတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ ဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်ထား ကွပ်မြဲကွပ်ကဲဆင့်ဆိုစီး နင်း ပစ်ခတ်ရာသင်္ဘောဆယ်စင်း အနက်အမြောက် ထိမှန်တွဲ ပေါက်သည့်သင်္ဘောနှစ်စင်း မှာမြင်း ခြံအနောက်ဘက် ယောင်စွန်း ထွင် မှေး တင်ကပ်ထား ခဲ့၍ ရှေ့ကိုအမြန်သင်္ဘောနှစ်စင်း ဆန်တက်ထွက် ပြေး ခရီး တ တိုင် ကျော်ကွာတွင်ရပ်နေ ကြောင်း သင်္ဘော ခြောက်စင်း မှာမြင်း ခြံ အောက်ခ ရီး ကတိုင် ကျော်ကွာဆိပ်ညွှန့်ရွာတွင်ရပ်နား ရှိကြောင်း ၊ ယောင်တွင်ကပ်ထား သည့်သင်္ဘောနှစ်စင်း ကိုလည်း ပြင်ဆင်ဆဲအတွင်း တပ်တော်ကပင်ပစ်ခပ်ဆဲရှိကြောင်း ရဲမက်တော်တို့မှာအထိအပါး မရှိ၊ သင်း တို့ကုလား သုံး ဆယ် ကျော် သေကြေပျက်စီး ရှိကြောင်း များ နှင့်ကြေး နန်း ရိုက်ကြား တင်လျှောက်ရှိသည့်အရအမိန့်တော် မြွက်ခံရာအသျှင်နှစ်ပါး အလွန်အား ရတော်မူသည်ဖြစ်ပါ၍ စာပါအကြောင်း အရာ များ ကိုဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်ပင်း မြို့စား မင်း ဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်မြို့သစ်မြို့စား မင်း ဗိုလ်ချုပ် ရွှေဝင်း တော်မှူး မင်း တို့နှင့်တပ်ဗိုလ်အရာရှိရဲမက်တော်အနံ့အ ပြား သိပါစေမည့်အကြောင်း ဘုရား (သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုနှစ် ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ည ၂ ချက်တီး အဝကိုရိုက်)

(24 November 1885)

အမိန့်တော်မြွက်နှင့်အတွင်းဝန်မင်းများက၊ ဗိုလ်မှူးအတွင်းဝန်ပင်းမြို့စားမင်း ၊ ဗိုလ်မှူးအတွင်းဝန်မြို့သစ်မြို့စားမင်း ဗိုလ်ချုပ်ရွှေဝင်းတော်မှူးတို့ကိုပေးစာ၊

သင်းတို့မိန္ဒာကုလားသင်္ဘောဆန်တက်လာသည်ကိုမြင်းခြံတွင်စွဲရပ်သည့်တပ်တော်များကဗိုလ်မှူးအတွင်းဝန်ကိုယ်တိုင်ထားကွပ်၍စီးနင်းပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်သည်နှင့် သင်းတို့သင်္ဘောဆယ်စင်းအနက်အမြောက်ထိမှန်ပေါက်ကွဲသင်္ဘောလေးစင်းတွင် နှစ်စင်းမှာနောက်တသင်္ဘောလေးစင်းနှင့်ပေါင်းစည်း၍မြင်းခြံအောက်သို့ဆုတ်ခွါထွက်ပြေးကြောင်း ၊ နှစ်စင်းမှာမထွက်မသွားနိုင်သောင်တွင်တပ် မှေးပစ်ထားခဲ့ကြောင်း ၊ နှစ်စင်းမှာမြင်းခြံအထက်ခရီးတတိုင်ကျော်ခွါ ရှောက်ဆန်တက်ထွက်ပြေး ၊ သင်းတို့သင်္ဘောတစင်းကလျှား ၊ ကုလားသုံးဆယ်ကျော် သေကြေပျက်စီးကြောင်းနှင့်တင်လျှောက်ကြားသိတော်မူရသည်ဖြစ်၍ဗိုလ်မှူး သေသင်းအတွင်းဝန်မှာသက်စွန့်ကြိုးပန်းရွတ်ရွတ်ချွန်ချွန်ရဲဝံ့စွာထမ်းရွက်ရှိသည်၊ သင်းတို့မိန္ဒာကုလားသင်္ဘောရှေ့ကိုလွန်၍ဆန်တက်နိုင်ခဲ့လျှင်စကိုင်းမြို့အဝမြို့ဗိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်တို့ကပွဲကြီးပွဲကောင်းရအောင်အထူးအားထုတ်ထမ်းရွက်ရမည်အကြောင်းနှင့်ပြန်ဆိုမှာထားစေဘုရားအမိန့်တော်မြွက်အရထမ်းရွက်ခွင့်ရှိသည်များကိုဗိုလ်မှူးဗိုလ်ချုပ်သဘောလက္ခဏာသတ္တိဗျတ္တိရှိသင့်သည်နှင့်အညီခြီးမွမ်း အံ့ဩပြောပလောက်အောင်အထူးကြိုးပမ်းအားထုတ်ထမ်းရွက်ပါမည့်အကြောင်း

24 November 1885

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၃ ရက်နေ့ည ၂ ချက်တီးအဝကိုရိုက်

အတွင်းဝန်မင်းများကဗိုလ်မှူးပင်းအတွင်းဝန်မင်း ၊ ဗိုလ်မှူးမြို့သစ်အတွင်းဝန်မင်းတို့ပေးစာ၊

အဝမြို့စကိုင်းမြစ်ရိုးဝဲယာလုပ်ဆောင်သည့်တတုတ်များမှာမြစ်နှင့်တတာကွာနှစ်တာကွာများတွင်လုပ်ဆောင်စေလိုကြောင်းနှင့်ဗိုလ်မှူးလှေသင်းအတွင်းဝန်မင်းကြေးနန်းရိုက်ကြားရှိပါ၍သင်္ဘောရေလမ်းနှင့်ချင့်ချိန်ပြီးလျှင်တတာကွာနှစ်တာကွာများတွင်ကတုတ်လုပ်ဆောင်ပါမည့်အကြောင်း ၊ လက်ရအုပ်ဘိုသင်္ဘောမှာတင်ဆောင်ရန်ငွန်းအိပ်အစား ဂေါ်ဇိန်ဆိပ်ကမ်းသို့ဘွဲ့အိပ်လုံး

ရေ ၅၀၀လုပ်ဆောင်အသင့်ရှိသည်ဖြစ်၍ စေနိုင်း သင့်ရာ စေနိုင်း ပြီး ပြေ
လျှင်လက်ရအုပ်ဘိုသတော်ကိုအမြန်ပြန်လာပါစေမည့်အကြောင်း

24 November 1885
(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ည ၂ ချက်
တီး အဝကိုရိုက် ပြောပြီး)

အမိန့်တော်မြတ်နှင့်အတွင်း ဝန်များ ကဗိုလ်မှူး လှသင်း အတွင်း ဝန်မင်း
ကို ပေး စာ၊

မိန်းဘကုလား တို့ကိုထွက်လွှတ်မရှိစေရ၊ ကြိုး ပန်း ထမ်း ရွက် အောင်ဗိုလ်မှူး လှ
သင်း အတွင်း ဝန်ကိုအထပ်ထပ်မှာထား စေ ဘုရား အမိန့်တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်
ထက်ဆင်ရွက်ပါရသည်၊ ယခု နေ့တက်လာသည့်သတော်များ ကိုဗိုလ်မှူး လှသင်း အ
တွင်း ဝန်မင်း လက်ထွက်လွှတ်မရှိရ အောင်အထူး အား ထုတ်တိုက်ခိုက်ဘမ်း ဆီး
သတ်ဖြတ်သိမ်း ယူဆက်သပါမည့်အကြောင်း

24 November 1885
(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၃ ရက် နေ့ည ၂
ချက်တီး ကျော် ၂ မောင်း မြင်း ခြံကိုရိုက်

လွှတ်တော်ကဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်ပင်း မြို့စား မင်း ဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်မြို့သစ်
မြို့စား မင်း တို့ကို ပေး မှာသည့်စာ၊

တောင်ငူကြောင်း တောင်တွင်း ကြောင်း များ သို့ချီတက်ထမ်း ရွက်ရာပါအ
စုအမှုထမ်း ကိုယ်ရံသူ ကောင်း ထမ်း လူတို့အနက်အမှုတော်ကိုဦး လည်မသုန်ရွပ်
ရွပ်ချွန်ချွန်သက်စွန့်ကြိုး ပန်း ကြည်း ရေမရှောင်အထူး ရဲဝံ့စွာထမ်း ရွက်နိုင်
မည်သူတို့ကိုအမြန် ရွေး ကောက်၍ ရဲသွဲ့စည်း စာရင်း ဆက်သွင်း တင် လျှောက် စေ
ရမည့်အကြောင်း နှင့်ဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်တို့ကိုပြန်ဆိုမှာထား စေဘုရား အမိန့်
တော်မြတ်ကိုဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရသည်ဖြစ်၍ ဗိုလ်မှူး အတွင်း ဝန်မင်း တို့ကမှူး
ကွပ်ချုပ်အုပ်ချီတက်ရာပါအစုအမှုထမ်း ကိုယ်ရံသူ ကောင်း ထမ်း လူတို့အနက်ရဲ ရွေး
ကောက်သွဲ့စည်း ရန်လူတို့ကိုအမြန်သွဲ့ စည်း စာရင်း ဆက်သွင်း မည့်အကြောင်း ၊
မင်း ကြီး ဘုရား ရင်း ရဲမြစ်ဝိတ်လုပ်ငန်း ကိုအ ရေး နှင့်ချင့်ချိန်လျှင်ယခု နေ့ည
လုပ်ငန်း ပြီး ပြေ အောင်လက်စသိမ်း ၍ နိုင်လုံသည်ထက်နိုင်လုံ အောင်ဆပ်ဆင့်လုပ်
ဆောင်လိုသည်များ ကိုဆက်လက်လုပ် ဆောင်မှုပစ်ဝန်လွှတ်ကင်း သင့် လျှော် မည်ဖြစ်

ပါ၍လုပ်ဆောင်ရန်ရှိသည်များကိုယခုနေ့ညပြီး မြေအောင်အပြင်းနှိုး ဆော်ကြီးကြပ်လုပ်ဆောင်ပါမင်းကြီးဘုရား

24 November 1885

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၃ ရက်နေ့ည ၃ ချက်တီး ကျော် ၂ မောင်းခန့်ပြီး

အတွင်းတော်ကဆိပ်စောင့်မြို့စာရေးကိုဆင့်ဆိုသည့်စာ၊

အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ်တို့အလိုရှိသည့်အခွင့်(အရေး)ကုန်ပြောဆိုမည့်စကားများကို ကျောက်မြောင်းအတွင်းဝန်မင်းကိုမေးမြန်း၍စာပြန်ကြေးနန်းနှင့် လျှောက်ထားလိုက်ရမည်၊ ကျောက်မြောင်းအတွင်းဝန်မင်းကိုလည်းသဘော ဆိုက်လျှင်ဆိုက်ခြင်းအတွင်းတော်သို့အမြန်စင်ပါလျှောက်ထားရမည်။

(မြိုးကြည့်၊ပု၊ ၁၀၈.၀၊ ကြေးနန်းစာလက်ခံများ)

အဝမြို့ယင်းရဲ့ကျောက်ဆောင်စခန်းရှိဘောင်ခွင်မြို့စား
ဝန်ကြီးက၊လွှတ်တော်ဝန်ကြီးများထံရိုက်ကြားသော
ကြေးနန်းလက်ခံ။

မင်းကြီးတို့ထံရာ။ ။ယင်းရဲ့ရေကြောင်းပိတ်ဆို့သည်မှာ၊သင်္ဘော သွားလာခြင်း ရေလမ်းများတွင်၊ သင်္ဘောသမှန် လှေများကို ဖေါက်မြှုပ်ပြီးမြှုပ်ရှိသည်ဖြစ်၍၊ ကောင်းမွန်နိုင်ခန့်ရှိပါသည်။ယင်းရဲ့ကဆင်းသည့်ကျောက်ဆောင်ကျောက်ဂူတ်အပေါ်တွင်၊ အထက်မဆို့မပိတ်မီ ရေ ၂-၃ နှစ်တောင်နှစ်မိုက်၊ ၃ သုံးတောင် ၃-၃ သုံးတောင်နှစ် မိုက်ခန့်မျှသာရှိပါသည်။ ယခုမှပိတ်ဆို့သည့်ရွာနက ရေလျှော့၍ လာသည့်တကြောင်း၊ ဧရာဝတီမြစ်ရေသည်ထိုးတက်သည် တကြောင်း၊ မှန်ပန်းလောင်းများက ရေအများကျသည့် တကြောင်းများကြောင့်၊ ၅ ငါးတောင်၊၅ ၃ ငါးတောင်နှစ်မိုက် ၆ ခြောက်တောင်၊ ၆-၃ ခြောက်တောင်နှစ်မိုက်။ရှိ ခုနစ်တောင်ခန့်ရှိသည်များကို၊ ထပ်ပိတ်ဆို့ရမည်ဖြစ်လျှင်၊ သင်္ဘောသမှန်အပျက်အဟောင်းများကို၊ကျောက်ထုံး သံကြိုးများနှင့် ပေးပို့ရရှိပါလျှင် အမြန် ပိတ်ဆို့ နိုင်ပါမည် မင်းကြီးတို့ထံရာ။

26 November I885

၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၅ ရက်နေ့နေ့သုံးချက်
တီးကျော် ၅ မောင်းရောက်။

မြန်မာ့သမိုင်းဆုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၊ပဥ္စမရိုင်း၊၁၉၇၃၊၈ ၇၆

ကျောက်မြောင်းအတွင်း ဝန်ဝက်မစွတ်ဝန် ထောက်တို့ လျှောက်ပါသည်ဘုရား ယခုအရေးမှာ အင်္ဂလိပ်အစိုးရမင်းတို့ ပြောဆိုချက်အတွက်အသံပေးသည့်စာများ ထောက်လျှင်နိုင်ငံတော်အခြေမပျက်စါချုပ်အသစ်ချုပ်ဆိုမှ ကောင်းမည် သဘောရှိပါ၍ အင်္ဂလိပ်အစိုးရမင်းတို့သဘောများကို ရွှေမြို့တော်ရောက်သည့်တိုင်တစုံတရာ ခုခံပစ်ခတ်မရှိ ကောင်းမွန်စွာဝင်ရောက်စေ၍ ရွှေမြို့တော်သို့ရောက်ကာလမှ ပြောခွင့်ရှိသမျှ ပြောဆိုရလျှင်သင့်မည်ထင်ပါကြောင်း (ဘုရား)

27 November 1885

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၆ ရက်နေ့အဝမှလွှတ်တော်သို့ လျှောက်ထားသည့်ကြေးနန်း

(ကုန်း ၊ တ ၊ ၁၉၆၇ ၊ စာ ၇၂၀)

အဝခံမြို့စစ်ကိုင်းခံမြို့သပြေထန်း ခံမြို့တပ်မှူးတို့၊ လက်နက်ကိုချ၍စစ် ကိုလည်း ရုပ်သိမ်းလိုက်ရမည်

27 November 1885

သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၆ ရက်နေ့လွှတ်တော်ထဆင့်သော ကြေးနန်း

(ကုန်း ၊ တ ၊ ၁၉၆၇ ၊ စာ ၇၂၁)

အတွင်း တော်ကဆိပ်စောင့်မြို့စာရေး ကိုဆင့်ဆိုသည့်စာ၊ အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ်တို့ အလိုရှိသည့်အခွင့်ဝန် တော်ကုန် ပြောဆိုမည့်စကား များကို ကျောက်မြောင်း အတွင်း ဝန်မင်း ကို မေးမြန်း ၍အမြန် ကြေးနန်း နှင့် လျှောက်ထား လိုက်ရမည်၊ ကျောက်မြောင်း အတွင်း ဝန်မင်း ကိုလည်း သင်္ဘောဆိုက်လျှင်ဆိုက်ခြင်း အတွင်း တော်သို့အမြန်ဝင်လာ လျှောက်ထား ရမည်၊ တံခါး ဗိုလ်ဘုရား ၊ ရှင်စောပု၊ ယုန်၊ ဂျန်ကင်း တောင်သင်္ဘောသုံး စင်း ကမ်း သို့ကပ်ပါကြောင်း ၊ ကျန်သင်္ဘော များ က ရေလယ်သို့ ကျောက်ချနေပါကြောင်း ၊ အလံဖြူသင်္ဘော မှာအထက်သို့ဆန်တက် သွား ပါကြောင်း ဘုရား

ဆိပ်စောင့်မြို့စာရေး အသည်စာရေး တို့၊ ဘုရား တော်သလင်း လ လှေပွဲတုန်း ကလာသည့်စစ်ဗိုလ်ကွယ်ရီတို့ကိုသူမှုဝံသင်္ဘော ပေါ်တွင်မြင်ပါကြောင်း ပြောဆိုရှိ ၍အမှန်သိရန်သင်္ဘော ပေါ်သွား ရောက် မေးမြန်း ရာ မပါကြောင်း ကို ပြော ဆိုသည်ဘုရား

လက်ရသင်္ဘော မှာကုလား တို့ကအလံစိုက်ဝါကြောင်း ကုန်း ကြောင်း ကအတွင်း ဝန် မင်း ထံမြင်း နှင့် ဂေါဝိန်တံခါး ဗိုလ်ငရိုး ကို စေလွှတ်ဆဲရှိပါကြောင်း ဘုရား

(မြို့ကြည့်၊ ပု၊ ၁၀၇၀)

ဆိပ်စောင့်မြို့စာရေး ဘုရား ၊ ကျောက်မြောင်း အတွင်းဝန်မင်း ခုဝံ သတော်ပေါ်မှာ ပါသည်ဆို၍ သမ္ဘာန်နှင့် ရေလယ်သို့သွား၍ ကပ္ပိတန်တို့ကို မေးရာ မပါဘူး ပြော၍ ငှင်းပြင်သတော်များကို မေး၍လည်း မပါဘူး ပြောဆိုပါကြောင်း ဘုရား

ဗြိတိုက်သံဆင့် ငကျော် အား ကအရှင်ရွှေတိုက်အတွင်းဝန်မင်း ထံ လျှောက်ဆင့်ဆိုတော်မူချက်အတိုင်း ကျောက်မြောင်း အတွင်းဝန်မင်း နှင့်တွေ့အောင် ရေလယ်တွင် ကျောက်ဖွဲ့ရပ်ရှိစဉ်သတော်ဆိပ်တမ်း တွင်ဆိုက်ကပ်ရှိသည့်သတော်များ ကိုသမ္ဘာန်နှင့်လှည့်လည် မေးမြန်းရာ ကျောက်မြောင်း အတွင်းဝန်မင်း မပါပြောဆိုပါကြောင်း အထက်သို့အရောက်တက်မြစ်ကြောင်း ကဆန်တက်သည့်တိုက်သတော်တွင်ပါ မည်မပါမည်မသိပါကြောင်း ကျွန်တော်မျိုး သည်အတွင်းဝန်မင်း နှင့်မတွေ့သော ကြောင့်ပြန်လာပါကြောင်း

အသည်စာရေး ငတာဘုရား ဆင့်ဆိုတော်မူချက်အတိုင်း ကျောက်မြောင်း အတွင်း ဝန်မင်း နှင့်တွေ့အောင် ရေလယ်တွင် ကျောက်ဖွဲ့ရပ်ရှိသည့်သတော်ဆိပ်တွင်ဆိုက်ကပ် ရှိသည့်သတော်များ ကိုသမ္ဘာန်နှင့်လှည့်လည် မေးမြန်းရာ ကျောက်မြောင်း အတွင်း ဝန်မပါကြောင်း ပြောဆိုပါကြောင်း အထက်သို့အရောက်ဆန်တက်သည့်တိုက်သတော် တွင်ပါမည်မပါမည်ကိုမသိပါကြောင်း ကျွန်တော်မျိုး လည်း အတွင်းဝန်မင်း ရှာမ တွေ့သော ကြောင့်ပြန်လာပါကြောင်း

အတွင်းဝန်များ ကအသည်စာရေး ဆိပ်စောင့်မြို့စာရေး တို့ကိုဆင့်ဆိုသည့်စာ၊ ကျောက်မြောင်း အတွင်းဝန်မင်း ကုလားသတော်များ တွင်ပါရန်တဦး ခတ် လှေတော်နှင့်ဆန်တက်လာ၍ နောက်ကျရစ်မည်တင်၍ လှေနှင့်ဖြစ်စေကုန်း ကြောင်း ဖြစ်စေ အောက်သို့စုန်၍အပြန်လိုက်သွားရာ တွေ့လိမ့်မည်ဆိပ်စောင့်မြို့စာရေး ဘုရား ၊ ဆိုက်ရောက်ရှိသည့်သတော်များ တွင်အတွင်းဝန်မင်း ပါမပါကို မေးမြန်း ရာအမှန်မပြောကြပါကြောင်း ၊ ပါလျှင်လည်း ပါသည့်သတော်ဦး ကအတွင်းဝန်မင်း မတ်ရပ်ပြသမြင်ရန်အကြောင်း ရှိပါသည်ဘုရား

(မျိုးကြည့်၊ ပု၊ ၁၀ဝ၀)

(28 November 1885)

ဆိပ်စောင့်မြို့စာရေး အသည်စာရေး တို့ဘုရား ၊ ယခုဆိုက်သည့်သင်္ဘောများတွင်အလံဖြူတစင်း မှမပါအနီချည်း မြင်ပါသည်၊ ရောက်လာသည့်သင်္ဘောများ (အပြင်ထပ်၍) ရောက်ပါမည်၊ မှူးဝံသင်္ဘောမှာအတွင်း ဝန်မင်း ပါသည်၊ ကပြား ကပ္ပီတန်တို့ ပြောဆိုကြသည့်အရ မှူးဝံသင်္ဘောကပ္ပီတန်ကိုအသေအချာ မေး ရာမပါ ပြောဆိုပါကြောင်း ဘုရား

အသည်စာရေး ဘုရား ၊ ဆိပ်စောင့်မြို့စာရေး နှင့်အတူကပ္ပီတန်ကို မေး ရာ သင်္ဘောကြီး ငယ် ၃၅ စင်း ပါသည် ပြောဆိုပါကြောင်း ၊ ယခုသင်္ဘော ၂၀ ကျော်ဆန်တက်ဆိုက် ရောက်ပါကြောင်း ၊ အကြောင်းကြား အတွင်း ဝန်မင်း ခတ်လှေတော် များ နှင့်ဆန်တက်မည်ထင်သည်ကို ထောက်ရမည်၊ အတွင်း ဝန်မင်း များ ကဆင့်ဆိုသည့်အတိုင်း ဂေါဝိန်တံခါး ဗိုလ်ကိုမြင်း နှင့်ဆင့်ဆို ထောက်လှမ်း ဆဲပါဘုရား ၊ လွှတ်တော်

(မှိုး ကြည့်၊ ပု၊ ၁၀၀၀)

ဆိပ်စောင့်မြို့စာရေး အသည်စာရေး တို့ဘုရား၊ မုဝံ ခေါ်သော မြောက်
ဆူခါဆိပ်တွင်ကပ်၊ တက်ရောက်မေး ရာ ကျောက်မြောင်း အတွင်း ဝန်ဝက်မဖွတ်
ဝန်ထောက်တို့အမရပူရမြို့ကတက်သွား သည်စာတိုက်ကလျှောက်တွင်စကား ပြန်တဦး
က ပြောဆိုပါကြောင်း၊ ယခုသော်ကစစ်ဘာရီများ ကုန်း သို့တက်၍လူ ရေး ပြ
ခြင်း သေနတ်ရေး ပြလျက်တီး မှုတ် နေထိုင်ရှိပါသည်၊ လူ ၂၀ လောက်စစ်ဘာရီ
ဂေါ်ဝိန်တံခါး ကအ ရှေ့သို့တက်သွား၊ အထက်ဆန်သွားဆဲ သည့်သသော်လည်း မ ရွေး
ဘုရား သို့ဆန်တက်ပါကြောင်း ဘုရား

(28 November 1885)

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၇ ရက်နေ့)

(မျိုးကြည့်၊ ပု၊ ၁၀၀၀၊ ကုန်း ၊ တ၊ ၁၉၆၀၊ စာ ၇၂၁)

29 November 1885

(သက္ကရာဇ်) ၁၂၄၇ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၈ ရက် နေ့အင်္ဂလိပ်အရေး

ဝိုင်မင်းကြီး သို့အပ်သည့်စာရင်း

ရွှေသား ကျောက်စီဟင်္သာကွမ်း အုပ်တော်ကြီး	၁
ခရား တော်စုံပါ ကျောက်စီကွမ်း အစ်	၁
ရွှေသား ကလပ်တင် ကျောက်စီကွမ်း အစ်	၁
စိန်စီ ထွေး ခံငယ်	၁
သောက် ရေတင်စိန်စီကလပ်	၁
အခံမပါ ကျောက်စီကွမ်း အစ်	၁
ရွှေသား ကျောက်စီပတိုင်း ပွင့်ထွေး ခံ	၁
ရာမလက်သွီး တပ် ရွှေသား ကျောက်စီကွမ်း အစ်	၁
ရွှေသား သောက် ရေတင် ကျောက်စီကန် တော့ပါ	၁
ကျောက်စီ သောက် ရေတ တောင်း အိုး	၁
ရွှေသား ပန်း ပြောက်ထု ထွေး ခံ	၁
ရွှေသား ကျောက်စီတလပ်ငယ်	၁
ပေါင်း	၁၂
စိန်နား ထောင်း တော်ရံစုံ	၆
စိန်ရံ ကျောက်နီတင်နား တောင်း ရံစုံ	၃
စိန်ရံမြထိပ်နား တောင်း ရံစုံ	၃
နီလာတင်လက်စွပ် တော်ကြီး	၁
စိန်စီကြိုး	၁
စိန်စီရုပ်ပျံတာ ဝမ်း ဘဲဥငယ်	၁
ကျောက်စိမ်း နား တောင်း ရံစုံ	၇
ပြုစင်း ကျောက်စိမ်း ထည့်သေတ္တာငယ်	၁
မှန်စည်ပတ္တမြား ကျောက်စီလက်စွပ် တော်	၇
(စိန်) လည်ကပ်	၁
စိန်ခါး ကြိုး	၁

မှန်စည်မြှ ၊ နှလာ ၊ ကြောင်လက်စွပ် ၆

စိန်လက်စွပ်ကြီး ငယ် ၅

မြလက်စွပ်ကြီး ၆

ပုလဲစစ်လုံး ၈ရ ၇

စိန်မှန်ဝိုင်း ၂

(မြို း ကြည့် ၊ ပု ၊ ၁၀၈၀ ၊ ကုန်း ၊ တ ၊ ၁၉၆၇ ၊ ဓါ၇၂၄-၅)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်မူလှသော ရေမြေအရှင်ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင် ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စကြာသခင်ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်ဘဝရှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား သား တော်မက္ခယာမြို့စား မင်း သား ၊ သား တော်ထိပ်တင်စော ရန်နိုင်မင်း ၊ ညီ တော်ထိပ်တင် စောရန်တိုင်မင်း အရှင်နှစ်ပါး အမိန့် တော် ရှိသည်။ သိမ်ကုန်း သူကြီး ငစံမင်း ၊ ဘော်ရွာသူကြီး ငကပ်၊ တောင်ပလုသူကြီး ငကျော်၊ ဦး တည်ကုန်းသူကြီး ငကံတို့၊ မိဿကုလား လူမျိုး ခြား တရား မသိဒိဋ္ဌိ တို့သည်တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီး မြို့ ကျေး ရွာ များ ကိုသိမ်း ယူဖျက်ဖြား ပြည်သူဆင်း ရဲသား မဟာ ဆွေ တော်မျိုး တော်သာသနာ တော်များ ကိုညှင်း ပန်း နှိပ်စက်ညှိုးနွမ်း မ ချမ်း သာရှိကြရ သော ကြောင့်ပြည်သူဆင်း ရဲသား မဟာ ဆွေ တော်မျိုး တော်သာ သနာ တော်များ ညှိုး နွမ်း မရှိ စေရ၊ စည်ပင်ပြန့်ပွား အရှည် ကောင်း မွန် နေ ထိုင်နိုင် အောင်အလွန်ချမ်း သာ စေချင်သည်မ နေ ရင်း ရည်သန် တော်မူ၍ မ ဆုတ်မနစ်အား သစ်စိတ်စိုက်လူလက်နက်ဘွဲ့စည်း ရာအဝမြို့နယ်၊ ရွှေပြည်ရန် အောင် နယ်၊ တရုပ်မြို့နယ်၊ ကိုး ခရိုင်နယ် မြေ များ ကဗုဒ္ဓဘါသာ သာသနာ တော်ကိုကြည် ညိုကိုး ကွယ်ရင်း ရှိကြသည့်အတိုင်း စိတ်ပါကိုယ် ရောက်ဝမ်း မြောက်ဝမ်း သာ ဗိုလ် ပေါင်း ၂၀၀ ကျော်သစ္စာ တော်မြတ်ခံ သောက်လိုက်ပါထမ်း ရွက်၊ ယူလက်နက် ၁၀၀၀၀ ကျော်ရရှိသည်နှင့် ကောင်း မြတ် သော မင်္ဂလာအခါ နေ့ရက်များ ကို မကြာ လေး ရွှေမြို့ တော် ရောက်ချီတက် တော်မူမည်။အသီး အသီး ဗိုလ်အရာရှိတို့ကို ဌာန ပေ ပုံခွဲ ဝေ ပေး အပ်ရုံထား ရှိ နေသည့်အတွင်း ငဘရှိခိုး သံ တော်ဦး တင် ချက်အရအထက်ခန့်အပ်သူ ကောင်း ပြု တော်မူသည့်ရာထူး ထက် မောင်မင်း တို့ကို အထူး သူ ကောင်း ပြု တော်မူမည်ဖြစ်၍ဘွဲ့စည်း ရရှိသည့်လူလက်နက်များ နှင့်တပ် မ တော်ရှိရာ ရွှေစက် အောက်အလျှင်အမြန်လာ ရောက်ကြ စေ။

(1 January 1886)

(သက္ကရာဇ် ၁၂၄၇ ခုနတ် တော်လပြည့် ကျော် ၁ ရက် ၆ နေ့ မက္ခရာမြို့စား မင်း သား သား တော်ထိပ်တင် စောရန်နိုင်၊ ထိပ်တင် စောရန်တိုင်အရှင် နှစ်ပါး အမိန့် တော်)

(ယူဒသန်မြန်မာအင်္ဂလိပ်အဘိဓါန်၊ ၁၉၆၆ပြန်ပုံနှိပ်၊ မှတ်စု ၉၇၊ စါ ၁၀၈၃-၄)

ခရစ် ၁၈၉၈ ဇူလိုင်လ ၂၅
မြန်မာ့ဗျာ ဗဲဝါဂေါ်ဂါင်ဆွန် ၈

အိန္ဒိယဘုရင်ခံမင်းထံသွင်းရန်

ဇူလ(၁၆)ရက်နေ့ရွာသာဂီရိမြို့ဝန်မင်းကြီးကပုလိပ်တိကထောင်အပ်ချ်ပေး
နိုင်သောစာအရင်ရေနေအိပ်ကြီးရုံကိုငွေ(၅၅၀၀၀)လေးရသည်အတွက်။ ကျွန်ုပ်
လွှတ်ဈေးကျွန်ုပ်ပိုင်ထိုက်သောမြေစည်ပျက်သမျှကိုဘုရင်ဂကရီမင်မြတ်
စပ်ဆိုတော်ဖြစ်စေရမည်ပါရှိသည်အချက်မှာ။ ၁။

နောင်မိဘုရားခေါင်ကြီး။ ညင်မတော်သို့တော်တို့ရှိအလှူရော်ခံရင်ရှိအ
မှန်ပြစ်ပါကြမှုနှင်စာကိုသွင်ရကြောင်း၊ ကျွန်ုပ်ရှိပေမအိန္ဒိယကိုလာရင်
ကာလစိန်ကျော်ငွေအထည်များစွာပါရှိသည်မှာအမှန်ဖြစ်ကြောင်းနော
ဉ ၅၆တိုက်တိုင်းကျွန်ုပ်တို့ဝတ်ဆင်းရန်အဝတ်အသုံးအဆောင်အရပ်ဓ
ရိပ်စွာကြောင်ချစာသုံးရသည်အတွက်မျှစွည်များကုံကျရှိပါ၏မှာ
အင်္ဂလိပ်မင်ကထောင်ပနှသိန်းငွေတာလ၃၀၀၀၂နှင်သာဝိပ်ပြာပေးဘန်ဈ
နေထိုင်ရကြောင်း။ ၁။၂။

ငင်ငွေမှာအဝတ်အတွက်မလော်မပြစ်ချ်ပြားစွာညိုညင်ကျရပါ
ကျောင်ကျွန်ုပ်တို့အဝတ်မှာလည်ပိုကတော်ဖါပဲပြားကိုသာနေ့ဖင်
ဝတ်ဆင်ရသည်တကြောင်းမိဘုရားသို့တော်တို့ပ်အတွက်တွက်ဝတ်
ဆင်ရန်မလော်မပြစ်ပါဖြ်ဘုရင်ခံမင်းသပေါ်ရှိသလော်ကိုတို့ဝါကာရထော်
ပန်ပါမည်အကြောင်း။ ၁။ ၂။ ၃။

မှုစာတွင်။ ၂။ မှတ်အချက်အရကျွန်ုပ်တို့ပေါ်သာမင်ကလာတရား ၃ ဂ ပါး
အဝင်တပါ။ ပုဏ္ဏားဒါရသသင်ပော။ မာကြဲရော်ကျောတို့ပ်အလေပါ်ဘ်သား မ
ယား အတွက်နေ့ခင်ရေကိုမျှော်တော်မြဲဖြစ်ပါကြ။ မှာ ဘုရင်ခံမင်းဆင်

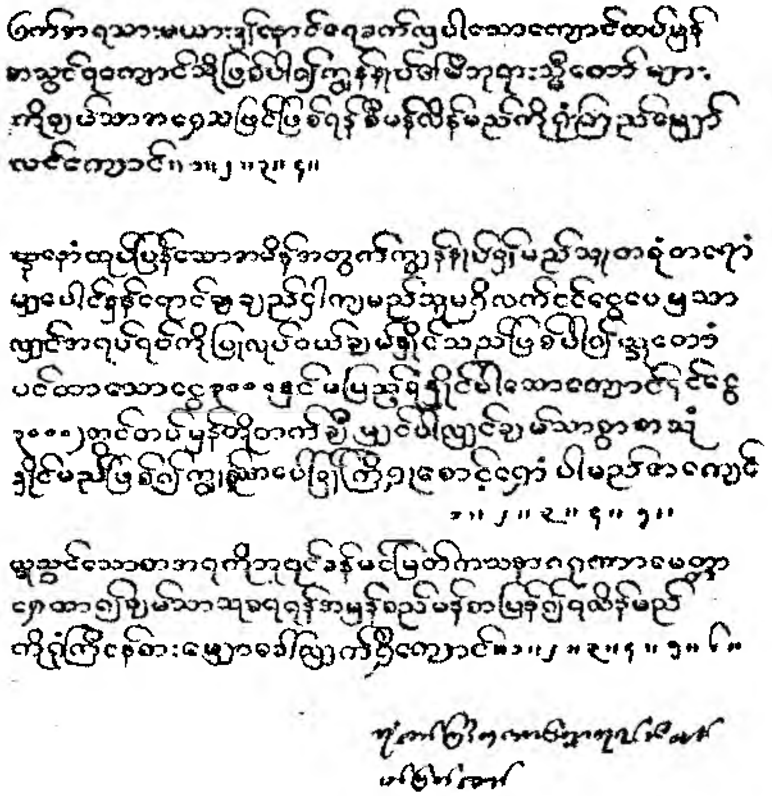

"Thibaw's Memorial in Burmese", Desai, W.S., Deposed King, Bombay, Bharatiya Vidya Bhavan, 1967, Plate facing p.57 and Appendix XXIII English translation pp.146-147

19 April 1909

DOṄ: RUP

MRANMĀ NUIṄ ṄAṀ

TAṀCHIP TOAU

AMIN, TOAU

Apā:toaumrai Atwaṅ:wan Balin: thwak prī phrac R Atuiṅpaṅtoau Khaṁ Atwaṅ:wan Caṁ Rhwe kui Braituik Toau N Apā:toaumrai Atwaṅ:wan aphrac phraṅ, amhutoau kui tham: rwak ne thuiṅ ce

(Sd) Toau Krī:

H.M. KING OF BURMA KING THIBAW*

RATANAGIRI

Sakkarāj 1271 khu Kachuṁ lachan:

1 rak ne, mhat saṅ, Amintoau

*King Thibaw (1 January 1859-16 December 1916) Sim: Moṅ, Apā:toaumrai Atwaṅ:wan Ū: Caṁ Rhwe Mhattam: ara Gīriratana Choṅ:pā: Mahā (Sīpomaṅ: tarā: Atwaṅ:re:myā:), Rankun, Jalap Pan: Cāpe, 1969 Pran puṁnhip